VITA MIRABILIS & MORS PRETIOSA VENERABILIS...

Leonhard Hansen, ...

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
21 A
30 M

ex dono

Ven. ſoror ROSA de S. MARIA Limensis,
ex tertio Ordine S.P. Dominici.
Tinaſſij Sumptibus

F. T. Moncornet Sculp.

VITA MIRABILIS

& mors pretiosa

VENERABILIS SORORIS

ROSÆ DE S. MARIA LIMENSIS,

Ex Tertio Ordine S. P. DOMINICI,

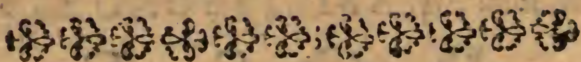
Excerpta & collecta

Per P. M. F. LEONARDVM HANSEN Prouincialem Angliæ, & Socium Reuerendissimi P. Magist. Gener. Ord. Præd.

ROMÆ,
Typis Nicolai Angeli Tinassij 1664

Superiorum permissu.

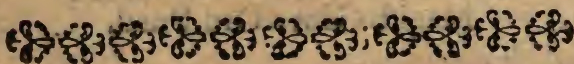

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. P. Magist. Sac. Palat. Apost.

O. Archiep. Patracen. Vicesg.

Imprimatur,

Fr. Hyacinthus Libellus Sacri Pal. Apost. Mag. Ord. Præd.

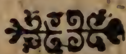

EXCELLENTISS. DOMINO

D. PETRO DE ARAGON

SENATVS BELLICI

Apud Catholicum Regem Consiliario. Eidem ab intimis cubiculis, & apud S. Sedem Apostolicam Oratori ordinario; Militaris Ordinis Alcantaræ maiori Clauigero, &c. Domino ac Protectori summè colendo.

EXCELL. DOMINE.

FERVNT, alicubi terrarum in Cæsaris Ara subnatã fortuitò palmam fronduisse, idq; cum Oppidani suis arrogarent laudibus, & coram D. Augusto am-

ambitiosiùs iactitarēt, vapulasse lepido isthoc Imperatoris scommate: *En, hæc ipsa*(inquit)*planta ò stolidi vos redarguit, quòd nūquam in Ara nostra sacrificatis*. Facetè, at verè: quis enim credat vel vmquam à postrema Olympiade fuisse illic impositam crematamq; Hostiam, vbi iam gramina, virgulta, palmæ cœperunt erumpere? Faxo tamen, vt modò id credatur dum mihi Exc. V. hoc vnum indulserit, vt roseum hunc libellum nuper ex Ara mea typographica natum liceat glorioso tuo Nomini deuotissimè consecrare. Roseum cum dico, plantam dixisse videor: & cur diffitear? imò faterer & Palmam, nisi hanc Sponsus Cœlestis maluisset *Rosam de Sancta Maria* nuncupari. Bis ea hoc anno in humili prœlo meo effronduit, maioribus primùm, deindè his minori-

bus

bus paginarum formis elaborata, foliata. Prius exemplar Summo Sacrorum Antiſtiti conſecrauit Autor; alterum hoc meæ permiſſum induſtriæ do, dico, conſecro Exc. Veſtræ ſic demũ ſecurus quòd nemo me arguet, ſacrificium defuiſſe Aræ, de qua plantula hæc erupit. Certè ſic debui, neq; ſic litandum fuit alteri præterquam vni Exc. Veſtræ, vtpotè quæ Catholici Monarchæ (cui me ſubditum natum glorior) catholicæ pietati ſupparem adiungit ſuam, interque ſuprema illius Coronæ negotia tam zelo proprio quàm mandato Regio Sacram Apotheoſim huius mirabilis Roſæ feliciſſimis pergit conatibus promouere. Ne quid interim hìc dicam de ARAGONIAE Stirpis in me clientem priuatis beneficijs, quibus dum me æternum profiteor debitorem, hanc opellam

Iam ceu votiuam memoris animi tabellam Exc. Veſtræ larario deuotus appendo, bene me ſacrificaſſe putans oblato tali floſculo, qui apud Deum id valeat, vt bono publico proſperrimè diuq; cum ſuis valeat Exc. Veſtra, cui ambio eſſe ac dici

Humilimus, & obſequentiſs. Seruus

Nicolaus Angelus Tinaſſius.

FR. IO. BAPTISTA DE MARINIS

Sacræ Theolog. professor, Ord. Præd. humilis Magist. Gen. & seruus.

TEnore præsentium, nostriq; autoritate officij facultatem concedimus Admodum R. P. Magistro Fr. Leonardo Hansen Prouinciali Angliæ socio nostro, seruatis seruādis imprimendi librum cuius titulus est *Rosa Peruana*, seu *Vita mirabilis, & mors pretiosa venerabilis sororis Rosæ de Sancta Maria ex tertio Ordine S. P. N. Dominici*, iussu nostro à duobus Theologis recognitum, & approbatum. Dat. Romæ in Conuentu nostro S. Mariæ super Mineruam die 24. Augusti 1664.

Fr. Io. Baptista de Marinis:

Magister Ordinis.

Reg. fol. 78.

Fr. Antonius Gonsalez
Magister, & Socius.

Approbatio Tgeologorum Ordinis Prædicatorum.

SYnopsim hanc admirabilis vitæ Sororis Rosæ de S. Maria Peruanæ descriptam ab A. R. P. Mag. Fratre Leonardo Hansen Prouinciali Angliæ à me visam de mandato Reuerendiss. P. Magistri Generalis Fratris Io. Baptistæ de Marinis, & à me repertam omni ex parte vernantem floribus elegantissimæ eruditionis, iudicio nihil continere, quod possit impedire nè secundùm Sacros Canones, & Concil. Trident. & Constitutiones Apostolicas imprimi possit. Et in fidem, &c.

Fr. Petrus M. Passerinus Procur. Gen. Ord. Præd.

DE mandato Reuerendiss. P. Magistri Generalis Ordinis Prædicatorum Fr. Ioannis Baptistæ de Marinis, vidit librum, cui titulus Synopsis admirabilis vitæ, operum, & felicissimi transitus Sororis Rosæ à Sancta Maria

ria

ria Peruanæ ex tertio Ord. S. P. Dominici, *ab admodum R. P. Magistro Fr. Leonardo Hansen Prouinciali Angliæ eiusdem Ordinis compositum; vidi, & in eo miratus sum hominem non hominis stylo, sed Angeli penicillo depingentem Rosam. E Gaspare de Floribus Leonardus noster Sororem Rosam depinxit natam; & de Leonardo nardum factam, Rosam iam mundus odorat, en redolent omnia dum progenitoris floribus scriptor addit flores. Miramur in flore colorum venustatem, odoris argutiem, auctoris autem. Hansen, has en tibi lector in libro hoc prærogatiuas offert, si venustatem desideras, venustus liber hic, elegansque totus, si argutiem optas, arguto liber hic expolitur vngue, si artis industriam quæritas, ardua liber hic expeditur arte. Quid vltra? Sertum tanto operis amas? Laus tua sit sertum, vt sit certum librum sic floridũ, floridam venire ad palmam, auream ruere in coram. Sic censeo Romæ apud Sanctam Mariam super Mineruam;*

Fr. Vincentius Ferre Ord. Prædicatorum, Magister, & Regens.

PROTESTATIO AVCTORIS.

CVm Sanctiss. Dominus Noster Vrbanus Papa VIII. die 13. Martij anno 1625. in S. Congregat. S.R. & Vniuersalis Inquisitionis Decretũ ediderit, idemq; confirmauerit die 5. Iulij anno 1634. quo inhibuit imprimi libros hominum, qui sanctitate, seu Martyrij fama celebres è vita migrârunt, gesta, miracula, vel reuelationes, seu quæcumque beneficia, tanquam eorum intercessionibus à Deo accepta continentes, sine recognitione, atque approbatione Ordinarij, & quæ hactenus sine ea impressa sunt, nullo modo vult censeri approbatà. Idem autem Sanctissimus die 5. Iunij 1631. ita explicuerit, vt nimirum non admittantur Elogia Sancti, vel Beati absolutè, & quæ cadunt super personam, bene tamen ea, quæ cadunt super mores, & opinionem, cum protestatione in principio, quòd ijs nulla adsit auctoritas ab Ecclesia Rom. sed fides sit tantùm penes Auctorem. Huic decreto, eiusque confirmationi, & declarationi obseruantia, & reuerentia, qua par est, insistendo, profiteor me haud alio sensu, quidquid in hoc libro refero, accipere, aut accipi ab vllo velle, quàm quo ea solent, quæ humana dumtaxat auctoritate, non autem diuina Catholicæ Romanæ Ecclesiæ, aut Sanctæ Sedis Apostolicæ nituntur, ijs tantùmmodo exceptis, quos eadem Sancta Sedes Sanctorum, Beatorum, aut Martyrum Catalogo, adscripsit.

SYNOPSIS

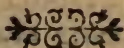
ADMIRABILIS VITÆ, MORVM, OPERVM

Ac feliciſſimi tranſitus

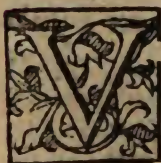
SORORIS ROSAE

A S. MARIA PERVANÆ

Ex tertio Ordine S. P. Dominici :

Prolepſis ad pium Lectorem .

Tiq; miraberis in tota hac Synopſi tam ſterile *Miraculorum* ſilentium : at precor ſuſtine , prodibit & horum appendix vbertas, mox vt ex lege *Sacrorum Rituum* licuerit . Interim ſolius *Vitæ* hiſtoriolam accipe ex *Remiſſoriali* : (quem vocant) *Proceſſu*, iuratiſq; teſtimonijs fide bona extractam , quæ & plenior foret, niſi Virginis Roſæ ingenioſa , & cauta humilitas : (de qua infra cap. v.)ſic pleraq; ſtuduiſſet abſcondere, quòd neq; familiarium intimis , neq; domeſticis curioſè oculatis ; nec ipſi deniq;peruigili Matri innotuerint, præter paucula iſta, quæ pene furtim & quaſi per rimulas notari ſubinde potuerũt . Itáq; non niſi comperta hic damus , quæ in his Capitulis tametſi totidem videbuntur manipuli, ſpicilegium non excedunt .

CAPVT I.

Rosæ patria, natales, cunabula.

LIMA, meridionalis Americæ, quà mari Pacifico lambitur, nobile emporiũ Regniq; Peruani metropolis hanc nouam in Orbe nouo enixa est Rosam anno Virginei partus M.D.LXXXVI. mense Aprili, qui quòd erupturis floribus terram aperiat, ab officio nomen traxit. Huius mensis vigesimus dies Beatæ Agneti de Monte Politiano Virgini Dominicanæ à *celesti rore, ac diuersis* repente *enatis floribus* notissimæ sacer est, idemque Rosæ huic natalis fuit. Itaque vernant hic omnia, siquidem & Progenitores Virgini fuere *Gaspar de Floribus, Maria ab Oliua* ille ex Insula Hispanorum oriundus cui à *Portu diuite* nomen est, hæc *Lima* nata; vterque stirpe non ignobili, sed opibus permodicis, nisi quòd ingentis opulentiæ loco fuerit tali filiola cælitus ditari. Nascenti Rosæ Paterna domus obtigit in vico *S. Dominici*, ac ponè quidem iuxta *Aedem S. Spiritus*, vt vel ipse locus videatur futuræ tum sanctimoniæ tum instituti signasse præsagium. Iure iurando testata est genitrix (: in Processu Remiss.) sibi fuisse hunc partum vt felicissimum ità facillimum, minimèq; obnoxium illis angoribus, quibuscum solebat in parturitione reliquarum proliũ dirissimè conflictari. Nec minùs adstupuit obstetrix, vt vidit hanc infantem secundarum inuolucris prodire grauem, & quasi penulatam: Nimirum sic nascuntur Rosæ, congenitis

inte-

integumentis vndiq; velut amictu paludatæ. Ipſo dein feſtiuiſſimo Pentecoſtes die (:qui Hiſpanis æquè vt Italis *Roſarum Paſcha* dicitur) baptizata eſt Roſa, primoq; rore cœleſtis gratię permaduit, nec tamen Roſę nomen tunc ei impoſitum, ſed Iſabellæ ſiue Elyzabeth; nimirũ ab auia materna Iſabella de Herrera, cui inter luſtrales aquas videbatur is honor deberi humano more. Porro vt Roſæ nomen diuinitus Soboli deſtinatum poſt trium menſiũ ambages demùm erumperet, prodigium exſpectabatur, quod tale fuit. Quieſcebat in cunis trimeſtris paruula, quandò cum ancillula & filiabus accita Mater conſpexit filiolæ vultum vndiq; opertum repanda ſed paulò poſt diſparente roſa. Obſtupuere omnes, at ceterís altiùs icta ſpectaculo Mater ſubito complexu teneriſq; oſculis diſſuauiauit paruulam, *mihi* (inquiens) *tu deinceps Roſa diceris & eris, nec alio poſt hac nomine te compellabo*; quaſi cum Præcurſoris Matre proteſtaretur his Ambroſij verbis: *habet vocabulum ſuum quod agnouimus, non quod elegimus*. Rem tamen indignè tulit auia, doluit ſuum nomen in tenera nepte ſic obliterari ac ferè deſpici, vnde placando huic iurgio nec annorum luſtrum ſatis fuit, donec tandem controuerſię finem impoſuit Sacramentale Chriſma, quo Sanctiſſimus Limenſium Archipræſul Turibius in Parochia loci *Quiui*, dũ Roſę illiniebat confirmationis ſignaculum, omiſſo Baptiſmali nomine Roſam pronunciare maluit, cuius fortaſſe iã tunc fragrantiam ſenſerat in ſpiritu, quo plenus

 erat.

erat. Sanè videbatur eum vnctio docuisse de omnibus, vt neq; errare posset in Rosæ nomine cui exinde pariter & auia adquieuit. Verùmtamen lapsis aliquot annis de Rosæ nomine aliam indixit litem ipsamet Virginis pauida conscientia, nimirum vt ità præberetur occasio locusq; cœlesti oraculo quo Rosæ nomen vltimò erat confirmandum. Res ità euenit. Creuerat puella, iamq; suimet per ętatem compos vt resciuit, se neutiquam in Baptisterio sed in cunis traxisse hoc succedaneum nomen, suspicata est pro solo vanitatis lenocinio forsitan hoc sibi inditum fuisse nomen, quo vultus, sui commendaretur forma ac venustas. Itaq; hoc scrupulo saucia & animo inquieta sacellum DEI Genitricis in Æde FF. Prædicatorum SS. Rosario dicatum adijt, illic lachrymosè procubua Misericordiæ Matri angorem suum exposuit, remedium poposcit. Nec *Virgo Rosa Mystica* Virgunculam Rosam distulit consolari, siquidem in alto sed inexplicabili intimæ illustrationis radio pauidam affata docuit, mirè hoc suũ nomen probari Diuino quē gestabat Puerulo, se verò de suopte nomine hoc insuper adiectũ ei velle auctariũ, quo Rosa à S. Maria in posterum cognominaretur. Sic quæ trepidabat in nomine, firmabatur cognomine, secura & læta quòd vtrumq; cœlitus datum possideret. Habent quidem hoc (: Ambrosio teste) Sãctorũ merita, vt à Deo nomē accipiãt, sed qui vltra nomē etiã cognomē è Cœlo accipiant, raros puto. Admisit insperatę nomenclaturę gratiã puella non sine excel-

cel-

celso intimi dulcoris sensu, adeò, vt die quadam à SS. Communione domum reuertens ardore insolito obtestaretur Matrem, vnicum hoc gemini fauoris nomen Rosæ à S. Maria sibi quàm creberrimè repeteret, ac frequentiùs occantaret, illo se mirificè posthac delectari, mulceri, colliquescere. Hærebat parens mirata nouitatem, at subiecit Virgo: Nunc nunc redire se à pedibus Magnæ Deiparæ, huic rem cordi fuisse, huius benedictione, & materno auspicio suam animam transisse in Rosam florido IESVLO Nazareno sacram: proinde si aliquãdo suspectum sibi fuerat Rosæ epitheton, iam illud in tuto esse, vtpotè diuinitùs approbatum; ideo frequenti huius gratissimę cõpellationis auditu velle se sui tum nominis tum officij sæpiculè admoneri. Reliquum quod sibi in illa S. Communione acciderat, Virgo humilis verecundè subticuit, Matriq; sat fuit, Rosæ nomen quod infanti prima imposuerat, Cœlo placuisse.

CAPVT II.

Rosæ crepundia, indoles, educatio Votumq; Virginitatis.

SAnctæ Catarinæ Senensis infantia ac pueritia tam dulcis omnibus ac blanda fuisse legitur, vt non Catarinã, sed Euphrosynam pleriq; cæperint appellare. Eadem infanti Rosę fuit indoles quieta, suauis, lepidula, & continuò serena, vt commune dumtaxat gaudiũ totius domus videretur. Obseruarunt domestici, numquã

in fascijs paruulam voce querula, aut stridulis vagitibus ędium turbasse silentium, numquam plorasse, nisi quòd semel, cum Mater nobilem Matronam visitans foras extulisset Rosam, compesci à planctu non potuit quoadusq; ex aliena in propriam domum referretur, quasi iam tunc nosset publicum fugere, & auersari, vnde ex tunc constituit parens infantem placidissimam deinceps cum exeundum foret, secum non exportare.

Trimula erat, quando in tenerrima indole promicare cœperunt supra ætatem robusta virtutum specimina. Et primum quidem tolerantiæ fuit animiq; inter dolores impauidi, fortis, tranquilli, vt liqueret Rosam esse quam spinæ nec terrent, nec terunt, aut deijciunt. Accidit, quòd pręgrandis arca dum incautè properèq; clauditur, dextrum Rosulæ pollicem fortuitò corriperet. Aduolauit turbata Mater, sed dissimulabat tranquilla filiola dolorem, abscondit manū, donec post dies aliquot putresceret sub vnguiculo emortuus sanguis. Aduocatur Chirurgus, isq; vt læso articulo tumidum pus educeret, acribus remedijs totum penè vnguem absumpsit, demum & vnguiculi residuū lento, ac violento forfice radicitus aulsit. Vidisses immotam sub his cruciatibus Rosam ac si non suus esset pollex, cui toties ferrum insæuiebat. Obstupuit præ alijs Ioannes Perez de Zumetă (: id erat Chirurgo nomen) haud capiens vnde tantillæ Virgunculæ tanta in ijs tormentis obduruisset constantia, nam toto illo acerbissimę

mę curationis tempore nec gemitum ediderat, nec vnquam expalluerat ad ſtyli, ſanguinis,nouorumq;vulnerum aſpectum.

Nondum Roſa quadrimula erat, cum mordax ſuppo ratio in eius auricula ſuccreuit. Rurſus igitur Chirurgi manu, ac poſt lene emplaſtrum deniq;& ferro opus fuit. Roſa, dum exeſæ cartilaginis pars vitiata præſcinditur,ea vultus animiq; firmitate vulnus excepit,qua nec intueri adſtantes poterant ſulcantem nouaculam. Fluebat ſanguis in humerum, nec Roſa exhorruit tincturam ſuam.

Quadriennium viuendo expleuerat,cũ ſummam capitis ſui cutem ſpecies quædã impetiginis cœpit obcruſtare. Mater obuio ſed imperito ſuaſa conſilio modicos pulueres inſperſit effectu planè improſpero, nam ij vtpotè olentes Hermeticam pyxidem affectas partes cauſtica ſua acrimonia rodebant ità immaniter, vt certis interuallis toto corpuſculo tremuiſſe puellam tacitè notarint domeſtici. Nec tamen hic iugis, & acerrimus dolor ab ea, vel minimum potuit exprimere gemitum aut moleſtiæ indicium, niſi quòd à Matre interrogata de dolore, cum totum negare non poſſet, modicum ac tolleratu facilem eſſe reſpondit: ſicq; in iis tormentis cũ ſua Matre pernoctauit ſilens, immota, quietiſſima. Sed anxia parens poſtridie reuulſo leniter cataplaſmate inhorruit, videns filiolæ verticem hinc bullis turgidum, indè foſſulis profundè vlceratum, & ò (: inquit) miſera, ſiccine totam hanc tranſegiſti noctem ſub huiuſmodi cruciatus voraci

ardore? tacuit Rosa, nec vrgenti aliud vnquam replicuit, quàm stetisse intra mediocritatem suos dolores. Accitus deinde Chirurgus plagæ sanandæ nouæque cuti inducendæ quadraginta duos cõtinuos insumpsit dies, tormento vix mitiori quàm quo prima nox Virginem lacinarat. Sed neq;tũc Rosæ defuit par dolori tam moroso constantia, quantam ab illa imò ab vlla ætate sperari posse Chirurgus diffidebat.

Idẽ Rosæ iã sexẽnis patuit robur sub eiusdẽ Chirurgi forcipe, cũ sibi ex intimo nare eximẽdus fuit phaseolus, tertio demũ tractu erutus. Dixisses hanc indolem vni patientiæ natam. Sed rudimenta hæc erant ac tempestiua prælудia animi corpusculũ proprium ceu alienum tractaturi. Superest quòd reliquam eius pueritiam cursim delibemus.

Rosæ quinquenni & adhuc inter pueritiæ infantieq; confinia constitutæ, notitia ac timor DEI se se insinuauit modo prorsùs admirabili; quia inter ludos. Res ità contigit: lusitabat cum ea natu maior germanus frater, isq; (casu an studio, incercertum) luto imbuit rutilã pulcherrimamque innocẽtis puellę cæsariẽ. Iocus erat, ac puerilis ridendi materies, at non ità placuit Virgunculæ, quã nõ contẽptus sed sordes offendebant, Itaq; ludum abrupit, cui mox frater: hem (: inquit) soror mea, si te deturpati capillitij tui iniuria tã seriò affligit, scito, cultos, puellarum cincinnos Inferni rudentes esse, quibus illaqueantur iuuenũ incautę animę, vt in gehennam æternã detrahantur. Ergo puta exosos Deo cappil-

los, quos tu amare videris. Hæc ludibundus puer gestu velut concionatorio profatus repetebat ludum, at puellę animum altiùs hæc verba, quàm pro dicētis impetu suæue ætatis modulo penetrarunt, neç verba erāt sed tonitrua, nam repente mens illa capacissima simul immensum concepit horrorem Inferni, simul apprehendit vastitatem æternitatis, simul Diuinam attentiùs reuerita maiestatem ponderabat secum omnis peccati fœdam infelicitatē. Hinç subitò in se reducta cæpit odisse suosmet capillos, firmare animum aduersùs omnes offensas Dei, detestari occasiones quæcumq; Inferno militarent, deniq; ordinato agmine tunc immigrarunt alta DEI æstimatio, filialis timor numinis, cura salutis, abominatio peccati. Quis tot tamq; seria exspectasset è ludo ac luto? Verùm sub eodem radio progressa vlteriùs Rosa limpidè agnouit, DEI auxilium sibi fore & necessarium & iugiter implorandum. Hinc statim exarsit in ipsa conatus orandi, qui & formulā dictauit iaculatoriam, hanc videlicet. *IESVS sit benedictus IESVS mecum sit, amen*. Dulcescebat exinde in labellis in corculo Virginis hic precandi modus, vt ab ea frequentanda nec dormiēs cessaret, vsq; adeò nimirùm DEI præsentia iam sensus Rosę interiores vndiq; occuparat.

Demum sub hac tam præmatura ac sublimi DEI notitia quinquennis Rosa sēsit apertiùs trahi se ac præparari ad S. Catarinæ Senensis excelsa tyrocinia, si quidē huius exemplo confestim & ipsa Virgini-

 tatis

tatis votum emisit inter hæc primula tenellæ ætatis crepuscula, quinto nimirum ætatis anno; quin & postea eiusdem Seraphicę viraginis imitatione sibimet capillos ad viuam vsq; cutem inscia Matre præscidit, ne quid superesset finium quibus contra iuratum Virginitatis propositum aut traheret, aut traheretur ad nuptias, iam enim satis didicerat ex ludicris, luti inquinamenta suo capillitio quandoq; etiam seriò posse insidiari. Hic igitur puerilis sui lusus & crepundiorum exitus fuit vt mirabilis, sic felicissimus, nam rarus est hic gratiæ tractus, qui Rosam ab innocentibus iocis vnico subitoq; passu deduxit in illam maturitatem iudicij, quo simul nosset æstimare DEI celsitudinem, æternitatis pretium, & virginei floris arcanam prærogatiuam. Vnum hic prætereundum non est, quòd qui deinde Virginis conscientiā moderati sunt, prudenter coniecere, superna hæc gratiæ allectamenta ipsi obtigisse sub illo primo vsus rationis diluculo, quo iuxta veriorem Theologiam quilibet in DEVM finem vltimum sese tenetur cōuertere pro suæ capacitatis modulo. Vt vt sit, Rosæ non tam diluculum fuit quàm meridies, dum sic illustrata præferbuit & viam elegit quam debuit; attamen longè maius fuit à via quam elegerat numquam postea vllius noxæ grauioris admissione per totam vitam exerrasse, quod vt iidem sui Confessarij concorditer asseruerunt, ità patulum fiet ex ijs quæ sequuntur.

CAPVT III.

Rosæ erga Parentes mira obedientia, pietas, solicitudo.

IN concursu duorum præceptorum, quo simul honorare Patrem, & Matrem, simul Deo magis quàm hominibus obedire iustum iussumque est, Rosę frequenter ingenio & solertia opus fuit, vt neutrum offenderet. Trahebat cęlestis Sponsus electam sibi Virginem per arcanas sanctimoniæ ac perfectionis semitas: Ex aduerso trahebat rudis & cruda Mater Filiam morigeram ad pompas nugasq; seculi, ad vanos corporis ornatus, ad Mundi commercia. In his biuijs plusquàm humanæ artis fuit, incolumi vtrimque obedientia neq; à Sponsi ductu vel latum vnguem deflexisse, nec tamen abiuisse vmquam à maternis præceptis in Sponsi sequela.

Accidit, quod coram honestis Matronis Rosa præsente Genitrice importunissis rogaretur suo capiti circumdare textum è floribus sertum, quod illic fortè odoris gratia in medio positum cunctis arridebat. Verecundè renuit modesta Virgo, instabant molestæ fęminæ, quibus complacitura Mater iussit edicto parere Filiā. Quā putas luctabatur hic cum obedientia vani ornatus pudicus horror! Vicit nihilominus Rosæ ingenium: nam serto clàm ab ima parte suffixit oblongam acum, sicque corollam latenter aculeatam suo Capiti non tam imposuit quàm impressit validè;

impegit, vt ſibi non niſi tormentum eſſet quod ornamentum alijs videbatur. Nimirum obediuit Matri, at ſimul currebat in odorem Sponſi ſpinis coronati. Latuiſſet perpetuò nobile hoc ſtrategema, ni poſtea manu aliena ſat operosè extrahenda fuiſſet acus quæ ſub florido blandiméto profundè ſæuierat; incertum tamen, acus an ornatus exoſi circuli diriùs pupugerit Roſam ſpinis quàm ſertis amiciorem.

Aliud. Affectabat muliebri ſtudio Mater Filiæ manus vanè poliri ad delicati cãdoris elegantiam ac nitorem. Huic vſui ſingulare genus ſuaue olentium chirothecarum emerat, vt ijs more fœmineo Roſa ſaltim geſtatione nocturna cogeret ſuas manus in adſcititiam venuſtatem. Dixiſſes, non Virgini chirothecas ſed victimæ ſartagines, & ignem apparari, adeo exterrita diriguit, ingemuit, hæſitauit, donec ferociùs materno compulſa imperio obtemperauit munuſque, inuiſum admiſit. Optabat numquam fieri noctem, ne ſibi lectulus adeundus eſſet cum tali manuum abuolucro. Adrepſit tamen neceſſaria dormitionis hora, extinctum eſt lumen, & pauida Virgo primum ſoporem vix libans quas chirothecas induerat pyrothecas ſentire cœpit, videbantur fartæ mulcibero nec videbantur ſolùm, ſed reipſa vrebant, torrebant, aſſabant vtramque manum. Adſtupuit nouo huic frixorio inexperta Roſa, gaudebatq; adeſſe licentiam qua manus tormento tam noxio eximeret. Exemit, viditq; luculentas è chirothecis promicare flammas; his denique totum collu-
cere

cere cubiculum , imminere palam incendium: at ijs procul abiectis mox ardor, flamma, cruciatus euanuit, & Rosa miræ suauitatis refrigerio cęlitus perfusa dulcissimè conquieuit. Mane facto crudeles chirothecas Matri placidissimè restituens totam rei seriem candore simplici exposuit, manus fibratim ambustas ostendit, ac ne deinceps ad huiusmodi reuocaretur supplicia obnixè rogauit. Verùm incredula Mater dum pium hic Filiæ commentum suspicatur, curiosiùs vtramque inspexit manũ, quas vt reuera pustulatas, vstulatas, torridas comperit, vt contrectauit, demum adtremuit desijtque in posterum Filiam obedientissimam ad eadem incendia duriùs inuitare.

Verùmtamen induciæ fuerunt istæ, non sincera pax, nam Mater ad alias artes breui conuersa nunc tentare Filiam, vt puellari vsu se comeret, vt collo monilia, brachijs armillas vultu cerussam pro more regionis admitteret, nunc instare seueriùs, vt saltim formosam (: quia tunc rutilabat adhuc) cæsariem erigeret calamistris, vt bysso, fimbrijs, cæteroq; cultu nonnihil sese ampullaret, fuco ac linimentis roseam oris pulchritudinem gratiosè accenderet, gestu, habitu illecebris natiui decoris iuuaret honestatem; demum obiurgare, percellere, cædere innocentem quòd rudis, incompta, & incomposita supino ac nimio mundi muliebris neglectu abiret à seculi genio, quòd infra coæqualium sortem vilissima singularitate descenderet, quòd spẽ opulenti splendidique matrimonij quò ipsam

ſam natura formæque præſtantia vocabat vltro hypocriſi abiectiſſima corrumperet, ſordideq́; præfocaret. Sed Virgo memor propoſiti, ac ſuæ pulchritudinis obtundendæ quàm acuendæ ſolicitior hæc omnia defixis humi oculis excipiebat inuicto ſilentio, & quotidianam hanc crambem vſu ac diſſimulatione ſurda concoquere aſſueſcebat, quoadusque vltima materni præcepti violentia deerat, cui refragari aut lentiùs parere æquale nefas putabat. Viſum hoc Matri opportunum compendiũ quidquid vellet extorquẽdi; proinde cum quadam vice obtruſiſſet Filiæ geſtandam calanticam aureo ſericoq; reticulo interfulgidam, vnà præceptum addidit, vt obediendi religionem iniiceret obluctaturæ. Hic Virgo inops ſubitanei conſilij tantillam impetrauit dilationem, dum adiret Confeſſarium, cui anxiè proteſtata eſt, niſi præceptum reuocaretur, ſe non poſſe non morem gerere Matri hoc geſtamen imperanti, malle ſe huic quantùmuis exoſi ornatus redimiculo ſuum illigare verticem, quàm reſiſtendo ſoluere ius quo Matris obligabatur imperio; ſubuenit ergo cordatæ Virginis pietati ſimul ac nodo prudens Confeſſarius, ac Matrem è veſtigio conueniens grauiter dehortatus eſt, ceſſaret tandem pretioſæ vanitatis inutili moleſtia tentare perplexam Filiam quam ab infantia Diuinus Spiritus præparauerat ſecretiſſimis inſtinctibus ad raram altioris ſanctimoniæ ſublimitatẽ. Extimuit Mater, ſicque & iſte fluctus ne fluctuaret obedientia ſponte detumuit.

Exco-

Excogitauit tandem ingeniosa Virgo rationem idoneam, qua deinceps & Matris substaret imperio, & nihilominùs reliquā de corporis sui cultu vexam redimeret. Itaque tenerrimis blanditijs Genitricem obsedit, donec permissionem eliceret, qua decolorem rudemq; saccum ex obuia vilique materia assumeret pro amictu, quod vestimenti genus nec immodestum est nec inusitatum fœminis, quæ à pōpis, & nuptijs alienæ sub simplicissimo cultu solitariā nituntur sectari deuotionem. Hoc itaq; castissimo schemate obarmauit se Rosa, vt illius præsidio à se longiùs repelleret omnem secularem muliebris ornatus vanitatem. Nec fefellit euentus; nam sub eiusmodi luteo nullaque tinctura infecto corporis sui tegumento Rosa tutissimè latuit vsque ad vigesimum ætatis annum, quo tādem ad Dominicanæ togæ candorem sublevata facilè perrexit reliquas eludere pomposi luxus insidias. Semel ergo sic abdicato exclusoq; mundo muliebri haud visum Rosæ difficile, in ceteris quamquam arduis Parenti obedire. Vnicum huius paradigma dabo, vnde conijciatur de reliquis.

Canta in Regno Peruano locus est metalli fodinis percelebris, at putris soli exhalationibus, & algore tetro admodum insalubris. Huc iussa Rosa cum parentibus secesserat, nec multò post noxijs illis frigoribus impar cępit in manibus, ac pedibus dira neruorum attractione laborare. Mater vim morbi præsentissimo (vt putabat) remedio depulsura quorumdam

animalium illic frequentium hiſpidas pelliculas arctè circumpoſuit patiemti Filiæ, ſed addito iuſſu ne iniuſſa illas à ſe reuelleret, aut quoquo modo ſubmoueret.

Quatriduum effluxerat, quando applicitæ curæ recordata Mater ſilentem Filiã interrogauit quì valeret, quidue egiſſet de pellium inuolucris? reſpondit ægra, ſe quidem nihilo meliùs ac ante valere, pelles autem ita vt Mater adſtrinxerat, immotas adhuc ſibi adhærere. Mirata ſimplicitatem parens dum pelliculas dimouet, videt harum mordaci ardore puſtulatim Virginis carnem veſicatam, accensã; & turgidis vndique tuberculis vlceratam. Tum verò attonita, vt quid (:inquit) tot dies noctéſq; exegiſti ſub his cruciatibus, nec abieciſti pelles quæ ſic te excarnificabant? replicuit morigera Filia: & nonne diſertè vetueras Mater, ne illas abſque tuo nutu deponerem? obediui.

Aliquando Mater exploratura tam accuratæ obedientiæ pronitatem mandauit Filiæ, quòd ſericos flores, quos tunc fortè pingebat acu, præpoſtero filorum ductu formaret contra omnem artis idæam rectumque ordinem. Paruit Roſa, obliquauit opus, flores abſoluit. Tum Mater velut ſubſtomachans, eja inquit non flores ſed monſtra florum. Quid egiſti? itane oſcitaſti ſomnolenta dum has ineptias tam deformes tua imperita ſegnities abortiret? cui illa reſpondit mitiſſimè, pariter quidẽ & ſibi quamquam indoctæ viſum fuiſſe talem pingendi modum oppidò peregrinũ ac deuium, nec tamen auſam aliter quàm

Mater præſcripſerat acum filumque ducere,aut proprio arbitratu conari in aduerſa, ſeſe nihilominùs eſſe paratiſſimam ſuere ac diſſuere quàcumque iuberet Mater.

Quoties ſibi per diem ad nendi, ſuendi, texendiue labores redeundum erat, numquam è ſcrinio ſemper è manu parentis acum,fila,colum ceteraque opificio neceſſaria demiſsè poſtulabat,credens id deberi filiali Matris reuerentiæ. Ad hæc importunitatem rata, interdum cum bile ac nauſea reijciebat filiam ad muliebris officinæ domeſticum armarium, vociferans tot interpellationibus opus non eſſe,familiaris officij inſtrumenta vltro patere fœminis laboraturis. Cui Roſa, malebam (: inquiebat) obſequij debito adiungere lucrum explicitæ obedientiæ, & materni reſpectus humile tributum vnà cum penſo dependere. Tanti nimirum faciebat etiam leuiores parendi occaſiones.

Triennio circiter ante felicem Roſæ obitum contigit, eam ab Illuſtri Matrona D.Maria de Vſateguì cõſorte Regij Quæſtoris D.Gundiſalui de la Maſſa è paterno domicilio inuitari ad ſuarum Ædium gratuitum contuberniũ. Obtemperauit Virgo,quia parentes iubebant, imò vt Gundiſaluo & vxori in omnibus morigeram ſe exhiberet imperabant. Hìc igitur non mutata ſed duplicata fuit obediendi occaſio, ſiquidem humilis Roſa paterno tecto at nõ ſubiectione exemptam ſe reputans qua promptitudine domi propriæ eadem alienæ parebat, nec ſolùm mandatis Gundiſalui aut vxoris,ſed ad nutum quo-

que

que filiarum, domesticæq; familiæ, vsq; ad infima domus mancipia. Huius insigne specimen habes infra cap. 5. §. *Testatur*. Vbi leges Rosam in ipso mortis articulo morigeram Gundisaluo.

Sed longè mirabilior obedientia vltra mortem. Post Virginis obitum ancillula in Limensi S. Catarinæ Monasterio argenteum cochlear per incuriam perdiderat. Fundatrix eademque Cœnobij tunc Præfecta iusserat omnes perquiri angulos, excuti scrinia, lustrari singula, sicubi amissum pignus inueniretur; quæsitum vbique & diu, geminatur cum quęstione anxietas, turbantur omnia, inuentum nihil. Neque iam de argento, sed de fama cruciabatur solicitudo, nam periculum erat ne qua innocens temerè in furti suspicionem veniret. Itaq; Præfecta Lucia de SS. Trinitate ad pendulā illic Rosæ iam defunctæ imaginem conuersa, sub ingenti cogitationum tumultu erupit in hæc verba: audito Rosā benedicta, tibi ego præcipio sub illa obedientia quæ mihi in hoc Cœnobio debetur ab omnibus, faxis inueniatur argentū quod perdidimus, in sancta veritate protestor tibi ò Rosa, tuum erit hanc curam suscipere, vt prætò sit cochlear dum à vesperis redeo. Redijt, quæsiuit circumspexit, & ecce cochlear propalam in mensa cellulæ vbi decies fuerat quæsitum. Nempe de obedientia Rosæ iam prædefunctæ remanserat tam celebris apud omnes conceptus, tam alta pręsumptio, vt crederetur, vel post mortem obeditura superiori cui nunquam in vita subfuerat, videbaturque

sat

ſat eſſe ad imperium, quòd ſua illic hoſpitabatur imago.

Ex his quilibet facillimè æſtimarit, quã accuratè ſuis Confeſſarijs obtemperarit Roſa adhuc mortalis, nam ex quo veſtem S. P. Dominici aſſumpſerat, ab ore ſuorũ Patrum ſpiritualiũ pendebat tota, & quidquid hi vel obiter innuiſſent, id Virgini non mandatum ſed cœleſtæ oraculum videbatur. Quondam poſt lachrymarum prolixa diluuia capitis exinanitione languebat non ſine diſcrimine, nec tamen ſolitis moderabatur vigilijs; admonitus Cõfeſſarius mandauit, à media ſaltim nocte horas omnino quatuor ſomno tribueret. Conabatur ad amuſſim parere Virgo, ſed aliter aſſueta præſcriptum horæ punctum ſeu dormiendo ſeu euigilando attingere non potuit, idq; ſat fuit vt vehementi ſcrupulo torqueretur, velut rea violatæ obedientiæ. Notarunt hunc Roſæ ſpiritũ domeſtici, & quotieſcumque roganda erat vt fomenta ſuo corpuſculo admitteret, aut requiem captaret aliaue ſe ratione ſineret indulgentiùs haberi, ſubijciebant ita mandaſſe Confeſſarium, ſtatimque Roſa ſine replica planè infantiliter obediebat.

Sed redeamus ad Matrem. Quòd Roſa bibendi vices in triduum aut quatriduum differre ſit ſolita, ex eo patuit, quòd legẽ ſibimet indixerat, dum parentibus cohabitabat, numquam bibere niſi quoties veniam rogata Mater expreſsè annuiſſet, quod ſi licentia in experimentum virtutis negabatur, plerùmque in aliud triduum fraudabat ſitim, non priùs bibitura quàm

Mater

Mater annueret: imo & questa est, ab ea sibi hanc veniam non crebriùs denegari.

Porro reliquā ipsius erga parentes obseruantiam, amorem, pietatem nulla satis capit historia: quàm solicita iugiter sategerit vt genitorum suorum inopiæ prouideret ex labore suarum manuum, quàm officiosa vt ijsdem ex morbo decubuis ministraret, adsisteret, pharmaca ceteraq; necessaria compararet, quàm deniq; attenta ac sedula, vt domesticas illorum præuerteret offensas, placaret animos, mitigaret afflictiones, singulæ propemodum testantur paginæ in iurato Processu. Quæstor Gundisaluus (: de quo supra, & frequentiùs infra) tacitus mirabatur exhaustam viribus Rosam, ac diurnis operibus extremè lassam nihilominùs in mediam vsque noctem labori manuum insistere: Quæstoris coniux, vt semel infirmam vidit fatiscere, totoq; latere imbecillem ac stupidam vix trahendo spiritui sufficere, grauiter hortata est, labanti corpusculo tunc saltim ab ijs laboribus tantillum vacationis indulgeret. Reposuit operosa Virgo, se parentum suorum necessitatibus absque scrupulo deesse non posse. Mirabilius est, quòd Ludouica Vrtado de Bustamante vidua Bartholomæi Alphonsi de Lombrera vexilliferi asseuerat in Processu, Rosam tot Sanctis exercitijs interdiu noctuque districtam, tot affatim morbis impeditam, tot supernis raptibus crebrò absorptam, vnico tamen die tot laborum pensa solitam absoluere, quot alia quæuis etiam celerrima ac peritissima vix inte-

integro quatriduo abſoluiſset: & ne putemus ob tantam feſtinæ Roſæ velocitatem (:vt fit)hiulca,manca,imperfecta prodijſse opera,affirmat præ alijs teſtis LXVIII.illa ſingula tam conſummatæ fuiſse perfectionis,elegantiæ,curæ, vt plerùmque metas humanæ artis & induſtriæ viderentur excedere.

Neq;hìc ſtetit anxius amor ac ſolicitudo filiæ conantis omni ingenio parentum egeſtatem ſubleuare. In domeſtico horto areolas diſcreuerat ſatiuis violis cura ſua manuq;excolendis, quas ſimul vt maturuiſsent, faſciculatim collectas ancillæ dabat vænum exponendas; lucellum qualecumq; illud Matri afferebat. Interrogata aliquando à Viro religioſo(:teſte XXI.) quantum commodi ſuis parentibus ex tenui iſto floſculorum mercimonio accederet, reſpondit, illud quidem permodicum eſse, ni Sponſus cœleſtis aliundè miris ac arcanis modis ſuppleret.

Si quando Patrem aut matrem deieciſſet corporis ægritudo, nil Filiæ antiquius nil ſanctius nil ſolemnius erat quàm ſepoſitis omnibus decumbenti ſeruire, medicinas conquirere, ſuis manibus parare,inferre, bolatimq; porrigere eſculenta, refrigeria adaptare, applicare lenitiua. Tunc noctes tranſigebat inſomnes, aſſidebat lectulo,ſtratum componebat,agebat omnia, præteribat nihil quod ſolatium adferre poſſet. Interim precibus, gemitibus, ſuſpirijs pulſabat ad Cæli fores; neq;incaſsũ. At hoc commodiùs miraculorum hiſtoriæ reſeruetur. Vnicum illud ſingulariſſimæ

mę pietatis erga Matrem & extremę commiserationis specimen sileri hic minimè debet. In vltimo vitæ iam-iam fugientis articulo Rosa dolentem Genitricem iuxta se conspicata, neq; ignara quàm immaniter hanc exanimaturus esset proximus ex Filiæ morte dolor, rogauit Sponsum, (: isq; vltimus precantis anhelitus fuit:) Matrem immodico mœrori imparem ac facile succubituram robusto firmaret solatio, adq; fatalem hunc ictum miseram obduraret suaui-potenti manu. Factum est ac abundantiùs quidem, quàm moribundę Filiæ solicita pietas flagitarat: simul enim vt Virgo spiritum reddidit, Matrem supernè tanta solatiorum diluuia inundarunt, vt sub iuramento fassa sit, diu cor suum capiendæ huic dulcedini angustum laborasse sub quadam tempestate gaudiorum, ac velut pectoris intersepta perrupturum anhelis subsultasse tripudijs, ita quòd in eodem Rosæ morientis conclaui quærendus sibi fuerit secretior angulus, in quo liberiùs sub tantæ lætitiæ suauissima diuulsione palpitans respiraret. Cum verò in vicinum inde cubiculum vocaretur siue à cadaueris tristi dimouenda spectaculo, siue vt cum alijs videret Aloysiam tūc fortè rigentem in extasi, ire distulit, ne angulum suum tanti iubili conscium præmaturè desereret. Nunquam sanè officiosissima Rosæ pietas aut solicitiùs aut lautiùs refecit Matrem.

CAPVT IV.

Rosa B. Catarinæ Senensis vestigijs ad sequclam prouocata tertium S. P. Dominici Ordinem amplectitur.

VAriæ ac sine numero sunt viæ, an fractus, itinera, quibus Æterna Sapientia selectas animas in sublime perfectionis cacumen facit eluctari. At eidem placuit electam Rosam de S. Maria peculiariter per Seraphicæ Catarinæ compendia ducere; quando vel maximè humana prudentia (: plerùmq; inidonea Spirituum ponderatrix:) importunè Virginem ad alias vocationum semitas diuertere conabatur.

In primis haud absurda spe tumida Mater iã à teneris filiolã nobili atq; honestissimo connubio destinarat: nec abludebãt proposito egregia formæ venustas, acre iudicium, suauitas erectæ indolis, moresq; ad omnem ciuilitatis gratiam apprimè tũ facti tum eruditi. Ex aduerso credebat innocens Rosa, tempestiuo (: de quo supra) capillorum excidio, vt quondam S. Catarina de Senis, amputasse spem matris ac nuptiarum tendiculas, nec seguiùs interea pergebat sui vultus roseum decorem ieiunijs deterere, eximiam corporis habitudinem sacco pannoso deformare, publicos conspectus fugere, & ne hominum placeret obtutibus domi latere, adeo quòd toto illo quadriennio quo cum parentibus in *Canta* morabatur, nec pedem vltra domicilij limen extulerit, nec vicinum delicia-

num hortũ videre dignata fuerit,nisi quod semel dumtaxat ibidem ad inuisendas Indicarum operarum molas iussa fuit Matronarum Filias comitari ; quò vt peruenit, vnico semper angulo immota consedit,nullo abrepta famosæ curiositatis spectaculo. Verùm ne sic quidem effugere sat potuit,quin complures tum celebri virtutis opinione, tum pudici vultus maiestate in sui admirationem, mox & honesti thalami ambitum inuita accenderet. In his Matrona quædam genere & opibus clara vni Filio suo Rosam coniugem sibi nurũ vehementer optabat, vtiq; felici commercio plus bonorum adeptura quàm datura cum hærede Filio. Placuit vtrimq;tam lauta conditio, præsertim quòd Rosæ parentes vt facultatibus tenues,ita graues erant multitudine prolium, nam xi. numerabantur. Solus deerat consensus Virginis, quam voti sui memorem omnis mentio nuptiarum exanimabat, nec tamen impedimentum quo lubens-volens tenebatur, austerę Matri audebat detegere. Inde quos quantosq;insultus, quæ domestica prælia, probra,conuicia à parente,fratribus,agnatis sustinuerit æquanimis at inermis Filia, nemo ad viuum propiùs aut comprehenderit aut æstimarit,quàm quisquis ad sanctæ Catarinæ Senensis historiam respexerit,vbi Lapa Mater tenacem propositi Virginem inclementer obiurgat,premit,exagitat,nisi quòd in Rosam vltra verba etiã verbera,calces,alapæ sæuierint. Pręualuit tamen apud cõstantissimam puellam idæa Seraphicæ Magistræ suæ (: ita Virginem
Senen-

Senensem appellare consueuerat:) quam à teneris elegerat statu, ha bitu, moribus imitandam, prout disertè in Processu testis LXVIII. asseuerat.

Videbantur in hoc vnum conspirasse omnia, ne Rosa Tertiariarum assequeretur habitum, quem tot votis ambiebat, tot suspirijs, tanto lachrymarum sumptu licitabatur. Nam ecce alia oblata est religiosi instituti via, quæ quidem Rosæ displicere neutiquā potuisset, nisi vnicè ad S. Catarinæ Senensis alta vestigia fuisset cęlitus destinata. Consurgebat illis diebus Limæ nouellum S. Claræ Monasterium, totius sanctitatis, rigoris atq; obseruantiæ Sacrarium, auspicante Illustriss. D. Maria de Quiñones, cui auunculus erat ille-ipse famigeratissimus Dei seruus Limensium Archiepiscopus tunc superstes, D. Turibius Alphonsus Mogrouejo, de quo supra, neq; huius incomparabilis Viri admiranda Sāctitas, Pastoralis zelus, numerosa miracula ignorantur Romæ in Sacro Rituum Senatu, vbi de illius apotheosi pridē ac strenuè agitur. His inquam auspicibus formabatur recens monasterium, & vltrò inuitabatur velut ad dignissimum tali flore Plantarium Rosa iam inter primas eiusdē fundatrices nominatim electa, censa, approbata. Quod vbi certiùs resciuit, ante omnia sategit explorare Diuinæ voluntatis beneplacitum, suæq; vocationis mysterium supremo Arbitro cernua commendauit, non recusans pro asylo suæ virginitatis & coæuo sibi strictioris vitæ desiderio arctissimam oblati Cænobij clausuram

arduumq;viuendi genus amplecti; maximè quòd experimentis iam didicerat vix aliter se importunas procorum molestias, parentum, fratrum, domesticorum adsultum, mundiq; immundi conspectum posse euadere. Sed en arcanum cœlestis prouidentiæ! obstaculum à Matre fuit. Putabatur hæc prima omnium consensura, siue ob tanti Archiepiscopi reuerentiam, siue quòd onusta prolibus Filiam sine dote posset decentissimè accommodare. Obstitit tamen, causata domus inopiam, quam Rosa manuum labore sustentabat. Obstabat simul ætate morbisq; fatiscens auia, cui decumbenti vnica à fomẽtis erat, assiduoque ministerio. Obstabant demum alia, prouidẽte Numine, quod florido S.P. Dominici viridario hanc Rosam incomparabilem per tot ambages reseruabat.

Hoc vt magis innotesceret, binis è Cœlo prodigijs opus fuit; primum hoc ordine euenit. Qui Rosam viderant adeò cælestium auidam, adeò spiritualibus exercitijs, solitudini, macerationi corporis addictam, & seculi pertæsam, suadebant idẽtidem alicuius Monasterij ingressum quo liberiùs vacaret Deo. Idem probauere demum Confessarij, vrserunt Viri graues & spirituum magisterio spectabiles, quorum concordi iudicio vt suum Rosa humiliter submitteret, conscia & annuente auia successum tentauit per germanum fratrem, Diuino interim (: vt supra) arbitrio se remittens. Iam in SS. Incarnationis Monasterio, (: quod sub regula S.P. Augustini militat:) à Sanctimonialibus

libus Rosam exoptantibus admissionem locumq; internuncia fratris industria impetrarat, nilq;deerat, quàm vt relicta paterna domo clam sine pompâ ac strepitu ad Cœnobium rectà pergeret valuis patulis admittenda, candidisq; ibidem lilijs interferenda: Ergo proxima Dominica die ad pium hoc sui furtū electa in viam se conijcit, vnico germano suo lætissimi itineris assumpto comite, ac ponè iuxta S. Dominici vicinam Ecclesiam transiens in eam diuertit cum fratre, vt illic in Diuæ Virginis Sacello (: cui à Rosario nomen & cultus est) maternam Augustissimæ Deiparentis benedictionem, velut opportunū suæ profectionis viaticum præsumeret, exinde reliquum viæ alacriùs decursura. Cæterùm vix ad orationem humi genua fixerat, cum sensit pauimento sese immobiliter acclauatam. Sic hærentem & vltra condictum morosiùs cunctantem interpellauit frater, eundi tempus esse, longiori orationi commodius in Monasterio spatiū fore. At Rosa, quòd loco mouere se neutiquam posset erubescens, vnàq; dissimulans tentabat subinde, si quo modo se tanti prodigij secretissimo retinaculo explicaret: Interea bis, ter ab Ecclesiæ porta reuersus frater cunctantem increpuit, moræ periculum exaggerauit, surgere conanti brachium subiecit: connituntur ambo, sed in cassum: Rupem dixisses adnatam solo, aut ingentem plumbi masam, nulla trochlearum vi attollendam. Intellexit Rosa mysterium, nempe ex decreto cælestis Sponsi non esse quòd ipsa populo-

fiſſimi illius Monaſterij optato receptaculo furtim ſeſe abderet, aliud de genere ſui inſtituti prouiſum eſse in ſecreto Æternitatis cenſilio, deniq; ſumma rei erat quòd ſolius Catarinæ Senenſis veſtigia Roſam exſpectabant ſpinis ſepiendam. Igitur vt erat immobilis, ad S. Roſarij clementiſſimam Reginam conuerſa, promitto inquit Tibi, me rectà ad Matrem hinc redituram, ædeſq; paternas quoad iuſseris habituram pro Aſceterio. Mirum dictu! repente quæ plumbum fuerat, ſe plumam ſenſit, nemine adminiculante ſurrexit, domum repetijt, Matri ingenuè rem vt erat detexit, proq; monaſtica aliud clauſuræ genus (: quòd cap. X. referetur) de conſenſu parentis adinuenit.

Alterum prodigium. Limanus ager vt pſittacos ita papiliones gignit colorum varietate ac elegantia planè mirabiles, vt ferè de vtriuſq; gloria hi cum illis certare videantur. Fortè Roſa in Seraphicæ Magiſtræ ſuæ bicolori habitu attentiùs defixa ſecum de capeſsendo Dominicani Ordinis amictu deliberabat anceps, cum ex ijs papilionibus vnus ſolo nigro alboq; colore pulcherrimè ſtriatus leni ſed minimè fortuito allapſu Virginem feſtiuè circumuolitauit, illa confeſtim rapta in mentis exceſsum perſpicuè intellexit quòd animo dudum agitarat, nempe Diuinum id eſse reſponſum de tertio habitu Prædicatorij ordinis tandem aſſumendo.

Nec fefellit euentus iam ſecuram, nam paulò poſt obſtaculis vndiq; ſubmotis facta eſt voti compos, inq; Roſariano Deipa-

ræ Sacello vbi quondam immobilis hæſerat, ſolemni ceremonia de manibus P. Magiſtri F. Alphonſi Velaſquez Ord. Præd. ſui tunc Confeſſarij (: cui id P. Prouincialis commiſerat :) induta eſt veſte bicolori quam in Senenſi Magiſtra dilexerat. Contigit hoc anno ſalutis MDCVI. ipſa S. Laurentij Martyris feſtiua die, cui haud abſurdè aptaueris illud Tibulli: *lib. 2. Eleg. 6. At Laurus bona ſigna dedit, gaudete* . . . . Sanè gauiſa eſt Roſa, vt ſe vidit circumamictam varietate, cumque Laurentio nouis ardebat ignibus, liqueſcebat in dulci iubilo, nouaq; Tertiaria reputabat ſe plus quàm nómine *Beatam*, Nimirum cum infante creuerat hoc deſiderium, ſiquidem à quinto ſuę ætatis anno S. Catarinæ Senenſi iã ſeſe addixerat, quod ex ore ipſiuſmet Roſæ affirmant ſe percepiſſe teſtes. II. & XXII. in cit. ſæpiùs Proceſſu. Vbi verò Seraphicam eiuſdem vitæ hiſtoriam domi per capitula legi audiuit, attentiſſima tamquàm ſoli legeretur ſibi, medullitus ſe ſenſit inflammari ad ſequelam, non quietura, donec & foris in habitu, & intus in fimbrijs aureis tantæ heroinæ ac Magiſtræ diſcipula conformaretur.

Verùm ſi Roſæ perarduum fuit vigeſimo demum ætatis anno per tot obſtacula eluctari ad Sacrum habitum, vix minori lucta ipſi conſtitit, eumdem vſq; ad mortem retinere. Retinuit tamen, quamquam variè tentata vt alium aſsumeret: neq; enim ceſſabat humana prudentia Diuini ignara conſilij diuerſa ſuadere, offerre, ingerere

 quaſi

quasi meliora ac digniora. Ex his duo referam quæ victrici eius constantiæ validiùs incubuerunt.

Quæstor Gūdisaluus vir optimus, quiq; apud Virginem sibi concreditam valebat autoritate imò & domestico imperio, seu sponte seù aliūdè inductus suggerebat reformatam Sacri Carmeli Regulam quam Rosæ genio credebat aptiùs conuenire; instabat vtiq; decentiùs in celebri Excalceatarum Virginum parthenone quàm foris inter vltimas Tertiarias militaturam Deo, vacaturam spiritui, inhæsuram contemplationi. Quod autem idonea careret dote, replicabat Quæstor, se curam hanc totam sibi deposcere, acturum se omnia, vt à religiosissimo Monasterio haud grauatè admitteretur. Robustus hic fuit aries ad pulsanda Rosæ præcordia, maximè quòd ipsa quoq; Mater cui res angusta domi contenta iam erat, pluriumq; seruorum Dei conspirabant arbitria. Rosa tametsi vocationis suæ tenax & certa, noluit tamen aut cerebrosa videri, aut palam tot peritissimorum beneuola iudicia immodesto supercilio aspernari. Itaq; vt aliàs vsa ingenio, selectis ex Ordine Prædicatorum quatuor prestantissimis Theologis rem permisit examini, pollicita id amplecti quod ipsorum potiora suffragia diffinirent; vtpotè secura, Deum non permissurum, quòd consonis horum calculis euocaretur ab humilioris instituti electa semita, quam Seraphica Magistra de Senis felicissimè præcalcarat. Voto respondit euentus, nam operante Numine supradictus Theologo-
rum

rum quaternio paribus vtrimq; votis pependit semper immobilis, stupuitq; neutri partium occurrere pondus quo sese à tam constanti æquilibrio tandem explicarent. Vicit ergo constantia Virginis, quæ exinde fidentior Gundisaluum aliosq; suasores modesto ac graui responso interpellauit; se quidem refloridis oblati Carmeli desertis mirificè & capi & affici, verùmtamen solius Diuinæ non humanæ inspirationis proprium id opus ac munus esse, Spiritum vbi vult spirare, aptam regularis status tū electionem tum commutationem non esse volentis neq;currentis sed miserentis Dei, sibi deniq; alios supernè impulsus non obtigisse hactenus præter eos quos habitu protestabatur, viuendum sibi moriēdumq; esse sub charo S. Catarinæ Senensis schemate ac magisterio, adfore tamen aliquando tempus, quo huius nominis atq; instituti nouum Limæ exsurgat Monasterium, at nondum se scire, num forsitan illi diuinitus sit reseruata. Certè dignus erat hac Rosa Carmelus, digna Carmelo Rosa, nisi hanc Ordini hortulano Rosarij altior zephyrus commendasset.

Eliso igitur hoc ariete superfuit alius, at omnium importunior quia subtilior, nā per ipsos humilitatis cuniculos infernè adactus quatiebat Rosam vnius commotione scrupuli, qua patuit via cogitationi pauidissimæ, nimirum se sordidam peccatricem illo niueo Senensis Catarinæ velamento nimis indignam esse, plùs eo vestis candore promitti foris quàm lateret intus, vni sibi deesse omnia quæ extimo nitori

probè respondeant, proinde habitum qui Seraphicæ Magistræ fuerat protestatiuum virtutis ac religionis symbolum, in se nonnisi laruam esse publicumq; vsurpatæ sanctimoniæ mendacium. Duplicabat angorem, quòd alba vestis humano plausui videbatur ansam aditumq; vltro concedere, nam Virgo gliscentem sui nominis celebritatem auersata dolebat ex candido indumento ab alijs fœminis internosci in publico, eminus se venientem monstrari digitis, notari oculis, laudari à prætereuntibus, ipsiq; S. Catarinæ Senensi nonnunquam ab obuijs comparari. Tormenta hęc erant, quæ Sacram illi vestem reddere exosam poterant, ac primò verecundè occultandam deniq; & seponendam suggerebant, vsque-adeo vt suum familiare asylum (: sacellum dico SS. Rosarij, in quo Rosa habitum assumpserat :) cursim adierit quasi denuo illic firmitate immobili radicanda, solitoq; Magnæ Deiparæ præsidio tentationem molestissimam depulsura. Euenit vtì sperauerat; nam ad Aræ crepidinem defixis humi genibus inter orandum placidissimo animi deliquio sensim diriguit. Notarunt precantis vultum circumstantes eiusdem tertij habitus Sorores, videruntq; Rosam à Sacræ Imaginis obtutu supplici diu pendulam initiò quidem exalbescere pallore niueo, post interuallum decora suffusione rubescere, deniq; tota facie lucescere ac scintillatim radiare. Coniectarunt subitò quod erat, permagnum aliquid actitari, velut sub iride Rosarij, cuius mysteria triplici hac

tinctu-

tinctura distinguuntur. Et verè sic erat, nam Rosa sibi ac genuino vultus colori demum reddita erupit in iubilũ victoriæ: *Eya* inquit *Sorores, laudandus est nobis Deus; qui nos Tertiarias communi solidæ charitatis vinculo sibi dignatur adstringere ac perpetim sociare*. Obscurum ænigma persacile capiebant, quotquot praui conflictus consciæ fuerant. At Virgini pœana hæc erant debellatæ tentationis, quam ita fregit vt numquam redierit.

Tanto constitit victrici Rosæ candidum Seraphicæ Catarinæ habitum & obtinere & retinere constantissimè. Porro quàm plenè cum illo Magistræ suæ virtutes induerit (: quamquam id seqq. Capitibus reponamus:) ad coronidem huius Capitis vnicum id argumentum esto, quòd semel tacitè spectanti mirantiq; Confessario visa fuerit Rosa specie, vultu, lineamentis sic transformata, vt viua similitudine ipsissimam S. Catarinæ Senensis effigiem referret.

CAPVT V.

Rosa præiacto solidæ Humilitatis fundamento securè inædificat reliquarum virtutum molem.

IN suo Nihilo comminus ac penitissimè agnoscendo quàm profundè iugiterq; Rosa perstiterit occupata, omnis humillimæ suæ vitæ clamat actio. Paucas hic è plurimis compendio substringemus. Parùm ei videbatur, quòd domi Filiam se oblita an-

cellæ domesticæ vilissima quæq; ministeria occupabat, nisi & infra ancillam sese demitteret. Mariana quædam seruiebat in Rosę paternis ędibus, Inda genere, agrestis conditione. Hanc sæpius in secreta domus parte orauit, exorauit, adegit Rosa, vt se deiectam humi nunc pronam nunc supinam calcaret pedibus, ac velut contemptibile peripsema studiosè plantis etereret: quin flagitabat superaddi sputa, calces, verbera, nihilq; omitti quod extremi contemptus saperet vilitatem. Quòd si Mariana conabatur parcere, aut non nisi obiter imperata exequi, acriùs instabat supplex Rosa, nec nisi voti compos humo se attollebat. Quotiescumq; ob singularitatem vitæ à fratribus aut Matre proscindebatur iniurijs, credebat se ijs imò & decuplò grauioribus tam dignã esse, vt etiam vltro quæ sibi imputabantur ad culpam, soleret in maius attollere, suumq; reatum amplificare, ne præter aut vltra meritum videretur afligi ac despici, quæ tantopere ambiebat vbiq; succumbere & conculcari.

Assueuerat morborum suorum (: quos in ægro exaustoque corpusculo sustinuit crebros, & sæuissimos) celare magnitudinem, ne quis subueniret. At quando præ nimio aut conuulsionum laniatu, aut per symptomatum periculosam violentiã dissimulari non poterant, ingenuè quantis distabesceret cruciatibus fatebatur, at ea dũtaxat spe verborumq; artificio, vt ex dolorum suorum immanitate æstimarent homines quàm foret Rosa corã Deo enormis ac fœda peccatrix, quæ videlicet assiduè

tot

tot scelerum iustissimis vindicijs ab irato Numine meruisset flagellari. Hoc de se credebat ipsa, hoc itidem credi ab alijs peranxiè cupiebat.

Inde est, quòd sæpiùs coram intimis ac familiaribus suis timida frequentabat huiusmodi voces: mirari se, cur Deus nondum horribili abysso demerserit infelicē Mundum qui tantam ferebat peccatricem. Item, suis demeritis illum apud Inferos deberi locum, qui omnium sit infimus & sūmè infamis. Vilissimum se terræ pondus, abominabile generis humani carcinoma, purulentam sentinam ac fœcem esse, indignam cui luceant Cœli, cui aspiret aer, cui tellus dorsum substernat, suo contagio inquinari elementa, suis piaculis grauari solum, amarescere Oceanum. Quoties improsperum quidpiam aut domi aut foris accideret, non dubitabat suis id imputare delictis; cumq; tam seriò ista & sentiret & diceret, ferre non poterat, quòd eius innocentiæ gnari talia credere recusarent; grauiùs dolebat si replicarent, ex mera humilitate similia dici; his regerebat, vt iq; sibi quæ sola se nosset fidem habendam esse. Verùm si eò procederent, vt refellendis huiuscemodi vituperijs encomia Rosæ laudesque opponerent, expauescebat misera, ac velut fulminis ictu perculsa tremebat, pallore, silentio, gemitu mæstissimè protestans se torqueri.

Accidit quòd Gundisaluum Questorem Michael Garzes Canonicus familiariter domi suæ inuiseret; hic ille inter amica vt fit colloquia delapsus ad varia cœpit nar-

rare perfunctoriè, quæ Rosæ (: tunc ijsdem ædibus cohabitantis:) mirabilem vitæ sanctimoniam, castigationem corporis, operumque & morum præstantiam commendabant. Fortè de proximo conclaui hanc inuita percipiebat Rosa confabulationem, sed laudum suarum nauseam non ferens exilijt præ dolore, inque cubiculũ interius vbi filiola Quæstoris Michaela erat, sese proripuit; ibi mox liberrimo eiulatu ac lachrymis suam amarissimè sortem incusans verberabat innoxium pectus, despuebat laudationis suæ crambem, caligabat pudore sui, vtque cruciatum cruciatu simul pelleret & vindicaret, pugnum crebriùs impegit capiti vbi densioribus aculeis spinea corona (: de qua infra cap. VIII.) tempora clam obsederat. Quæ sic vulnerabatur ex laudum molestia, qua putas animi iucunditate exceperit cõtemptum, probra, conuicia? Sed pergamus.

Quoddã perarduũ heroicę virtutis opus ad S. Catarinæ Senensis imitationem Rosa tentauerat, perfecerat, quòd cum ipsius valetudini summè noxium & exitiale crederet Domina Isabella Mexia, horrore pio stimulata P. Magistrum F. Alphonsum Velasquez Confessarium Virginis admonuit, vt acerba reprehensione factum velut excessum temerarium improbaret, ac Rosam à similibus vltra vires tentandis absterreret. Increpuit ille Virginem, vtpotè nondum ex circumstantijs tunc assequens, quid laudis illa potiùs meruisset. Verùm humilis Rosa velut culpam in opere

re sanctissimo agnosceret veniam deprecata spopondit emendationem, læta ibi se obiurgari, vbi maximè plausum vanamq; gloriam metuerat.

Quandocumq; ad Confessariorum pedes in suimet accusationem procumbebat, ita mox obruebatur lachrymis, interpolabatur singultibus, dehiscebat profundis ex imo corde suspirijs, vt credidisses nonnisi enormium flagitiorum ream esse quæ sic plangebat. Comparebat velut altera in Ciuitate peccatrix, verecundabatur, tundebat præcordia, trepidabat quasi iam-iam erebi rictu absorbenda; nec tamen in tanto humillimæ contritionis apparatu sufficiens materia semper adfuit in quam tutò proferri posset Sacramentalis absolutionis sẽtentia. Certè hoc postea vno ore fassi sunt Confessarij, pluries laborandum sibi fuisse, vt in tanta innocentissimæ vitæ puritate scrutando reperirent quod ad pœnitentiæ forum certò spectaret. E contra non segniùs laborabat Rosa, vt minimos quosq; defectus in immensum exaggeraret, serioque ploratu ac gemitu posceret medicinam. Neque his contenta, præter frequentes in hebdomada exomologeses insuper quotidianam sibi coram S.P. suo Dominico indixerat Confessionem, qua velut in Capitulo correctionis eidem culpas suas minutim exponebat, veniamq; & remedium ab eius suffragio humiliter postulabat.

Testabatur Gundisalui Quæstoris vxor D. Maria Vsatiguì, quòd eius in ædibus dum triennium vixit Rosa, adeò sese om-

nium reputarit infimam, vt non soli Patrifamilias & Coniugi, sed tenellis quoq; filiabus, imò seruis, ancillis, mancipijs domesticis subiecta ad nutum, singulorum æquè placita velut imperia exceperit, fauorem arbitrata, si quid sibi ceu precariò in domum receptæ heriliter mandabatur, vnde & pro modico aquæ haustu flexis poplitibus à Gundisaluo (: si fortè aderat) libandi facultatem sibi exorabat. Grandia sunt ac prolixa quæ circa mansuetissimam Rosæ humilitatem notauit edixitque Gundisalui domus, sufficiat hoc postremum. Decumbebat agoni proxima, cum in vltimo vitæ suæ horario quadrante offertur ei pro confortatione cordis pretiosus liquor sorbendus è cyatho; negauit ægra se posse: verùm audito quòd ipse Paterfamilias iusserat, se subditam recordata paruit, sumpsit, exhausit, tenui voce adijciens: ite nunciate Gundisaluo Domino meo, me quod reuera non poteram, ipso iubente potuisse, nec in ipsa mortis ianua me fore immemorem quid hero suo debeat subdita. Qua verò animi demissione tunc ad circumstantes conuersa petiuerit condonari sibi quidquid forsitan in eam domum aut familiam seu prauo exemplo, seu tetricis ac inofficiosis moribus deliquisset, longiorem exigeret periodum, nisi ad reliqua foret properandum.

Diu nesciuit Rosa, quidquã vel minimũ in se reliquum esse quod laudi pateret, aut pulchrum æstimari posset, donec fœmina quædam obiter manus Virginis conspicata (: vt est muliebre ingenium ad similia

lynceum & insigniter oculatum :) commendauit in ijs candorem, decentiam, proportionem. Exhorruit Virgo ad improuisam tantilli præconij vanitatem, arreptaque viua calce cruciabiliter manum utramque deformauit, vsque dum ardore mordacissimo pellis vndiq; finderetur in rugas, bullulisq; sparsim tumesceret; eo quidem dolore ac damno, vt per dies 30. & amplius vestire seipsā Rosa nequierit, vnde ancilla Mariana in opem sibi aduocāda fuit: hęc verò post Virginis obitum rem totam vt gesta fuerat manifestauit, quam Rosę humilitas (: vt alia maiora & plurima :) de more occultasset.

Pridem studuerat humilis Virgo omni arte natiuam speciosissimi vultus sui gratiam abolere, ne qua posset mortalibus oculis placere, idque non solùm iugi inedia dirisque macerationibus, sed & aqua gelida creberrimè toti corpori superfusa videbatur iam assecuta, dum in exangui facie præter obscurū pallorem & maciem cauernosam nihil conspicuum apparebat. Verùm vt comperit, his paulatim indicijs omnem austeritatem suorum ieiuniorum à curiosis deprehendi, æstimari, extolli, plus sibi à vanæ gloriæ laudumq; tinea quàm ab eximiæ formæ præstantia timendum rata, confugit ad solitum orationis præsidium, anxijsque precibus impetrauit à Deo talem sibi aptari vultum, qui saltim abstinentiæ suæ rigores ac tot ieiuniorum extima signa mortalium oculis non venditaret. Mirum dictu. Mox rediit genis demissis viuidus color, reddita faciei corpulentia replens

plens

plenitudo, fronti nitor, luminibus vigor, vt propemodum iurari potuisset, Rosam quid sit ieiunium penitus ignorare.

Inde lepidum obuenit quibusdam Argis per otium curiosis, qui in feria sexta Parasceues fortè in Templi vestibulo cōfabulantes obseruauerāt Rosam cum Matre domum ab Ecclesia redeuntem. Transegerat Virgo totam illam Quadragesimā solo pane & aqua, sed præsertim illis hebdomadæ Sanctæ postremis diebus vix micatim aliquid cibi admiserat: insuper à summo manè præcedentis feriæ V. (: cui nomen à Cœna Domini:) continuò vsque ad istius feriæ VI. meridiem immotá perstiterat in eodem S. Dominici Templo, vigilias agens coram Sacrosancta Hostia tūc de more in S. Sepulchri arculam solenniter illata, nec bolum aut aquæ guttulam toto illo. 30. circiter horarum interuallo sumpserat. Dum igitur supradicti congerrones inde ad proprias ædes cum matre redeuntem vident roseo vultu instar auroræ subuinidam, aspectuq; vegetam, amænā, & minimè decolorem, temerè suspicati sunt, Virginem venire ab epulis ac lautitie, sonorèque ac liberè in prætereuntem iocati, en (inquiunt) monialem opiparè habitā, en quàm splēdidè profitetur vultu, se cupedijs ab aliquo dapsiliter hodie refectam! Siccine ieiunant Beatæ! Displicuit Matri ineptissimæ censuræ temeraria dicacitas: at mirè placuit humili Rosæ sic sua latere ieiunia, etiam vsq; ad tam ridiculam saginæ ac ingluuiei calumniam; Aculeus erat qui Rosam non læderet sed oblectaret. Par

Par ei ſolicitudo & cura fuit abſcondendi reliquos ſuorum chariſmatum theſauros ne humanis laudibus paterent in prædam. Hinc factum eſt, quòd pleraq; illuſtria eius opera, viſiones, & arcanæ Spiritus deliciæ ſic delituerint ſub taciturnæ humilitatis abſtruſo inumbraculo, vt Matris, Sodalium, Confeſſariorum aſſidua ſagacitas vix ad paucorum notitiam potuerit vmquam penetrare. Quædam Spiritu ac religione apprimè celebris perſona flagrabat annoſo deſiderio penitiùs Diuinæ gratiæ magnalia explorandi quæ in Roſæ prato celari iam ex toto non poterant. Itaq; omni alio catoſcopo deſperato Virginis Confeſſarium autoritate qua valebat induxit, vt ipſe per anfractuoſæ quæſtionis obliquas ambages ſi quæ poſſet vel ab inuita eliceret. Diu recuſauit, diu cunctatus eſt Confeſſarius, haud ignarus quã ſibi id arduum futurum eſſet. Tandem opportunitate ſeu facta ſeu arrepta tectis interrogationibus eminus circumiuit Virginem, at ipſa quò illæ tendebant celerrimè prægreſſa occupauit indaginem, hiſque mitiſſimis verbis abrupit moleſtiam: ſcito (: inquit) mi Pater, me vſq; à teneris ardenter oraſſe Deum, ne ſinat vlli mortalium innoteſcere ſi quid altiſſima ſua Miſericordia cœperit forſan intra animulæ meæ penetralia dignanter operari. Annuit voto meo Inſpector cordium, proinde ceſſa ſcrutari, nec inutili conatu me teq; laſſaueris; ſecreti huius beneficium quia conceſſit Dominus non auferat miniſter.) Nihilominùs vbi ſemel iterumue ſub graui

onere

onere conſcientiæ tum à Conſeſſarijs tum à Doctore Ioanne de Cuſtillo (: vt infra Cap. 12.) Spiritus examini ſubiecta fuit, grandia ac miranda detexit quia debuit: attamen vltra interrogata ne quid reſponderet, cautelam, & parſimoniam verbis ſuis appendit in trutina. Vnde quæ tunc verecúdè inuita aperuit perpauca ac penè vulgaria, crediderim, ſi conferantur ijs quæ Roſa ſub Diuino Secreti beneficio ac humilitatis ſigillo retinuit obſignata.

Fauit mirabiliter huic virtuti Deipara humilium idæa, ſiquidem ipſamet adiuuit Roſam inſtrumenta ſuæ mortificationis humiliter occultantem. Res ita ſe habuit. Eccleſiam S. Dominici de more precatura adierat, cum illic exiſtentem ſubita cõſternauit recordatio vnius ex varijs inſtrumentis domãdo corpuſculo adaptatis quod ipſa domi fortuitò reliquerat loco patulo vbi facile ab aliquo domeſticorum abſentis cubiculum ingreſſuro videri poterat. Expalluit confuſa Virgo, timens hoc indicio deprehenſum iri, quantùm exercitijs pœnitentiæ ſoleret incumbere. Confeſtim igitur ad Virginem Matrem obſecrando conuerſa rogauit anxiè, periculo ſuccurreret, ipſumq; inſtrumentum in altero locorum quos ipſa mente deſignabat reconderet. Statim euanuit metus, abſceſſit pauor, & Roſa ab oratione domum regreſſa inſtrumentum ſuum reperit non vbi reliquerat, ſed vbi illud à Matre Gratiæ recondi flagitarat.

Tantam eius humilitatem indiuulsè comitabatur ſuauiſſima manſuetudo, placida

aſſa-

affabilitas, mite supercilium; mirati sunt quotquot eam nouerant, numquam ab illius ore excidisse verbum duriusculum, obstreperum, criticum, numquam auditum sermonem iactantiæ, fastus, ostentationis, nihil in moribus aut motibus apparuisse tetricum vel subtriste quod acidam saperet austeritatem. Tota serena, comis, benigna, de se nesciebat altum sapere, sed tãtùm subijci omni humanæ creaturæ. Negasses Rosam esse quæ adeò carebat spinis, at sustine, nam in semetipsam tota spinosa fuit, quod ex varia corporis sui castigatione proxima. 4. Capitula fusè docebunt.

CAPVT VI.

Rosæ mira abstinentia, prodigiosi ieiuniorum excessus.

FVndamento tam profundo, lato, ac solido dignum fuit ac tutum, prægrandia, excelsa, ponderosa superstrui fastigia, Sanè vim narrationis transcendunt quæ de Rosæ ieiunijs ieiunè satis innotuerunt, nã vt diximus, latent plurima. Hoc summariè constat, Virginem per S. Catarinæ Senensis vestigia gradatim abstinendi, ieiunandique vsum fermè ad ipsum vsque inediæ culmen mirabiliter produxisse. Suo ordine dispiciamus singula.

Nondum infantiæ pannos & annos pupula excesserat, cum sibi (: quod illi ætatulæ peregrinum & graue est) omni fructuum esu interdixit. Sæpe obstupuit attenta Mater, paruulam suam nulla talium

cupi-

cupediarũ aut suauitate aut varia pulchritudine capi, nam fructus sibi datos mox alijs donabat, numquam vel primis labellis admouebat. Sexennis feria IV. VI. & Sabbatho (ni Mater aut medicus ad aliud cogerent) omni prorsus abstinebat obsonio, nil præter panem & aquam degustãs. Anno ætatis quintodecimo votum emisit, toto vitæ suæ decursu abstinendi à carnibus, quoad permitterent ij quibus obedire teneretur. Hoc in tenera puella canæ prudentiæ moderamen fuit, quo sic corpusculo suo detractum voluit vt simul alieno in se iuri atque imperio nil detraheret. Interim cautæ filiolæ ingeniosa non defuere strategemata quibus Matri diu occuleret hunc seuerum abstinentiæ tenorem, ne ab ipsa valẽtioribus edulijs vesci cogeretur. Interdum nobiles Matronæ deuotionis ergo Matrem cum Filia in suas ædes inuitabant, epuloq; sobriè instructo rogitabant vtramque secum vnà accumbere. Durissimum id erat frugali Rosæ quam vel odor carnium offendebat. Sed parens Matronis quàm Filiæ complacendi studiosior iubebat hanc omnino carnibus vesci ne inurbana singularitate adstrictioris parsimoniæ videretur Mensæ honorem profanare. Parebat mæsta Filia, sed maximo inassueti stomachi supplicio, nam quidquid carniũ reluctanti ingesserat, paulò post captato secretiori angulo totum supernè reddendum erat non sine miserabili cruciatu. Quòdsi aliquando æger ventriculus buccellam exosam nulla vi potuisset eluctari, paroxysmus erat in foribus, ac nauseantem arden-

ardentiſſima febris inuadebat. Nec mitiori ſucceſſu obediebat Medicis, ſi-quando aut languentem aut lentiùs conualeſcentē tentabant eſu carnium ad vires priſtinas reuocare; tantum enim aberat iſthoc genere alimenti iuuari infirmam, vt etiam à bolo velut à toxico recidiua magis debilitaretur, morboq; redintegrato non ægra ſed ægritudo vires acciperet. Semel ex morbo ſat ancipiti emerſerat, vtique citiùs inſtauraretur, ex præſcripto Medici pauxillum carnis pauenti eius ſtomacho obtruſerant, cum ecce repentina totius corporis laſſitudo, mox tremor & deliquium proſtrauit miſeram, ſubitumq; pectori ac pulmonibus aſthma incubuit, preſſit, ac reſpirandi facultatem intercluſit. Vix pluribus horis hac ſeſe anguſtia Virgo explicuit, ac per aliquot dies nec paſſum progredi nec plantis conſiſtere potuit, donec reſtituta ſibi conſuetæ abſtinentiæ poteſtate ſenſim & ipſa reſtitueretur ſibi. Iam penè conualuerat, & denuo inuitam ad carnis ferculum compulerunt: denuo item rediere prædicta ſymptomata, nec remedium niſi ab vſitato panis & aquæ paſtu ſuperfuit.

Laborabat frequenti iſchiade, ac plerūque ea dolorum vehementia, quæ ſtomachi fundum euerteret. Sub hoc tormento integros quandoque cum noctibus dies ſine cibo tranſigebat: verùm ſedato nonnihil cruciatu mox inſtabat domeſticorum pietas vt è carnibus iuſculum admitteret. Ipſa hoc vrbaniſſimè recuſato potiùs depoſcebat familiarem ſibi adferri dapem,

panem

panem & aquam; his allatis velut pollucibiliter deliciatura panis medullam intingebat frigidæ, eaq; sumpta post modicum surgebat è lecto quasi refecta satisq; opiparè recreata. Quæstor Gundisaluus domi suæ bis terue hoc medicamine non anaretico sed planè anachoretico vidit Rosam cōualescere, protestans neutiquā se capere, vnde huic ieiunio vis nutriendi inesset.

Ibidem alia vice obseruatis in Virgine manifestę debilitatis nimijs indicijs voluit idem Paterfamilias, quòd ex ala coctæ auiculæ quid modicum sumeret quo labētem stomachum nonnihil erigeret. Rosa tot iam edocta malis attamen vrgenti conabatur obtemperare. Vix bolum glutinuerat, cùm præsaga periculi comiter mensam reliquit, in vicinum conclaui Oratorium se proripuit, valuas adduxit; cumq; de more sub seram noctem pallidula inde prodijsset, Quæstori & Coniugi subtrepidè fassa est, minimum abfuisse quin exiguum id quod ex auicula gustauerat morte lueret, præ dira pectoris obstructione, quæ miseram prope suffocarat.

Impulerūt cruda hæc experimenta commiserantem Quæstorem, vt Virginis Confessarios, Medicos, parentes sigillatim ac penè adiuratò obsecrauerit, ne deinceps imperato carnium esu Rosam vitæ discrimen adductam vellent, sufficere tot euentuum tragica specimina in testimonium promptæ vltra vires obedientiæ, crudele ac Deo palam ingratum fore quidquid vlteriùs tentaretur ad oppugnandam Rosæ abstinentiam, à qua tam perspicuè illius

vim

vita pendebat. Audebat & Rosa sub tali aduocato liberiùs præoccupare Medicos ne quam sanam vellent, carnium edendarum obiectu trucidarent, imò & alia quæcumque vegetioris succi esculenta se admissuram negabat, ita visum esse Numini, cui ipsæmet naturæ leges famulantur ad nutum. Alludebat forsitan supernæ quam recolebat visioni, qua Christus increpanti blandientiq; medius Rosam docuerat, velle se ab ipsa tam rigidis abstinentię exercitijs constanter honorari, sibi illius vitam ac valetudinem curæ cordiq; fore, nec diffidendum, quin ille qui pro ea suam in Cruce vitam prodegerat, qui extrema sui prætiosissimi sãguinis gutta ipsam tam carò emerat, qui in eius animam tot Gratiæ thesauros tantamque cœlestium donorum opulentiam congesserat, demum & terreno suo corpusculo id præstiturus sit, iamq; pręstiterit, quo carnis edulio carere possit.) Ergo cedat Æsculapius, quiescite ò Medici, nam Diuinum est mysterium hoc quod cernitis.

Tardiùs Matri persuasum fuit, vt Filiæ tam seueram tenuissimi victus rationem, formamq; æquanimiter indulgeret. Quoties aut nimiam in exangui vultu maciem, aut vires infra medioeritatem deiectas notabat, vnam hanc rigidam castigatissimæ parsimoniæ diætam instar atrocis delicti vocabat in crimen, vociferabatur impatiẽs, ac penè illismet quibus olim in S. Catarinam Senensem Lapa Mater, tonabat verbis, singularem, obstipam, ac suiipsius carnificem proclamitans. Cũque nec sic proficeret

ficeret, imperioſa præcepit, quotidie ſecū deinceps accumberet communi mensæ cū familia, visura demum, quid quantumque manducaret. Vicissim à parente Filia ſupplex impetrauit, ſaltim ea ſibi permitti ac parari fercula quæ non modò ingerere sed & digerere posset. His vltro citroq; velut ex pacto mutuo conſtitutis prudens Filia culinariam ancillam Marianam suarum partium fecit. Huic dextrè ac sub fide ſilentij extorſit, vt ſibi in ſingula prādia solam pararet offam ex panis fruſtis & herbarum pugillo, at ſine sale & condimento, ſimplici aqua decoctam, pauculis dumtaxat vuis passis nonnumquam insperſis, vt Matri in ſingulos bolos attentæ videretur genialiter absonare ac dulciter, vbi rarus bolum augebat acinus. Sed diuerſissimum erat quod reipsa gerebatur, nam herbæ quas ſibi Virgo in paſtū ſingulari cura selegerat, amarissimæ erant, & agresti saporis malignitate torquebant palatum. His delicijs mulcebat gustum, quibus ne ſimile condimentum abesset, persæpe cineres admiscebat.

Audierat in vicina sylua pronasci herbā inſigniter prę ceteris amaram: hanc ſibi clā adferri, ex ea deinceps inſipidum pulmentarium ſibi iussit apparari, & ne tam exquiſitæ prouiſionis annona deficeret, herbam eamdē suo hortulo implantauit, suis manibus solicitè coluit, persuadens Matri, valere in vsum medicinæ. Semel curiosa Parens in horti sepimēto vasculum reperit felle veruecino plenum; statimque suspicata id quod erat, Filiam iuterrogauit,

cur

cur eo loci id abscondisset, aut cui bono? Rosa deprehensam se videns simpliciter respondit illo se vti ad offulam suam inspergendam. Egregium sanè stimulandæ orexi proritamentum. Innotuit postea (:reuelante ancilia Mariana) Rosam omni ferè diluculo quo Sacra Synaxi reficienda non erat, austero hoc fellis promulsidario in Dominicæ Passionis memoriam os totū imbuere solitam. Præcipuè tamen sextis ferijs velut ex acetosa spongia cum Christo in Cruce pransura ex eodem felle & panis crustula sibi componebat electuariū mordaci aceto & copiosis lachrymis stillatim superfusis; suo idiomate *Gaspachos* appellitabat hoc genus embammatis quia frigidum sumebatur. Deficiente fellis copia succedebant in vicem folia quædam amarissimi fruticis quorum suctu & mastificatione Christi in morte sitibundi hyssopum malè iurulentum saucia cogitatione recolebat.

Fruticat in illo occiduarum Indiarum fertili tractu planta mirabilis, *Granadilla* vernaculis dicitur, Latinis rei tam serò visæ proprium adhuc deesse nomen crediderim, nisi quòd supplente periphrasi *Florem Passionis* vocitet fidelis Europa. Hìc mirifico naturæ lusu pleraq; Dominicæ mortis nostræq; redemptionis instrumenta velut in exigui proscænij compendium sese conspicuè explicant, nam inter foliola cruentis maculis venustè dispuncta assurgit columnula flagellati Dei statumé, huic infernè spinea corona circumiacet, supernè tres claui infixi prominent, foliorum am-

bitum quasi filatim pendula flagella interstinguunt, medium sinum aceruatim implét granula eximij saporis. Itaq; Rosæ in cibum placuerunt huius benedicti floris nō grana quia dulcia, sed pampini quia amarissimi: his decoctis vescebatur libentiùs, quòd & ſucci amaritudine & floris sui cognatione aptiùs Parasceuen quàm prandium repræsentarent.

Transeundum nunc ad ieiunia, tametsi dubitari haud immerito possit, ab ipsa esurie an à talibus cibis durius esse tormentū potuerit. Monuere, qui de Rosæ virtutibus post obitum solemniter testificati sunt, duplex ieiuniorum ei fuisse genus, vnum, commune quo semel in die pertenuem panis & aquæ libabat refectiunculam at non nisi sub noctem; alterum verò appellabat suum, quo per totum diem noctemq; penitus gustabat nihil. Primum, tametsi prope quotidianum esset, præsertim vltimis vitæ annis quos in Gundisalui Quæstoris ædibus consummauit, peculiare tamen quotānis ad normam Dominicani instituti septē illos continuos menses obseruabat, qui festo Exaltatæ S. Crucis, & Paschati Resurrectionis interfluunt Ordinis ieiunio consecrati. His igitur mensibus etiam herbarum panisq; diminutione accuratiùs se macerabat, donec ineunte Quadragesima omnem sibi omnino subtraheret panem, solis malorum aureorum seminibus parcissimè victitans, nam ex ijs non vltra quinq; sumebat sextis ferijs adiecto solo vervecini fellis haustu, vt hac lautitie quinq; plagarum Christi acerbitatem præsentiùs ruminaret

naret

naret. Reſiduo anni tempore panis menſuram tam ſibi curtam indixerat, vt quod vnicæ diei ſat eſſe credebatur, integro vix octiduo totum abſumeret. Dum Roſa adhuc domi propriæ ſuũ de quo infra Reclusorium inhabitabat, Gundiſalui Quæſtoris vxor ei heb domadatim mittebat rudioris panis octo placentulas, vt dietim vna ad minus neceſſario victui tota impẽderetur. Sed euoluta ſeptimana, ac superueniente totidem recentium panum demẽſo inueniebatur, Roſam ex octo panibus permodicis vnum dumtaxat cum dimidio per totam illam hebdomadam comediſſe, reſtitutis nimirum ſex reliquis cum dimidio qui in penu ſuperfuerant.

Neſcio, ieiunium an planè *in diam* appellauero quod ſequitur. Obſeruatum fuit, Virginem cum pane vnico illoque ſat exiguo & aquæ vaſculo integram dierum quinquagenam tranſegiſſe abſq; omni alio cibo aut potu nimirum à Paſchate Reſurrectionis vſq; ad Pentecoſten. Item alio anno totam eiuſdem quinquagenæ intercapedinem decurrit prorſus ſine potu, ne guttulam aquæ ſorbens. Vbi verò Quæſtoris eam domus contuberna em excepit, nil nouum fuit, ſi cõplures continuos dies abſq; vllo omnino alimento tranſmittebat: plerùmq; etiam feria V. ſolebat ibidem ſe domeſtico Oratorio includere, nec inde ſe mouere vſq; ad Sabbathum, ita quòd infra hoc triduũ planè inſomnis non modò carebat omni cibo potuq; corporali, verùm etiam (: quod Quæſtorem Gundiſaluum maximè rapiebat in admiratiouẽ) toto illo

tempore remanebat vni affixo angulo, vt neque ad momentum pro quacunque necessitate ab illo discederet. Nempe corpusculum ex inedia vacuum sustentabat pinguedo Spiritus, cui cœlestium meditatio sagina erat.

Aliquando Communicanti solæ species Sacramentales tãtum roboris contulerũt, vt in fortitudine cibi illius toto octiduo nullum aliud nutrimentum admiserit. Semel extra consuetum tempus quid modicum sumere coacta, cum illud stomacho retinere non posset, reddidit, ac velut intemperantiæ rea seipsam decem dierum rigida inedia damnauit.

Deniq; vel in simplicis aquæ potu adinuenit, quo siue biberet siue abstineret, gustum fraudaret: nam vt faucium ardori leuamen ac refrigerium subtraheret, integras hebdomadas transigebat sine potu, bibitura verò non frigidam sed calentẽ sorbebat lympham, metuens in aqua subgelida tantillum inuenire deliciarum; Causam rogata, aliam dabat, nimirùm hac ratione se mederi somnolentiæ, quam aquæ præsertim frigidæ haustus prouocaret. Alia minora præterire hic liceat, cum putem ista sufficere, vt de inimitabili huius Virginis frugalitate victusq; parsimonia nil vulgare conijciatur.

Longè mirabiliùs fuit, quod notarunt domestici, Rosam plus virium semper haussisse à ieiunijs & longa inedia quàm à cibo corporali; verùm (: vt infra narrabimus :) etiam hoc ipsi cum Magistra sua S. Catarina Senensi commune fuit, quòd os famelicum

licum vulnerato Christi lateri applicuerit, siquidem extra hunc fauorem & fauum tam discipula quàm Magistra non norant aliud quo saturari possent.

CAPVT VII.

Rosa tenerum corpus cilicijs, flagris, catenis domat.

MIrum in arido totq; ieiunijs extenuato corpusculo superfuisse locũ qui flagella exciperet, sanguinem qui verbera sequeretur. Nihilominùs Rosæ tantus inerat castigandi corporis ardor ac studium, vt ei per Confessarios modus fuerit imponendus. Initio, cum S. Catarinæ de Senis gestare cæpisset habitum, non contẽta vulgaribus funiculis, duas sibi catenas ferreas aptarat in flagrum, hisq; ad imitationem S. Patris sui Dominici per singulas noctes tam durè ac dirè sibi dorsum & scapulas cruentabat, vt riui sanguinis in parietibus, in pauimento, in subligaculis fuerint notati. Credebat innocens Virgo se suis peccatis has debere vindicias. At præterea publicarum miserta calamitatum, satagebat his modis ad exemplar suæ Magistræ placare Numinis iram, mitigare iustitiam, vnde nunc pro ærumnis totius S. Matris Ecclesiæ, nunc pro angustijs periclitantis Reipublicæ cruentam sese victimam cædebat inclementissimè, vt clementiam impetraret, plagisq; plagas auerteret. Si qua aut Regno Peruano, aut Vrbi Limensi patriæ suæ flagella diuinitus immi-

nebant, suis conabatur flagellis diuertere: nec animarum in purgatorijs flammis bullientium immemor duplicabat ictus catenarum in noua cruoris profluuia quæ rogi partem extinguerent. Pari sumptu connitebatur Agonizantibus impetrare subsidia pro illo tanti momenti supremo momento à quo pendet æternitas. Cæterùm pro culpis alienis, pro compensandis Peccatorum in Dei Maiestatem iniuriis, pro eorũdẽ conuersione ad frugem meliorem dici non potest quot flagellorum sulcis, quot vibicum liuoribus seipsam in dies exararit, nesciebat ferias quotidianus feriendi labor & dolor, quem sic dispensabat per diuersas corporis partes, vt dum vnius plagis detumescendi, & coalescendi dabantur vices, transiretur ad alteram, ab hac verò postridie reditus fieret ad priorẽ vix dum coalitam; porro hæc verberũ alterna sed cruda vicissitudo tãtò diriùs cruciabat, quantò acrior sensus inerat partibus pridie læsis. Assueuerant domestici (:quamquam inscia Virgine) ex ædium parte secretissima per singulas noctes audire hos disciplinarum ictus, at semel vltra solitum cohorruerũt, dum Rosa nullo iam læsarum aut illæsarum partium discrimine vehementiùs ac diutiùs in se totam desæuiebat plagarum strepitu latè sonoro. Occasionem dederat popularis quædam in Limana Ciuitate turbatio leuibus (: vt assolet) orta principiis. Vir Apostolicus, ac Seraphici Ordinis iubar eximium Venerabilis P. F. Franciscus Solanus in vita & post mortem constanti fama Sanctitatis

ac prodigiorum gloria clarus , pro concione obſcuriùs fortè nõnulla protulerat, quæ Limenſium vulgus prauè intellecta detorſerat in ſenſum prorſus alienum. Hinc ſubitus pauor totam peruaſit Vrbẽ quaſi ex publico P. Solani vaticinio terræ hiatu proximè abſorbendam, quod tamen ille nec dixerat, nec ſomniarat. Roſa periculi admonita quo tum Sancti Viri celebre nomen tum marcentis Limæ nutabat tranquillitas, mœſta indoluit, noctemq; illam horriſonis flagris in ſua carne depurpurauit, vt proprij ſanguinis hoſtimento ſopiret communem populi ſui turbationem quæ cordatis periculoſior quocumq; terræ motu videbatur.

Magiſter F. Ioannes de Lorenzana Cõfeſſarius Virginis cum hunc diſciplinarũ rigorem imbecillitati corporis paulò æquiùs cenſuiſſet attemperandum, Roſa maximis ab eo precibus extorſit, quo ſaltim liceret ſibi intra certum dierum ſpatium, verbera quinquies mille ſibi infligere qui piè creditur eſſe numerus ictuum quos in ſua crudeli flagellatione Chriſtus excepit. Hac permiſſione obtenta æquè ſolicita erat Roſa, vt eum numerum non tranſiliret, quàm vt impleret. Siquidem ne tranſiliret, nouam à Confeſſario permiſſionem toties exorabat, quoties aut aliqua proximorum neceſſitas, aut cauſa publica videbatur peculiarem ab ea ſuccurſum exigere. Vt autem impleret, obſeruabat attentiſſimè quot diebus ſubinde ex infirmitate decumbens ab vſu quotidianæ diſciplinæ fuiſſet impedita, ſubductoq; diligenti cal-

culo vbi conualuiſſet, ita in proximam dierum periodum diuidebat omiſſorum ictuum portiones, vt compenſatione facta permiſſum numerũ 5000. exactè adæquaret, nec ſegniùs numerum præſenti dierũ periodo tunc reſpondentem vnà abſolueret. Pari obedientia ſuo Confeſſàrio adquieuit, quando nimiam ferreæ catenæ atrocitatem in aliud ex filis contortum at nodoſum aſperumque flagellum præcepit commutari, vt ſui Ordinis communiori vſui humiliùs ſeſe conformaret. Proinde Roſa ferreum hunc ſcapularum vomerem ſanctiùſne poſuerit an ſumpſerit, in medio relinquo.

Porrò quàm auidè in pœnitentiæ exercitia propenderit Roſæ genius, iam inde fermè ab infantia ſerijs præludijs abundè oſtenderat. Quadriennis erat, cum tenellos humeros(:quibus flagellandis tunc adhuc deerant rudi puellæ funiculi:)incepit vexare nunc crudorum laterum ponderibus, nunc grauis trunci onere, velut ex tũc conata baiulare Crucem poſt Chriſtum ſub infamis ligni moleſtia laborantẽ. Mariana ancilla domeſtica horum arcanorum ſola aliquamdiù conſcia, ſola Virgini à ſecretis erat; hanc itaque nunc in remotiorẽ horti angulum nũc in ſolarium domus ſeuocatam flexis humi geniculis precabatur, vt (: quod ſuiſmet ipſa manibus tenella nondum poterat) humerulos ſuos vi laterum ibi ſparſorum oneraret; ſub ea mole, grauiq; obtritu durabat paruula in oratione prolixa & laborioſa ; tandem innuebat ancillæ, ſine ſtrepitu pondus auferret,

ne

ne fortè superueniens Mater furtiuæ deuotionis turbaret scenam, aditumq; similia iterandi præcluderet.

Alijs vicibus sub eodem silentio rogabat sibi grauari scapulam informi trabe, collectisq; exiguis viribus conabatur obnixa sufferre durissimam sarcinam dum preculas suas bene longas absolueret. Æstuabat impar oneri, gemebat, obluctabatur, donec interdum victa premeretur vsq; ad solum. Rudimenta hæc erant seuerioris militiæ, quam ætas maturior vt promittebat animo sic corpori minabatur.

Nondum quartumdecimum annũ egressa fuerat, cum notari cœpit inter alia pęnitentiæ opera, quòd noctu perambulabat hortum nudîpes imposita sibi oblõga Cruce, quam dum liuidis gestabat humeris, semetipsam crebris genuflexionibus terrę allidebat, amarissimam Caluariæ viam æquis tum passibus tum suspirijs dimetiens; nec vlla malignantis auræ intemperies, nõ horrida obscuritas, non frigora, non turbines vẽtorum insuaues erant Virgini vndequaq; suo corpusculo quidquid incommodorum poterat accersenti.

Inhibitum ei fuerat (: vti supra attigimus) ne ampliùs ferream catenam in vsũ flagelli adhiberet. Ipsa rem sic interpretata est, non vt omnino sibi catena parceret, sed tantùm non cæderet. Itaq; hanc lumbis suis triplicato circumductu fortissimè adstrinxit, extremis commissuræ ansulis seram immisit, clauiculam abdidit vbi recuperare nec ipsa posset. Occultissimum hoc erat tormenti genus, quodq; vel diù

vel fortè ſemper latuiſſet vniuerſos, nam Roſa vel ipſam operum ſuorum Secretariam Marianam huius inſciam voluit, ſed noluit Deus; vnde ſic demum patuit: Nocte concubia Roſam in ſtrato acutiſſimis coxendicum dolor inuaſerat, ſentiebat afflicta totum à catena malū eſſe, velut quæ per extrittam pellem hinc inde carni neruiſq; profunda incumbebat, vnde renes & latera ferri algor in atrocisſimi doloris conſenſum attraxerat. Angebatur Roſa, quòd ſe ſola nec rumpere noxiam catenā, nec ſine claue ſeram diſſibulare poterat. Creſcebat interim ſub indiſſolubili vinculo atrox Iſchiadis cruciatus qui demum, inuitæ Roſæ poſt lōgos gemitus etiam miſerandos eiulatus extorſit. Euigilans Mariana proſilijt, ægram ſubleuatura acceſsit, obſequium quodcumq; in rem foret obtulit, ſimulq; de morbo ac morbi cauſa perplexè interrogauit. Hic miſera Virgo ſecretum ſuum prodere debuit, vt ab ancilla cōſilium modumq; exquireret, quo ſoluatur catena priusquam experrecta Mater in auxilium vtrique accurrat. Tentarunt ambæ quid poſſent, alternabat vices lucta & conſultatio, ſed neutri cedebat tenacis ſeræ firma contumacia. Meminerat ancilla, eiuſmodi ſeras valida contuſione nonnunquam aperiri, dum igitur abit quæſitura ſaxum, anxia Roſa Matrem aut vocari aut ſponte mox afore timens ad orationem confugit, quæ inſtar clauis, & Cęlum, & ſeram penetrauit. Mira res, cum ſaxo rediens Mariana audit ſonoro crepitu ſeram ſponte diſſilientem, laxatur ſen-

ſini catena, diducitur, abſtrahitur tota,ſed paſſim auulſione opus fuit, quam cutis & cruor ſequebatur. Hoc agone defuncta Roſa quietem repetijt vt eamdem ancilla repeteret, ac manè facto velut nil graue paſſa ad conſuetos labores properauit.

Vix laceratæ cutis vulnera coierant, quando Roſa ad ſuam catenam redijt, priſtinoq; ferri tormento ſe rurſus incinxit; donec tandem(:incertum quibus indicijs) reſciuit Confeſſarius,qui continuò præcepit Virgini, catenam vt erat ſine mora ſibi tranſmitteret. Paruit illa, catenam denuo carni adnatam à lumbis reuulſit, pannoq; diligenter vnà cum ſera obuolutam Sacriſtæ F. Blaſio Martinez tradidit rectà ad Confeſſarium deferendam. Sacriſta ex pondere ſuſpicatus aureos ineſſe torques aut pretioſa monilia, digreſſus à Virgine explicuit inuolucrum,ac diſsimilimum auro theſaurum reperit, catenam recēti imbutam ſanguine, quam fruſtillatim adhæreſcens caro & pellicula varijs locis conſpicuè ſatis interpunxerat. Huius aliquot ansulæ ſeu circuli poſt Roſæ obitū apud D.Mariam de Vsateguì aliquamdiu aſſeruati mirabilem at omnibus peregrinam ſpirarunt ſuaueolentiam, teſtes nimirum pœnoſi ſudoris quem de Roſæ corpuſculo imbiberant.

Neq; pulpæ brachiorum ab eiuſmodi vinculis immunes erant, his enim Roſa ad cruciatum arcta quædam ligamina circumdederat quæ perpetim torquebāt cōplicatos muſculos, at tum vel maximè vexabant lacertos quoties aut aliquid de

terra leuandum , aut brachia sursum extendenda erant. In his nexibus clam dolorosis meditabunda vinctũ in horto Getsemani Spõsum comitabatur ad ędes Caiphæ, Annæ, & Pilati. Nec adeo has alligaturas quamquam strictissimas pellis obduxerat, quin videre eas potuerit Mariana, quando medebatur laceris Rosæ scapulis, nam sæpè postulabatur hoc genus officij, eò quòd iugiter in Rosæ dorso patebant scissuræ, quibus ex interuallo iussa Mariana inspergebat ignotos pulueres, ne saniem conciperent, chartaq; bibula obducebat repetitis postridie tunsionibus renouandas. Porrò dum brachia & lumbos vincula neruiq; arctabant, manipulatim vrticæ ac minutuli sentes morsu creberrimo vexabant pectus, axillas, latera, ne qua pars vacaret à cruciatu, dum fortè cilicium adhuc deerat præ inopia. Sic nempe Rosa in sentibus configurabat se lilio inter spinas.

Verùm vbi pro ingenti munere ditatam se vidit breui cilicio, quasi purpurã, byssũ, trabeamue nacta, sibi suæq; tremulæ carni gratulabatur de nouo pœnitẽtiæ baltheo, rigoris paludamento. Initio quidem illud tametsi asperum, minùs tamen quàm Virgo optauerat, latum sinuosumq; videbatur, vtpote quod vix duorum palmorum mensuram excedebat. Sed paulò post aliud successit ex religiosæ personæ liberali dono, quod Rosam vndequaque contentam reddidit. Manicatum hoc erat, atq; à collo, & humeris infra genua propendebat; hispidum, ex crassioribus equorum setis præ-

densè

densè contextum vix non loricæ grauitatem æquabat. Ponderosa hæc asperitas vt suapte grossitiæ ferè implicabilis ita duritiæ implacabilis cuiuis robustiori pœnitētiæ alumno sufficere potuisset ad summam austeritatem, nec tamen Rosæ sat fuit, nam infixis, vndiq; breuissimis acubus hirsutam interulam diligentiùs in se armauit. Herinaceum credidisses, non Rosam, Virgini tamen hæc rudissima Gausapina non tam cilicium quàm abolla videbatur, eaq; per complures annos est vsa, donec ob frequētem sanguinis vomitum alieno coacta fuit imperio noxiam hanc exuere catafractam.

Aliam tamen ipsa adinuenit castigandi corpusculi rationem quā priori clam substitueret, minori forsan valetudinis damno at non leuiori molestia. Saccum villis crassissimis grauem sibimet in formam indusij aptauerat, & ne posset deprehendi pilosa ruditas, extremis manicis carbasina integumenta obduxerat. Sub hoc pondere æstuabat, rigebat, lassabatur extenuata viribus Rosa, incessu nonnisi difficillimo gradum promouebat, & siue consederat, siue genua humi fixerat, ægrè se attollebat in pedes, pœna erat quicumq; motus, languebant artus velut sub sarcina, sibiq; videbatur plumbeo magis quàm cannabaceo stromate subuculata. Infimæ dumtaxat pedum supererant plantæ, quas neq; cilicium nec disciplinæ verbera attingebant; nihilominùs reperit solicita carnis suæ domitrix, quo & illis propriam dispensaret cruciatuum portionem. Igitur quoties domi coquendis panibus accendebatur clibanus,

pren-

prensabat occasionem Rosa, nudatisq; plãtis calcabat immota summum fornacis orificium vbi vis ardoris vehementior erũpebat. Meditabatur illic sensu acerrimo dira gehẽnæ incendia, quæ sibi deberi plùs quàm seriò autumabat. Sic demum à planta pedis vsq; ad verticem capitis nil ei residuum fuit quo voluntarios cruciatus exciperet.

His blandimentis Rosa demulcebat tenue illud corpusculum cui aliàs à crebris infirmitatibus sat pœnarum erat, vt infra suo loco videbitur, neq; animus illi deerat tentandi etiam his maiora, ni prudentes Confessarij vetuissent; qui idemtidem ininterposito moderaminis præcepto discretam virium rationem habendam occlamitabant. Sanè quàm corpori suo Rosa amica non fuerit, supremum hoc paradigma esto, quòd Virgo cautissima nec delicias Spiritus vsq; ad corporis solatium exundare sinebat. Perpaucis Dei amicis id curæ fuisse legitur, de vnico Gregorio Lopez Mexicano id Rosa legerat, statimq;sibi imitandum sumpsit. Igitur vsque ad hanc subtilissimam diuisionem carnis, & Spiritus elegerat conformari Sponso crucifixo quatenus ille nec gloriam animæ in suum adhuc mortale corpus, nec gaudia partis superioris in inferiorem deriuari permisit ne passionem impediret. Sentiebat & Rosa ex mirifico cœlestium sapore ac pergustu suum dulcescere Spiritum, inebriari mentem, saginari animum, sed interim cauebat & (: quoad potuit) obstabat, ne in talium epularum quantulamcumq; communio-

munionem aut ſympathiam admitteretur miſerum corpus, quod ſoli paſsioni & cruciatui deſtinarat: & ſi eam Rex introducebat in cellaria ſua, ipſa ſuum corpus iubebat foris ſtare. Exiſtimo rarum hoc diuortium ſublimioribus Roſæ operibus poſſe accenſeri.

CAPVT VIII.

Roſa capiti aculeatam coronam circumdat, imprimit, infigit.

DEcebat charam B. Catarinæ Senenſis diſcipulam in Schola patientiæ ad Magiſtræ ſuæ prototypon laureari. Mira hæc Sanctorum eſt ambitio, qua malunt Chriſti ſpineam quàm auream coronam in huius vitæ exilio circumferre. At Roſis præcipuè nec tutum nec decorum eſt, ſpineo carere ſepimento. Verùm ad rem.

In ipſo adoleſcentiæ ac pueritiæ confinio Roſæ corculum acerbiſsimè compunxerat deuota ac tenerrima compaſsio ex auidiſsimo obtutu piæ imaginis quæ muto præconio clamitabat *Ecce Homo*. Hærebat in illo plexili ſenticeto quod Chriſti verticem cruentè inſederat, pudebat ſub ſpinoſo Capite ſe membrum videri delicatum. Itaq; primam ſibi tunc coronam (: de ſecunda agetur paulò inferiùs:) ex ductili ſtāno complicuit, quæ ſeu funium, ſeu virgularum mutuo implexu contortarum ſpiram effigiabat. Huic per certa interualla nonnullos indiderat clauiculos introrſum præacutos, eoq; diademate clam

ſibi caput non ſine vulnere obcingebat ſub vittis victima coronata.

Annos compluſculos durauit, & indu-ruit pia Virgo ſub hoc oneroſo capitis ſpineto, verùm id nonniſi puerile fuit tyrocinium robuſtioris torméti quod ex ſecunda corona aculeis nonaginta & nouem armata imminebat. Hanc poſteriorem decimo circiter ante obitum anno, hoc eſt paulò poſt quàm Dominicani Ordinis togam ſumpſerat, ſibi impoſuit, nec niſi cum vita depoſuit; Nimirum vt cæperat attentiùs contemplari ſpineam ſui Redemptoris coronam in caput S. Catarinæ Senenſis mirabiliter translatam, minimè ſibi quieſcendum duxit, niſi eamdem pariter in ſuum inde verticem æmulatione qua poſſet religioſiori accerſeret, nec ſibi videbatur totum Seraphicæ Magiſtræ induiſſe habitum, niſi & ſpineã illius induiſſet coronã.

Nouo igitur ardore, ac patiendi deſiderio lamellam argenteam ſibi flexit in circulum, huic ab intus ex eodem metallo tres infixit aculeorum ordines, ita vt quælibet ſeries triginta & tres contineret aculeos videlicet pro numero annorum Chriſti quos mortalis pró mortalibus expleuit in terra. Certè nil excogitari potuiſſet aut pro capitis (: vt appellant Medici :) *pia Matre* magis pium, aut *dura Matri* durius, niſi hanc duritiem ipſa pietas ſuggeſſiſſet. Porro ne capilli, qui poſt reſciſsionem breuiores ſuccreuerant, profundiori obſtarent aculeorum impreſsioni, ad viuam vſque cutem nouacula crinẽ omnem ſubmouerat, aliquid tamen inculti cincinni

reli-

relictū in fronte quo corona interdiu obtegeretur, vt Matrem lateret. Quamquā permodici huius capillamenti in sincipite residui alius quoq; vsus fuerit, ad noua dolorum incrementa. Verùm de hoc in sequēti Capitulo, vbi ad Rosæ vigilias transibit succincta narratio.

Dentatum hoc sertum quàm dirè momorderit, quā cruciabiliter omni ex parte pupugerit velatum sacræ puellæ caput, cui torquendo vnica sat fuisset acicula, ex eo fas est conijcere, quòd spinæ non simul omnes sed aliæ post alias binæ, ternæ, pluresue successione molestissima nudatam inuadebant cutem, proq; occasione ac varietate motuum singulæ obliquabantur in singulis vulnerum angustijs. Compertum est, sub hoc densissimo pungentis metalli vepreto ipsam loquelam Virgini fuisse dolorificam quid si tussi concutiebatur pectus, si sternutatione exonerabatur miserum caput, aut alia fortiùs excreandi importuna necessitas vultum orisq; habitum violentiùs commouebat?

Verùm hęc Rosæ ludicra videbantur & artis digna succursu, quo sæuirent inclementiùs. Itaq; vbi Coronæ seu bracteæ extrema coibant, decussatim tænias innexuit, quarum attractu non solùm cohibebat cuspidatum hunc circulum, ne aut loco exerraret, aut sponte laxaretur, verū etiam quoties lubebat dolorem intendere tæniarum capita strictiùs adducendo ipsi tormento suo vim faciebat: præcipuè verò sextis ferijs placebat Virgini hoc pœnarum epimetron in memoriam Sponsi

sentibus

ſentibus coronati. Maluiſſet pro conformiori ſimilitudine geſtare coronam ex veris ſpinis agreſtibus, eaq; de re ſeriò tractauerat cum Confeſſario, at is diſſuaſit, quòd vereretur facile ſub putri aculeo grauem in Roſæ capite purulentiam poſſe ſuccreſcere. Adquieuit & ipſa, conſiderans eiuſmodi coronam nec ſub velo ſat commodè celari poſſe, punctis ſine ordine prominentibus, nimiumq; ſuo conciatui decedere, ſi non omnia vſq; ad vnum acumina introrſum vergerent. Idcirco: lamella vtendum fuit, eaq; argentea, quòd & ſolidiùs adiaceret vulnerandæ cuti, & infixas ſpinulas tenaciùs retineret. Nec fefellit euentus, nam poſt Virginis obitum Aurifaber, cui iniunctum erat aliquot bracteolę ſpinas euellere, (forſitan vt deuotis perſonis eas flagitantibus in donum vſumue cederent) adhibitis forcipibus adeo ſingulas inuenit firmas, vt extrahi nulla potuerit, quamquam ad ferri tractum huc-illuc inflecterentur. Vt intelligas tam ſuas Roſæ patienti non ceſſiſſe ſpinas, quàm his non ceſſit illa.

Nec tamen contenta hoc quotidiano cruciatu modum reperit quo noua in dies vulnera aperiret; nam coronam manè circumdatura capiti numquam eodem figebat loco quo pridie ſteterat, ſed mutato pauliſper ſitu in aliam aliamq; partem tranſponebat redimiculum, vt alterna variatione immitiùs pungeret, atq; in intacto dolorem renouaret. Porro qualibet ſexta feria hoc addebat in cumulum, vt vſq; ad auricularum cartilagines imumque

occi-

occiput coronam demitteret, quò tempora (: vbi caro mollior, sensusque delicatior) prædensa stimulorum obsidio & molestiùs incingeret, & profundiùs sauciaret. Idem Sabbatho repetebat, compassura Virgini Matri, cuius animam in morte Filij doloris gladius peruaserat.

Diu familiares, domesticos, ipsamque Matrem latuit hoc tam cruenti pectinis vepretum, quis enim sub vitta ac velo cautissimę Virginis aut notasset aut quęsiuisset tam ferale supplicium? ipse Confessarius, qui Rosæ arcanum hoc pœnitentiæ genus permiserat (: nam citra illius nutum Virgo morigera nihil aggrediebatur vel minimum) obiter dumtaxat aculeati gestaminis conscius neq; coronam viderat, neq; vel tenui suspicione attigerat peregrinas inuentiones, quibus hanc Rosa in se consueuerat atrociùs irritare. Sed tandem Numinis prouidentia rem diutiùs occultari non siuit, effecitque vt tantę virtutis exemplum in plurium opportunam notitiam promanaret. Casus erat: germanum Rosa fratrem ob puerile delictum Pater quærebat ad virgidemiā; interiecit se blandiusculè Rosa Patris irā propitiatura; is verò dum Filiam sibi obstantem impetuosè dimouet, fortuito manus errore impegit leuiter in caput Virginis ea parte qua tecta corona sæuiebat: mox improuisum ictum tres sanguinis riui secuti frontem innocentis Filię decursim purpurarunt, manifesto satis indicio qualis herinaceus sub candido eius tegmine clam nidularetur. Hic Rosa magis se

pro-

proditam quàm percussam dolens dupliciter erubuit, conata tamen dissimulare quod erat, cautè in secretius cubiculum se subduxit, coronam festina seposuit, cruorem quasi ludibunda abstersit, impositisque panniculis qui sauciæ plagę stillicidium imbiberent, caput solitis velamentis confestim operuit. Verum hac solerti fuga trepidam Matrem nec fefellit nec effugit; cum Mariana ancilla è vestigio Filiam secuta de vulnere interrogat, causam cur leui ex tactu sanguis eruperit sciscitatur, denique excusante Rosa & nequidquam deprecante suspicacior vittam solui, caput nudari imperat, quod vt vidit in orbem vndiq; immaniter dispunctum, facile coniecit, vnde hæc signa tam cruento inessent zodiaco. Verùmtamen siluit, haud ignara Filiam si spinetum suum prodere aut abijcere cogeretur, facile alia & quidem longè truculentiora mox adinuenturam, quibus verticem pergeret diuexare. Itaq; tunc velut inscia mysterij calenta vino caput filię leniter abluit, quantùm lęsis partibus sat fore ad medelam aut credebat aut credere simulabat, aliud interim aduersùs ipsam coronam remedium excogitatura.

Nec mora: delata fuit rei series ad eum qui certiùs coronæ vsum Virgini prohiberet, nempe ad vnum ex Patribus spiritualibus quorum ductui Rosa obtemperabat. Is erat R. P. Ioannes de Villalobos Rector Limensis Collegij Societatis IESV, Vir sanctimonia ac religione celeberrimus, & animarum per tutiora compendia perfectio-

ectionis deducendarũ auriga peritissimus.
Huic vt innotuit quod gestũ erat, exemplò mandauit Rosæ, quidquid illud esset quo caput suum hactenus spinosè discruciauerat, sibi adferet. Attulit illa coronam suam, ne quidem tantillo sibi indulto spatio quo notas sanguinis inter cuspidum acumina satis abstergeret; Allatam prudens ac pius Pater non sine horrore & commiseratione intuitus rigidiorem esse censuit, quàm quæ illi sexui ætatisque teneritudini conueniret. Proinde rationibus adortus est Virginem, vt omnino seuerissimum crudelis instrumenti vsum dissuaderet. Illa aduertens ratione non imperio secum agi, suas vicissim rationes humiliter opposuit; demum in hoc vtrimque conuentum est, quòd poscenti sua redderetur corona sed mitigata. Sicque prouidus ac discretus Pater arrepta lima hinc inde prominentiores coronę aculeos hebetauit, obtudit, defricuit, si non satis attamen nec parum hoc temperamento se putans assecutum. At Rosa pluris faciens coronam quàm Regnum gaudebat hanc se recuperasse saluo spinarum numero, ac saltim non nisi modicè ea castigatione exarmatam. Igitur respexit denuo ad pristina dolorum supplementa, iamq; pœnoso tæniarum attractui etiam hoc addebat, vt interdum illiso pugno coronam tunderet quò altiùs in caput penetraret; neq; enim diligens lima, sic detriuerat aculeos vt suo non fungerentur cruentandi officio. Patuit hoc vice quadam, cum Rosa fortuito in terram lapsu caput leuiter ad vicinum

plu-

pluteum impegit, vbi confeſtim ob coronam vertici validiùs impactā copioſus ſanguis defluxit in humerum.

De Chriſti ſerto ſpineo canit Eccleſia: *felix ſpina, cuius aculei vires frangunt regis tartarei*. Roſa noſtra idipſum experiri meruit & in ſuo: nam quotieſcumq; hoſtis tartareus appropinquabat Virgini, ſuggeſturus fœda ac ſordida, alijs ad eum procul abigendum catapultis opus non fuit, quàm quòd vigil Roſa ter digito pulſaret ſuam coronam in SS. Triadis reuerentiā. Tympanum erat, cuius leui tactu perculſus Dęmō fuga turpiſſima declinabat certamen. Suauius, ac fortè mirabilius eſt, quod de huius coronę virtute poſt obitum Virginis compertum eſt. Quidam religioſiſſimus Dei ſeruus paulò poſt elatæ Roſæ exequias domum Gundiſalui Quæſtoris adierat, eo dumtaxat animo vt inſtrumenta quibus Roſa virgineam carnem viuens domuerat, deuotè contrectaret. Oblata ei cum anulo fuit corona ſpinis horrida, vixque his manus applicuerat, cum repente æſtuare cœpit inuſitato quodam Diuini amoris incendio, colliqueſcere in intimo fundo ſpiritùs, dulceſcere guſtu admirabili ſupernarum deliciarum, tanquam ex illiſmet ſpinis Paradiſi vuas, ex tribulis ficus collegiſſet in animæ palatum. Verū de hoc prodigio commodior redibit tractatio infra Cap. XI. cum de pronubo Roſæ anulo agendum erit: hìc ſufficiat innuiſſe, quàm ſeriò ac feſtiuè Cœlum ipſum huic coronæ applauſerit, quando in honorē tam rigidæ compunctionis vnctionem

m diſtillauit tam ſuauem ac pretioſam.
Non pigeat, hic denuo reflectere oculos
ſpiniferum S. Catarinę Senenſis proto-
pon, quod Roſa noſtra ſpinis coronata
imitari viſa eſt vt plenè idipsum non tã
preſſerit quàm in ſe tranſtulerit. Paucis
cipe huius rei notabile argumentũ quod
Roſæ funere obſeruatum eſt. Dum de-
nctæ cadauer proſtabat in feretro, diſpo-
erat cæleſtis illa (: cui nihil fortuitum)
ouidentia, vt deeſſet florida corolla quæ
more caput virgineum circumdaret; in-
bat hora funeris ad ſepulturam efferẽdi,
videbantur fugiſſe terreni flores velut
igni qui Roſam coronarent iam cęleſtẽ.
go in confuſa illa trepidaq; hinc vrgen-
m indè cunctantium perplexitate recur-
dum denique fuit (: non ſine inſtinctu
minis) ad coronatam S. Catarinæ Se-
ſis imaginem, quàm Roſa dum viueret
are conſueuerat; huius itaq; ſertũ pro-
um omnibuſq; publicè notum tantiſper
nsfertur in Diſcipulam, ſub hoc Roſa
rtur Gundiſalui domo ad tumulum, vt
ę viua Seraphicam Magiſtram ad viuum
preſſerat geſtamine ſenticoſo, eamdem
mortua repręſentaret euidentiùs ſub cõ-
ni vtriq; corona. Probarunt factũ qui-
nq; myſterium agnouerant, certi non ab
mano ſtudio ſed necceſſitatis fortunato
iùs quàm fortuitò conſilio hoc ſingula-
virtutis teſtimonium Virgini obtigiſſe.
Huc demum & illud videtur pertinere,
d dum mortualis pompa ſic Roſam co-
abat in terris, oſtento non abſimili Bea-
um curia eamdẽ coronauit in Cœlis, vt
vtrim-

vtrimq; deprehendatur succeſſiſſe in ipſam-
n et S. Catarinæ Senẽſis coronam. Res ita
innotuit: mox à felici Roſæ tranſitu per-
ſona quædam eximię ſanctitatis ac nominis
in viſione imaginaria conſpexit inter An-
gelorum myriades gloriosã SS. Virginum
cateruam rectà gradientem ad thronum
Sanctiſſimæ Trinitatis; in medio agminis
fulgebat Roſa palmam manu præferens,
niueoq; candicans amictu, ſed nondum vt
reliquæ coronata, ſiquidẽ ad Diuini illius
Throni crepidinem ſtabat Virgo Deipara,
coruſcam in dextera coronam tenens, qua
Roſam ſuis ipſa manibus inauguratura ſo-
lemnem hanc Virginum proceſſionem ex-
ſpectabat. Nimirum ſimillimo ritu olim S.
Catarina ſenenſis excepta fuerat in Cœlis,
cum reliquit terras, vt ſic inter Magiſtrã
ac Diſcipulam à ſpinea vsq;ad auream co-
ronam nulla ſupereſſet difformitas. Felices
ſpinæ, quibus de tali manu tale ſucceſſit in
Cœlis diadema.

C A P V T I X.

*Roſæ lectulus, ceruical, nocturnæ Vi-
giliæ.*

TAnta ei corporis macerãdi cura fuit,
vt nec pauculas nocturnæ quietis ho-
ras tormento vacuas eſſe permiſerit: hinc
ſtrati ſui voluit eam eſſe duritiem quæ sõ-
num abigeret magis quàm vocaret: quin
& eò tandem proceſſit ars atq; induſtria, vt
qui dormituræ lectulus idem & equuleus
eſſet. Ita nimirũ nec indulgebatur quid-
quam

quã afflicto corpori, & demebatur somno quod orationi accederet. Suboluit tempestiuè attentæ Matri quò Filia tenderet, iam pene ab infantia vtrumque & duriùs cubandi & austeritatem dissimulandi studium notarat in puella, vnde aliquamdiù hanc secum eodem in lectulo accubare iussit per noctem, vt arte artem deluderet. Paruit Rosa, sed eo ingenio quo nihilominùs obedientiæ ac pœnitentiæ merita in illomet lecto materno dexterrimè coniungeret: vix enim obrepserat Matri sopor, cum Virgo culcitra partem cui incubuerat sensim remouebat, donec substratæ tabulæ corpusculum exciperent, capiti verò lignum aut prope absconditus later ceruicali subducto succederet. Idem S.Catarinæ Senensi cum Lapa Matre certamen, idẽ strategema fuit. Læta successu Rosa pergebat securior non tantùm nudare sibi tabulas quibus indormisceret, sed & rudius saxum circumspicere quod ceruici supponeret; verùm post longas ambages tandem interrupit Filiæ solertiã expergefacta Mater, ac velut deprehenso immani facinore puellam increpuit, adiecto callidæ obstinationis conuicio; si sic ei constitutũ erat Matrem fallere, iret porrò, sibiq; deinceps proprio arbitrio lectum quem vellet constabularet, dum tamen capiti saltim humanius ceruical concederet, ipsisque tabulis amicum simplicis straguli induceret operimentum.

Ad hanc vocem tripudiabat Rosæ animus, maternam permissionem tametsi iurgio ac bile acidam pro dulci blandimento

arripuit, conditionem auida manu acceptauit; Matriq; pro tam liberali indulgentia gratias egit tenerrimas. Exinde mox conquisitis & in sui cubiculi capaci angulo cōpaginatis tabulis rude stragulum iniecit, bina insuper puluinaria in speciem imposuit, paruoq; labore grabatum vti genitrix permiserat absoluit. Verùm quoties nox appetebat, remotis puluillis succedebat truncus vndiq; impolitus, ac lapilli in hunc vsum interdiù sub lecto abscōditi disponebantur sub stragulo, vt ea inæqualitate offenderetur corpus, cui prædura tabularum planities in delicijs fore timebatur. Quantum hæ scruporum sub stragulo extantium dissitæ cotes iacentem Rosam dispunxerint, facilis coniectura est, sanè in ipsis solidis asseribus conspicuè apparuerunt impastinata lapillorum vestigia, ipsæ tabulæ scrobiculatim hinc inde extritæ protestabâtur satis, quàm molliter his incubuerit macilenta Rosa.

Ceterùm lapilli sparsim ac mobiliter dispositi facile cedebant moli, quoties in aliud latus vertendum erat corpusculū. Igitur addenda videbantur tum duriora tum stabiliora in equulei supplementum. Nempe tria ligna tortuosa, indolata, nodosa tabulis imposuit, ac inter commissuras tenuioribus paxillis firmauit sub stragulo ne cederēt. Attamen per diem hosce truncos exemptiles seorsim occultabat sub thoro, ne Mater aut ex inæqualitate straguli hos deprehenderet, aut palam expositos traheret in legitimæ suspicionis argumentum. Vnica demum Mariana

ancil-

ancilla secreti conscia fuit, quam validis obtestationibus adegit Rosa ne proderet, & si cubiculum euerrendum esset, hæc ligna suo loco vel immota relinqueret, vel actutum reponeret. Diu placuit feruenti Rosæ crudelis hęc supinæ torsionis catasta, placuissetq; diutiùs si fuisset atrocior, hoc est si acutiùs & omni ex parte sæuijsset, nã inter lignorum vacua spatia nil erat quod incubuam satis cruciaret.

Subijt ergo noua ac postrema lectuli dirissimè asperandi cogitatio. Tabulis arctè commissis ligna omnino septem instrauit iustis interuallis, quæ ne laxarentur, bubulis loris aptè distrinxit. Porrò singulas distantium lignorum intercapedines præacutis tegularum fragmentis, coctilium patinarum frustulis, testarumq; fractarum triquetris sic impleuit, vt singulorum pars mucronata obuerteretur corpori, ac ea quidem confertissima densitate qua nutare aut cedere nulla posset, cũ infernè sat prohiberent subiecti asseres ne quà excideret, costasq; obsiderent ligna ne laxaretur phalanx. Quis credet videri denique potuisse dignum huiuscemodi pratum in quo Rosa quiesceret? nec defuit strato tam nobili dignum ceruical, sed de hoc infra. Eidem coaptatæ lodices, at cilicinæ, setosę, instarq; subcerniculi aut cribri, vt simul & ipse pungerent, & testarum puncturas non impedirent sed obiter absconderent. Insuper ad huius lectuli caput occultè ampullam felle plenam appenderat, nec ante ad somnum sese componebat, quàm isthoc sorbillo amaricasset fauces, in memoriam

Spõsi felle ac myrrha potati. Aliquãdo fassa est Rosa, in lectuli sui aditu hoc felleum libamen sibi non adeo cum sumeret quàm si citiùs euigilabat, fuisse molestissimũ, tunc enim sentiebat palatum vsq; ad tunsillas & epiglottidem aruisse penitus, linguam præ siccitate vix non immobilẽ, gutturis brõchos vndiq; accensos, ita quòd siccatis faucibus supplicium esset ipsa respiratio. Proinde nil mirum si (: quod postea innotuit) Rosam ceterà intrepidam sæpiùs horror pauorq; medullitus peruaserit ad vnius sui tam immitis lectuli cogitatum, tremebat, æstuabat, sudabat misera priùsquam vel spondã attingeret, memor quales ipsã expectarent ibidem plumæ, quot minaces cristæ arrigerentur illic in suam lanienam, quo sibi cruciatu distabescendum quoties in alterum latus reuoluendum esset lassum corpusculum, deniq; sciebat inde se neutiquam surrecturam absque omnium membrorum gelido stupore, ac velut ex ossifragio coxis, humeris, cruribus, brachijs miserrimè diuaricatis; vnde cuidam Matronæ post annos complures familiariter interrogãti, quomodò lectũ adeo horribilẽ, & arduũ potuerit vel nocte vnica tolerare, respõdit cũ lepore (: vt solebat) & gratia, talẽ se ex eo accubitu dolorẽ capere, quãtus vtiq; sufficere posset in satisfactionẽ pro quauis amicissima persona Deo offerendã.

Contigit subinde, Rosam velut iusto pauori pene imparem diutiùs hærere in ancipiti, lectũne tot pęnarũ fertilẽ inscenderet; Verũ dubitanti & prope exanimi subuenit Christus visibili blandaq; specie

se

ſe Virgini obijciens, ipſamq; placidiſſimè his verbis compellans: *memento Filia, longè duriorem, anguſtiorem, horribiliorem fuiſſe lectulum Caluariæ, in quo mortis ſomnũ pro te cepi. Noſti quid fellis ibidem propter tui amorem exhauſerim, ſcis quæ illic non teſteæ ſed ferreæ cuſpides mihi manus pedeſque terebrarint, donec ipſam mihi extunderent dilectã animam. Hæc recole, hæc pœnali ſtrato tuo in trutina oppone, & videbitur tibi ſub charitatis dictamine lectulus noſter floridus.* Mirũ, quã altè Virginis animũ hęc verba penetrarint, quantùm ei roboris conſtantięq; affuderint, ne ab horrido illo patientiæ exercitio reſiliret; Sanè per ipſos decem & ſex annos in huius agonis acerbiſſimo tormento inuicta perſeuerauit, & (: quod miteris ampliùs) conſcia demum atque inuicta ſed tamen conniuente Matre. Conata quidem hæc fuit ſemel iterumq; Filiam à tantæ auſteritatis exceſſu diuertere, & lectum immanem fruſtatim diſſipare, ſed immiſſo diuinitus conſcientię ſtimulo nec manum auſa eſt adhibere nec imperium. Maluit itaq; per Confeſſarios tentare ſucceſſum, verùm & hi velut in magnæ perplexitatis negotio videbantur trepidare, nec certi quidpiam reſoluebant; idque perſpicuum ſatis indicium erat, Deo ſic placitum eſse, in aſperrimi lecti tolerantiam electam Roſam dilecto ſuo Sponſo concrucifigi.

Dicendum nunc de ceruicali. Tentabat Roſa gradatim abiectis mollioribus ad exemplum S. Catarinæ Senenſis eò pertingere vt inſcia Matre demum informe ſaxũ capiti dormitura ſupponeret, vnde initio

proditam quàm percussam dolens dupliciter erubuit, conata tamen dissimulare quod erat, cautè in secretius cubiculum se subduxit, coronam festina seposuit, cruorem quasi ludibunda abstersit, impositisque panniculis qui sauciæ plagę stillicidium imbiberent, caput solitis velamentis confestim operuit. Verum hac solerti fuga trepidam Matrem nec fefellit nec effugit; cum Mariana ancilla è vestigio Filiam secuta de vulnere interrogat, causam cur leui ex tactu sanguis eruperit sciscitatur, denique excusante Rosa & ne quidquam deprecante suspicacior vittam solui, caput nudari imperat, quod vt vidit in orbem vndiq; immaniter dispunctum, facile coniecit, vnde hæc signa tam cruento inessent zodiaco. Verùmtamen siluit, haud ignara Filiam si spinetum suum prodere aut abijcere cogeretur, facile alia & quidem longè truculentiora mox adinuenturam, quibus verticem pergeret diuexare. Itaq; tunc velut inscia mysterij calenta vino caput filię leniter abluit, quantùm lęsis partibus sat fore ad medelam aut credebat aut credere simulabat, aliud interim aduersùs ipsam coronam remedium excogitatura.

Nec mora: delata fuit rei series ad eum qui certiùs coronæ vsum Virgini prohiberet, nempe ad vnum ex Patribus spiritualibus quorum ductui Rosa obtemperabat. Is erat R. P. Ioannes de Villalobos Rector Limensis Collegij Societatis IESV, Vir sanctimonia ac religione celeberrimus, & animarum per tutiora compendia perfectio-

fectionis deducendarũ auriga peritissimus.

Huic vt innotuit quod gestũ erat, extemplò mandauit Rosæ, quidquid illud esset quo caput suum hactenus spinosè discruciauerat, sibi adferet. Attulit illa coronam suam, ne quidem tantillo sibi indulto spatio quo notas sanguinis inter cuspidum acumina satis abstergeret; Allatam prudens ac pius Pater non sine horrore & commiseratione intuitus rigidiorem esse censuit, quàm quæ illi sexui ætatisque teneritudini conueniret. Proinde rationibus adortus est Virginem, vt omnino seuerissimum crudelis instrumenti vsum dissuaderet. Illa aduertens ratione non imperio secum agi, suas vicissim rationes humiliter opposuit; demum in hoc vtrimque conuentum est, quòd poscenti sua redderetur corona sed mitigata. Sicque prouidus ac discretus Pater arrepta lima hincinde prominentiores coronę aculeos hebetauit, obtudit, defricuit, si non satis attamen nec parum hoc temperamento se putans assecutum. At Rosa pluris faciens coronam quàm Regnum gaudebat hanc se recuperasse saluo spinarum numero, ac saltim non nisi modicè ea castigatione exarmatam. Igitur respexit denuo ad pristina dolorum supplementa, iamq; pœnoso tæniarum attractui etiam hoc addebat, vt interdum illiso pugno coronam tunderet quò altiùs in caput penetraret; neq; enim diligens lima, sic detriuerat aculeos vt suo non fungerentur cruentandi officio. Patuit hoc vice quadam, cum Rosa fortuito in terram lapsu caput leuiter ad vicinum

plu-

pluteum impegit, vbi confeſtim ob coronam vertici validiùs impactā copioſus ſanguis defluxit in humerum.

De Chriſti ſerto ſpineo canit Eccleſia: *felix ſpina, cuius aculei vires frangunt regis tartarei*. Roſa noſtra idipſum experiri meruit & in ſuo: nam quotieſcumq; hoſtis tartareus appropinquabat Virgini, ſuggeſturus fœda ac ſordida, alijs ad eum procul abigendum catapultis opus non fuit, quàm quòd vigil Roſa ter digito pulſaret ſuam coronam in SS. Triadis reuerentiā. Tympanum erat, cuius leui tactu perculſus Dęmō fuga turpiſſima declinabat certamen. Suauius, ac fortè mirabilius eſt, quod de huius coronę virtute poſt obitum Virginis compertum eſt. Quidam religioſiſſimus Dei ſeruus paulò poſt elatæ Roſæ exequias domum Gundiſalui Quæſtoris adierat, eo duntaxat animo vt inſtrumenta quibus Roſa virgineam carnem viuens domuerat, deuotè contrectaret. Oblata ei cùm anulo fuit corona ſpinis horrida, vixque his manus applicuerat, cum repente æſtuare cœpit inuſitato quodam Diuini amoris incendio, colliqueſcere in intimo fundo ſpiritùs, dulceſcere guſtu admirabili ſupernorum deliciarum, tanquam ex illiſmet ſpinis Paradiſi vuas, ex tribulis ficus collegiſſet in animæ palatum. Verū de hoc prodigio commodior redibit tractatio infra Cap. XI. cum de pronubo Roſæ anulo agendum erit: hìc ſufficiat innuiſſe, quàm ſeriò ac feſtiuè Cœlum ipſum huic coronæ applauſerit, quando in honoré tam rigidæ compunctionis vnctio-

nem

em distillauit tam suauem ac pretiosam.
Non pigeat, hic denuo reflectere oculos
n spiniferum S. Catarinę Senensis proto-
ypon, quod Rosa nostra spinis coronata
c imitari visa est vt plenè idipsum non tã
xpresserit quàm in se transtulerit. Paucis
ccipe huius rei notabile argumentũ quod
n Rosæ funere obseruatum est. Dum de-
unctæ cadauer prostabat in feretro, dispo-
suerat cælestis illa (: cui nihil fortuitum)
Prouidentia, vt deesset florida corolla quæ
de more caput virgineum circumdaret; in-
stabat hora funeris ad sepulturam efferẽdi,
at videbantur fugisse terreni flores velut
indigni qui Rosam coronarent iam cęlestẽ.
Ergo in confusa illa trepidaq; hinc vrgen-
tium indè cunctantium perplexitate recur-
rendum denique fuit (: non sine instinctu
Numinis) ad coronatam S. Catarinæ Se-
nensis imaginem, quàm Rosa dum viueret
ornare consueuerat; huius itaq; sertũ pro-
prium omnibusq; publicè notum tantisper
transfertur in Discipulam, sub hoc Rosa
effertur Gundisalui domo ad tumulum, vt
quę viua Seraphicam Magistram ad viuum
expresserat gestamine senticoso, eamdem
& mortua repręsentaret euidentiùs sub cõ-
muni vtriq; corona. Probarunt factũ qui-
cumq; mysterium agnouerant, certi non ab
humano studio sed neccessitatis fortunato
potiùs quàm fortuitò consilio hoc singula-
re virtutis testimonium Virgini obtigisse.
Huc demum & illud videtur pertinere,
quòd dum mortualis pompa sic Rosam co-
ronabat in terris, ostento non absimili Bea-
torum curia eamdẽ coronauit in Cœlis, vt
vtrim-

vtrimq; deprehendatur succeſſiſſe in ipſam- n et S. Catarinæ Seneſis coronam. Res ita innotuit: mox à felici Roſæ tranſitu perſona quædam eximię ſanctitatis ac nominis in viſione imaginaria conſpexit inter Angelorum myriades gloriosā SS. Virginum cateruam rectà gradientem ad thronum Sanctiſſimæ Trinitatis; in medio agminis fulgebat Roſa palmam manu præferens, niueoq; candicans amictu, ſed nondum vt reliquæ coronata, ſiquidē ad Diuini illius Throni crepidinem ſtabat Virgo Deipara, coruſcam in dextera coronam tenens, qua Roſam ſuis ipſa manibus inauguratura ſolemnem hanc Virginum proceſſionem exſpectabat. Nimirum ſimillimo ritu olim S. Catarina ſenenſis excepta fuerat in Cœlis, cum reliquit terras, vt ſic inter Magiſtrā ac Diſcipulam à ſpinea vſq;ad auream coronam nulla ſupereſſet difformitas. Felices ſpinæ, quibus de tali manu tale ſucceſſit in Cœlis diadema.

C A P V T I X.

Roſæ lectulus, ceruical, nocturnæ Vigiliæ.

TAnta ei corporis macerādi cura fuit, vt nec pauculas nocturnæ quietis horas tormento vacuas eſſe permiſerit: hinc ſtrati ſui voluit eam eſſe duritiem quæ ſō. num abigeret magis quàm vocaret: quin & eò tandem proceſſit ars atq; induſtria, vt qui dormituræ lectulus idem & equuleus eſſet. Ita nimirū nec indulgebatur quidquam

quā afflicto corpori, & demebatur somno quod orationi accederet. Suboluit tempestiuè attentæ Matri quò Filia tenderet, nam pene ab infantia vtrumque & duriùs cubandi & austeritatem dissimulandi studium notarat in puella, vnde aliquamdiù hanc secum eodem in lectulo accubare iussit per noctem, vt arte artem deluderet. Paruit Rosa, sed eo ingenio quo nihilominùs obedientiæ ac pœnitentiæ merita in illomet lecto materno dexterrimè coniũgeret: vix enim obrepserat Matri sopor, cum Virgo culcitræ partem cui incubuerat sensim remouebat, donec substratæ tabulæ corpusculum exciperent, capiti verò lignum aut prope absconditus later ceruicali subducto succederet. Idem S. Catarinæ Senensi cum Lapa Matre certamen, idẽ strategema fuit. Læta successu Rosa pergebat securior non tantùm nudare sibi tabulas quibus indormisceret, sed & rudius saxum circumspicere quod ceruici supponeret; verùm post longas ambages tandem interrupit Filiæ solertiā expergefacta Mater, ac velut deprehenso immani facinore puellam increpuit, adiecto callidæ obstinationis conuicio, si sic ei constitutū erat Matrem fallere, iret porrò, sibiq; deinceps suopte arbitrio lectum quem vellet contabularet, dum tamen capiti saltim humanius ceruical concederet, ipsisque tabulis vnicum simplicis straguli induceret operimentum.

Ad hanc vocem tripudiabat Rosæ animus, maternam permissionem tametsi iurgio ac bile acidam pro dulci blandimento

arripuit, conditionem auida manu acceptauit; Matriq; pro tam liberali indulgentia gratias egit tenerrimas. Exinde mox conquisitis & in sui cubiculi capaci angulo cōpaginatis tabulis rude stragulum iniecit, bina insuper puluinaria in speciem imposuit, paruoq; labore grabatum vti genitrix permiserat absoluit. Verùm quoties nox appetebat, remotis puluillis succedebat truncus vndiq; impolitus, ac lapilli in hunc vsum interdiù sub lecto abscōditi disponebantur sub stragulo, vt ea inæqualitate offenderetur corpus, cui prædura tabularum planities in delicijs fore timebatur. Quantum hæ scruporum sub stragulo extantium dissitæ cotes iacentem Rosam dispunxerint, facilis coniectura est, sanè in ipsis solidis asseribus conspicuè apparuerunt impastinata lapillorum vestigia, ipsæ tabulæ scrobiculatim hinc inde extritæ protestabātur satis, quàm molliter his incubuerit macilenta Rosa.

Ceterùm lapilli sparsim ac mobiliter dispositi facile cedebant moli, quoties in aliud latus vertendum erat corpusculū. Igitur addenda videbantur tum duriora tum stabiliora in equulei supplementum. Nempe tria ligna tortuosa, indolata, nodosa tabulis imposuit, ac inter commissuras tenuioribus paxillis firmauit sub stragulo ne cederent. Attamen per diem hosce truncos exemptiles seorsim occultabat sub thoro, ne Mater aut ex inæqualitate straguli hos deprehenderet, aut palam expositos traheret in legitimæ suspicionis argumentum. Vnica demum Mariana ancil-

ancilla ſecreti conſcia fuit, quam validis obteſtationibus adegit Roſa ne proderet, & ſi cubiculum euerrendum eſſet, hæc ligna ſuo loco vel immota relinqueret, vel actutum reponeret. Diu placuit feruenti Roſæ crudelis hęc ſupinæ torſionis catalta, placuiſſetq; diutiùs ſi fuiſſet atrocior, hoc eſt ſi acutiùs & omni ex parte ſæuijſſet, nā inter lignorum vacua ſpatia nil erat quod incubuam ſatis cruciaret.

Subijt ergo noua ac poſtrema lectuli diriſſimè aſperandi cogitatio. Tabulis arctè commiſſis ligna omnino ſeptem inſtrauit iuſtis interuallis, quæ ne laxarentur, bubulis loris aptè diſtrinxit. Porrò ſingulas diſtantium lignorum intercapedines præacutis tegularum fragmentis, coctilium patinarum fruſtulis, teſtarumq; fractarum triquetris ſic impleuit, vt ſingulorum pars mucronata obuerteretur corpori, ac ea quidem confertiſſima denſitate quà nutare aut cedere nulla poſſet, cū infernè ſat prohiberent ſubiecti aſſeres ne quà excideret, coſtaſq; obſiderent ligna ne laxaretur phalanx. Quis credet videri denique potuiſſe dignum huiuſcemodi pratum in quo Roſa quieſceret? nec defuit ſtrato tam nobili dignum ceruical, ſed de hoc infra. Eidem coaptatæ lodices, at cilicinæ, ſetoſę, inſtarq; ſubcerniculi aut cribri, vt ſimul & ipſe pungerent, & teſtarum puncturas non impedirent ſed obiter abſconderent. Inſuper ad huius lectuli caput occultè ampullam felle plenam appenderat, nec ante ad ſomnum ſeſe componebat, quàm iſthoc ſorbillo amaricaſſet fauces, in memoriam

Spōſi felle ac myrrha potati. Aliquādo faſſa eſt Roſa, in lectuli ſui aditu hoc felleum libamen ſibi non adeo cum ſumeret quàm ſi citiùs euigilabat, fuiſſe moleſtiſſimū, tunc enim ſentiebat palatum vſq; ad tunſillas & epiglottidem aruiſſe penitus, linguam præ ſiccitate vix non immobilē, gutturis brōchos vndiq; accenſos, ita quòd ſiccatis faucibus ſupplicium eſſet ipſa reſpiratio. Proinde nil mirum ſi (: quod poſtea innotuit) Roſam ceterà intrepidam ſæpiùs horror pauorq; medullitus peruaſerit ad vnius ſui tam immitis lectuli cogitatum, tremebat, æſtuabat, ſudabat miſera priùſquam vel ſpondā attingeret, memor quales ipsā expectarent ibidem plumæ, quot minaces criſtæ arrigerentur illic in ſuam lanienam, quo ſibi cruciatu diſtabeſcendum quoties in alterum latus reuoluendum eſſet laſſum corpuſculum, deniq; ſciebat inde ſe neutiquam ſurrecturam abſque omnium membrorum gelido ſtupore, ac velut ex oſſifragio coxis, humeris, cruribus, brachijs miſerrimè diuaricatis; vnde cuidam Matronæ poſt annos complures familiariter interrogāti, quomodò lectū adeo horribilē, & arduū potuerit vel nocte vnica tolerare, reſpōdit cū lepore (; vt ſolebat) & gratia, talē ſe ex eo accubitu dolorē capere, quātus vtiq; ſufficere poſſet in ſatisfactionē pro quauis amiciſſima perſona Deo offerendā.

Contigit ſubinde, Roſam velut iuſto pauori pene imparem diutiùs hærere in ancipiti, lectūne tot pœnarū fertilē inſcenderet; Verū dubitanti & prope exanimi ſubuenit Chriſtus viſibili blandaq; ſpecie

ſe Virgini obijciens, ipſamq; placidiſſimè his verbis compellans: *memento Filia, longè duriorem, anguſtiorem, horribiliorem fuiſſe lectulum Caluariæ, in quo mortis ſomnū pro te cepi. Noſti quid fellis ibidem propter tui amorem exhauſerim, ſcis quæ illic non teſteæ ſed ferreæ cuſpides mihi manus pedeſque terebrarint, donec ipſam mihi extunderent dilectã animam. Hæc recole, hęc pœnali ſtrato tuo in trutina oppone, & videbitur tibi ſub charitatis dictamine lectulus noſter floridus.* Mirū, quā altè Virginis animū hęc verba penetrarint, quantùm ei roboris conſtantięq; affuderint, ne ab horrido illo patientiæ exercitio reſiliret; Sanè per ipſos decem & ſex annos in huius agonis acerbiſſimo tormento inuicta perſeuerauit, & (: quod mireris ampliùs) conſcia demum atque inuita ſed tamen conniuente Matre. Conata quidem hæc fuit ſemel iterumq; Filiam à tantæ auſteritatis exceſſu diuertere, & lectum immanem fruſtatim diſſipare, ſed immiſſo diuinitus conſcientię ſtimulo nec manum auſa eſt adhibere nec imperium. Maluit itaq; per Confeſſarios tentare ſucceſſum, verùm & hi velut in magnæ perplexitatis negotio videbantur trepidare, nec certi quidpiam reſoluebant; idque perſpicuum ſatis indicium erat, Deo ſic placitum eſſe, in aſperrimi lecti tolerantiam electam Roſam dilecto ſuo Sponſo concrucifigi.

Dicendum nunc de ceruicali. Tentabat Roſa gradatim abiectis mollioribus ad exemplum S. Catarinæ Senenſis eò pertingere vt inſcia Matre demum informe ſaxū capiti dormitura ſupponeret, vnde initio

grossioris panni incommodum volumen in ceruical adhibuit, deinde paulatim crudum laterem, deniq; petram polygonam & vndiq; scabram; Verùm hanc Mater vt animaduertit sustulit, filiæq; puluinar obtrusit lana vacuum, sed cum iussu vt illud farciret. Tacuit Rosa, puluinar suscepit, infarsit, sed non lana vti credebat Mater: vim segmētorū collegit quæ de fabri lignarij dolabra excidunt, his puluinum impleuit, impleto indormiuit; Nec tamen diu latuit Matrem solertia, fartum corripuit, lignea inde retrimenta proijci, lanam substitui, lanam ingeri disertè & cum clamore præcepit. Obediuit Rosa sed non vltra literam, ceruicali infarsit lanam at non solam, quia inter lanam extimumq; pannū vbi facies decumbentis excipienda erat, tortiles iuncos clam occuluit quos veteris sportæ fragmento in hunc vsum detraxerat. His Rosæ dormientis vultus immodicè dispungebatur, adeo quòd Mater in genis ac fronte filiæ persæpe notarit extēporanea hæc stigmata, nec tamen originem diuinare poterat iam secura de lana quæ ceruical implesset; donec fortuito casu manum ceruicali incuriosè imponens contrectauit hostem in latebra, iuncos deprehendit, extraxit. Vidisses hic denuò Lapam Matrem Filiæ Catarinæ probra, conuicia, criminationes aceruantem; vix temperatū à verbere. Sic Rosa quòd dura sibi quæreret, durissima sufferre debuit. Exinde Mater in virtute sanctæ obedientiæ præcepit Filiæ, rursum vacuaret suum ceruical, lanamq; reponeret, at lanam solam. Iterum

obedit

obedit Rosa, sed vltra literam, nempe duplicauit lanam, arreptoq; bacillo tantam eius copiam non tam ingessit quàm impressit ceruicali, vt hoc suberis tandé duritiem exæquarit. Sic videbatur sibi redijsse ad ligneum illud puluinar, quod pridem sibi Mater subtraxerat. Fuerat is trũcus ex arbore quam illic *Pa ay* vocant indigenæ, excauatus in medio vt caput Virginis collumq; exciperet. Huic per edictũ maternum proscripto successerat nodosorum stipitum fascis in extremitate funibus collectus. Verùm & hunc Mater abegerat. Tandem vt in postremum hoc merè laneũ ceruical incidit, vlterioris inops consilij sic Filiam affata est: Sanè paruisti Rosa mea, paruisti; siquidem hic modò nil nisi lanam reperio. Satis est, imò plus quàm satis, nam tibi & lanam in lanienam sciuisti conuertere; quid vltra imperem? ne Matris præceptum flocci-fieret, hos floccos condensasti in solidæ petræ duritiem. Age vt vis, nec si tibi mortem consciueris, te ampliùs interpellabo.

Demum aduenit Matri tempus optatissimum quo sibi de PP. Confessariorum permissu licuit pœnosum Rosæ lectulum manibus auidissimis dissipare. Qui conscientiæ Virginis præerant, tribus circiter ante illius obitum annis considerauerant, ipsam viribus nimiùm attenuari, corpusculum tot flagris, ieiunijs, morbis exhaustum arduo tàm asperi lecti supplicio non ampliùs par fore; & si fomenta illi persuaderi nequeant saltim tormenta debili aut subtrahenda esse aut moderanda.

Itaq; Rosæ lectulũ ærumnis trium lustrorum grauem cupidæ matri dedunt in direptionem ac prædam. Quo animo id acceperit Filia pœnitentiæ quàm Vitæ studiosior, non facile dixerim: at alacris Mater velut signo ad assultum dato seuissimã illam catastam non aliter ac hostilem arcẽ inuasit, truncos, ligna, tigna disiecit, luxauit asseres, & non sine præcipiti manuum offendiculo testacea fragmẽta sublegit, sparsit, tandemq; in vicinum Vrbi fluuium ne ad vsum redirent abiecit, priùs tamen eorum numerum inire voluit, reperitq; acuminata frustula parùm abesse à trecentis.

Ergo aliter post hæc Rosæ iacendum, & dormiendum fuit, vix tamen blandiùs aut commodiùs, nam tabulas suas asseresq; repetijt, his sine culcitra paleaue simplex ac detritum peripetasma instrauit, sicque vocato somno exanguia membra deinceps composuit ad soporem. Attamen & pauper hic thalamus ei videbatur sapere delicias, vnde postremis vitæ annis quos in Gũdisalui Quæstoris domo exegit, in humili sella collecto corpusculo sedentaria noctes suas transegit, capite paulisper reclinato ad columnam lecticæ in qua Gundisalui minorennes filiolæ acquiescebant. Ità breuissimum somnũ Rosa libabat magis quàm capiebat, præsertim hyberno tẽpore, quo plerùmq; ex nocturnis frigoribus sic tremebat, rigebat, stupebat, vt surgens pedibus cõsistere vix posset. Interdũ nimio algore excitata roris marini ramusculis ad ellychnium accensis obiter hoc fumo tantillum fugitiui caloris quo se

foueret, nitebatur concipere. Nouercali corporis odio nec vigil insidere vsquàm pulvino voluit, sed vel stans peragebat labores suos quousq; poterat, vel cum necessariò sedendum erat, duro palo vtebatur pro sellula.

Interim prioris sui lectuli memor & cupida, assiduè tundebat Confessariorum aures, querebatur se vitam suam otiosè perdere dum à pristinis pœnitentiæ exercitijs inuita cogebatur feriari, omni se patientiæ meritò vacuam ex tanta Patrum indulgentia remanere, S. Patri suo Dominico indies occamari titulum *Rosa patientiæ*, se verò adempta sibi patientia nec Rosam esse nec tanti Patris Filiam, denique sinerent eam quæ nil boni ageret saltim mala pati; corpusq; affligere. Tantum effecit, quòd vnus ex Confessarijs indulsit Virgini, vt per totam illius & proximi anni (: qui Rosæ postremus fuit) quadragesimam ex pristini rigoris forma denuo sibi lectulum instrueret è lignis, testis, tegulis constipatum. Fecit confestim Rosa vt sibi permissum erat, summaq; curæ summũ adiunxit secretum, adeo vt neque post suũ obitum (: nam tunc primùm res innotuit) secundùs iste pœnarum lectulus vsquam potuerit inueniri. Credibile est, ipsammet statim vt cum Quadragesima expirarat vtendi facultas, vltro soluisse catastam, dispersisse testarum fragmina, proiecisse paxillos & ligna, ne quid innotesceret, quãquam diligens perquisitio vtrobique tum materna tum Quæstoris in domo non defuerit.

Sed nec Rosam non morti iam vicinam deseruerat hoc penè coæuum durissimè cubandi desiderium. Semianimis in suo illo extremi doloris extremo lectulo dolebat altero illo se carere lectulo extremè dolorifico: at quis tam crudelem æquuleum apparasset innocentulæ iam-iam morituræ? Saltim optabat ex illo cui incumbebat humaniori stratu humi deponi, ac nudo in pauimento mori. Verùm vt neq; hoc se impetraturam à domesticis intellexit, adstantem germanum fratrem vltimis affata verbis rogauit, ceruicalia vt submoueret; his in partem retractis gaudebat moribunda, quòd se lecticæ tabulis sentiret occipite humerisq; acclinem, mirificèq; contenta quòd crucifixo Sponso qualitercumq; commoreretur in duro ligno, felicem spiritum paulò post in manus Creatoris placidissimè exhalauit. Nec defuerunt, qui in morientis pallido vultu notarint ipsissimam Christi in Cruce exspirantis effigiem, quod alio loco, & tempore in S. Catarina Senensi itidem lecto decubua fuerat obseruatum.

Porrò quisq; ex tanta vsualis strati duritie haud difficulter intelliget, quantùm Rosa vigilijs dederit, cui ipsemet lectus soporem adimebat. Fassa est aliquando Seraphica Catarina B. Raymundo Confessori suo, cum nullo hostium æquè vt cum somno operosiùs sibi fuisse confligendum, quem eo tandem reduxit, vt horis omnino duabus contentus esset. Rosam Catarinæ Discipulam idem certamen exercuit, eadem victoria cohonestauit, nam & ipsa som-

somnum suum intra duarum horarum angustias coercuit,& aliquando etiàm minus spatij indulsit importuno exactori. Vnde sic diurnum nocturnũq; tempus distribuit, vt ex vtroq; duodecim horas vniuersim orationi seponeret, alias decem impenderet labori manuum, quo Parentes sustentabat, reliquas corporis necessitatibus & breui quieti deputaret. Hanc vigilandi facilitatem iuuere longæ inediæ, cilicij lectiq; carduetum, frigidæ omnisq; potus diutina abstinentia, profunda meditatio & applicatæ mentis ad superna tenax defixio. Nec tamen suas artes partesue omisit versutus hostis, quin Virginem tunc maximè quãdo ad nocturnam orationẽ surrexerat, molestissimè niteretur reuocare ad somnum. Rosæ permagno stetere hæc prælia, nam siue genibus humi fixis inchoabat preces, videbatur inesse plumbum grauatis palpebris, siue erecta stabat, capiti vertigo põderosissima obtinniebat languidam somnolentiæ cantilenam, siue pansis brachijs procubuisset in terram, adgliscebat soporiferi torporis suaue blandimentum. Pudebat Rosam aduersario succumbere tam ignauo, pugnabat etiam cadendo, illidebat ceruicem parieti, tundebat sibi latera, si quo modo extunderet irrepentem lethargum, vincebat tandem at non sine agone, triumphabat, sed in Cruce: nimirum prostabat in Virginis cubiculo par humanæ staturę Crux lignea, è cuius brachijs vtrimque prominebant claui fortes ac solidi, vt sufficerent corpori sustinendo. His igitur ambas manus applicabat in somnum

pugnatura, ab horum tenaci cõplexu pendulum librabat corpusculum dum Deiparæ Virginis officiũ absolueret, his cuneolis findebat impetum somni, erudiebatur ad excubias, crucifigebat hostem, nec nisi victrix obrigidos lacertorum tendines retrahebat à charis victoriæ manubrijs, sic palmam obtinebat sed palmis callosis.

Inuenit & alium pugnandi modum. In cellulæ pariete oblõgum fixerat clauum paulò altiorem, quiq; Rosæ verticem palmi ferè interstitio superaret; Huic aduersùs somni insidias modicum id capillitij quod obtegendæ coronæ in fronte residuũ superfuerat, implectebat strictissimè, eoq; tormento accersebat vigiliam, recitabat preculas, somnolentiam strangulabat. Nè tamen sic pendula paucis capillis totam corpusculi molem committeret, vtcumq; summis pedum digitis insistens tangebat terram, sed ægrè satis, ac per alternas successiones nutante lubrico fulgimẽto. Colligito lector ex tàm atroci remedio, quàm fuerit iuuenculæ importuna somni vexatio: in lecto muricibus ac tribulis, foris autem clauis pugnandum fuit, & Rosæ seu dormire vellet, seu vigilare tormenta subeunda erant.

C A P V T X.

Rosę domestica solitudo, fuga publici, cellula perangusta.

VT olim S. Catarinam Senensem adhuc pusillam solitudinis amor vsq; ad spelũ-

cæ quæſtionem abripuit, ſic Roſam vel à prima infantia docuit ſolitarios angulos domi quærere, Mundiq; commercia deuitare. Conueniebant ad eam è vicinis domibus paruulæ, at luſitandi gratia, quod illius ætatis primum eſt ſtudium: afferebant ſingulæ ſuas pupas quibus veſtiendis, comendis, ornandis fœmellarum pueritia cōmuniſſimo ſexùs genio addicitur. Has innocenti æmulatione oſtentabant ſilenti Roſæ, hortantes vt & ſuam promeret aut formaret. Negabat illa ſe pupam vel habere, vel etiam contrectare velle, quòd audiſſet, Malignum aliquando per pupam (: fortaſſe idolum fuerit:) garritum edidiſſe. Mox puparum luſu coæqualibus relicto abdebat ſe in ſecretum angulum, quaſi arcanis cogitationibus quietiùs vacatura: illic interdum deprehenſa à fratre ac interrogata, quidni mallet puerulis feſtiuè nugantibus colludere quàm in pulueruIento, ac pulicibus referto angulo deſidere, verbis ſupra ætatem ſenſatis reſpondit: *Satius hic me delitescere ſolam cum Deo; nam illic inter pupas an pariter adſit Deus quis nouit?*

Cum annis creſcebat latendi ſtudiū, vnde in horto vmbroſas plátanos muro proximas conſpicata locum elegit, vbi auxiliante Ferdinãdo fratre oratoriolū ab omni domeſticorum proſpectu ſemotum efformaret. Illic plexili ramorum, palmitū, virgultorum circumductu modicum incluſit ſpatium, ac supernè frondoſis arcubus affabrè concamerauit. Intus humile altariolum muro applicuit, Crucem ex denſiori charta floſculis plumiſq; verſicolorē impo-

posuit,& quidquid Sacrarum Imaginum conquirere poterat in hanc suam Basilicā solicitè comportabat. Videbatur huic angello Rosula vniuersas suas inclusisse delicias, adeo totos in eo hærebat dies solitaria illuc velut ad orandi, meditandiq; secessū à prandio, à lectulo, à cæna properabat, ibi domesticis se subducebat tumultibus, iocis, fabulis, vni sibi Cœloq; vacans, extra hūc Paradisum nusquam ei benè esse poterat, adeo vt domi abiret in prouerbium: *Hortum adeas si Rosulam quæris*. Verùm quia isthoc solatio non nisi interdiu licebat frui paulò grandior facta impetrauit à Matre aliud intra ædes cubiculum, in quo seorsim à ceteris prolibus solitaria pernoctaret. Tēpestiua hæc fuere in tenella indole præludia, vt quid maturior esset molitura, ex his præambulis conijceretur.

Paulatim eò statura & ætas Rosam prouexerat, vt idonea esset honorario comitatu stipare Matrem foras egressuram, maximè cum inuisendæ erant digniores Matronæ. At Filiæ suam vnicè eremum amā-ti molestissimum erat tàm videre, quàm videri in publico; Vnde nunc prece, nunc lachrymis ambiebat Matrem obsecrando ne secum se abduceret. Stupebat ista, nondum assequens vnde idipsum quod reliquæ iuuenculæ vltra modum exambire solent, vni Rosæ tam exosum esset. Itaq; inuitam aliquoties adegit imperio, certa edicto sine replica obedituram. Semel cum à Matre inuitaretur ad secum obeunda foris vrbanarum salutationum officia, Virgo iuxta domesticum furnum transiens saxum à cli-

bani

bani orificio studiosè sibi attraxit in pedē, eoq; vulnere & contusione obtinuit, vt nō fictè claudicans residere domi sineretur. Et veriùs & venustiùs hoc vulnere pedis rubuit Rosa nostra Peruana, quam quod de Rosis Cyprijs fabulata est antiquitas, nimirum has non ante rubuisse, quàm ex Cypriæ Deæ sauciato calcaneo fortuitus eas cruor aspersisset.

Porrò & aliud Virgo excogitauit strategema, vt solitudinis amans redimeret vexam prodeundi in publicum. Quoties à Matre præsensit se inuitandam ad visitationis obsequia, clam indico pipere quod mordacissimum est cilia palbebrasq; sibi obliniebat, quo quidem affrictu mox ardebant oculi, rubebant, stillabant, velut si acris è capite defluxio eos suffudisset. Ita dum Mater egressura vocabat Filiam in comitatum, sufficiebat ostendisse fluidos noxioq; pruritu tumentes oculos, tamquā perferendæ apertę luci tunc minimè pares. Vnde miserata parens ne affectis luminibus liberior foris noceret aer, indulgebat Filiæ optatissimā solitudinis ac latibuli facultatem. Durum sanè effugium: at Rosæ præ ipsa pupilla oculi charior erat sua anachoresis, longoq; tempore ipsi valuit hæc solertia, donec tandem suspecta frequentia rem prodidit genitrici, quod ita accidit. Condicto mutuo Domina Ludouica Vargas Caruaial cum Maria de Oliua statuerant, assūptis vtrimq; filiabus vehi ad celebrem Diuæ Virginis stationem, cui à *Monte Serrato* nomen est; Venit præfixa dies, & rheda cum D. Ludouica eiusque

Fi-

Filia Isabella Alexia substitit ante fores. Præparata Mater Aduocat Rosam, at hæc prodit turgentibus rursum oculis, palpebrisq; subtristi rubore inflammatis, vt facilè constaret, visum ea defluxione accensum & nimio dolore nictitātem auræ solisque pericula neutiquam laturum; Hic demū in se reflexa Mater, postquàm se Ludouicæ comiter excusarat, pensitare cœpit attentiùs, quid sibi velit, quòd Rosæ oculos tunc potissimùm obsideret importuna ista defluxio, quandocumq; honestarum Matronarum visitatio aut domi excipienda aut foris exequenda instabat. Hinc in Filiæ vultum curiosiùs intenta vidit non fingi quod apparebat, nam & ruboris incendium, & doloris acrimoniā crebra stillicidia tacitè affirmabant. Denique maternà licentia propiùs os naresq; applicuit, odorem sensit, exsertaq; lingua mordacitatem sæuissimi collyrij lambendo deprehēdit, Quis enarret scommata, clamores, dicteria, quæ tunc in Filiam detonuit Mater? quorsum (inquit) hæ fraudes? cui bono tam ineptæ præstigię? si libuit Matris oculos deludere, at ludere cum proprijs oculis quale nefas, quantum periculum! tam citò oblita es, nuperrimè Ferdinandi Perez mancipium simillimo abusu allij & piperis omnino visum vsumq; oculorū perdidisse? breuiter ac modestè respondit Virgo: *Satius foret ò Mater, & me cæcam esse, quàm vana & secularia assiduè videre*. Icta responso genitrix permisit Filiæ quantùm vellet latere domi, tantùm ne ampliùs sibi oculos periculoso hoc defrictu

frictu obpiperaret. Tam carò constitit Rosæ optati secessus tarda licentia, quam illo pretio perpaucæ sibi emptam (:plerǽq; ademptam) vellent.

Vsque adeo Rosæ placebat desertum, displicebat publicum, vt non solùm priuata palatia, communiaq; Vrbis spectacula mordicus deuitarit, Verùm & generales celebrium Processionum circuitus, ac populosas supplicationes curiosè spectare defugerit. Fatebatur, sibi permolestum ac graue esse inter fœminarū colloquia cernere pomposas vestes, pallia faciasq; preciosas, interesse otiosis fabulis, distineri reciprocis tot inanium vrbanitatum ritibus: præcipuè tamen dolebat, se neq; in domestico sui recessus asylo tutam à visitasionibus liberamq; esse. Iam desierat Matrē ad eiuscemodi officia foras comitari, sed ne ipsa domi visitaretur, effugere cupiebat nec poterat. Mansuetudo, comitas modestia Virginis trahebat notas fœminas, vt specie honoris dum accedebant ad, Matrem postularent videre & Filiam, quā suauis odor virtutis, honestas indolis, admiratio sanctitatis quàm plurimis etiam illustribus commendarat inuitam. Neq: his, facile accessus poterat denegari quantùmcumq; se Rosa absconderet, deplorans iacturam pretiosi temporis. Et quàmuis sermo nonnisi de Deo esset, protestabatur vtilius sibi ac iucundius semper fore, cum Deo quàm de Deo loqui.

Igitur aspirante Numine sublimiorem speculata est viam qua sese ab ijs impedimentis viriliter explicaret: parentes verecun-

recũdè ſupplex orauit,permitti ſibi in extremo horti angulo locum ſolitarium pro architectanda cellula,quam cupiebat vnicæ duntaxat ſtaturæ ſuæ capacem, cum exigua feneſtella quæ lumen exciperet, oſtioli clauem ſola (: ſi vellet) Mater teneret : ibi ſe labori manuum, orandi meditandiq; ſtudio,& collectioni ſpiritus abſque vllo minimi temporis diſpendio vtiliſſimè vacaturam. Addebat rationes ſolidas ac ponderoſas quas Cœlum ac zelus diuini obſequij dictarant. Verùm negabat Mater ſe permiſſuram Filiæ,quòd tali ſepulchro viuam ſe abderet. Poſt caſſas preces, & obſtinatas repulſas Virgo de more confugit ad Cœlitum auxilia, Deũ in primis Deiq; Matrē aſſiduè inuocans, vt maternum ſibi conſensum potenti afflatu elicerent : nec dubitabat exaudiri, verùmtamen altiùs mota in certitudinis experimētum cœlitus arrham quaſi pignoratitiā expectauit, & obtinuit, quæ talis fuit : habebat in paupere theſauro coronā precariam ex corallijs, hanc prompſit, vt in ſacello SS. Roſarij imaginem Diuæ Virginis ſpecioſus hic torques ornaret. Ergo notum Religioſum adijt, coronam porrexit collo imaginis quantocyus immittendam. Neglexit ille quòd ſcala ſibi deeſſet qua ad ſublimem in Ara imaginem pertingeret. Poſtridie ad ſacellum Virgo redijt miſſam auditura, cumq; notaſset ſuā Imagini coronam deeſse,magnis precibus maiorem (:quem vocant) Sacriſtanum exorauit, vt tandem ipſe coronam Imaginis collo circũdaret, ſua intereſse plurimum,

vt id fiat, velle se pretioso hoc vinculo suauiter captiuare Matrem-Virginem, vt ita Filiolus vadem seu fideiussorem se interponat. Postrema hęc verba ænigma erant, quod tunc quidem Sacristanus nō satis assequebatur, fecit tamen quod Rosa petijt, scalaq; applicita coronam haud sine labore circumdedit collo Imaginis, ac scalam remouit. Adfuit demum statuta dies, qua Rosa obtentæ gratiæ Fideiussorem intuitura festinauit ad Ecclesiam S. Dominici: & ecce SS. Rosarij sacellum ingressa vidit coronam suam, à collo Diuæ Virginis solutā pēdere palàm de manu paruuli IESV. Idem viderunt quotquot promiscuè aderāt in Sacello, at mysterium ignorabāt, quòd supponerent, coronam per ipsummet Sacristam è collo Deiparæ in digitos filioli fuisse translatam. Sacrista prodigij admonitus venit, vidit, adstupuit, certus nec se nec suorum vllū attigisse coronam à die, qua collo Diuæ Virginis circūducta fuerat. Sola Rosa conscia miraculi, signique tacita interpres exultabat arcano iubilo, sat intelligens quò ista spectarent; nempe Regina SS. Rosarij supplici Rosæ gratiam, quam obtabat sposponderat, Filius tandem Fide iubebat pro Matre, sicq; corallinum illud sponsionis vinculum ab exsoluta Matre in se transtulerat.

Rosa ex hoc mirabili ostęto iam sui voti secura ac penè compos, grauem ac honorificam adornauit legationem ad Matrē, hanc obierunt Magister & Cathedraticus P. F. Ioannes de Lorenzana, Gundisaluus de la Massa Quæstor Regius, & Quæstoris

Vxor

Vxor Maria de Vſatigui. Feſtus erat dies Beatiſſimæ Virginis in Templo purificatæ, quādo internuncia hæc trias Mariæ de Oliua gratulando magis quàm flagitando expoſuit Roſæ ſuæ conſtans deſiderium fabricandi ſipi cellulam anguſtam ac ſolitariam, in qua ſine Confeſſarij permissu nullius admitteret conſpectum aut alloquiū. Mater, quæ in illam vſq; horam ad eiuſmodi voces apēninis cautibus durior fuerat, ſtatim vt cera liquefacta ceſſit, nec vel momentum temporis aut deliberationi aut dilationi in re tam ardua deſpoſcens. Nimirum ſic exoluit promissa Fide-iussor Deus, qui nō minùs parentis cor quàm coralium Filię geſtabat in manu ſua.

Porrò obtenta hac permiſſione, quàm putas feſtiuo dulciq; gaudio diem illum transegit Roſa? videbatur in ſe quadrare id, quod canebatur de iuſto Sene: *Reſponſum accepit Simeon*. Audebat cum eodem cantillare iucundum hoc celeuſma: *Nunc dimittis*, velut quæ portum ſuorum deſideriorum iam penè attigisset, fruitura deinceps ſecretis amplexibus infantis ſponſuli, qui ducit in ſolitudinem, locuturus ad Cor. Deniq; ſentiebat Roſa ſe compellari primo illius diei Reſponſorio: *Adorna thalamum tuum Sion*. Certè non niſi thalamum pollicebatur cellula, quam ſibi deſignabat Roſa, longumq; putabat exſpectare diei ſequentis diluculum, quo opus inchoaret. Nec mora, poſtridiè adornauit thalamum, comportauit in hortum tabulas, intraq; pauculos dies perfectum ſtetit ſolitariæ deuotionis breue, arctum, humile Sacra-

crarium. Tuguriolum erat quinque pedes longum, quatuor pedes latum, dixiſſes arcam potiùs aut ciſtam grandiuſculam, niſi modica ad latus fæneſtella eſſe domunculā clamitaſset. Vnus ex Confeſsarijs Virginis obiter habitaculi anguſtiam perſtrinxit, cui Roſa lepidè replicuit, tantū ineſſe ſpatij, quantum ſibi Sponſoq; cœleſti abundè ſufficeret. Nempe vt dicebā, thalamus erat, quem Virgo Filia Sion adornarat. Nacta hanc Eremū felix Roſa hoc ſategit, ne quis illic temporis punctus ſibi effluerett ſine fructu, hic totos hærebat dies addita maiori noctis parte, hic aptiſſimè per varia pietatis exercitia diſpēſabat horas, hic liberrimò contemplationis vſu aſcenſiones in corde ſuo diſponebat propemodum ignara in corpore an extra corpus degeret. Huc Poſtquā ſe recluſerat, cuidam probatæ Sanctitatis Matronæ in raptu viſa eſt ſub ſpecie ac figura lucidiſſimæ Stellæ, cuius radios & quaquauersùs ſcintillātem claritudinem opaca parietum anguſtia cohibere nequaquam poterat. *Lima* alio nomine dicta *Ciuitas Regum* debuit & ſuam habere *Stellam*, ad arcta Saluatoris cunabula tacitè inuitantem. Obiter hic attigerim, quod in Roſa dum vixit plurimi obſeruarunt, mirificè oblectatam fuiſſe aſpectu ſereni Cœli, adeo vt puella omnis Aſtrologiæ penitus ignara magnā interdum noctis partem immota ſoli ſiderū ſpectaculo dulciter inhæreret: nimirum noua *Regum Stella* amabat Sphæram ſuam, eò anhelabat, hanc vnicè deperibat ſiderea indoles, nec facilè à cœleſtium flammularum

rum nocturno obtutu auelli poterat mens Cœlo nata, fatebatur, Cœli siderumq; diuturna contemplatione se instaurari ac refici quin & alijs suadebat, clarum sereni firmamenti aspectū inter potiora quæ spiritum eleuant allectamenta posse numerari. Vsque adeo non aberrauit religiosa Matrona, quæ Rosam stellis amicam in Stellæ figura agnouit, cui tunc pro firmamento exiguum cellæ latibulum erat.

Qui Virginis in templa & res sacras ardentem affectum nouerant, mirabantur ipsam iugiter suo Reclusoriolo sic adhærescere, vt ferialibus diebus vix aliquādo Ecclesiam adiret, proinde à nonnemine interrogata fuit, quomodo cor eius pientissimum sufferre posset, quòd non saltim ad interueniendum Missę Sacrificio tantisper omni manè tuguriolum suum relinqueret mox repetendum? audi candidissimæ simplicitatis responsum & obstupesce. Subiecit Rosa: neutiquā id suo Reclusorio imputandum, sed quia Mater (: quacum sola iusserant Confessarij primis annis Ecclesiam adire) domesticis impediebatur curis, ne omni die ad Missam exiret: sibi tamen diuina bonitate prospectum esse, vt in Cellula residens non vnicam sed complusculas quotidie Missas videret audiretque. Quæsitum de modo, & compertum, id supernè datum fuisse Virgini, quòd spiritu (: non secus ac si corporaliter præsēs adfuisset) intererat quotidiè Missis singulis, quotquot in vicino S. Spiritus xenodochio legebantur; nec solùm istis, sed & ijs quæ procul celebrabantur in dissita

S. Au-

S. Auguſtini Eccleſia, quæ non minùs quatuor aut quinq; platearum anfractu ſeu interiectu diſtabat à Roſæ domicilio. Recluſæ Virginis arctiſſimæ ſolitudini magnũ id, prodigioſumque fuisse ſolatium nemo ibit inficias.

Aliud Roſæ iam ſolitariæ priuilegium à culicibus fuit, imò obſequium. Vbi anachoretica Virginis cella conſtiterat, ſoli humiditas & arbuſcularum frequentia infinitam culicum multitudinem aut gignebat aut trahebat in amicum ſuo generi vmbraculum. Moleſtum hominibus animal ſi quod aliud, nam vnica ſua proboſcide & tubicinem agit & militem, cum non minùs feriat tubò, quàm tuba ac bombo ſopitos infeſtet: Horum examina & agmina immigrabant Roſæ tugurio, præſertim quando vel per diem ſiccantes radij ſolis, aut ſub veſperum ſerenæ noctis algores tenuiſſimis corpuſculis imminebant. Nec tamen in tot culicum legionibus vel vnicus fuit, qui Roſam in ſua Cellula vnquã attingeret. Scatebant his vndiq; parietes, perſonabat oſtiolum, implebatur feneſtra perpetuo commeantium refluxu, ſed cauebant ſinguli ne Roſæ inſiderent, ac velut ex condicto ſuæ parcebant hoſpitæ. Accidit, quòd vel Mater, vel ex permiſſione Confeſſarij nonnullæ religioſiores perſonæ Roſam in anguſto ſuo habitaculo de Diuinis collocuturæ inuiſerent; has verò, mox vbi ad ianuam aut feneſtellam conſediſſent, hoſtiliter inuadebat culicũ exercitus, his faciem & manus obſidere feſtinabat importuna ſocietas, repellebatur

vnus,

vnus, succedebant quaterni, & plerumq; ex insidijs etiam incautorum sanguinem hauriebant, relicto pruritus ac tuberculi vestigio. Mirabantur sub ægyptia hac plaga Rosam integros dies immotam consistere, at stupebant magis, postquàm obseruarunt, in eius vultu ac manibus nec minimum huius cruentæ molestiæ signum apparere. Subrisit Virgo, Matriq; & alijs respondit: quando huc intraui, cum culicibus amicitiam pactumq; inij, ne vmquam me turbarent aut affligerent, vicissim in nullo me ipsis nocituram. Stetimus vtrimq; pactis, nec solùm communi hoc tecto fruimur sine hostilitate, sed insuper ijdem in decantandis Deo laudibus strenuè pro modulo suo me iuuant. Planè sic erat. nam quotiescumq; Rosa primo diluculo reserabat cellulæ portam, & laxabat fenestellæ valuulas, culicibus quotquot intus ad parietes densi pernoctarant, præcipiebat: eya amici, ad laudes omnipotentis Dei; confestim illi concêtu lenissimo erũpebãt in bombos, sparsiq; in gyros variè miscebãt arguta murmura, phalange tam ordinata ac in se flexibus aptissimis retorta, vt credidisses aut chorum aut choreas esse quibus ratio dux præsideret. Hoc perfuncti officio euolabant ad pastum similiter vbi ad Solis occubitum repetebant hospitalem domunculã, rursum instabat Rosa, vt priusquàm se quieti darent, secum tantisper serotinas laudes communi depãgerent Creatori. Mox hilares susurri certatim implebant angulos, organiq; pneumatici modulos gestiebat æmulari volatilis

lis harmonia , donec iubente Rosa ſimul omnes conticescerent velut sub vna lege nocturni ſilentij. Tantum in vilisſimas beſtiolas imperium ſtatui Innocentiæ reseruatum fuerat, quē quidem Rosa tam prope attigit, vt in solitudine cellæ versaretur tamquam in Paradiso.

Soror Catarina de S. Maria tertij Ordinis S. P. Dominici, ac D. Eleonoræ de Caſtro annoſa contubernalis Roſam in ſua eremo viſitabat, ſed culicum inſolentiam non ferens, vnū qui ſanguine iam turgebat, manu occidit. Roſa miranti ſimilis, quid agis (: inquit) chariſſima ſoror? meos mihi hoſpites trucidas at Catarina: dic potiùs hoſtes, non hoſpites, ecce enim quàm ſanguine meo plenus ſit iſte culex. Replicuit illa: quid verò magni eſt tantillum animalculum noſtro pauiſſe ſanguine, dum eius conditor nos ſuomet toties paſcit cruore? ergo ne perrexeris meos interimere culices, & ego viciſſim tibi ſpondeo. quòd æquè tecum vtì mecum pacem colēt. Factum eſt, nam nullus deinceps ibi culex Catarinam punxit aut ſuxit. Idem Matri, Quæſtori Gundiſaluo, huius conſorti, alijſque accidiſſe conſtat, ne dubitari poſſet de innocentis Roſæ in domeſticos ſibi culices admirando imperio. Paulò aliter id experta eſt Soror Franciſca de Montoya itidē S. P. Dominici alumna Tertiaria. Hæc inter ſacra cum Roſa colloquia viſo tot muſcarum famelico aſſultu nonnihil extimuit. Quod vbi aduertit Roſa, ne (: inquit) metuas Soror, ad SS. Trinitatis honorem ſoli tres hodie culices te pungent, de-

inceps vt ego immunis eris. Contigit, prout Virgo prædixerat, Franciſcam ter culex adroſit, exinde illo die ſemperq; in poſterũ libera ab his fuit præsẽte Roſa. Quòd hoc miræ immunitatis priuilegium ſeceſſus ille ſolitarius è Cęlo poſſederit, bene eſt, quòd verò id ibidem alijs Roſa communicare potuerit, ſingulare fuit.

Vltimo vitæ ſuæ triennio in Gundiſalui Quæſtoris domo paris ferè ſolitudinis deſertum ſibi Virgo diſſinierat, totoſque cum noctibus dies vel in domeſtico Oratorio latebat abdita, vel in vltimo ædium cubiculo arctis ſeſe cancellis iugiter cohibebat, omnia præſtruens omnia interponens, vt inutiles viſitationes deuitaret. Nonnũquam de Confeſſariorum ipſiuſq; Gundiſalui permiſſu maternam adibat domum, vt priſtinę cellulæ ſuaui eremo per aliquot dies frueretur, ac ſæpè coram intimis grauiſſimè queſta eſt, iugi ſe dolore affici, quòd ſexus ac ſeculi conditio ſibi non permitteret in aſperrimos montes procul ſecedere, ibiq; cauam rupem inquirere vbi remota ab omni humano commercio vitã degeret: Laudabat aſſiduè priſcorum eremicolarum feliciſſima tempora, ſuſpirabat ad omnem Nitriæ ac Thebaidis mentionẽ, & vt verbulo abſoluam, migrarant in Roſam ignita S. Catarinæ Senenſis deſideria quibus olim antra deſerti haud perfunctoriè depopoſcerat.

CAPVT XI.

Rosæ mira cum Christo desponsatio, pronuba Augustissima Imperatrice Angelorum.

EX Historia Vitæ B. Catarinæ Senensis Rosa didicerat, Virginem Seraphicā adhuc mortalem Christo Sponso fuisse mirabiliter subarrhatam. Currebat & ipsa per huius Sponsæ vestigia *in odorem Sponsi*, sed inter *adolescentulas* vt sibi videbatur, neq; enim illa animi sui profunda demissio permittebat, quòd vsq; ad singularem Sponsæ dignitatem tantæq; celsitudinis titulum auderet vltrò aspirare. Et tamen in Rosæ thesauris eminebant virginea puritas & abyssalis Humilitas, quæ propriam his nuptijs dispositioné parant, dotemque constituunt, quo fit, quòd raris eiusmodi hymeneis peculiari iure præsideat Augustissima Angelorū Imperatrix, vtpote supremæ tum Puritatis tum Humilitatis priuilegio *Virgo singularis*, quæq; vt in ceteris ita celebriùs in his duobus nec primam similem visa est nec habere sequentem. *Humilitatem* Rosæ iam Cap. V. vtcumque tractauimus; *Puritas* hic tractanda foret ante cœlestes nuptias, verùm de hac nobis ad compendium sufficiat cócors depositio Confessariorum, quotquot generalem Virginis exomologesim exceperunt; hi fuere XI. nimirum VI. ex Ordine Prædicatorum, V. ex Societate IESV, singulique seorsim velut vno ore ac sub

fide iuramenti testati sunt, Virgineum Rosæ candorem ea semper nituisse puritate, vt neque veniali macula vllius lasciuiæ vmquam fuerit attaminata, nec in tota ipsius vita vel semel ei obrepserit fœda aliqua cogitatio. Nempe hyblæam Rosam non tangit scarabæus.

Itaq; tam rarum pudicitiæ donum, tam humilis ac pura Virginitas à primo ætatulæ suæ quinquennio iam Christo sacrata per votum flos simul & dos erat futuro Sponsi Nazareni connubio, sed Rosa quãtùm amabat *Lilium inter Spinas*, tam abiectè sentiebat de seipsa, vnde prodigijs opus fuit, quibus à longè præpararetur ad mysterium, erigeretur ad consensum. Primũ (: ex ijs quæ innotuerunt) hoc fuit: quando bicolor ille Papilio, de quo supra Cap. IV. supernè aduolans insedit Rosæ, notatum est quòd aliquamdiu per sinistrum Virginis latus reptando oberrabat donec rectà è regione cordis constitisset; illic videbatur morosiùs & amorosiùs occupari, nam instar apis fauo construendo intentæ vertebatur in breues gyros quasi penicillo quidpiam delineans. Expleto opere disparuit, & ecce cordis effigiem plenè ac scitissimè formatam in veste Rosæ, quam à Papilione ibi depictam relictamq; conspicuè obseruarunt puellæ quotquot in eodem conclaui laborabant: at hæ ignorabant arcanum symbolum cordis virgineo cordi inaratum, sola Rosa sentiebat (: sed obscuriùs adhuc) clamantem eminus Sponsum: *præbe mihi cor tuum*. Coniectabat se à variegato Papilione non solùm vocari ad con-

concolorem Senenſis Catarinæ habitum, verùm etiam inſigniri eodem emblemate cordis quod olim cum Sponſa Senenſi Sponſus æternus permutarat. Nihilominùs remotiora hæc erant, quàm vt tanti Thalami ſpem certam inuergerent, & tamen (: vt poſtea claruit) eminus iſta felici Sponſalitio præludebant.

Paulò apertiùs alterum, quod ſequitur. Poſt aſſumptam Tertij Ordinis candidam veſtem nocte quadam in ſomnis oſtenſa fuit Roſæ pulcherrima ac decētiſſima Viri ſpecies: penè ſuggerebat animus cœlitem quemdam eſſe, imò ipſummet ſpecioſum forma præ filijs hominum, niſi quòd habitus latomum fingebat, ſeu marmorum cædendorum nobilem artificem. Et reuera is erat, ſed tunc feſtiuus & amans venerat, tamquam Virginē illic Sponſam ſibi quæſiturus. Roſa, cui nec per ſomnium vlla vmquam placuerat nuptiarum cogitatio, ſentiebat intus, vno iſto coniugio nihil felicius in tota ſibi vita poſſe obtingere. Gratiæ ſympathia hæc erat, quæ Roſā docebat amare *Secreta quæ non nouerat*. Annuit ergo oblato fœderi caſtiſſima turtur, ac data vtrimq; maritali fide gratioſus ille Sponſus tamquam neceſſarium iter peracturus diſceſſit; priùs tamen nouæ ſuæ Cōſorti aliquot ibidem marmora certo numero incidenda, formanda, polienda commiſit dum peregrè rediret. Quòd verò cōiugum ſit relinquere Patrem, & Matrem, vt ſint duo in carne vna, monuit Roſam ſuam Neonymphus, alendorum parentum curam poſthac ipſa deponeret, aliundè ſe

Circuiuit tamen cum reliquo fideli populo, at mæſta & verecunda, peractoque circuitu rectà Sacellum Roſarianũ (:ſuũ portum) repetijt, ibi ad pedes Deiparæ Virginis cor ſuum effudit per vndantes lachrymas, ſeipſam reprehendens ſi fortè palmam benedictam aut nimis ambitiosè concupierat, aut per inertiam non quæſierat. Deinde in vultum Auguſtiſſimæ Deiparentis intenta, vt vidit hunc ſibi ſerenũ & ſolito dulciùs adblandientem, reſumpſit animum, iamq; complacebat ſibi in eo quo fuerat contriſtata, & abſit (: inquit) quòd à mortali manu palmam accipiam, tu Domina, tu *Palma exaltata in Cades* me ramò ditabis immarceſſibili. Ad hæc verba mox viditCœli Reginam vultu exporrecto & hilari conuerti in paruulum, quem vlnis geſtabat Filium, ac inde velut à fauſto oraculo ſuauiùs reſpicere in Roſam; hæc ignoto perculſa gaudio vertit oculos in paruulum, ipſumq; ſimiliter arridentem ſibi conſpexit. Inter hos duos mellifluos vultus æſtu reciproco oberrabat Roſa, feſtinabat ab vno ad alterum, deliciabatur in alterno ſpectaculo, & quò ſæpius ad alterutram redibat faciem inueniebat dulciorem. Pluries in eadẽ S. Imagine (: vt infra narrabitur) demulſerat huiuſcemodi ſuauis annictus orantem Roſam, at numquam eo quo tunc dulcedinis exceſſu, ea familiaritatis aura ac gratia, illo reconditi fauoris ſingulariſſimo fulgetro; ita quòd ſentiebat iam in animæ ſuæ fundo, magnum aliquid ſecum agi, nec ſuum procul abeſſe lapicidam. Affectus

erant.

erant, quibus nondum inuenit nomina inops mortalium ruditas.

Quid multa? erupit tandem puerulus *Iesus* in hoc canticum dramatis; *Rosa cordis mei: tu mihi Sponsa esto*. Penetrarunt medullas Rosæ hæc verba, & velut ictu improuiso exanimis in se recidit, breuiq; lucta confusorum affectuum simul & dehiscebat tremula in abyssum sui nihili, & natabat sublimis tumore lętitiæ, nec tamen succumbens tantæ dignationis miraculo animus inueniebat quid responderet, ni succuccurissent verba Humilitatis purissimæ: *Ecce ancilla Domini*. *Ecce* (: inquit) *ancillam, ecce mancipium tuum ò Rex Maiestatis ætern*ę; *tua sum, tuam me profiteor, tua ero*. Plura parabat dicere, sed continuò reuoluebatur in eamdem paræmiā sobria liquescentis animulæ ebrietas, & infans amor quod eloqui non poterat, balbutirè gestiebat. Certè non errauit, *quicumque ille fuit puerum qui pinxit amorem*. Sed quę olim in Cana Galileæ nuptijs interlocuta fuerat Virgo Mater hic minimè tacuit, eò vel maximè, quòd sola ipsa huius Sponsalitij paranympha aderat, sola Rosam promouerat, Filiumq; pronuba exorarat. Itaquè & ipsa nouellam Sponsam affata, *Vide* (: inquit) *ò Rosa eximium fauorem quo te Filius meus dignatus est*. Epithalamium id fuit, quod non Dauidis plectro, sed ore proprio Sponsi Mater accinuit. Laborabat sub gaudiorum mole, nec se capiebat Rosa, experta verissimè dici: *Sit licet ignis amor, non leue pondus habet*: Æstuabat, arctabatur iam palmæ oblita Virgo, pro

 qua

rum nocturno obtutu auelli poterat mens Cœlo nata, fatebatur, Cœli siderumq; diuturna contemplatione se instaurari ac refici quin & alijs suadebat , clarum sereni firmamenti aspectū inter potiora quæ spiritum eleuant allectamenta posse numerari. Vsque adeo non aberrauit religiosa Matrona , quæ Rosam stellis amicam in Stellæ figura agnouit ; cui tunc pro firmamento exiguum cellæ latibulum erat.

Qui Virginis in templa & res sacras ardentem affectum nouerant, mirabantur ipsam iugiter suo Reclusoriolo sic adhæresscere, vt ferialibus diebus vix aliquādo Ecclesiam adiret, proinde à nonnemine interrogata fuit , quomodo cor eius pientissimum sufferre posset, quòd non saltim ad interueniendum Missę Sacrificio tantisper omni manè tuguriolum suum relinqueret mox repetendum ? audi candidissimæ simplicitatis responsum & obstupesce. Subiecit Rosa : neutiquā id suo Reclusorio imputandum, sed quia Mater (: quacum sola iusserant Confessarij primis annis Ecclesiam adire) domesticis impedebatur curis, ne omni die ad Missam exiret : sibi tamen diuina bonitate prospectum esse , vt in Cellula residens non vnicam sed complusculas quotidie Missas videret audiretque. Quæsitum de modo ; & compertum, id supernè datum fuisse Virgini, quòd spiritu (: non secus ac si corporaliter præsēs adfuisset) intererat quotidie Missis singulis , quotquot in vicino S. Spiritus xenodochio legebantur ; nec solùm istis , sed & ijs quæ procul celebrabantur in dissita

S. Au-

S. Auguſtini Eccleſia, quæ non minùs quatuor aut quinq; platearum anfractu ſeu interiectu diſtabat à Roſæ domicilio. Recluſæ Virginis arctiſſimæ ſolitudini magnũ id, prodigioſumque fuisse ſolatium nemo ibit inficias.

Aliud Roſæ iam ſolitariæ priuilegium à culicibus fuit, imò obſequium. Vbi anachoretica Virginis cella conſtiterat, ſoli humiditas & arbuſcularum frequentia infinitam culicum multitudinem aut gignebat aut trahebat in amicum ſuo generi vmbraculum. Moleſtum hominibus animal ſi quod aliud, nam vnica ſua proboſcide & tubicinem agit & militem, cùm non minùs feriat tubò, quàm tuba ac bombo ſopitos infeſtet: Horum examina & agmina immigrabant Roſæ tugurio, præſertim quando vel per diem ſiccantes radij ſolis, aut ſub veſperum ſerenæ noctis algores tenuiſſimis corpuſculis imminebant. Nec tamen in tot culicum legionibus vel vnicus fuit, qui Roſam in ſua Cellula vnquã attingeret. Scatebant his vndiq; parietes, perſonabat oſtiolum, implebatur feneſtra perpetuo commeantium refluxu, ſed cauebant ſinguli ne Roſæ inſiderent, ac velut ex condicto ſuæ parcebant hoſpitæ. Accidit, quòd vel Mater, vel ex permiſſione Confeſſarij nonnullæ religioſiores perſonæ Roſam in anguſto ſuo habitaculo de Diuinis collocuturæ inuiſerent; has verò, mox vbi ad ianuam aut feneſtellam conſediſſent, hoſtiliter inuadebat culicũ exercitus, his faciem & manus obſidere feſtinabat importuna ſocietas, repellebatur

vnus,

vnus, ſuccedebant quaterni, & plerumq; ex inſidijs etiam incautorum ſanguinem hauriebant, relicto pruritus ac tuberculi veſtigio. Mirabantur ſub ægyptia hac plaga Roſam integros dies immotam conſiſtere, at ſtupebant magis, poſtquàm obſeruarunt, in eius vultu ac manibus nec minimum huius cruentæ moleſtiæ ſignum apparere. Subriſit Virgo, Matriq; & alijs reſpondit: quando huc intraui, cum culicibus amicitiam pactumq; inij, ne vmquam me turbarent aut affligerent, viciſſim in nullo me ipſis nocituram. Stetimus vtrimq; pactis, nec solùm communi hoc tecto fruimur ſine hoſtilitate, ſed inſuper ijdem in decantandis Deo laudibus ſtrenuè pro modulo ſuo me iuuant. Planè ſic erat: nam quotieſcumq; Roſa primo diluculo reſerabat cellulæ portam, & laxabat feneſtellæ valuulas, culicibus quotquot intus ad parietes denſi pernoctarant, præcipiebat: eya amici, ad laudes omnipotentis Dei; confeſtim illi concētu lenisſimo erūpebāt in bombos, sparſiq; in gyros variè miscebāt arguta murmura, phalange tam ordinata ac in se flexibus aptisſimis retorta, vt credidisses aut chorum aut choreas esse quibus ratio dux præſideret. Hoc perfuncti officio euolabant ad paſtum ſimiliter vbi ad Solis occubitum repetebant hoſpitalem domunculā, rurſum inſtabat Roſa, vt priusquàm se quieti darent, secum tantisper ſerotinas laudes communi depāgerent Creatori. Mox hilares suſurri certatim implebant angulos, organiq; pneumatici modulos geſtiebat æmulari volatilis

lis harmonia, donec iubente Rosa ſimul omnes conticeſcerent velut sub vna lege nocturni ſilentij. Tantum in viliſsimas beſtiolas imperium ſtatui Innocentiæ reseruatum fuerat, quē quidem Rosa tam prope attigit, vt in solitudine cellæ versaretur tamquam in Paradiso.

Soror Catarina de S. Maria tertij Ordinis S. P. Dominici, ac D. Eleonoræ de Caſtro annoſa contubernalis Roſam in ſua eremo viſitabat, ſed culicum inſolentiam non ferens, vnũ qui ſanguine iam turgebat, manu occidit. Roſa miranti ſimilis, quid agis (: inquit) chariſſima ſoror? meos mihi hoſpites trucidas at Catarina: dic potiùs hoſtes, non hoſpites, ecce enim quàm ſanguine meo plenus ſit iſte culex. Replicuit illa: quid verò magni eſt tantillum animalculum noſtro pauiſſe ſanguine, dum eius conditor nos ſuomet toties paſcit cruore? ergo ne perrexeris meos interimere culices, & ego viciſſim tibi ſpondeo quòd æquè tecum vtì mecum pacem colét. Factum eſt, nam nullus deinceps ibi culex Catarinam punxit aut ſuxit. Idem Matri, Quæſtori Gundiſaluo, huius conſorti, alijſque accidiſſe conſtat, ne dubitari poſſet de innocentis Roſæ in domeſticos ſibi culices admirando imperio. Paulò aliter id experta eſt Soror Franciſca de Montoya itidē S. P. Dominici alumna Tertiaria. Hæc inter ſacra cum Roſa colloquia viſo tot muſcarum famelico aſſultu nonnihil extimuit. Quod vbi aduertit Roſa, ne (: inquit) metuas Soror, ad SS. Trinitatis honorem ſoli tres hodie culices te pungent, de-

 inceps

inceps vt ego immunis eris. Contigit, prout Virgo prædixerat, Franciscam ter culex adrosit, exinde illo die semperq; in posterũ libera ab his fuit præsẽte Rosa. Quòd hoc miræ immunitatis priuilegium secessus ille solitarius è Cęlo possederit, bene est, quòd verò id ibidem alijs Rosa communicare potuerit, singulare fuit.

Vltimo vitæ suæ triennio in Gundisalui Quæstoris domo paris ferè solitudinis desertum sibi Virgo diffinierat, totosque cum noctibus dies vel in domestico Oratorio latebat abdita, vel in vltimo ædium cubiculo arctis sese cancellis iugiter cohibebat, omnia præstruens omnia interponens, vt inutiles visitationes deuitaret. Nonnũquam de Confessariorum ipsiusq; Gundisalui permissu maternam adibat domum, vt pristinę cellulæ suaui eremo per aliquot dies frueretur, ac sæpè coram intimis grauissimè questa est, iugi se dolore affici, quòd sexus ac seculi conditio sibi non permitteret in asperrimos montes procul secedere, ibiq; cauam rupem inquirere vbi remota ab omni humano commercio vitã degeret: Laudabat assiduè priscorum eremicolarum felicissima tempora, suspirabat ad omnem Nitriæ ac Thebaidis mentionẽ, & vt verbulo absoluam, migrarant in Rosam ignita S. Catarinæ Senensis desideria quibus olim antra deserti haud perfunctoriè depopoſcerat.

CAPVT XI.

Rosæ mira cum Christo desponsatio, pronuba Augustissima Imperatrice Angelorum.

EX Historia Vitæ B. Catarinæ Senensis Rosa didicerat, Virginem Seraphicā adhuc mortalem Christo Sponso fuisse mirabiliter subarrhatam. Currebat & ipsa per huius Sponsæ vestigia *in odorem Sponsi*, sed inter *adolescentulas* vt sibi videbatur, neq; enim illa animi sui profunda demissio permittebat, quòd vsq; ad singularem Sponsæ dignitatem tantæq; celsitudinis titulum auderet vltrò aspirare. Et tamen in Rosæ thesauris eminebant virginea puritas & abyssalis Humilitas, quæ propriam his nuptijs dispositioné parant, dotemque constituunt, quo fit, quòd raris eiusmodi hymeneis peculiari iure præsideat Augustissima Angelorū Imperatrix, vtpote supremæ tum Puritatis tum Humilitatis priuilegio *Virgo singularis*, quæq; vt in ceteris ita celebriùs in his duobus nec primam similem visa est nec habere sequentem. *Humilitatem* Rosæ iam Cap. V. vtcumque tractauimus; *Puritas* hìc tractanda foret ante cœlestes nuptias, verùm de hac nobis ad compendium sufficiat cōcors depositio Confessariorum, quotquot generalem Virginis exomologesim exceperunt; hi fuere XI. nimirum VI. ex Ordine Prædicatorum, V. ex Societate IESV, singulique seorsim velut vno ore ac sub

fide iuramenti testati sunt, Virgineum Rosæ candorem ea semper nituisse puritate, vt neque veniali macula vllius lasciuiæ vmquam fuerit attaminata, nec in tota ipsius vita vel semel ei obrepserit fœda aliqua cogitatio. Nempe hyblæam Rosam non tangit scarabæus.

Itaq; tam rarum pudicitiæ donum, tam humilis ac pura Virginitas à primo ætatulæ suæ quinquennio iam Christo sacrata per votum flos simul & dos erat futuro Sponsi Nazareni connubio, sed Rosa quātùm amabat *Lilium inter Spinas*, tam abiectè sentiebat de seipsa, vnde prodigijs opus fuit, quibus à longè præpararetur ad mysterium, erigeretur ad consensum. Primū (: ex ijs quæ innotuerunt) hoc fuit: quando bicolor ille Papilio, de quo supra Cap. IV. supernè aduolans insedit Rosæ, notatum est quòd aliquamdiu per sinistrum Virginis latus reptando oberrabat donec rectà è regione cordis constitisset; illic videbatur morosiùs & amorosiùs occupari, nam instar apis fauo construendo intentæ vertebatur in breues gyros quasi penicillo quidpiam delineans. Expleto opere disparuit, & ecce cordis effigiem plenè ac scitissimè formatam in veste Rosæ, quam à Papilione ibi depictam relictamq; conspicuè obseruarunt puellæ quotquot in eodem conclaui laborabant: at hæ ignorabant arcanum symbolum cordis virgineo cordi inaratum, sola Rosa sentiebat (: sed obscuriùs adhuc) clamantem eminus Sponsum: *præbe mihi cor tuum*. Coniectabat se à variegato Papilione non solùm vocari ad con-

concolorem Senensis Catarinæ habitum, verùm etiam insigniri eodem emblemate cordis quod olim cum Sponsa Senensi Sponsus æternus permutarat. Nihilominùs remotiora hæc erant, quàm vt tanti Thalami spem certam inuergerent, & tamen (: vt postea claruit) eminus ista felici Sponsalitio præludebant.

Paulò apertiùs alterum, quod sequitur. Post assumptam Tertij Ordinis candidam vestem nocte quadam in somnis ostensa fuit Rosæ pulcherrima ac decētissima Viri species: penè suggerebat animus cœlitem quemdam esse, imò ipsummet speciosum forma præ filijs hominum, nisi quòd habitus latomum fingebat, seu marmorum cædendorum nobilem artificem. Et reuera is erat, sed tunc festiuus & amans venerat, tamquam Virginē illic Sponsam sibi quæsiturus. Rosa, cui nec per somnium vlla vmquam placuerat nuptiarum cogitatio, sentiebat intus, vno isto coniugio nihil felicius in tota sibi vita posse obtingere. Gratiæ sympathia hæc erat, quæ Rosā docebat amare *Secreta quæ non nouerat*. Annuit ergo oblato fœderi castissima turtur, ac data vtrimq; maritali fide gratiosus ille Sponsus tamquam necessarium iter peracturus discessit; priùs tamen nouæ suæ Cōsorti aliquot ibidem marmora certo numero incidenda, formanda, polienda commisit dum peregrè rediret. Quòd verò cōiugum sit relinquere Patrem, & Matrem, vt sint duo in carne vna, monuit Rosam suam Neonymphus, alendorum parentum curam posthac ipsa deponeret, aliundè se

illis prouisurum nè quo egeant. Visus deinde ab itinere rediјſse Sponſus, at Roſa quæ interim opus ſuum lapidarium ex toto nondum abſoluerat, pudore ſuffusa, multis excusare ſe conabatur, quòd neceſſitatibus parentum impedita, quòd rudis adhuc illius artis quæ tam inuſitata eſset fœmineis manibus lino duntaxat ac lanæ assuetis. Hìc Sponsus subridens, ne credideris (:inquit) Dilecta mea, solam te in fœminis esse, quam duris hisce laboribus occuparim: ſtatimq; proximi conclauis oſtio latiſſimè diducto oſtendit Rosæ lapidariam officinam peramplam ac spatiosã, quam solæ implebant Virgines arduo labori gnauiter intentæ; his pro acu malleus & scalprum, pro lana duriſſimi lapides & saxa erant, his tundendis, æquandis, & ad normam affabrè conquadrandis inſtabant totæ, secabant, excauabant, læuigabãt, defricabant, & vt ferramenta citius durior lapis admitteret, hunc affatim emolliebãt crebro suarum lachrymarum ſtillicidio. Quodq; sat mirabile videbatur, inter hos impolitos saxorum cumulos & puluerulentas operas veſtis erat ſingulis virginibus non plebeia ex more opificij, sed pretiosa, fulgida, solemnis, quæ nuptiale cõuiuium, aut publicam theatri pompam saperet, magis quam sudoriferam officinam. Mirabatur Virgo Virgines operi tam insueto implicitas, at ſignificabatur virtus occupata in arduis; circumspiciebat ſingularum artificum marmora iam elaborata, absoluta, sepoſita, quorum nulli ad perfectionem exactiſſimam quidquam deerat.

Tan-

Tandem Rosa nictu fortuito in se reflexa vidit eodem quo reliquæ ibi Virgines splēdidissimo amictu se pariter circumdatam inclaruisse, & quæ illactenus suo dumtaxat habitu Dominicano simpliciter canduerat, repente se deprehendit in cyclade gemmis,& auro distincta,vt ad easdem illic operas se quoque nosset auctoratam. Quot quātaq; mysteria ex vnica hac visione didicerit Rosa, particulatim apparebit in sequentibus, hic ad solius cum lapicida depacti spōsalitij euentū festinat historia.

Iamq; post eiusmodi præambula supererat vltimū,quo demum hic Sponsus manifestè ac palam se insinuaret vigili Rosę, & exuto latomi schemate Virginem ad cōnubialem thalamum apertiùs inuitaret. Ità accidit,& quidem hoc ordine: Dominica Palmarum annuo ritu peracta benedictione distribuebāt Ramos Sacristæ per chorum & Ecclesiam dum adornatur solemnis Procesſio:interea cum alijs Sororibus tertiarijs expectabat ibidem & Rosa palmam suam, geniculata in Rosariano Diuæ Virginis sacello. At siue incuria,& errore properantis Sacristæ, siue (: quod potiùs crediderim)singulari Numinis consilio accidit, quòd hac Vice Rosa sine ramo fuit, omnino quidem præter morem, nam annis superioribus in palmarum distributione (: vtpotè Filia Ordinis) præterita numquam fuerat. Hac igitur nouitate confusa Virgo, vt assolent teneriores consciētiæ extimuit, ne aliquo forsan obliquo animi motu indignam se reddidisset illius ramiferæ Processionis consortio.

Circuiuit tamen cum reliquo fideli populo, at mæsta & verecunda, peractoque circuitu rectà Sacellum Rosarianũ (: suũ portum) repetijt, ibi ad pedes Deiparæ Virginis cor suum effudit per vndantes lachrymas, seipsam reprehendens si fortè palmam benedictam aut nimis ambitiosè concupierat, aut per inertiam non quæsierat. Deinde in vultum Augustissimæ Deiparentis intenta, vt vidit hunc sibi serenũ & solito dulciùs adblandientem, resumpsit animum, iamq; complacebat sibi in eo quo fuerat contristata, & absit (: inquit) quòd à mortali manu palmam accipiam, tu Domina, tu *Palma exaltata in Cades* me ramo ditabis immarcessibili. Ad hæc verba mox viditCœli Reginam vultu exporrecto & hilari conuerti in paruulum quem vlnis gestabat Filium, ac inde velut à fausto oraculo suauiùs respicere in Rosam; hæc ignoto perculsa gaudio vertit oculos in paruulum, ipsumq; similiter arridentem sibi conspexit. Inter hos duos mellifluos vultus æstu reciproco oberrabat Rosa, festinabat ab vno ad alterum, deliciabatur in alterno spectaculo, & quò sæpius ad alterutram redibat faciem inueniebat dulciorem. Pluries in eadẽ S. Imagine (: vt infra narrabitur) demulserat huiuscemodi suauis annictus orantem Rosam, at numquam eo quo tunc dulcedinis excessu, ea familiaritatis aura ac gratia, illo reconditi fauoris singularissimo fulgetro; ita quòd sentiebat iam in animæ suæ fundo, magnum aliquid secum agi, nec suum procul abesse lapicidam. Affectus

erant.

erant, quibus nondum inuenit nomina inops mortalium ruditas.

Quid multa? erupit tandem puerulus *Iesus* in hoc canticum dramatis; *Rosa cordis mei! tu mihi Sponsa esto.* Penetrarunt medullas Rosæ hæc verba, & velut ictu improuiso exanimis in se recidit, breuiq; lucta confusorum affectuum simul & dehiscebat tremula in abyssum sui nihili, & natabat sublimis tumore lętitiæ, nec tamen succumbens tantæ dignationis miraculo animus inueniebat quid responderet, ni succuccurissent verba Humilitatis purissimæ: *Ecce ancilla Domini. Ecce* (: inquit) *ancillam, ecce mancipium tuum ò Rex Maiestatis æternę; tua sum, tuam me profiteor, tua ero.* Plura parabat dicere, sed continuò reuoluebatur in eamdem paræmiã sobria liquescentis animulæ ebrietas, & infans amor quod eloqui non poterat, balbutire gestiebat. Certè non errauit, *quicumque ille fuit puerum qui pinxit amorem.* Sed quę olim in Cana Galileæ nuptijs interlocuta fuerat Virgo Mater hic minimè tacuit, eò vel maximè, quòd sola ipsa huius Sponsalitij paranympha aderat, sola Rosam promouerat, Filiumq; pronuba exorarat. Itaquè & ipsa nouellam Sponsam affata, *Vide* (: inquit) *ò Rosa eximium fauorem quo te Filius meus dignatus est.* Epithalamium id fuit, quod non Dauidis plectro, sed ore proprio Sponsi Mater accinuit. Laborabat sub gaudiorum mole, nec se capiebat Rosa, experta verissimè dici: *Sit licet ignis amor, non leue pondus habet*: Æstuabat, arctabatur iam palmæ oblita Virgo, pro

qua successerat *Lilium conuallium* tam spe-
ciosum, tam pretiosum. Deniq; iucundis-
simum ipsi erat, quòd eodem die ac loco
& palmam & Rosam amiserat, vtpote post
hoc connubium non ampliùs *sua*.

Subsecuta deinde opulentissimi Sponsi
nuptialia antidora: nam vt in examine (:de
quo infra Cap. XIV. fateri compulsa
fuit) de intimis Gratiæ thesauris rara quę-
dam Seraphici amoris incendia descende-
runt in Rosam, secumq; traxere longo or-
dine diuitias inæstimabiles variorum cha-
rismatum, quibus animam Sponsę ditabat,
illustrabat, ornabat profusa tam nobilis
Sponsi magnificentia: pignora erant, &
monilia, datæq; fidei pretiosi arrhabones hu-
manis verbis inexplicabiles, vnde & Vir-
go de his à suo axaminatore pressiùs inter-
rogata, nec negare ausa, simplicissimè per
solam vocabulorum inopiam se excusauit.

Porrò vt iugiter tāti beneficij Mnemo-
synon versaretur ante oculos, domum re-
uersa cœpit extemplò cogitare de conflā-
do connubiali anulo, quem cordis digito
in nuptiarum suarum gratam memoriam
gestaret perpetim ac palàm; aduocatoque
in consilium vnico germano Fratre paucis
desiderium suum explicuit, mysterium ce-
lauit. Ille arrepto circino iustā anuli for-
mam delineauit in charta, debiteq; propor-
tionis addidit palam figurà circuli cui Vir-
go paruulum *Iesum* optarat insculpi. Su-
pererat vt de lemmate quod anuli conue-
xo inscriberetur per gyrum, conuenirent.
Hic Rosa Fratré intuita exspectabat quid
ille decerneret. Is nil moratus, veluti si
arca-

arcanis Rosæ nuptijs arbiter interfuisset hæc eademmet verba circumscripsit anulo: *Rosa cordis mei, tu mihi Sponsa esto*: Obmutuit, stupuitq; repentino gaudio Rosa vt vidit non deliberatione sed impetu raptim incidisse Fratrem in symbolum, quod vnica ac propria totius negotij erat periocha, in lemma quod Christus ipse dictarat & ore proprio gratiosè expresserat: sciebat, illud humanitus non potuisse aut Fratri suo aut vlli mortalium innotescere, altioris id instinctus fuisse dictamen, proinde nouo iubilo subsultans in dulcissimo prodigio ludentem Sponsi manum tacitè adorabat. Annlum deinde ex hoc iam chariorẽ eiusdem maioris hebdomadæ feria V. in Ecclesiam detulit, magnisq; precibus à P. Sacrista impetrauit eidem locum in arcula quæ illo triduo SS. Eucharistiæ repositoriũ est & sepulti Redemptoris monimẽtũ. Illic volebat suũ hoc amoris pignus tantisper cum Sponso mortuo tumulari, vt cum eodem resurgente pariter rediret ad lucẽ, sic protestabatur amabili Sponso, se nec illo defuncto solutam esse à lege Viri, cum quo & mortis thalamum cupiebat sortiri cõmunem. Denique solemni die Paschatis hic anulus ex triduano Dominici sepulchri contubernio iam sacratior gratiorque ad Rosam redijt, & coram illamet Diuæ Virginis Imagine Rosariana vbi contractum fuerat S. Connubij fœdus, cordialem Rosæ digitum inclusit, non sine nouo prodigio, nã ceremonia tam secreta fuit, quòd nec proximè Virgini adgeniculans Mater quidquam vel minimum aduerterit, quam-

quam ad omnia Filiæ intentissima.

Post Virginis obitum vnà cum reliqua ipsius permodica supellectile anulus remāsit penes Vxorem Gundisalui Quæstoris, istudque memorabile accidit anno 1618. mense Februario in dicti Quæstoris ædibus. Vir ille sanctitatis fama conspicuus (: de quo supra in fine Cap. VIII.) dum Rosæ defunctæ coronam spineam deuotionis ergo contrectarat, diutiùs hæsit in anulo, quem vt sibi à D. Maria de Vsategui porrectus fuerat, modicæ chartę inuolutum stringebat intra pugnum. Et en, quidquid sentire ex attactu coronæ cœperat, longè validiùs sensit ab anulo, supernos attractus præpotentes, dulces, delicatos, lumina inusitata, excelsa, pretiosa; ardores Spiritus vsque ad animæ liquefactionem efficaces, blandos, subtiles. Videbātur enalecta esse nuptialis cōuiuij quo Rosa cum Sponso fruebatur in Cælis. Paulò post hic seruus Dei velut internis stimulis impar erupit in voces: *Benedictus Deus, qui tam mirbilis est in Rosa sua. Laudetur SS. Trinitas cui in excelso Gloriæ fastigio inter præcipuos Paradisi Ciues assistit Rosa. Rosa dilecta! Rosa prælecta! Rosa candidissimi Agni Sponsa! magna es, sublimis et gloriosa, præfulgida, incomparabilis es in triumphali Sanctorum agmine.* Permulta similia ructabat identidem corde pleno, affectu suauissimo, at corpore prorsus immobili, nam intimus ille iubilus vt linguam & os sedētis laxauerat, ità reliqua membra ligarat, adeò quòd nec valebat de sella surgere nec brachia aut crura stupore obrigida moue-

re.

re: Dextra manus quæ anulum implicue-rat, sedis costę laterali innitebatur, at fi-xè, velut acclauata. Sinistram cordi appo-suerat cōtra immodicam palpitationē ex-undantis lætitiæ, sed & illa insolubiliter vi-debatur adglutinata: conabatur semel iterumue fortunatus homo se excutere de sedili, desiungere tibias, aut brachia saltim attrahere, nec quidquam horum poterat. Interim pergebat lingua, quæ sola mobi-lis erat, prosequebatur nunc Dei nunc Rosæ encomia, dum simul persona tota cū nimia interni sui gaudij vehementia lucta-batur. Quæstoris vxor deuoto spectaculo iam diu oblectata maritū aduocat quasi ad perfunctoriæ salutationis debitum officiū; nam hospes qui consederat illis in ædibus notissimus & charus erat. Accedens Quæ-stor Gundisaluus hominemq; comiter sa-lutans vidit hunc minimè assurgere, mox vidit nec posse. Hic resalutandi pariter & axcusandi formulas tentabat proloqui, sed frustra, relabebatur enim in eadem Dei & Rosæ præconia, inde querula suspiriorum dulcedine accusabat violentiam gaudiorū quæ felicis Rosæ anulus ingerebat: ò (:inquit) *amores! ò quæ flāmulæ! qui feruores! quam torrent suauiter, quàm repunt tenerè per medullas! ò ignes, ò deliciæ, ò animæ æstuantis vincula tenacissima, nexus periucū-di, amplexus ineluctabiles!* Gundisaluus commiserantis & gratulantis affectui me-dius rogabat, num placeret anulum (: vn-de hæc lætitiæ tormēta erant) manu-mit-tere, vt illo sedilis & gaudij se carcere expediret? tacuit homo, demum annuit
sed

sed explicare manum implexosq; exserere digitos nequaquam potuit. Auxilium offerebat Quæstor: admisit. Mirum dictu; brachium Viri Gundisaluus obstipum reperit ac inflexibile, dexteram algido sudore madidam vt in mortuis solet, digitos circa anulum ita contortos, implexos, nodoséq; incuruos, vt vi ac morà opus fuerit qua sensim explicarentur. Hinc itum ad sinistram, quæ vt pectori auelleretur, pari anhelitu laborandum fuit. Sic deposito anulo cessârunt gaudia, cessêrunt vincula, surrexit liber è sella qui paulò ante tenebatur in captiuitate lætitię nuptialis. Videbatur anulo instituto simul exuisse manicas, & pedicas, quamquam fateretur, longè meliùs sibi fuisse in illo deliciarum cōpede, quàm in miserantis Amici præpropera solutione. Deniq; fidē silentij obsecrauit & abijt. Quòdsi in aliena manu tanta potuit nuptialis Rosę anulus, ipsęmet nuptiæ quid non potuerint in Sponsæ anima?

CAPVT XII.

Rosa perpeti orationis studio miram assequitur cum Deo vnionem.

SI, *qui adhæret Domino vnus Spiritus est* cum eo, 1. Cor. 6. fas erit inde conijcere, quam sublimem vnionis Diuinæ gradum Rosa attigerit, quæ orationis familiaritate iugiter soli Deo inhærebat. Adhuc infantem interna vnctio Spiritus orare docuerat, feruorem indiderat quem plerumque nec ipsa nocturna sōnia distrahere ad

alia

alia obiecta potuere. Hinc sæpissimè per noctem audita est dormiens numeratò totidémq; verbis reddere precatiunculas quibus per diem prolixiùs inuigilarat. Crescebat cum ætate religio, cum statura corporis eleuatio mentis in Deum, nam & pueriles ipsius annos exercebat seria meditandi frequentia, subitisq; & præcocibus incrementis excelsæ contemplationis peritia eò maturuit ac pertigit, vt circa duodecimum ætatis annum deprehensa fuerit iam conscendisse illum Orationis gradum, quem *Vnitiuum* mystica Theologia appellat. Sic compertum in examine quo de infra Cap. 14.

Porrò duplici assueuerat orandi modo: prior isq; præcipuus erat, quãdo exoccupato simul tum corpore tum animo quietissimè se totam collegerat ad loquẽdum cum Deo; alter, quando inter labores manuũ externasq; occupationes mentem immobiliter figebat in Deum. Priori (: vt supra attigimus) cuiusuis diei naturalis horas non minus. 12. seposuerat. Posterior ei continuus erat, & quantum nostræ mortalitatis via permittit, nulli interruptioni obnoxius, nisi dum ad horam patiebatur visiones de quibus Cap. seq Rarum hoc & singulariter admirandum in Virgine donum fuit omnipotentis dexteræ, quod siue dormiret Rosa siue vigilaret, numquam & nusquam mentis suæ oculo elabebatur cœlestis Sponsi præsentia; dum nebat, texebat, suebat, dum sericos acu pingebat flores, dum aliis colloquebatur, dum comedebat. legebat, ambulabat, in templo, in hor-

to, domi, foris, in platea, in cellula, vbiq; obuersabatur interno obtutui cominus (:at velut in speculo) amabilis illa Maiestas cui seruiunt Angeli, cuius pulchritudinē sol & Luna mirantur. Et, quod omnem tum rationem tum admirationem supergreditur, occupabat Diuina hæc præsentia interiores Rosæ pontentias sine notabili abstractione à sensibus, ità quòd dum Deo loquebatur intus, absq; impedimento simul alia quæq; necessaria cum domesticis tractaret foris, respondebat ad interrogata seriatim, appositè, ordinatè, conuersabatur expeditè, disponebat agenda, agebat disposita, facilitate, attentione, promptitudine qua solent qui vnicè negotijs exterioribus intendunt. Nempè in S. Catarina Senensi simillimum gratiæ paradigma præcesserat, quando streperis culinæ officijs damnata cōstruxit in intimo animæ recessu felicissimū illud impeturbabilis quietis conclaue quò nulla exteriorum tumultuum importunitas penetrabat. Sic Rosa tota foris & tota intus, dum exteriùs satagebat circa frequens ministerium, simul in secretissimo cordis thalamo deliciabatur cum Sponso. Hinc pluries in ipsa obseruarunt Quęstoris filiolæ, quòd cum inter suendum Rosa filum & acum trahebat sursum, vnà cum brachio videbatur & animus eleuari in exstasim, breuiq; morula in sublimi suspēsa manus redibat ad opus, nec aberrabat acus à puncto quem reliquerat.

Aliud æquè mirabile huic dono accessit in cumulum, quòd inter orandum non facilè

lè mouebatur obiectis quæ ad ipsam minùs pertinebãt, tamquam si ad hæc sola obtorpuissent Rosæ externi sensus. Hinc sæpè in ea notarunt religiosę fœminæ, quòd sicubi in populosissimo Templo angulũ occuparat è regione maioris Aræ attentiùs precatura, sedebat per horas immota, defixis in Aram oculis, nec prętereuntes videbat, nec ad repentinos circa se strepitus deflectebat obtutum; imò si quid videbatur rectà incurrere in pupillas, non attrahebat nictu cilia, non claudebat palpebras, non declinabat vultum; vt putasses cæcam esse, quandò vel maximè aquila erat acie irretorta suum admirans solem. Hinc & illa Virginei sui corpusculi rupea immobilitas dum in Templo, in Sacello Rosarij, in domestico Oratorio fundendis precibus vacabat: nam quo loco situq; ad orandum initio se conposuerat, eodem post horas, post diem integrum, post solidum cum die binoctium reperiebatur omnino inuariata. Sic Gundisalui vxor quandoq; pomeridiana hora quarta inuenit Rosam eodem genicnlatam angulo quem in puncto meridiei ad meditationis exercitium occuparat. Sic in Ecclesijs, vbi aut 40. horarum supplicationi, aut alias SS. Eucharistiæ Sacramentum prostabat adorandum, Rosa quem summo manè insederat loco velut impetrita durabat in vesperã sine refectione, sine motu. Sic in Quæstoris domestico Oratorio, cum sese occludebat Rosa à manè feriæ V. vsque ad Sabbathum (nonnumquam & vsque in Dominicam) primò rogabat D. Mariam de Vsategui, ne toto
illo

illo temporis interstitio euocaretur quidquid demum occureret, si vel ipsa Rosæ Mater veniret Filiæ locutura: causam rogata candidè respondit, se toto illo temporis spatio immobilem de pauiméto surgere in pedes non posse, ne quidẽ ad Oratorij ianuam aperiendam siquis fortè pulsaret ad limen.

Tres dietim horas selegerat, quas sigillatim manè, meridie, vespere solis gratijs Deo reddendis insumebat. In his affectu tenerrimo recolebat singula Dei in se beneficia, mirabatur eius erga se dignationẽ, adorabat munificam prodigamq; tot donorum, gratiarum, charismatũ liberalitatem; & sanè habebat quotidie noua quæ ex pugillaribus attentissimæ gratitudinis recitaret. Familiare quoq; sibi effecit quoddam orandi genus altissimum, luminosum, ignitum, quo nominatim gloriosa Dei attributa mente peruoluens, singulis proprium latriæ cultum exhibebat. Verùm-tamen vt in his alieno potiùs quàm suo fideret ingenio, pium doctumq; è Societate IESV Theologum adijt, Diuinorum epithetotorum sinceram è Sacris Paginis nomenclaturam sibi in epitomen colligi flagitauit. Obsecundauit ille, collegitq; plusculà, sed Virgini pro affectus magnitudine videbantur pauca fascem cupierat non fasciculum; itaq; à P. Magistro F. Ioanne de Lorenzana grandius supplementum obtinuit, donec summa numeri ad. CL. pertingeret. Hæc ordine aptissimo in XV. decades secreuit, vnicuiq; decadi versum subiecit: *Gloria Patri* &c. *Sicut erat* &c. Porrò

rò affirmabat hanc orandi formulam terrori esse dæmonibus; vtique numquam id affirmatura nisi experimento suo comprobasset. Deniq; in his Dei attributis pene tota mouebatur sui cordis systole atq; diastole, tantùmq; in ijs profecerat, vt modestè aliquando fassa sit, etiam inter nendum ad singulas acus puncturas nouo se Deum encomio compellare.

Insuper notatum fuit, adeò Virginem orationi adhæsisse, vt familiares sermones quibus erga alios vtebatur, simul vim orationis plerùmq; continerent, quodq; interrogantibus responsum dabat simul idioma erat mentis in Deum eleuatæ; exempli gratia, si cum alijs fœminis hortum intranti operosiùs laudabatur viridarij amænitas, respondebat comiter: *Venustus ac pulcher est hortus, Deus illi flores adaugeat*. Verùm ipsa præcipuè indigitabat hortum animæ, cui à Deo precabatur florida augmenta virtutum: sicq; ingeniosè vni parænniæ duplicem sensum includens altero satisfaciebat alloquenti, altero Deum alloquebatur ipsa. Obseruatum id crebò, inq; diuersissimis materijs, quarum vix vlla effugiebat hanc spiritualem & sanctam æquiuocandi solertiã, ne quid Rosæ ori excideret quod non esset oratio.

Accidit quòd die quadam ab Ecclesia domum rediens, vt sensit malè sibi esse, pulmentum sibi ex aqua tritoq; pane obiter parare constituerat, vtq; focum accenderet, ardentem aliundè titionem fuerat mutuata. Dum reuertitur, audit è pergula canoram auiculam. Substitit Rosa non de-

digna-

dignata volucrem auſcultare tantiſper vtpotè Dei laudes (: vt ſibi imaginabatur) modulo ſuo cantillantem . Pergebat auicula modulari, variabat lepidæ vocis argutias , duplicabat gargaryſmos ; at Roſa ſubito pudore in ſe reducta obiurgauit ſeipſam : *quid* ? (: inquiens) rudis iſta beſtiola meum ſuumq; Creatorem laudat paſtùs ſui oblita , & ego parando mihi cibo occupabor ? quantulum eſt quod huic donauit animalculo naturæ Autor , & en totis præcordijs totis viribus ei rependit laudis tributum , ego verò de paſtu cogito , nec ſolicitor quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi ! Hinc conuerſa ad titionem quem manu gerebat, vndequaque extinctum vidit , mirata ſe tanto tempore illic ſubſtitiſſe , dum totus paulatim extingui titio potuerit : credebat,ſe nec dimidium horę quadrantē in auiculæ muſica hæſiſſe attentam , & forſan horæ integræ effluxerant. Proinde in ſe denuo retracta , cæpit & ipſa laudare Deum , eo feruore qui ſenſim Roſam abripuit in extaſim nec ab ea vſq; ad veſperam ſeſe explicuit, cum manè tribus circiter ante meridiem horis auiculę melodiā cœpiſſet auſcultare.

Paradoxum foret , ſi Roſa quod alijs tanto conatu ſuadebat , ſibimet ipſi non æquè ſeriò perſuaſiſſet . Quidquid hortabatur proximos , quidquid inculcabat , vnum orationis ſtudium erat . Ad huius exercitium Scholamque inter alios Ferdinandum germanum ſuum fratrem nitebatur allicere,promittēs laborem exiguum , fructum eximium atq; inæſtimabilem fore.

re. Ille de fructu nil dubitans laborem difficultatemq; maiorem credidit quàm Soror aut prædicabat aut credi vellet; quidquid de saluberrimi exercitij facilitate iactabat Virgo, meras ipse hyperboles fœmineæq; simplicitatis fabulas interpretabatur: nec tamen destitit Rosa docere fratrem, qua methodo ac ratione inter medias seculi occupationes animum teneret in oratione defixum. Pari solicitudine pios libros, quotquot de Oratione peritiùs tractare nouerat, & legebat ipsa & legendos alijs facunda efficacitate consulebat. In his eminebant Ludouici Granatensis erudita Opera de Oratione ac meditatione, quibus assiduè euoluendis reuoluendisq; Rosa hebdomadam diuiserat, varijsq;colorum signaculis quid sibi quoquo die legendum distinxerat. Nec minore cura PP. Confessarios quotquot adire poterat, monebat, rogabat, obsecrabat, vt suos pœnitentes omni suadela & arte inducerent ad mentalis orationis subeunda gymnasmata, aduerterent magnam hanc esse pharmacopeiam omni aduersùs peccata antidoto instructissimam, orationis vsu purgari spiritum, alligari animarum vulnera, hac aperiri cellam Sponsi vnguentariam, omnisq; ceromatis apothecam. Nec Rosa his contenta, ipsos quoq; Diuini Verbi præcones frequentissimè compellabat, suos auditores ad orationis exercitamenta inflammarent, vsum piarum meditationum populariter inueherent, disciplinæ huius vtilitatem, suauitatem, præstantiam omni argumentorum vi,

totoq; facundiæ suæ connisu priuatim ac publicè commendarent. Peculiariter afficiebat Rosam Parthenici Rosarij deuota recitatio, at sub eo ritu ac norma, qua illam primitus ex instructione Deiparæ tradiderat mundo S. Pater Dominicus, hoc est cum innexa decadatim consideratione mysteriorum nostræ Redemptionis. Amabat hanc precandi formulam, quòd in ea coaluissent mentalis simul & vocalis oratio, singulæq; huius partes & affectus, petitio, vox laudis, gratiarum actio &c. Hinc Rosa velut armillam brachio circumligarat paruum ex minutissimis orbiculis Rosariolum, cuius granula occultè trahebat ad singulas salutationes Angelicas, etiam vbi alloquijs & conuersationi se reperiebat implicitam. Profuit sanè permultis hoc exemplum Rosæq; ardens hortatio, vt frequentandis Dei laudibus familiariùs adsuescerent.

Quinimo hic orandi affectus in Rosa tantæ energiæ fuit, vt vel ipsas insensibiles plantas, stupida ligna, mutosq; stipites ad laudem, reuerentiam, adorationem Deo exhibendam mirabiliter inclinarit. Rem adfero inauditam. Matutino crepusculo Rosa de more ab cellulam suam anachoreticam reditura, simul vt horti ianuam pandebat, eminus conspectas arbores, virgulta, herbulas omnes inuitabat vt secum benedicerent Creatori: *Benedicite vniuersa germinātia in terra Domino.* Et ecce, moueri subitò in euphoniam & concentum ramusculos, collidi frondibus frondes, plaudere omni ex parte strepe-

ros

ros foliorum susurros, motitari humiliorum plantularum capita; ipsa legumina, flores, frutices, corymbos agitatione varia quodammodo animari in placidam hymnidici murmuris harmoniam. Neque id satis: ipsa simul arbusta flectebant ramos in terram velut osculatura solum in Conditoris sui reuerentiam. Accidit, quòd mane quodam probatæ fidei persona se Rosæ hortum adeunti comitem adiunxerat; vix intrarant, cum ad solitum Rosæ inuitatoriũ vidit certatim incuruari arbores, adeo quòd summitatum cacumina terram attingebant lentèq; verrebant solum, velut profundæ adorationis solemnissimo ritu. Obstupuit Socia, præsertim quòd videret id Rosæ peregrinum aut nouum non esse, nam aliundè quoque innotuit huius prodigij conspicua frequentia, vt illud Virgo nec celare conata sit, nec negare potuerit, subiungebat tamen: vide, num amari dignus sit ille admirabilis mundi artifex! vide an laudari, coli, adorari mereatur à nobis illa æterna Maiestas, cui terrenum hoc germen, rudes trunci, cuncta vegetabilia modo quo possunt laudis canticum adsusurrant, pronæ venerationis tributum pendunt?

Aliud suppar, & finio. Anno qui Rosæ vltimus fuit, per totam Quadragesimam Sole occiduo aduolabat propè aduersùs Rosę cubiculum auis paruula sed mirè vocalis ac sonora, ibiq; vicinæ arboris frondem occupabat, quasi dato signo eruptura in cantum. Rosa conspecto hoc suo vespertino choraule sese & ipsa parabat ad

laudes Deo modulandas. Exin quasi tessera data inuitabat auiculam metro quod nunc in vsum composuerat, ferè hoc sensu.

Laxa fibras philomela, dulce prome cãticũ,
Pangat hymnum vox anhela, collaudemus Dominum,
Tuum lauda Creatorem: meum ego Saluatorẽ
Deum vtriusq; nostrum collaudabo. Pande rostrum,
Pande guttur cantillando. *Alternantes concrepando*
Melos demus vocibus.

Confestim auicula tractu vocis lenissimo inchoabat argutulam cantilenam, ac sensim vocalior assurgebat in epiphonema, multisq; flexibus sinuosam absoluẽs Oden, Virgini cedebat vicem. Tacenti auiculæ succedebat Rosa, ac voce qua præstabat tinnula suauissimaq; prosequebatur Diuinas laudes ingenio ad miraculum fœcundo ac prompto: Mox conticescente Rosa ex abrupto carmen suum resumebat auicula, duplicabat intercisionum minutias, tremulis arteriolis volubiles confundebat accentus, deprimebat, eleuabat, torquebat facillimas lubricæ voculæ argutias, & repènte velut ad pausæ signum interquiescebat. Subintrabat continuò æmula vox Rosæ, instaurabat iubilum, magnificabat ineffabiles perfectiones altissimi Numinis, attollebatur vrgente spiritu, languescebat facundis suspirijs, demum prærupto suo silentio antiphonascum suũ reuocabat ad cantum. Ita in Dei laudi-

bus

bus alternabat Rosa & auicula, idq; non perfunctoriè, sed integrò labentis horæ spatio, tanta lege ac ordine, vt canente auicula ne quidem mutiret Rosa, & viciſſim Rosa modulante auicula attentiſſima nec pipiret; tandem in puncto horæ sextæ pomeridianæ quasi perfuncta officio auolabat, postridie ad idem reditura. At Virgo piorum rythmorum extempore ferax Odæi prosceænium claudebat hoc ferè epilogo.

Vt amen te ò Rex me cũcta ſtringunt iura,
Cum tu Creator sis, & ego Creatura.
Deinde ad adſtantes socias lepidè
Conuersa subdebat:
Auicula me deserit, fugit succentor meus,
At semper mecum permanens sit benedictus Deus.

Latinè hæc satis efferri non poſſunt, quę in Hispano Rosæ idiomate proprijs numeris venuſtiùs illigabantur. Sat eſto, quòd Rosæ ea Orationis vis fuerit, qua volucres cœli, qua terræ germina sibi attraxit in alternam adorandi societatem.

CAPVT XIII.

Rosa desolatorijs visionibus exercetur, ac horrendas alterius vitæ pœnas deguſtat.

QVod auro fornax, id iuſtis & electis tribulatio: præcipuè vbi obuiandum periculo ne magnitudo reuelationum ex-

 tol-

tollat. Hæc Paulo hæc Rosæ fornax diuinitus obtigit, sed diuerso igne. Illum stimulus carnis subiecit colaphis, hanc carbones desolatorij coxerunt in internæ derelictionis pœnali sartagine. Vterque præ angustia clamauit in cœlum, vtrique responsum cœlitus: *Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur.*

Ad rem. Vsq; ad gradum perpetis cum Deo vnionis Virgo ascenderat, simulque cœpit in dies singulos atrocissima pati mẽtalium obtenebrationum interualla, quæ nõ obiter sed solidis plerùmq;horis eò deprimebant miseram, vt sępè nescierit in gehenna esset, an in Purgatorij diro carcere, vel quibus in ergastulis retrusa caligaret. In ictu oculi se inueniebat illic, vbi nulla suauissimi Numinis memoria, nullus Diuinæ pręsentiæ gustus, nullũ cuiuscumq; solatij aderat vestigium, vmbra, mentio. Desertum erat obscuritatis, languoris, hebetudinis; regio mortis, nox deliquij, antrum vltimæ calamitatis; in eo quàm longinquus Virgini Deus, tam procul ipsa sibi. Iacebat sub tenebrarum immani pondere gemens Rosa, nec ad obiecta supernaturalia, imò neq; ad naturalia sese valebat attollere. Conabatur intellectus vel minimas Deitatis arripere stricturas, sed omne lumen diffugerat, cupiebat volũtas amare, sed cõgelata obtorpuerat, laborabat memoria è multis aliquam saltim præteritorum fauorum imaginem menti adducere, nec poterat. In pęnarum cumulum recordabatur velut in nebula, aliquando se nouisse Deũ & dilexisse, at sentiebat se nunc eumdem

nec

nec nosse nec diligere, vtpote quem velut peregrinum, absentem, alienum, extraneū, vixq; de fama notum eminus, raptim, tenuiter adnictabat. Hoc verò omnium molestissimum erat, tam procul exulare à Dilecti notitia. Tentabat deinde, saltim per vestigia illum quærere in creaturis, sed nec illa nec istę apparebant sub lineamento quo solita analogia repræsentarent Creatorem. Interea terror & angor strenuè obibant partes suas. Vociferabatur cor afflictum, *Deus Deus meus, vt quid me dereliquisti?* Sed in vacuo animę exinanitæ respondebat nemo, nec echo quidem. Redibat ad luctam conatuum, sed consopitus erat omnis affectuum calor, obtusa omnis ratio, omnem vndiq; pietatis sensum profundissimus obsederat lethargus. Quid ageret sub his tormentis Virgo tam diuulsa in se, quàm auulsa à Dilecto?

Verùm præcipua dolorum pars erat, quòd hi faciem præferebant quasi æternum duraturi, nec finem vllum promittebat vasta miseria, nusquam patebat huius labyrinthi exitus, videbatur quasi muro adamantino obstructum effugium: vnde perplexa Rosa non reperibat quo ab infernali *pœnæ damni* hanc suam infelicitatē secerneret. Conabatur inde venari tristissimum solatium, quod putabat sub his cruciatibus se sensim interituram, neq; enim videbantur tales, qui sine totali destructione fragilis creaturæ subsistere diu possent; at tunc ei importunè occurrebat animæ suæ immortalitas quam nulla pœnarum vis interimere nullus infernus extinguere sufficeret.

ceret. Interdum prope erat, vt incondi-ditos clamores ederet imploratura auxilium, at reprimebat cassos impetus, memor neminem posse calamitati tam inexplicabili succurrere, sibiq; deesse verba idonea quibus eam proximis vel tenuiter adumbraret, sed neq; in orbe toto reperiri Doctorem adeo disertum, profundum & eruditum, qui huius pœnæ grauitatem aut speculatione assequi, aut animo complecti posset.

Per ipsos quindecim continuos annos quotidie minimùm semel in hanc desolationis caliginem demergebatur pauens ac tremens Rosa, nec minus horà integra (: quandoq; diutiùs) palpitabat sub hoc agone; tantumq; abfuit quòd vlla hos terrores mitigarit assuetudo, vt penè adauxerit: nam vbi postridie Virgo relabebatur in idem chaos, denuo sub eadem luridæ æternitatis larua recurrebant horridi pauores, nec mærenti suggerebat ligata memoria, quòd inde pridie emersisset. Vnde iterum anima eius in malis tabescebat, iterū diffugiebat omne euadendi solatium, iterū exanimem abyssi operiebant, & Rosa tota iam spinea imò spina rigebat in ima voragine tribulationum. Attamen quibusdā diebus velut per rimulam irrepebat afflictę lentum tantillæ spei crepusculum, quo vtcumq; suspicaretur hoc animi supliciū fine non cariturum, sicq; videbatur Purgatorii magis quàm inferni ærumnam sustinere. Nihilominùs & tunc sçuissimè vrebat Sponsi morosa absentia, affligebat durissimi exilij cruda relegatio, contrista-

bat

bat amarissimę viduitatis longum diuortiũ, & quod reliquam superabat molestiã, tunc quoq; conabatur & nosse, & amare, sed neutrum poterat; cæcutiebat mens confusa, oberrabat, palpabat, impingebat orbata lumine, quærebat, pulsabat, gemebat spiritus contribulatus nec audiebatur, exaruerat cordis fundus, distabuerat virgor, nulloq; vitali motu, nullius affectus sapore Diuinis afficiebatur. Deniq; tantus fuit istarum figurarum horror, tanta hororris acerbitas, quòd Rosa tametsi ad quiduis sufferendum à teneris impauida vnicũ hũc amaritudinis calicem à se transferri enixè petierit tamquam suis viribus omnino superiorem ac simpliciter intolerabilem; vnde rogabat Sponsum, dignaretur potiùs ipsam deducere per vias ordinarias suorum electorum, nec vltra permitteret sic amãtem dehiscere ad ima profundi, vbi non est substantia. Et reuera, vt durum sit animã separari à corpore, durius reuelli à semetipsa, durissimum fuit reuelli à Dilecto post experimentum vnionis ac suauissimorum amplexuum, siquidem Augustino teste quod corpori est anima hoc amanti animæ Deus, illiq; minor est pœna ab animando quàm ab amando desistere aut repelli. Nihilominùs Rosa vt agnouit sic placitũ esse ante Deum, virili planeq; heroico spiritu amplexa tormentum, *non mea* (: inquit) *voluntas fiat sed tua*. Sicq; constanter ad secuturæ diei similem equuleum sese præparabat, numquam secura in quam horam is pauidam exspectaret.

Tam abstrusa, monstrifica, ignota erat

harum desolationum figura & natura, vt vix demum reperti fuerint Theologi perspicaces & gnari, qui de illarum crasi quidpiã certi præsumerent diffinire. Initio Rosa diuersos adibat Confessarios, si quid fortè remedij, leuaminis, aut saltim consilij dare nossent: at illi nec satis assequebantur quid Virgo dicere conaretur, nec peregrina tot ænigmatum inuoluera cogitatu sat capaci adæquabant. Vnus respondebat, aut deliria esse, aut insomnia. Alius rem ad lemures & spectra imperitè reijciebat. Non defuit qui nugas, aut sanè dæmonum præstigias & vana terriculamenta suspicaretur. Æquiores fumantis melancholiæ seu atræ bilis esse paroxysmos interpretabantur, quòdq; cerebrum inedia ac vigilijs attenuatum nimis pateret horridis luridorum phantasmatum incursibus, ex adustione vitiati splenis, aut fœculenti sanguinis corruptione. At Rosa, quòd certò sciret hanc calamitatem non esse à corpore, tristabatur grauiùs, neminem se inuenire qui vel morbum intelligeret, vel in tantæ perplexitatis charybdi cynosuram aliquam ostenderet. Ingemiscebat deinde ruditati suę, quòd prę inopia sterilis (: vt putabat) ingenioli ac loquendi inscitia non poterat afflictionem suã idoneis vocabulis explicare. Sic ergo incurabilitatis suæ culpam imputabat totam sibi. Vnum supererat exile sòlatiũ, quòd Mater sicut auxiliari non poterat, ita hos Filiæ terribiles agones penitus ignorabat, turbanda aliàs & turbatura si resciuisset. Verùm & hoc Virgini tandem nouæ vexa-

tionis auctarium fuit: nam vt aliquoties in vultu Filiæ notarat parens, eam statis horis interdiu expallescere, angi, palpitare, ac mortuali sudore propemodum congelari, importunè quod repentinæ ægritudinis id genus esset, curq; dissimularet rogabat, & quò minùs Filia quid pateretur eloqui poterat, eò vehementiùs miseram vrgebat mater, instabat, adiurabat, quasi internum tormentum alio tormento inuestigatura. Excusabat puella, seipsam non satis habere compertum quid in anima sua peteretur, sed Mater fonticū morbum suspicata (: præsertim quòd eadem nonnullorum Confessariorū erat seu crisis seu imperita credulitas) Medicum aduocat, eiusq; curæ inutuli suam tot vndique tribulis vexatam Rosam cōmendat. Protestabatur innocens Virgo, incassum huiusmodi sumptùs, labores, tempus disperdi, malum suum nequaquam in corpore sed intus in spiritu sæuire ac dominari; sed audita non fuit. Proinde videns frustra se repugnare, nec fidem suis dictis haberi, tacuit ac medicinæ se subiecit quā sciebat nil profuturam. Nempe hoc vnum adhuc defuerat tantæ suæ calamitatis fastigio, quòd insuper cogebatur velut malè sana ad nauseam catapotia, pharmaca, phlebotomias admittere.

Nitebatur subinde Rosa, vbi de hac suæ desolationis fornace fidentiùs loquendum erat, adinuenire similitudines quibus vtcumq; rem adumbraret, sed mox fatebatur se actum agere. De igne hoc nostro elementali aiebat ridendam esse

comparationem , quia is nonnisi *pœnam sensus* quam vocant infligere aptus est; Videbatur aliquid huius attigisse Augustinus , quando inuenit se longè à Deo *in regione dissimilitudinis*: aliquid item in se percepisse Rex citharædus ps. 54. quod appellauit *pusillanimitatem spiritus & tempestatem*, vel quod Paulus emphaticè vocat *anathema à Christo*. Sed plura sentiebat in se Rosa, quàm verba ista exprimerent , aiebat terrores illos horridasque imagines talem sibi inferre dolorem , qui millies & millies sufficeret cor , vitam, animam eripere , nec se illi sustinendo parem vmquam fuisse, nisi quatenus prodigiosè manu Omnipotentis conseruabatur in vita . Fuit qui putarit Virginem deduci à Deo per scrupeas vias S. Antonij Eremitæ , quem inferni monstra formis terrificis agitarunt . Verùm is conflictus erat non afflictio, aut fuga roboris. Creditur S. Catarinam Senensem aliquando idē quod Rosa passam esse; de B. Henrico Susone id velut compertum tradit historia. Visa est ad huius doloris aliquam similitudinem aut proportionem assurgere ille quem à mordacissimis scrupulis patitur mens delicata , cum Cœlum sibi vectibus clausum , Deum hostiliter auersum infernum rictu immani patulum suspicatur anima sibimet ad modicum derelicta. Deniq; viuaciùs hunc Rosæ cruciabilem horrorem effigiabat Christi in supremo Iudicio vultus asperatus , rugosus , ipsisq; dæmonibus terribilis, dum cogitatur velut iam-iam dicturus horrendum illud : *Ite*
male-

maledicti. Has rugas, hoc tonitru, hunc pauorem videbatur ſibi experiri mæſtiſſima Roſa dum laborabat ſub hora ſui deliquij, adeo poſt varias at numquam ſat æquas comparationes effari aliud non poterat quàm: *dolores inferni circumdederunt me, præoccupauerunt me laquei mortis*.

Bis Virgo compulſa fuit edicere alterā huius ſcenæ partem, videlicet qualis ſibi ſoleret poſt huiuſmodi nubila illuceſcere Phœbus; fieri enim non poſſe quin Sponſus ille dulciſſimus poſt tam diram ac tenebricoſam eclipſim inſigniter recreet ac reficiat animam tot doloribus humiliatam. Ad hæc verba maluiſſet Roſa aut tacere, aut arte ac diſſimulatione ſermonem aliò deflectere, ſed vt vidit euadere ſe non poſſe, ingenuè candidèq; faſsa eſt (: quantū per congruorum vocabulorum penuriam potuit) magnalia Dei, quæ ſibi poſt triſtiſſimam ærumnā obtingebant, vt in momento ſe videbat repoſitam in vnione qua exciderat aut ſe excidiſſe putarat, vt repente ſentiebat totam ſimul animam collucere & inflammari. Verùm de his opportuniùs in deſcriptione examinis Cap. ſeq. Libeat interim mirari luſum Æternę Sapientiæ, quę ad fructum vberiorem electas animas ſic *mortificat & viuificat, deducit ad inferos & reducit*.

CAPVT XIV.

Rosa Doctorum examen subit, vt probetur spiritus an ex Deo sit.

ARcanum Gratiæ lumen quod ab infantia Rosam deduxit per vias rectas, simul reflexu admirabili certitudinem indiderat attractus verè Diuini minimèque fallacis, ita quòd de rectitudine semitę per quam ibat, ambigere non posset, quàmuis hanc parùm tritam, verisque & obscuris vestigijs vix notabilem comperisset. Nec tamen (: quantùmuis certa) videri volebat quod erat, vnde humillimæ Rosæ modestia graue, serium, perq; interualla repetitum examen suæ vocationis ac spiritus recusare non præsumpsit. Inter alios pręcipui quos bona sors huic subtilissimæ explorationi destinauit, fuere Doctor Ioannes de Castillo & P. Magister F. Ioannes de Lorenzana, cui in Rosam totum vsq; ad extrema competebat imperium. Fuere & alij, at succedanei, quiq; ex occasione duntaxat pœnitentiæ Sacramentalis interdum studiosiùs intimas eius animę latebras peruestigarunt. De primis duobus pauca hic præfari necessum est, vt ex horum sanctitate, & peritia vis, pondus, fides maturrimi examinis aptiùs innotescat.

Doctor Ioannes de Castillo professione Medicus, statu quidem Secularis, at exercitio, conuersatione, spiritu planè religiosus, Limæ illis diebus inter selectos Dei seruos eximius habebatur. Philosophiæ ac

Medicinę studijs ad summum apicem eruditus, insuper in omnia Metaphysices adyta sūmo ingenij acumine penetrarat; celebris ob id in Scholis, in exedris, in doctissimorum virorum congressibus, præsertim quòd mira perspicuitate conceptùs sublimes & altissimos proprijs terminis nosset explicare. Vita ipsius merum erat pietatis speculum, ita quòd putaretur virtutes singulas in gradu heroico possidere. Mysticam Theologiam non nudis speculationibus sed viuis, & altissimis experimentis exactè didicerat, suisq; principijs, regulis, & capitibus methodicè digestam egregiè callebat, adeo quòd famosus ille nostri Seculi Mystagogus Didacus Aluarez de Paz Soc. Iesu in Peruano tunc Regno Prouincialis, dum suas de Orationes, Meditatione, & Contemplatione præclarissimas lucubrationes apparabat, hūc Virum in plurimis sibi duxerit consulendum, ipsumq; Tomo 3. de contemplatione Lib. 5. circa punctum *an voluntas ferri possit in incognitum*, suppresso nomine (: siquidem adhuc in vinis erat) allegat, velut Orationis ac solidæ perfectionis Magistrum, tantùmq; digito intento non demonstrat. Scripsit iubēte Didaco Aluarezio Castillus iste nobilem Tractatum de ijs, quæ sibi inter contemplationum radios ac lumina occurrerunt. Vidit librum & obstupuit Myrensis Archiepiscopus talium rerum scientissimus, illumq; transcribi fecit Romano Pontifici coram offerendum. Hæc de Doctore Castillo tunc superstite post alios iuridicè testatus est Petrus de Orte-

ga Sotomayor ex Limensi Cathedratico primario, Canonico Magistrali, Archidiacono Metropolitano, & S. Officij consultore Episcopus Truxilli, dein Arequipæ, deniq; Cusci. Addebat, plura de hoc Viro ac grandiora se prolaturum in publicum, dummodo vltra illum superuiuere contingat. Nunc (: sed breuius) ad alterum.

P. Magister F. Ioannes de Lorenzana Ord. Præd. testante eodẽ Illustriss. Præsule eumdem cum D. Castillo, aut saltim non inferiorẽ obtinebat sanctimoniæ publicæq; opinionis gradum. Eminebant in ipso certabantq; de primatu excelsa vitæ perfectio & Scholasticæ Theologicæ profunditas: concurrebant ardens contemplãdi studium & actiua gubernandi dexteritas, vis perspicacis ingenij & alta iudicij maturitas, fuga seculi, & vsus negotiorũ. Hinc successiuè tot siue Scholarum siue Cœnobiorum ac Prouinciarum in eum confluxerant Præfecturæ, nã Regiæ Vniuersitatis Limanæ matutinus erat Cathedraticus Theologiæ, quam primus inuexit Regno, & in Peruano S. Inquisitionis tribunali censor quem vocant *Qualificatorem*; item Conuentus Limensis Prior, deinde Prouinciæ S. Ioannis Baptistæ Vicarius Generalis, tandem Prouincialis & Visitator, æquè in rebus tum Ecclesiæ tum Reip. versatissimus, omni hominum ordini, summis, medijs, infimis charus & admirandus, ad quem velut ad commune vrbis oraculum ardua quæq; negotia certatim adferebantur ex consilijs Antistitum,

ex

ex Regio *Audientia* (: vt vocant) Senatu, ex Consistorijs, Iudicijs, Dicasterijs, ex interno extimoq; foro, quia donum Consilij mirificè in tanto Viro eminere sentiebant omnes. Porrò quantus fuerit Lorenzana in ea quam iure *Scientiã Sanctorum* dixeris mystica Theosophia, quantus in sapore & experimento rerum cœlestium, quam exercitatus in altissimæ cõtemplationis disciplina, quàm oculatus ac Lynceus in prudẽti spirituum discretione, hoc vnum (: si reliqua deessent) indicio sufficeret, quòd Diuina prouidentia singulariter ipsi spiritum Rosæ commiserit gubernandum. Vnà hic commemorandi forent laude non multùm impari P. Didacus Martinez Soc. Iesu, Patres Magistri F. Alphonsus Velasquez, F. Ludouicus de Bilbao, & F. Ioannes Perez, ac primorum duorum examen tot ac tanta complectitur, vt ex reliquis nil addi possit. Modò ad rem pressiùs. Assedère primo examini honestatis gratia Rosæ Mater & D. Maria de Vsategui. Coram his D. Castillus integro trium horarum spatio Virginem in domestico cellulæ horto velut indagine cinctam per varias quæstiones distinuit, animæq; venis diligentissimè pertentatis omnia sana ac salua inuenit. Primò interrogata, à quanto tempore cœlestes stimulos & tranquillũ orationis spiritum concepisset, respondit simplicissimè, temporis quidem se non meminisse eò quòd à prima pueritia se repererit fundẽdis precatiunculis apprimè deditam, ac tota mente ad serios meditandi conatus erectam

rectam, vt nihil occurere sibi dulcius potuerit, quàm Deo loqui, Deum cogitare, inhiare supernis. Non puduit fateri ista coram Matre, quæ quàm vera diceret, nimis conscia erat. Interrogata de successiuis in hoc studio profectibus, an pari semper applicatione animi, facilitate, collectione, ac imperturbatę mentis serenitate orauerit? respondit, vsq; ad duodecimum circiter ætatis annum se varia inter orandum temperie, difficultatum subinde vicissitudines percepisse at breues & modicas, plerumq; animo libero & quietissimo perrexisse in Deum, at interdum quoq; cum imbecillitate corpusculi, cum somnolentia, & distractionibus luctandũ fuisse, verùm ab illo tempore in posterũ expeditiùs se orare, eò quòd inter initia sentiret mirabiliter à Deo introrsũ attrahi totam animam cum singulis potentijs, gustuq; indicibili intellectum, voluntatẽ, memoriam Diuinæ pulchritudini sic intus affigi, vt nec sponte se phantasmatum intercursu diuellere, nec occupationibus sensuum externorũ distrahi possit à complexu & admiratione præsentis in anima dulcissimi Numinis. Instabat Doctor, an non suę Imaginatiuæ vim aliquam adhiberet, dum reliquę internæ potentię sic inhærebant sapori Dei, an & quo quantoue connixu, labore, fulcro in hac suspensione dulcissima se sustineret? negauit Rosa laborem, vim connixum adesse à parte sua, vltro ad tractum quasi magneticum potentias sequi & suo centro obuerti cum suauitate, cuius vel vnica stilla infiniti O-

cea.

ceani amaritudinem corrigeret ac dulcoraret; Inde notabiliter in cor suum descédere calores & æstus periucundos, quos explicare non possit. Hinc radiare continuò in animæ suæ fundo præsentiam serenæ, amabilis, propitiæ Diuinitatis, hanc certò se illic deprehendere, nec alio oblectari se posse, quàm quòd experimentali hac certitudine sentiret intra se Deum. Quæsiuit Doctor, num fortè de mystica theoria libros lectitaret, qui aut methodū artemq; huius introuersionis docuissent, aut saltim illius naturam, signa, proprietates, effectus dissertando exponerent? Negauit inops Virgo talium librorum sibi adesse copiam aut vsum, in his solam experientiam & praxim sibi fuisse pro codice, ideoq; se intima animi sui sensa vti vellet apposité efferre non posse, ruditati suę ne nomen quidem si quod proprium extaret huius intuitiuæ orationis, innotuisse.

Tunc Castillus, vt erat in hac Schola versatissimus, aggressus est proprijs notionibus explicare Virgini secretam huius excelsæ illustrationis hieraticam, nempe asceticæ disciplinæ Magistris hoc genus contemplandi *orationem vnionis* dici, hic intellectum formari specie non adquisita sed supernè infusa, neq; conuerti ad corporea phantasmata sed imaginibus vacuū spiritualis formę luminosa puritate imprægnari: hic Deum immediato intimoque illapsu implere sacrarium fidelis animæ, hic partem affectiuam increati Amoris decidua flamma igniri & candescere, atq;

in palato voluntatis felicem beatæ frutionis prægustum inchoari. Plura addidit ex mysticæ Theologiæ aphorismis, de simplificatione cordis, de cynosura purificatæ intentionis, de nuditate affectuum, de indifferentia resignata, de arcanis introductionibus, de abysso luminis, de sopore omnis discursus in intuitu cœlestium, de fonte vitæ, de alijs, quę Rosæ talium capaci & placuere supra modum, & profuere deinceps vt suis Cōfessarijs ex hoc vocabulario se nosset clariùs atque significātiùs explicare.

Perrexit Doctor, & studiosè in viam purgatiuam resiliens quęsiuit, quam diu, quibus industrijs, quanto sudore pugnandum sibi fuerit in prauas animi inclinationes, in vitiorum armata latibula, in morbos indomitarum effrœniumq; passionum? Respondit, vix se meminisse talium certaminum, ab infantia se magno Dei fauore sensisse faciles & summè connaturales propensiones in virtutem absq; vllo tumultu passionum, à prima Dei notitia repletam se fuisse timore & horrore peccati, & si quis motus indeliberatus aduersùs rationem nitebatur assurgere, repente ex apprehensione Diuinæ præsentiæ citra conflictum euanuisse. Interrogata, quid solatij captaret ex creaturis, si cotingeret animū contemplandi labore fessum non nihil remittere, aut per eutrapeliam tantisper relaxare? Respondit, nulla re creata recreari se posse, in hoc solo & vnico omne suum oblectamentum consistere quòd tāta cum certitudine sentiebat in anima sua

præ-

præſentem Deum, quem ſi vel ad momẽtum è conſpectu perderet, id ſibi acerbius omni iactura, dirius omni gehenna videri. Petijt Doctor, quandoquidem in eũ gradum nonniſi per tribulos & ſpineta aſcenditur, num ſaltim aliunde perſecutiones & ærumnas passa fuerit? annuit Virgo, ſed ob reuerentiam Matris illic præſentis ad ſingula non deſcendit, contenta dixisse generatim, ſe à domeſticis ob vitæ ſingularitatem varias moleſtias, inſultus, vexationes tolerasse. Verùm ab ijs opportuna digreſſione incidit in horrendas illas viſiones, figuras, pauores, de quibus Cap. ſuperiori actum eſt, magniſq; precibus exorauit Doctorem, vt ſibi illius deſolationis ac ſupplicij naturam, originem, critiria, propriamque interpretationem, doctè elucidaret. Non recuſauit Caſtillus edicere quæ ſentiebat: quando (: inquit) in illa obtenebratione videbaris tibi exitum finemq; ſperare posse, ſcitò animarum in carcere Purgatorij lugentium dilationes pœnoſiſſimas te delibasse; at quãdo nulla tibi affulgebat ſpes euadendi, & quidam ęternitatis fumus peruadebat horroris caliginem, ipſiſſimus Inferni typus erat. His pœnis eruditur anima ad ſui notitiam, dum in lucis ac tenebrarum viciſſitudine diſcit experimentò ſui nihili, quid à ſeipſa, quid à Deo habeat, quidq; inter illa & iſta interſit. Huius antibarij moleſtiſſimo pondere tenetur ſpiritus in ſuo æquilibrio, ne extollatur in donis Altiſſimi. Eclipſis hæc docet æſtimare Diuinæ familiaritatis præſtantiam & dignationem

tionem purè gratuitam, suffiaminat Timoris donum. Hac fornace probatur aurum, nitescit charitas, loricatur mascula virtute robustus amor, assuescens diligere nō tam delicias Dei quàm Deum. Memini (: inquit) de nonnullis præcipuis ac Sanctissimis Dei amicis (: quorum nomina publicis Ecclesiæ tabulis adscripta sunt) eadem legisse quæ de te commemoras; neque defuere ex ijs qui rogarint Dominū, vt ab huius terroris atroci tormento ipsos demum immunes vellet, libenter se quoduis aliud pœnarum genus subituros. Deniq; huc respexisse Dauidem cum gemeret: *dicitur mihi quotidie, vbi est Deus tuus? anima mea sicut passer solitarius in tecto; ad nihilum redactus sum, & nesciui &c.*

His cursim explicatis vicissim rogarit Virginem Doctor, post illas inferni tenebras & horrores, qualiter sibi fuerit? Hic Rosa exterrita, quasi colubrum pressisset pede resiliuit, expalluit, obmutuit, probè conscia si respondendum sit, quanta & rerum copia & verborū inopia sibi foret laborandū. Vrgebat interim Doctor, instabat bis, ter, at nihil elicuit. Tandem seueriùs attracto supercilio, aduertito (: inquit) ò Rosa hic tergiuersandi ac silendi locum nō esse; tua res agitur: si quid dissimulaueris si quid celaueris in examine, Dei beneficium negasti; ni totum quod exquiro dixeris, nec ego te nec tu me quantum sat est intelliges, & figurarum quas partim explicui partim explicaturus sum ænigmata sensúq; intergrè non assequeris. Paruit humilis Rosa, cui metus & pudor

totum verecundò rubore vultum accenderat, veniamq; præfata si quod paradoxũ rudi, & incautæ excideret, sic orsa est: dũ in ima caliginosæ derelictionis voragine absorptam me puto & lugeo, en repente in ipso pristinæ vnionis meridie velut in Sponsi brachijs me deprehendo, restituor quasi numquam excidissem, sentio auidos liberrimi amoris impetus, vt cum rapidi amnes disruptis obicibus non fluendo sed ruendo sese euoluunt per cataractam; aspirat mox gratiarum placidus Auster & fluunt aromata: immergitur anima Diuinæ bonitatis immenso pelago, & metamorphosi ineffabili à se desciscens transformatur in Dilectum, fitq; vnum cum illo. Iussa vlterius dicere, nouo pudore hęsit rubuit, titubauit, attamen subiecit: inter hos fauores arctissimæ Vnionis se sibi videri immobiliter radicatam in Deo, securam in eius amicitia, confirmatã in gratia, sentire donum quoddam inexplicabile, fundamentale, solidum, quo reputabat se impeccabilem, vt ille qui fidenter aiebat: *quis nos separabit à charitate Christi? certus sum, quia neque mors &c.* Verùm tamen hic protestabatur Virgo, numquam se vlli mortalium hoc dicere ausam, & ne nunc quidem id dicturam fuisse, nisi coegisset rigor præsentis examinis, & si fortè errasset in phrasi locutionis, quam necessitas omnia efferẽdi expresserat, censurã correctionis demissè flagitabat. Laudauit simplicem obedientis Rosæ candoré Doctor, præcepitq; ne trepidaret, nihil hactenus erratum esse, tantùm ad reliqua

pro-

procederet. Processit Rosa dixitq; voce humili ac intercisa: plerumque post illas horrendas tenebras conspicuè sibi ostendi Humanitatem Christi nunc virili nunc infantili aut puerili facie blandam, formosam, affabilem; sæpius & Virginem Matrem decoram, amabilem, dulciterq; familiarem. Interrogata de modo & qualitate visionis, imaginaria sit an intellectualis, diuturna an momentanea, facie ad faciem an obliquè per transparitiones? Respondit, propria illa differentium visionũ nomina sibi quidem adhuc ignota esse, at gloriosam Christi humanitatem exhiberi sibi in transitu quodam vicino & claro, sicut cum fulgidum aliquod sidus moroso tractu procurrit in cœlo; nec totam illius videri staturam sed solo vultu, & pectore-tenus. Attamen maiestatem Deiparæ paulò diutiùs obtutui suo solitam indulgeri. Vnde subintulit Castillus imaginarias esse visiones, petijtq; vlterius qua igitur forma apprehenderet Diuinitatis præsentiam? Laborabat hic Rosa vt verba reperiret idonea, sed tandem per solos terminos remotionis, eminentiæ, & causalitatis vtcumq; se explicuit, insinuans lumẽ esse absq; figura, mensura, fine (: vnde patuit ex ea parte visionem purè intellectualem esse) incõprehensum & omnia cõprehendens, subtile, stabile, mundissimum, sũmè multiplex summèq; vnum, summè distans & summè propinquum, intimum & ambiens, nobile, excelsum & nulli prorsus creaturæ vel tenuiter cõparabile, quodq; magis in vitalium quarumdam effluxionum

nũ mirandis & immediatis effectibus quã in suamet substantia deprehendi possit ab anima. Sed quinam hi effectus? teneritudo (: inquit) robusti gaudij super omne gaudium imaginabile, cognatio filiationis Diuinæ, interior renouatio vetustatis in ipsa animæ essentia, impletio sinuum voluntatis, vita & alacritas omnium affectuum, firma, sancta, lepida, & demum vndequaq; ineffabilis.

Videbat sibi Doctor satisfactum in eo quod maximè scrutabatur, haud ignarus, in materia Vnionis quò plura dicuntur minus dici Vñde ad faciliora effatu prudẽter digrediens inquisiuit de exercitijs mortificationis ac pœnitentiæ. Rosa, quòd putaret in hoc genere se pauca & admodum vulgaria præstare, obiter de suis ieiunijs, cilicijs, disciplinis, & reliquis austeritatibus nonnulla edixit absente Matre, quodq; in his non suo sed Confessariorum arbitratu modũ ac mensuram constituisset. Deniq; post multa vltro citroque de sui diffidentia, de ardore fidei, de securitate spei, de stimulis, superni amoris ventilata & sagacissimè explorata conclusit Doctor, sinceram ac tutam esse viã qua Virgo ambulabat, nullam hic subesse vaferrimi dæmonis imposturam, tales affectus, effectus, lumina ab illusione aut principe tenebrarũ nequaquam esse. Pluries deinde Virginem non tàm examinaturus quàm collaturus fidenter conuenit, noua semper inueniens quæ miraretur & approbaret.

Idẽ Patri Magisto de Lorenzana sensus fuit,

fuit, postquam crebriori & per partes in-terciso examine spiritum Virginis dili-gentissimè explorauit. Prolixum foret singula membratim persequi, vnum hoc superioribus addidisse sufficiat, quod vbi Rosam in via illuminatiua probare cœpit, adstupuit responsis puellæ simplicis atque illiteratæ, cum de arcano SS. Trinitatis mysterio, de hypostatica Verbi vnione, de Sacramento Altaris, de gloria Beatorum, de libro vitæ ac prædestinationis, de natura Gratiæ, alijsq; Fidei ac Theosophiæ secretis interrogata promebat axiomata tã profunda ac solida, conceptus tam acutos ac sublimes, sententias tam perspicuas, breues, fœcundas, ac ponderosas, verba tam propria, apposita, clara, succincta, vt alijs examinator non dubitarit fateri ingenuè, numquam se in tam luminosum & perspicax ingenium incidisse, laudabatq; Patrem luminum; qui tanta sapientibus ac prudētibus abscondita, humilibus, paruulis, indoctis reuelabat. Idem hoc deinceps admiratus est in methodo confitēdi qua Rosa vtebatur, ea sermonis tum perspicuitate tum proprietate ac circumspectione, vt sibi videretur Lorenzana nō fœminam audire sed annosum vtriusque Theologiæ professorem, tanta erat verborum proportio, grauitas, ac mensura, sine parergo sine circuitu, sine confusione ac superfluitate. Hinc fuit, quòd vocatus ad excipiēdam Virginis confessionem, dicente Subsacrista, in templo ipsum expectari à *Rosula* seu *Rosella*, velut irreuerenter locutum increpuit, tibi (: inquit) Ro-

ſula videtur quæ coram Deo Roſa eſt ac grandis quidem? veniet dies, qua vniuerſi intelligent, quàm ſit eximiè alta, quàm magna & ſpectabilis hæc Roſa.

Lorenzanæ ſuppar Magiſter & primarius Cathedraticus F. Ludouicus de Bilbao notauit eadem in Roſa dum eius confeſſiones excipiebat: nempe vario & ipſe examine ſcrutabatur Virginis ſpiritum. Faſſus eſt poſtea, multoties inter arcana illius fori alloquia ſe obmuuiſſe ad profunditatem & eruditionem ſolidorum diſcurſuum, quibus Rosa promptè, facillimè, & ex ordine ſatisfaciebat quæſtionibus præarduis & abſtruſis, ac ſubitò ſe agnouiſſe ſpiritum altiorem qui in Virgine loquebatur. Sanè apud omnes (quotquot tunc Limæ viuebant) multorum opinione ſãctimoniæ & perfectionis fama celebres ea ſenſim inualuerat conſtantiſſima opinio, Roſam ſpiritu Dei agere & agi, Dono ſapientiæ abundare, ſcientia cœlitus infuſa gubernari. Hinc Ludouica de Melgareyo fæmina ſanctiſſima tãti Roſam faciebat, vt ſicubi cum ea concurriſſet, nonniſi flexis humi genibus exciperet repugnantem honorari; & ſi quà tranſeuntem obſeruaſſet, geſtiebat animo illic os oculoſq; affricare vbi Roſa veſtigium fixerat; & ſi ad abſentem litterulæ ſibi formandæ erãt, has nudo ſolo ingeniculata ſcribebat.

Præcipuè verò Caſtillus & Lorenzana de Roſæ vijs perfectiſſimis aliquoties mutua collatione inſtituta concordes mirabantur hæc duo ſingulariſſima: primum, quòd breuiſſimo compendio & quaſi tranſ-

ſultu

fultu gradum illuminatiuum mox & vnitiuum possederat absq; eo quòd gradum purgatiuum vix obiter attigisset, quia nimirū ab infantia benedictionibus dulcedinis præuentam ij semper comitati erant purissimi affectus, in quibus nil terrenum sorduerat operosius depurgandum. Alterum, quòd in illo horrendo solisq; inexpertis parùm formidabili obtenebrationū tormento ea fuerit Rosæ fortitudo, animositas, constantia, vt fragilis virgo non solùm ferendo esset, verùm etiam præmissa spontanea resignatione quasi cum Deo certaret, tristiùsne ille affligere an illa affligi vellet, dummodò per omnia Diuino beneplacito victoria ac triumphus remaneret. Cordatissima est, planèq; extrema hęc sui abnegatio, sed simul difficillima taliter amanti, cui felicius videtur non esse, quàm non amare. Immarcessibilem fateri oportet Rosam, quam eiusemodi spineta non suffocant.

CAPVT XV.

Rosa cum Christo, Deipara, & B. Catarina Senensi familiariter, iucundè, assiduè deliciatur.

ANimo cui amarescunt terrena, dulcescunt cœlestia seseq; vltro insinuant. Hoc Rosæ obtigit, cui tota conuersatio in coelis erat. Legebat quandoq; interdiu libellos spirituales, & seligebat studiosè capitula pręsenti affectui temporiq; magis accōmodata; immorabatur tantisper linco-

lincolis vbicumque prædulce IESV nomen occurrisset, nam è singulis horum characterum apicibus quasi igniculos & amorosos aculeos in corde sentiebat. Neque hoc satis: ipsemet paruus Iesulus digiti statura vix procerior sæpe apparebat amanti Rosæ in eadem pagellæ planitie: stabat pusillus ac nudus amor, mox inambulabat passu leuissimo, ac interim obtutu serenulo, tenero, suaui abblandiebatur Virgini, ingerebat se, vtpotè *Verbum* attenta Rosæ lectione dignissimum, in quo omnes thesauri scientiæ & sapientiæ Dei. Familiarius est quod sequitur: Dum Rosa nendo occupabatur in telæ consutura, en iterum Dilectum Iesulum nentis puluillo infantiliter & quietissimè insidētem, illic nutibus taciturnis loquebatur ad cor Dilectæ, huic arridebat, huic protendebat breues vlnas velut amplexum offerens, hanc ardentibus ocellis iugiter adurebat, omniq; gestu, motu, flexu protestabatur amorem. Quis porrò netricj inter hæc solatia fuerit sensus lætitiæ, æstiment quibus vacat, plus miror, tunc Rosæ oculos superfuisse quibus filum, acum, telam videret. Et videbat tamen, quia sic mulcebant hi fauores, vt ab exteriore operẽ attentionem nec totam auocarent, nec partem exdiuiderent. Has cum Iesulo Sponso delicias Virgini frequentes obtigisse, imò fortasse quotidianas argumento est, quòd si ille tardabat interdum nec solito more adesset, Rosa querulis at submissis vocibus quasi secum perplexè sermocinans ita lamentabatur: *Hora est, & nondum ap-*

properat? duodecima sonuit & nondum adest? me infelicem, quæ illo nunc careo! felicem animam quæ penes se illum nunc detinet! cumque Amor poesim doceat, Rosa pariter has querelas familiari metro illigarat, hoc ferè sensu:

Heu mihi! Dilectũ quis detinet? Ecce, moratur:
Hora duodecima est, nec tamẽ ille venit.
Langueo, deficiunt oculi: præcordia frigẽt,
Implexas alibi dum trahit ille moras.

Accidit Rosam infirmari ex dolore gutturis, & en *totus* ille *Desiderabilis*, cuius *guttur suauissimum* prædicatur Cant. 5. apparet Virgini, inuitat ad ludum, vtrimq; victoriæ fructus relinquitur victoris arbitrio. Confestim iacitur alea, fauet sors Virgini, lucratur, vincit; nec mora, fructũ exigit, memor fortasse ex Canticis quod ait Sponsa: *Fructus eius dulcis gutturi meo.* Quid multa? dolores sui gutturis mitigari poscit infirma, & impetrat. Verùm Diuinus collusor quasi iacturam non ferens redijt, ludum instaurauit, iactuq; feliciori victor euasit. Victoriæ præmium fuit Rosę patientia, adauctis repente doloribus qui totam ei noctem fecere insomnem. At Virgini placuit secum disquirere, primo an secundo lusu plus lucri-fecisset, cum longè ardentiùs faueret Sponso quàm sibimet, vnde tam victam esse quàm vicisse par gaudium fuit miranti Æternam Sapiẽtiam, quæ ludens in orbe terrarum protestatur delicias suas esse cum filijs hominũ. Mater aduertens Filiæ decumbenti pristi-

nos redijsse dolores, & quidem cum auctario, suspicata periculum extimuit. Sed cordata Filia vt metum eximeret, blandè modestèque detexit secretum, nempe merum hunc Sponsi ludum esse; dumq; verbis humillimis enarrat successum, visa est(:vt quondam Stephanus) vultu prorsus Angelico aliquamdiu radiare.

Alia vice, cum diutiùs ac ferè ad mediã vsque noctẽ in solitaria horti cellula substitisset Rosa, inuasit fatigatam subitaneus languor ac virium defectio; sperabat transitoriam fore debilitatẽ, sed durabat vltra consuetã periodũ. Sentiebat ægra incerti mali certa incrementa, sed sera nox erat, qua nec Medicum aduocare nec domesticorum vllum ad opem importunè lubebat accersere: agnoscebat electuario vel sorbitiuncula se indigere qua vtcumque stomacho succurreret ac vires instauraret, at Sabbathũ erat ac manè proximo ad S. Synaxim accessura cauebat ieiunio, si fortè medietas noctis iam præterierat. Quoquò se verteret, præuidebat aut virium defectu, aut sumptione cuiuscumque fomenti impeditam iri ne postridie S. Communione frui liceret. Quid hic remedij inter saxum & sacrum? confugit Rosa familiari fiducia ad cęlestem Sponsum *ad iuuvem in opportunitatibus*, huius pharmacopeiæ se commendat, medicinam corroboratiuam petit, impetrat, nec aliundè quàm ex illo pretioso myrothecio vulnerati lateris vbi quondam S. Catarina Senensis auidè suxerat. Hanc nectaream sanguinis & aquæ mammillam non ori sed cordi Virginis be-

nignè applicuit, hic illa debilitati suæ pharmacum, hic vitalem succum inuenit & traxit. Porrò visionem neque cassam aut inanem fuisse, nec purè imaginariam, probauit effectus, nam Rosa mox conualuit, redierunt corpusculo vires, agilitas, robur, quo postridie Templum adijt, panẽ Angelorum manducauit; satur, vegeta, sana domum repetijt, vtique experta, quàm sint Sponsi vbera meliora vino, quàm fragrantia vnguentis optimis. Magna profectò Rosæ dignitas, Matris ac Magistræ Senensis fuisse non modò Filiam ac discipulam sed & collactaneam. Verùm ad alia.

In domo cuiusdam illustris fęminæ Rosa de more post sanctam colloquia veniam petijt secedendi tantisper ad orationem. Matrona honoris gratia secedenti comitem adiunxit septennem puellam è mancipio domi suæ natam. Hæc vbi Rosam meditationi implicatam reliquerat, clam sese proripuit ad matrem suam in vicino conclaui laborantem: inde post horæ spatium erepsit visura num Rosa ab oratione surrexisset. Et ecce vidit iuxta Virginem puerulum Iesum amictu polymito cærulei purpureiq; coloris decentissimè tunicatũ, quem vt conspexit fulgida claritate circumdatum ac radijs vndiq; coruscantem, non ausa conuersationem irrumpere, substitit eminus, contenta permissione dulcissimi spectaculi, cuius arcana pro ætate nõdum capiebat, nec ante quàm Rosa migrasset è viuis rem detexit. Idem in ædibus D. Isabellæ Mexia contigisse quæ vidit retulit Filia Isabellæ; nimirum procul inter

secre-

ſecretiores ædiũ porticus ambulabat Roſa, & cũ ipſa Ieſus in ſtatura octennis pueri ſed amictus iam lumine ſicut veſtimento. Spatiabantur ambo pariter conſertis manibus,greſſu geſtuq; tenerè amantium; miſcebant ſecretiſſima inuicem colloquia, hærebant in mutuis vultibus tamquam rerum aliarum aut obliti aut incurij; ſed paruuli inceſſus grauior erat quàm puerorum eſſe ſoleat, maieſtas inerat, & quàcumq; fixiſſet pedem ſubitaneo lumine reſplendebat pauimentum.

Zelus vt intenſi amoris præco ſimul & explorator eſt, ita vel ipſumniet Sponſum cœleſtem curis ſolicitat, riualem non patitur, ne floſculum quidem. Roſa nomine florebat & opere, nam vt altaribus nulla anni parte deeſſent flores diligentiſſimè procurabat,diſcretis hunc in vſum areolis, quarum vni Baſilicum (: plures Ozimum dicunt) implantarat. Hunc fortè colebat ſtudioſiùs, quòd odore ac nomine Regius *Regi ſæculorum immortali & inuiſibili* aptiùs conueniret in tributũ. Reſpondebat planta cultricis induſtriæ, & quò prodibat lætior magis lætificabat. Verùm vt breue eſt à floribus gaudium,Roſa mane quodam inuenit Baſilicum ſuum non modò ſiccum ac marcidum, ſed radicitus euulſum ac mortuũ.Cadaueri adgemuit Roſa & abijt, ſed occurrit eunti viſibilis Chriſtus, blandèq; affatus Virginem,quid doles? inquit, an nõ ego *Flos campi* melior tibi ſum omni Baſilico totoque floreto Paradiſi? & vt ſcias me tuum eſſe Baſilicum, ego alterum illum his manibus eradicaui, fregi, proie-

ci. Flos es, ac florem amas? ecce me. Didicit Rosa vel ad zelotypiam vsque amari se à Sponso, & pro tantæ gratiæ crebriori experimento facile exposuisset in prædam quidquid florum sibi residuum erat. Vtiq; plenam hæc fidem faciunt illi religiosissimæ cuiusdam mulieris extaticæ visioni, cui in raptu protestatus est Christus, se Rosam gestare in intimo sui Diuini cordis penetrali, cum sciret, vicissim in eius virgineo corculo se solum tranquillissimè habitare.

Porrò quàm affabili, serena, frequenti apparitione Rosam suam dignata fuerit Augustissima cœlorum Imperatrix, sat inde conijcere fas erit, quòd ab vndecimo suæ ætatis anno ad extremum vsq; non defuerit vmquam Virgini hoc pretiosum assiduæ familiaritatis solatium. In Rosariano Beatissimæ Virginis Sacello Rosa planè domestica euaserat, illic totos hærebat dies, illic Ordinis sui habitum, illic Iesulum Sponsum nacta diuelli à loco non poterat. Ibi altaris ornandi curam, ibi totius nitoris œconomiam sibi deuotè assumpserat, ibi quotidianum sibi cum Deipara ex sedulo ministerio commercium erat ac mutua conuersatio. At vicissim Angelorum Regina famulam suam eo honore dignata est vt ferè officia Cubiculariæ ipsi exhibuerit, manè Virginem excitando à somno. Tanti fauoris occasio hæc fuit: Rosam à multo tempore continuis integrisq; noctibus adeo destituerat necessarius somnus, vt valetudini suæ non parùm fuerit timendum si medelam respueret. Hinc opus fuit Confessariorum imperio, qui Virgini præce-

præcepere vespertinum lactucæ ac soporiferorum seminum vsum, deinde & temporis spatium quo dormiret, horam quâ mane surgeret præscripserunt. Conabatur obedire infirma, sed prævalente serotinarũ vigiliarum assuetudine nõ obediebat somnus seu veniendum seu abeundum esset. Præsertim manè dum instabat surgẽdi hora, incipiebant soporifera modicum operari, somnumq; lentissimũ vi attrahebant in cerebrum. Cruciabatur ingenti scrupulo Rosa, quòd exactè ad præscriptam horam euigilare non poterat vt summè cupiebat. Ergo luctam & afflictionem suam Deiparæ ceu veræ *Stellæ matutinæ* questa est vt subueniret. Subuenit illa, imò & venit: siquidem exinde, vbi imminuisset surgendi hora, en in puncto aderat conspicua Dei Mater, & voce mellifluа compellabat sopitam Rosam: *Surge ad orationem Filia, surge, nam instat hora*. Sic placidè experrecta videbat cominus & (: vti fassa est) facie ad faciem illud gloriæ sidus gratiosum, illam frontem decora maiestate plenissimam, illũ gloriæ & amænitatis paradisum, agnoscebat vocem, venerabatur præsentiam, tacitè secum disquirens: *Vnde hoc mihi, vt Mater Domini mei veniat ad me*? ò gratum surgendi tintinnabulum.

Semel euenit, quòd veniente Domina profundiùs dormiebat Rosa: primus hic somnus erat ac nonnisi paulò ante cęperat. Excitata Virgo respondit: surgo Domina, nunc surgo; conseditq; erecta in lectulo, sed prægrauante somni pondere, oculisq; caligantibus recidit misera in ceruical. Acces-

ſit denuo Auguſtiſſima excitatrix,&(:quod ante non conſueuerat) protenſa niuea manu pulſauit latus dormientis,agitauit familiariſſimo attactu reſupinum corpuſculum, iterumque ait: *Surge Filiola ne pigriteris, rogaſti me, & ecce ad ſolitas preces te voco; Surge inquam filiola mea ſurge iam hora ſonuit.* Longè ſuauius erat Roſæ filiolam ſe vocari à tali Matre quàm Roſam. Ceſſit huius compellationis dulcedini ſomnus, at ſimul diſceſſit ſuauiſſima excitatrix, nam vt Roſa diduxit graues palpebras, vt reſpexit, agnouit Deiparam ſed à tergo, iam enim ſuſpenſis veſtigijs abire cœperat, velut perfuncta amico officio. Heu tantilla ſoporis indulgentia quantam ſubinde iacturam infert! quàm doluit Roſa, pro illa vice Maternum ſibi vultum ereptum fuiſſe dum cunctabatur! empyrei fauores delicati ſunt, ni promptè ſtrinxeris, elabuntur.

Ex quo ſemel à Chriſto (: vt compertũ poſtea) B.Catarina Senenſis cælitus Roſæ miſſa ac data fuit Magiſtra, frequenter, hæc charam Diſcipulam viſibiliter conuenit in terris, præſertim dum occupabatur in perlegenda Seraphicæ Magiſtræ Regula, quã ſibi è Cuſco (: procurante Fr.Ioanne Miguel Ord. Prædicatorum Religioſo laico) tranſmitti demum impetrarat. Mutua harum Virginum conuerſatio tam amica & crebra fuit, vt ſicut Moyſi poſt longam cũ Deo in Monte confabulationem remanſere in vultu luminum veſtigia, ita viderétur ex vultu B. Catarinæ in faciem Roſæ tranſijſſe lumina, quæ hanc illi per aliqua oris lineamenta propemodum aſſimilarint.

Hinc

Hinc apud Limenſes ſuos Roſa vulgariter altera Catarina Senenſis appellabatur, præcipuè ab obitu, quando in mortuali feretro Roſæ facies liberiùs videnda omnibus patuit. Ceterùm de miris delicijs, fauoribus, officijs quibus hæc Seraphica Magiſtra demulſit Roſam ſuam, crebrior & cōmodior infra redibit ſermo locis proprijs.

CAPVT XVI.

Roſa familiari tutelaris Angeli conſuetudine fruitur. Variè luctatur cum Dæmone, ſemper victrix.

SAnctos Angelos eſſe ipſiſſimū cor Dei ſenſit Bernardus ſerm. 12. in Pſal. *Qui habitat*: Vbi hæc verba *apponis erga eum cor tuum.* Iob. 7. adaptat miſſioni Angelorum ad hominis cuſtodiam. Roſa Angelum ſuum non modò cuſtodem, ſed & congerronem habuit amiciſſimum, imò Pararium, ſymmiſtam, dinomilum, vt etiā hinc aduerteret, quam dulciter Chriſtus appoſuerat erga eam cor ſuum. Inde Virgini cum ſuo Angelo tam domeſtica fiducia, ac neceſſitudo, vt illo ſoleret vti veredario, quotieſcumque ad horam conſuetam ſponſus non comparebat. Metrico ſui idiomatis rythmo tunc familiariùs affabatur Angelum, hoc ferè ſenſu:

Vola Ephebe cælice: dic noſtro Creatori,
Me ſine vita viuere, me præſtolando mori.
Cur ille tardet, Roſa dum ardet.

Velociter inquirito:
Roga, festinet: cælos inclinet;
Ad me descendat, vultum ostendat;
Quia amore langueo.

Nocte quadam occlusis horti ianuis Rosa de more vigilabat in angusta sui Eremi cellula, sensitque se viribus repente destitui, adeo vt grauem timeret syncopem, vnde in domum sese recipere ad Matrem constituit, collato priùs consilio cum Angelo suo tuterali: Mater (: quæ horti clauem iugiter tenebat secum) vt notauit in vultu filiæ signa instantis deliquij, sine mora promptis à marsupio duobus denarijs iussit ancillæ adire subitò vicinioris propolæ apothecam, emere saccharum, carbonem, & libum indicum quod *Chocolate* vocant indigenæ, iam & Europæis tam vsu quàm nomine sat notum, quippe in aqua calida resolutum cum triente sacchari stomacho simul & cordi potenter succurrit. Filia ne sui causa is sumptus fieret, obnixè rogauit Matrem, affirmans, sibi non defuturam Chocolatam. Replicuit Mater, putas ne in tota hac domo vel micâ Chocolatæ reperiri? negauit Rosa, at subiecit, hanc breui adfore ex domo Quæstoris. Infremuit parens, & aut nugaris (inquit) aut somnias, quis enim intempesta hac hora calentem Chocolatam ad te mittet? Vel vnde in Quæstoris domo procul hinc dissita innotuisse potuit, te subitaneæ debilitate lãguidam isto medicamine indigere? tu in horto occlusa vtique non habuisti quem illuc mitteres, neque ex hac domo vllus abijt qui tuam necessitatem Quæstori indi-

caret; igitur vade ancilla, iussa exequere. Denuo supplex obstitit Rosa, certò asseuerans Quæstoris mācipium iam iam cum præparato medicamento adfuturum. Ità fuit; nam Matre adhuc disceptante cum filia pulsatur ad fores, seruus erat Quæstoris intromitti petijt, adferre se à Quæstoris consorte quod Rosæ traderet. Vas erat argēteum calenti Chocolata plenum. Obstupuit parens, at Rosa confestim seruum expediens heræ suæ renunciare iussit, opportunè beneficium venisse. Hic Mater cōfusā multiplici prodigio sciscitari, quid Gundisalui vxorem mouerit vt tali profundæ noctis hora vernam ædibus emitteret quisnam aut Virginis languorem illi Dominæ, aut certum aduētum emissi mancipij nunciasset Rosæ. Tandem supremo obedientiæ præcepto adegit filiam, ediceret, vnde sciuerit, tali hora è domo Quæstoris sibi adferri Chocolatam. Respondit subridens filia: ne mireris dulcissima Mater, nam sæpe huiusmodi officijs me dignatur Angelus meus tutelaris. Mox vbi in mea cellula cœpi deficere, misi Angelum, qui D. Mariæ de Vsātigui suggereret me illo quem vidisti succursu indigere. Perfecit ille, quod mandaueram, ac certa eram illum officio non defuturum. Hac fiducia cellulam reliqui, ad te huc veni, consēdi, expectatura hic seruum Quæstoris, & cum parente beneficium diuisura. Mirata est Mater præsentaneum & velox Angeli obsequiū, at magis, vt vidit filiā non mirari, vtpote his vsu ac frequentia dudū assuetā.

Alia vice in eadem horti cellula vltra

 me-

mediam noctem exspectabat, dum in ædes vocaretur pro more ad nocturnam quieté: solebat enim circa horam, quę medium noctis antecedit, descendere Mater ad aperiendum horti ostium, vt filia inde abducta ad suum cubiculum sese reciperet. Verùm pro illâ vice Mater, vel quòd crederet se filiam ab horto iam reduxisse, vel quòd alijs distracta minùs applicuisset animum, oblita fuerat hortum ad horam consuetam exituræ Virgini aperire. Dum ergo se vidit frustra exspectare, dum hæsitat quid agendum, prospiciens per fenestellam vidit cominus vmbram candidam, motu decoro agilem, aspectuque non iniucundam, quæ Virginem vt se versùs domum sequeretur inuitabat. Facilè ex internis critirijs quæ à sancta Catarina Senensi didicerat, agnouit Rosa latentem sub vmbra tutelarem Angelum, itaque cum illo se fidenter in viam coniecit. Peruenere ambo ad horti ianuam quæ ad vmbræ tactum mox spóte patuit sine claui. Denique vmbraticus ille ductor sequentem Rosam ante Genitricis cubiculum stitit & disparuit. Fortè hanc petebat vmbram qui ambiebat à Domino custodiri vt pupilla oculi & sub vmbra alarum eius protegi; ne miremur lucis Angelos vmbræ speciem assumpsisse dum gerebant officium.

Occasio Angelicæ custodiæ exigit, sequentem historiolam hìc subnecti, qua fortè patebit, non proprium dumtaxat, verùm & alienos tutelares Angelos sibi ad nutum habuisse obsequiosos. Religiosus quidam per ardua, & prolixa itinera Prælatum

Eccle-

Ecclesiasticum associaturus necessitatem suam Virgini aperuit, precum suffragia pro auertendis periculis flagitauit. Promisit Rosa, vt erat ad subueniendum proximis mirè liberalis & prompta, hominemq; proficiscentem Deo & custodi Angelo impēsè commendauit. Perrexit ille securus promissi, quòd non ignoraret quid Rosa valeret apud Deum, & Angelos. Nec spei euentus defuit, nam è *Lima* vsque *Potosium* per varios casus per mille rerum discrimina iter habuit tutissimum. At exinde sensit simul oratione Virginis, & Angelica tutela se repēte destitui, nā Truxillū petēs in eius cōuallibus grauissima quæq; passus est, & vix euasit incolumis. Limā redux amarè questus est de Virgine, tādē & corā Virgine, quòd in medio vię ipsū destituisset orationum suarum præsidio. Nō negauit Rosa id verum esse, tantùm interrogauit vnde id nosset: Respondit ille, se Lima Potosium vsque vallante Angelica custodia feliciter aut calcasse, aut declinasse obuia quæque pericula; Verùm Potosio Truxillum eunti aduersa fuisse omnia; ità vt aliud suspicari nequiuerit, quàm Rosam ab oratione promissa, & Angelum suum à tutela commissa interea destitisse. Subiecit Rosa: non vanè coniectasti; at scito illa tibi accidisse incommoda, quia nō ille eras qui esse solebas. Deinde fidentiùs ad specialia descendens monuit hominem de arcanis ipsi sōli notis, quæque à tanta distantia non nisi diuinitus aut Angelo internuncio Virgini potuerant innotuisse.

Quantùm verò Angelicam hanc puellā ama-

amabant; ambiebant, mulcebant SS. Angeli, tantùmdem ei clam, palam, vi ac fraude nocere conabantur furiæ infernales. Torquebat Dæmonem illa hortensis cellula tot Cæli delicijs plena, dolebat superbus illic se non timeri ab imbelli iuuencula, imò ea solitudine vltro ad monomachiam se prouocari. Itaque Virginem per tenebras aggressus est tenebrio. Forma ingentis molossi erat, villosa, tetra, picea: lucem qua videretur dabant solæ rubentes flammæ quas naribus, oculis, auribus affatim protrudebat. Hac specie circuibat orantem Rosam latratu horrisono, rictu immani ferociterque dentato, lingua fœdissimè exserta, odore sulphureo, simulque pendulas aures, caudam, villos arrigebat quasi impetum facturus; nec solùm terrere venerat, sed & nocere si posset, nam vt vidit ab immota se despici, rabido morsu pertentabat virgineum illud corpusculum, assultu, dente, vngue sæuiebat qua poterat, tandem ausu furibundo quam discerpere non poterat, raptabat per solum, trahebat, versabat ceu lacerum aliquod peripsema: donec impauida, sed temeritatis pertæsa Virgo exclamauit ad sponsum, *ne tradas bestijs animas confitentes tibi*. Nec alio fuste ad abigendum hunc Cerberum opus fuit; nam continuò elumbis, victus, fractus resilijt, fugit, euanuit, & Rosa prorsus illæsam indemnemq; se admirata corde tranquillo ad orationem redijt.

Semel à domestico Gundisalui Quæstoris oratorio ad interius cubile se Virgo recipiebat: per viam adrepens ex insidijs caco-

coda-

codæmon quanta vi potuit improuiſum ei colaphum impegit, maiori tamen ſonitu quàm nocumento, ſubriſit enim intrepida Virago, inſuper alteram maxillam dare parata, ſi hoſtem conſpicuum palàm habuiſſet. Alio loco & occaſione in ædibus D. Iſabellæ Mexiæ ignauus hoſtis Roſam à fronte, & cominus aggredi formidans, à tergo eminus rude ſaxum in eam librauit conniſu tam impetuoſo ac valido vt euntem ſolotenus proſtrauerit. Roſa nec læſa, nec territa agilior ſurrexit quàm ceciderat, viliſſimoque diabolo pudendam imbecillitatem exprobrauit. Ille victricis animoſitate confuſus, rabiem qua puellæ nocere non poterat in eiuſdem libellos ſpirituales turpiſſimè effudit. In his Roſæ eximiè charus erat Ludouici Granatenſis codex, quo ad meditationum digerendos articulos diligentiùs vtebatur. Hunc miſer corripuit, lacerauit, ac procul in ſpurcitiarum ſentinam abiecit, rem magnam ſe præſtitiſſe ratus, quòd tantæ Amazoni quidquam ſaltim armorum furto ignobili ſublegiſſet. Nihilominùs Virgo & librum ſuum recuperauit, & pudefecit reduncum depeculatorem, quem non alio quàm improbæ felis aut *ſcabioſi* nomine dignabatur.

Alia vice, poſtquàm in eodem oratorio preces abſoluerat, incumbente veſpero ſecretius in altiſſima ædium parte cubiculũ adiit, ſolitaria meditatione dulcedinem ruminatura quam in oratorio guſtarat inter preces. Verùm illic populoſiſſimæ glirium orcheſtra imò hippodromus erat, procur-

procurrebant decuriatim, saltitabant, pugnabant, sursum deorsum per muros, armaria, tegulas confuso venatu turbabant omnia, nec sperari quietiora poterat, cum foedis ac lucifugis bestijs nox ipsa lociq; faueret conditio. Itaq; Rosa mutato consilio in infimam domus partem descendit profundioris silentij quæsitura latibulum. Cella erat penuaria, vbi tunc instrumenta vindemiæ, canistra, lebetes, & id genus vtensilia asseruabantur. Huc Rosa vt intrauit, arrectis horrore subito pilis agnouit, ibidē sese à *scabioso* ad pugnam expectari. Nec pauori cedens mandauit transeunti illac ancillulæ candelam sibi adferri; qua lata dimisit ancillam, præcipiens ne cui domesticorum diceret vbinam Rosa lateret, nec se diutiùs sólito ibi fortassè moraturam, euocaret ad cœnam, donec vltro ipsa prodiret. Abierat ancilla, & Rosa vix ianuam clauserat, cum repente audiuit, simul à foris inducto pessulo sese à cacodæmone velut captiuam obserari. Mox intra penum occlusa animaduertit porriginosum hostē suum in prægrandi sporta, quam labri fundus occultabat, licentiùs tumultuari. Puduit generosam Virginem pręsentis ibi luminis vti solatio, aut qualicumque præsidio, candelam igitur vltro extinxit ipsa, statimq; latentem inimicum è sporta in arenam prouocans, *heus tu* (inquit) *porce scabiose, adesdum, hic te expecto: prodi si audes; experire si quid vales, age in hoc vile corpusculum quæ tibi Deus permiserit certè in animam nil poteris, à celesti sponso hæc mihi securissima fiducia est. Congredere cornuta bel-*

lua, eya congredere. Nec mora;prosilijt ferocissimus hostis gigantea mole qua contremuit cella (nil tremente Rosa) Virginem per humeros corripuit, strinxit,contorsit , quasi in minutissimas partes membratim laceraturus obluctantem, vtque terrores duplicaret,fecit eam experiri cõtactu quàm pilosis, hispidis, ericinis lacertis esset, his inermem iactando, trudendoq; premendo miserrimè concutiebat, vt iam singula Virgini ossa viderentur commolita,luxatæ scapulæ,nerui distracti: at sub fragili carne vigebat infractus animus, & corculum in Deo fixum ridebat, despuebat, laxabat furentem cyclopis insaniam. Pluribus horis durauit obscurissima lucta, ingenti probro aduersarij , qui victoriam desperans,vel vnicum saltim gemitum,aut metùs indicium extorquere tentabat, nec poterat. Interea Quæstoris vxor familiã de Rosa interrogans , ab ancillula didicit quo ipsam loco reliquerat cum candela, quòdq;disertè vetuerat euocari ad cænam. Accessit, vidensque nulla ex parte promicare lumen subdixit pessulum,tacitèq;abijt cunctationis exitum præstolatura.Tandem media nox dispescuit longum certamen, prodijt Virgo quàm lassitudine anhela, tam vultu hilaris,ac vltra morem lætissima, vt nemo dubitarit magnum aliquid inter illas tenebras gestum esse. Postridie Gundisalui vxor non destitit, donec enarrante Rosa vniuersam rei seriem prolicuisset,vbi inter alia & hoc notatum fuit, quòd huiuscemodi conflictuum duri agones constantissimæ Virgini neque peregrini erant, aut

minùs frequentes; nec vnquam formidinis ſenſum expreſſerant.

Aliquando in hortum oratura proceſſerat, cum de vicinarum arborum opaco vidit obuium ſibi antagoniſtam non iam terrificum ſed blandum, candidum, ac penè in Angelum lucis transfiguratum: nam ſpecies illi humana erat, ſed formoſa, decens, vrbana. Doluit Virgo illic præter conſuetudinem apparere hominem, vbi ſupra erat ſine teſte, ſine comite. Interim cœpit eminus ille nutibus procum mox & procacē agere. Hic Roſa mendacem laruam ſonoris vocibus deteſtata lemuri dorſum obuertit, & quæ in ceteris conflictibus generosè ſteterat, in ſolo iſto (quia de Caſtitate erat) à nobili fuga victoriam mendicauit, vt verò ad horti ianuam volando magis quàm currendo peruenerat, in propinqua porticu ſubſtitit, correptaque ferrea catena nudas ſibi ſcapulas flagris acerbiſſimis cruentauit, inter fluentes tum ſanguinis, tū lachrymarum riuos Sponſo ſuo querula, quòd ipſam ad tempus deſtituerat, dum in eiuſcemodi anguſtias incideret, nunquam enim ſibi præſente ipſo tam periculoſam laruatæ impuritatis imaginē fuiſſe occurſuram. Sed confeſtim Sponſus glorioſus Virgini ſe ſtitit conſpicuum, dixitque: *Audi Roſa, ni tecum ego fuiſſem, tunc victoriam reportaſſes?* Grande id fuit victrici ſolatium, grandis & eruditione pleniſſima lectio. Simillima hæc ſunt, & planè germana iis, quæ B. Catarinæ Senenſi in certamine haud quidquam diſpari contigerunt, quando videlicet huic reſpondit Chriſtus:

Dum pugnabas, dum vincebas, intus eram, in tuo corde spectator aderam & fidus adiutor.

Eminebat in Rosa (Confessarijs atteſtãtibus) mirabile donum internoſcendi ſinceras viſiones ab illuſionibus Sathanæ, & diſtinguendi ſanctas inſpirationes à verſutis ſuggeſtionibus antiqui Serpentis, quod Apoſtolus *diſcretionem ſpirituum vocat*. Quodque admirere magis, à prima pueritia hoc inſigni munere dotata fuit, quo ſibi & alijs mirificè profuit, vt nulla vnquam Virgini occurrerit tam fallax aduerſarij tentatio, nulla tam fraudulenta ſeductoris vafricies quam non clarè ſtatimq; primo in limine deprehenderit, arguerit, exarmarit.

Mirum, quot quantaſque vno hoc telo victorias contra ſtygios dolos reportarit. Adhuc iuuencula examinanti Confeſſario eruditè recenſuit dignoſcendorum ſpirituũ regulas ab effectibus, aiebat illuſtrationes verè Diuinas eſſe cum in anima relinquũt humilitatem, affectum reuerentiæ, agnitionem propriæ vilitatis, ordinem ac vnitatem cordis, gaudiumq; in Deo. Ex aduerſo contrarias his impreſſiones, tumorem, confuſionem diuiſi cordis, complacentiam ſui, & inquietudinem erga Deum nonniſi picẽ improbi autoris redolere. Id porro erat, quod Chriſtus Beatam Catarinam Senenſem, hæc Roſam abſq; alio Magiſtro edocuerat.

CAPVT

CAPVT XVII.

Rosa persecutionibus, morbis ærumnis pressa, strenuè sese ad patientiam exercet.

ROsis spinæ non tardè aecedunt, sed connascuntur. Idem huic Virgini accidit, nondum primæ infantiæ cunas reliquerat, quando Rosarum speciem, nomē, spinas induit. Nonum ætatis mensem attigerat, cum lactanti Matri aruerunt vbera, lac defecit, & ne aliundè nutrix cōduceretur, obstabat res angusta domi, en primos infanti tribulos. Conabantur pulte liquidiori supplere lactis inopiam, sed perdifficilis ingestio os paruulum diductione cruciabat. Nec tamen plorabat Rosula, sed proprij pollicis inutili suctu famem tacita fraudabat, magis quàm solabatur. Adeo à teneris discebat pati priùs quàm vagire aut loqui.

Creuit ætas, sed pariter cum ætate afflictio, nam vix ambulare ac fari cœperat, cum quotidie ob muliebrem Auiæ, Matrisque de nomine Rosæ controuersiam innocens puella vtriusque persecutioni se vidit miserrimè implicitam. Siue enim inuocata sub Rosæ nomine accurrisset domesticis aut Matri frendens, Auia in paruulam virgis sæuiebat: siue ad Isabelię nomen rеspōdisset vocantibus, irata Mater expediebat virgidemiam, cædebat immeritam. Sic alternante fœminarum bile patiens Virguncula quoquo se verteret, incidebat in pœnam, & ob hoc ipsum quòd non peccarat lue hæc.

Quàm

Quàm ſuauis erat indoles filiolæ, tam aſpera conditio Matris, vt penè videretur ſola patientiæ biga par illud diſſimillimũ coniunxiſſe. Virginis modeſtia, ſobrietas, deuotio, ſeculi fuga, ſilentium, vigiliæ impatienti Matri mera delicta erant, quibus caſtigandis nõ clamores, ſcõmata, conuitia, non demum pugni ſufficiebant, & calces, nodoſus ex malo cydonio baculus perſæpè ad manum fuit, hoc puellam iam grandiuſculam frequentiùs delumbare ſolebat, præſertim quando comperta fuit exemplo Sanctæ Catarinæ Senenſis rutilam ſibimet cæſariem præſcidiſſe. Nec mitiores in eam fuere domeſtici; poſtquàm nimirum innotuit eius vitæ ſingularitas, cæleſtium viſorum frequentia & commercium, ac præcipuè illa humanis viribus euidenter ſuperior abſtinentia, qua facilè arguebatur tam modico ac ferè nullo alimento iuuẽculam naturaliter in vita ſuſtentari non poſſe, timuerunt germani fratres, ne fortè propèdiem ſoror magno familiæ ſuæ dedecore ad S. Inquiſitionis tribunal raperetur velut ſuſpecta de impoſturis ac fraudibus, aut ſacrilegi mendacij fictæq; ſanctimoniæ palam vel rea, vel cõuincenda. Hos itaque timores quotidie ingerebant cum iurgio, his minis exagitabant vndique derelictam. Nec verebatur vltro improuida Mater publicè corã ſuis & alienis confundere filiam proclamando vti hypocritam, fallacem, ſimulatricem, omniſque ſinceræ virtutis inanem & vacuam. Acceſſit in perſecutionis cumulum incredula quorumdam Confeſſariorum ſeu oſcitantia

ſeu

ſeu ruditas, dum initio quod ſibi perſuaſe-rant, nitebantur & Virgini perſuadere, videlicet ipſam itinere non recto aut ſaltim non tuto incedere, vertigine cerebri alijſque noxijs intemperijs laborare, friuolas illuſiones eſſe, quas ipſa ſupernas illuſtrationes credebat. Hæc & ſimilia quamcũque aliam exanimaſſent, at minimè Roſã, cui intus patientia pro chalybe erat, eòq; ampliùs, quòd ex huiuſcemodi pręduris afflictionum cautibus deprehendebat maniſeſtiùs, ſe per ipſiſſimas B. Catarinę Senenſis vias deduci ad Sponſi vnionem. Hinc vice quadam ab illuſtri fęmina interrogata, cur non rogaret ſeraphicam Magiſtram ſuam, vt his ærumnis potenti illius ſuffragio eriperetur, heroicè reſpondit: *quid putas, ad ea mihi regereret Seraphica Mater mea? quæſitura vtique, egone aliam mihi exoptem ſemitam præter illam quam ipſamet glorioſa calcauit? abſit à me tam ignaua deſidia.* Sciebant ambę quidquid Roſa à B. Catarina peteret, continuò impetraturam, idque patebit infra, ſed generoſa Diſcipula pluris faciebat Magiſtræ doloroſa Stigmata quàm delicata ſolatia, pudebat Crucifixi ſponſam, vel per momentum extra Crucem ac paſſionem reperiri.

Et ſanè aut numquam aut raró deerat grandi eius patientiæ grandis materia, ſiquidem vacantem à Cruce externa grauior occupabat interna, ceſſantique foris perſecutioni agminatim corporis ægritudines ſuccedebant. In Canta ex dira neruorum attractione triennium lecto decubuit cruciatu immenſo, gemitu nullo, niſi

quòd

quòd compaſſione acerbiùs quàm paſſione torquebatur ex illorum incommodò quorum miniſterijs carere non poterat; vnde in hac alijſque ſuis infirmitatibus ſolebat dicere: *ò quàm ſalubris, quàm iucunda & felix ſors foret crebriori ægritudine diuexari, dummodò proximorum abeſſet incommodum.* Sæpe Virginis guttur & fauces ex inferiorum muſculorum inflammatione acutiſſima inuadebat angina, cui interdum periculoſior ſuccreſcebat cynanche: ſæpius totis pulmonibus & bronchis decertandum fuit cũ aſthmate: ſæpiſſimè permoleſta iſchias vtrique coxendici grauiter incumbebat, non ſegniùs interim coſtas vellicante pleuritide. Stomachi, pericardij, inteſtinorum dolores ſine lege, ſine numero frequentes conuulſiones inuehebant; iſtiq; morbi, qui proſternendo cuiuis robuſtiſſimo ſat erant ſinguli, plerùmque bini, terni, quaterni ſimul ex diuerſis oppoſitiſque cauſis in languidulam irruebant, mirantibus interdum Medicis, vbinam in exſucco, arido, exhauſtoque corpuſculo tam diuerſi ardores incendium fomitemque reperirent. Virgo ſat peritè ſentiebat, non tam à noxa vel intemperie humorum quàm à beneuola Sponſi manu hæc ſibi agonalia feſta prouenire.

Febres tum ephimeras; tum reliquas contumaciores ipſa aſsuetudo penè in iocum verterat, nõ item articulares illas manuum, pedumque fidiculas quibus notiſſima (attamen pauenda) chiragræ, podagræ, arthritidis nomina inſederunt. Hic morbus, quòd vitę minùs putetur inſidiari, p...

quam

ſeu ruditas, dum initio quod ſibi perſuaſerant, nitebantur & Virgini perſuadere, videlicet ipſam itinere non recto aut ſaltim non tuto incedere, vertigine cerebri alijſque noxijs intemperijs laborare, friuolas illuſiones eſſe, quas ipſa ſupernas illuſtrationes credebat. Hæc & ſimilia quamcũque aliam exanimaſſent, at minimè Roſã, cui intus patientia pro chalybe erat, eòq; ampliùs, quòd ex huiuſcemodi prędurís afflictionum cautibus deprehendebat manifeſtiùs, ſe per ipſiſſimas B. Catarinę Senenſis vias deduci ad Sponſi vnionem. Hinc vice quadam ab illuſtri fęmina interrogata, cur non rogaret ſeraphicam Magiſtram ſuam, vt his ærumnis potenti illius ſuffragio eriperetur, heroicè reſpondit: *quid putas, ad ea mihi regereret Seraphica Mater mea? quæſitura vtique, egone aliam mihi exoptem ſemitam præter illam quam ipſamet glorioſa calcauit? abſit à me tam ignaua diffidia.* Sciebant ambę quidquid Roſa à B. Catarina peteret, continuò impetraturam, idque patebit infra, ſed generoſa Diſcipula pluris faciebat Magiſtræ doloroſa Stigmata quàm delicata ſolatia, pudebat Crucifixi ſponſam, vel per momentum extra Crucem ac paſſionem reperiri.

Et ſanè aut numquam aut raro deerat grandi eius patientiæ grandis materia, ſiquidem vacantem à Cruce externa grauior occupabat interna, ceſſantique foris perſecutioni agminatim corporis ægritudines ſuccedebant. In Canta ex dira neruorum attractione triennium lecto decubuit cruciatu immenſo, gemitu nullo, niſi

quòd

quòd compaſſione acerbiùs quàm paſſione torquebatur ex illorum incommodò quorum miniſterijs carere non poterat; vnde in hac alijſque ſuis infirmitatibus ſolebat dicere: *ò quàm ſalubris, quàm iucunda & felix ſors foret crebriori ægritudine diuexari, dummodò proximorum abeſſet incommodum.* Sæpe Virginis guttur & fauces ex inferiorum muſculorum inflammatione acutiſſima inuadebat angina, cui interdum periculoſior ſuccreſcebat cynanche: ſæpius totis pulmonibus & bronchis decertandum fuit cũ aſthmate: ſæpiſſimè permoleſta iſchias vtrique coxendici grauiter incumbebat, non ſegniùs interim coſtas vellicante pleuritide. Stomachi, pericardij, inteſtinorum dolores ſine lege, ſine numero frequentes conuulſiones inuehebant; iſtiq; morbi, qui proſternendo cuiuis robuſtiſſimo ſat erant ſinguli, plerùmque bini, terni, quaterni ſimul ex diuerſis oppoſitiſque cauſis in languidulam irruebant, mirantibus interdum Medicis, vbinam in exſucco, arido, exhauſtoque corpuſculo tam diuerſi ardores incendium fomitemque reperirent. Virgo ſat peritè ſentiebat, non tam à noxa vel intemperie humorum quàm à beneuola Sponſi manu hæc ſibi agonalia feſta prouenire.

Febres tum ephimeras; tum reliquas contumaciores ipſa aſsuetudo penè in iocum verterat, nõ item articulares illas manuum, pedumque fidiculas quibus notiſſima (: attamen pauenda) chiragræ, podagræ, arthritidis nomina inſederunt. Hic morbus, quòd vitę minùs putetur inſidiari, præ

quam

quantitate miſerię commiſerationem, pro magnitudine doloris remedium nuſquam inuenit aut leuamen, nec fortè alius eſt, qui diuturnam infirmi patientiam aut citiùs abigat, aut voraciùs abſumat. Hunc tamen Roſa & hoſpitio frequenti ęquanimiter excepit, & cum inuicta tolerantię virtute pacificè vno communi lectulo coniacere fecit. Prodigioſum erat videre tenerrimam Virginem ardentibus iuncturis, tumentibus nodis, inflatis articulis, lancinantibus ex conſenſu muſculis & ligaminibus inter extremos dolorum laniatus decumbere quietam, ſerenam, placidam, nec gemitu ac leui ſuſpirio cruciatus ſuos accuſantem. Si rogabatur quì valeret, nonniſi benè ſibi eſse reſpondebat, vel cõparatione ſuorum ſcelerum permodicum eſse quod patiebatur. Alijs de morbi atrocitate ſciſcitantibus aiebat, ſuaue ac melleum eſse quidquid à manu tam dulcis Sponſi veniebat; alijs de inferorum pęna cogitandũ eſſe, hac vna meditatione acutiſſimos quoſque huius temporis dolores obtundi. Sæpius conuerſa ad Sponſum: *Domine*, inquit, *auge auge dolorem, dummodo augeas & amorem*

De his aliquando familiariùs deuotæ cuidam perſonæ collocuta, vniuerſam hãc morborum ſeriem inter pretioſos ac illuſtriores ſibi à Deo collatos fauores recenſuit, ſubiecitque, niſi hos ipſamet experta fuiſſet, numquam perſuadere ſibi potuiſſe, vnicum miſerabile corpus tantorum ac tam multiplicium dolorum capax fore, neq; putare ſe, vllum cuiuſcumque partis

aut

aut membri supeteresse cruciatum quem ipsa non senserit; nihilominùs semper è Cælo sibi adfuisse præsidium & robur quo vniuersas imperturbatè sustineret, numquã sibi obrepsisse impatientiæ motum quo vel latum pilum discesserit à resignata cõformitate ac amussi Diuinæ voluntatis. Proinde se sui pudore, quòd tantis Cœli beneficijs nondum vti par erat responderit, atque ex hoc capite se Creaturarum omnium quotquot per Orbem viuunt meritò ingratissimam esse reputandam, ex quo nimirum viderat eo se modo tractari à Domino, quo ipse nonnisi amicissimos suos tractare solet, nec tamen se pro dignitate redamare, tam amabilem, & amantem Deum: & forsan hic ei sensus erat, quando cum doloribus vnà augeri amorem flagitabat.

Huc planè referenda videtur celebris illa visio, quam inter diuiniores Rosę excessus tanti fecere graues misticæ Theologiæ professores. Eam hic, prout ipsamet Virgo paucis ante obitum diebus Doctori Castillo ex fide pacta narrauit, nudo simpliciq; adtexam filo: suspensa (inquit) in vnitiuo quietissimę contemplationis lumine vidi fulgorem admirabilis excellentiæ, decoris, ac Maiestatis, quem sine termino quaquaversùs diffuderat omnipræsens ac subtilis immensitas. Huius amœni fulgoris centrum insederat arcus multicolor, splẽdidus, ac multiplici luminum pictura gratiosè variegatus, supraq; istum alius extendebatur arcus paris cum inferiori pulchritudinis, ac maiestatis, & hunc

in conuexi meditullio conspicuè exornabat gloriosa Crux nostri Saluatoris, purpurata, madida, locisque clauorum perforata, & Crucifixi titulo triumphali insignita.

Porro interiorē arcum impleuerat Humanitas Domini mei Iesu Christi radiosa, clara, prælucida, tanto Gloriæ amictu circumdata, quantum in ea numquam aliàs fueram cōspicata, placuitque ipsius dulci Bonitati conferre mihi vires extraordinarias, ac mirè viuaces, quibus acie irretorta liberrimè & prolixè intuerer Magnificentissimum Regem meum in toto decore suo; nō enim vti aliàs ex obliquo aut solo capite ac pectore tenus, sed integrū ac totū cernebam à vertice ad plāntas vsq; & ex directo facie ad faciem. Interrupit hic Virginem Doctor sciscitando, cuius coloris fuerint illi arcus? Respondit: multiplicis ac peregrini, adeò quod nulli prorsus colori in Mundo isto visibili possit vel tenuissimè aptari comparatio, nisi quòd arcuum venustas omnium possibilium colorum varietatem, ac gratiam in se collegisse videbatur cum infinita quadam excellentia & dignitate. Inde pergebat Rosa. Persensi ex vicina Christi humanitate suauiter in animæ meæ fundum defluere inexplicabiles flammas & gloriæ strícturas, adeo quòd existimarim à Mundo corruptibili me penitus iam solutam, & ad perpetuæ fruitionis beata gaudia translatam esse. Post hæc ille speciosus forma præ filiis hominum bilancem & nescio quæ pondera disposuit in propatulo: mox

populo-

populosæ Angelorum phalanges festiuo ornatu, ac nitore illustres accessere, decora cum reuerentia sese inclinantes Domino Maiestatis: accessere item copioso numero felices Animæ, similique adorationis ritu Saluatorem reueritæ seorsim, constiterunt. Angeli correpta bilance ac ponderibus cœperunt onerare trutinam, afflictiones afflictionibus exaggerantes in cumulum, velut earum molestiam ad amussim exploraturi. At conantibus intercessit Christus officiumque velut Angelico sublimius arbitrio sibimet assumés manibus proprijs stateram leuauit in æquilibria, & de cumulis impositis afflictiones distribuit præsentibus animabus, inter quas & mihi portionem seposuit grauissimæ aduersitatis. Deinde ponderibus denuo impositis cumulabantur exaduerso gratiæ super gratias; cumque accedentes Angeli pararent libram attollere, rursum intercessit Christus velut omnipotenti suo brachio dignam functionem accuratiùs peracturus, & ad proportionem distributarum afflictionum pretiosos illos gratiarum aceruos inter præsentes animas attentissimè diuisit; neque me præterijt, siquidem & mihi ad pondus concessæ aduersitatis gazam inæstimabilem superfluentium gratiarum admensus est. Notaui adstantes animas eodem gratiæ thesauro tam distentas & ad summum vsque refertas, vt ore & oculis exundaret afflata plenitudo. His peractis sonoram decentissimè extulit vocem Saluator: *Nouerint* (inquit) *vniuersi; quòd tribulationem subsequitur gra-*

tia; sciant absque pondere afflictionum ad gratiæ cumulos non perueniri: agnoscant iuxta ærumnarum incrementa augeri pariter charismatum mensuram. Nolint errare, vnica hac & vera est scala Paradisi, nec præter Crucem alia superest qua in Cœlum ascendatur. His auditis (:pergebat Rosa) inuasit me validissimus impetus quem verbis effari nequeo, prosiliendi in medium fori, vt publicè fortissimisque clamoribus vociferarer ad omnem hominum ætatem, sexum, statum: audite Populi, audite Gentes vniuersæ, ex ore Christi vobis denuncio, non adquiri gratiam sine præuia afflictione, ærumnis supra ærumnas concumulatis opus est, vt ad intimum Diuinæ naturæ participium ad gloriam filiorum Dei, ad perfectam animæ pulchritudinem pertingatur.

Idem me stimulus vrgebat impetuosissimè ad prædicandam Diuinę gratiæ venustatem, angebar, sudabam, anhelabam, videbaturque anima corporeo carcere teneri iam non posse quin eo relicto sola agilior erumperet clamatura per Mundum: ò si nossent mortales quid sit Gratia, quàm formosa, nobilis, pretiosa, quantas in se complectatur diuitias, quas opes, iubilos, delicias, vtique ambirent omnes affligi & pati, vltro postularent cuncti molestias, persecutiones, ægritudines, tormenta pro solo Gratiæ opulentissimo lucro assequendo, hoc sanctæ patientiæ mercimonium est & vtile fœnus: nemo quereretur de cruce, si hanc tantorum thesaurorum agnoscerent legitimam stateram.

Interpellauit Doctor, cupiens explorare magis, sub quali specie aut figura Virgini apparuisset Gratia? promptè respondit Rosa, nil eam cum corporeis figuris habere commune, at longè minùs cum colore aut quauis creata pulchritudine, naturam ei omnino diuinam esse, attamen bene se obseruasse quòd Gratia res sit alia à Deo tametsi Dei imaginem mirabiliter contineat, animamque constituat Deiformem. Tandem interrogauit Doctor, quo genere locutionis intellectuali an vocali Christus verba superiùs recitata protulerit? Respondit Virgo, nescire se quo illa nomine apud talium rerum peritos appelletur, modum tamen locutionis hũc fuisse, quòd ab ore Christi promanabat clarus & purissimus sapientiæ conceptus, qui animæ fundum penetrans significabat intus quæcumque vellet intelligi.

Hæc illustris visio tempestiuè Rosam præparauit ad vltimos illos extremæ suæ paralysis dolores qui præmaturam ei mortem intulerunt, proinde cum de felici Virginis transitu agetur infra, opportunus de his redibit sermo: neque enim vnico Capitulo tota Rosæ patientia potuit explicari.

CAPVT XVIII.

Rosa varijs indicijs ardentem erga Sponsum amorem prodit.

QVanta in Rosę pectore flagraret Diuini amoris Ætna, placuit Deo interdum visibilibus signis palam facere, dum ex vultu orantis iussit splendores & flammulas scintillare. Nocte quadam Rosæ dormiendum fuit in vno conclaui cum socia Virgine, hæc circa gallicinium euigilans vidit per tenebras frequentia micare lumina in cubiculo; mox pauidè circumspiciēs aduertit non aliūde esse quàm à facie orantis in angulo Rosæ, hæc enim lectulo suo clam ad fundendas preces in pauimentū sese demiserat, & vbi maximè in obscuro se latere credebat, prodebatur lucidis igniculis per os oculosque inter orandum exibratis, testante prodigio quātum incendium feruebat intus. Hoc-ipsum Rosæ insciæ pluries coram diuersis accidisse compertum est.

Nec minùs eiusdem ardoris indices ac fauillæ erant ignita illa suspiria, quibus veluti flabellis cor illud succensum & æstuans simul difflabat calores suos, simul eosdem validiùs succendebat. Crebrum hoc ei in ore erat: *Domine ecquis te non amare? ego verò mi bone Iesu, quando te dignè amare incipiam? heu me! quàm procul disto à perfecta, intima, robustissima tui dilectione! necdum scio congrue te amare. quis*

pudor

iuuer! ad quid mihi cor istud, si nondum id pro tuo amore totum diffluxit in cineres! nimirum propria hæc est superno amori hydrops, vt solum id sitiat quo magis abundat.

Hoc affectu calescens Rosa pro impetrando Diuino amore ex ipsa Diuini amoris ignita pharetra nonnullas iaculatorias collegit in formā precatiunculæ, quam lubet huc verbatim transcribere, quia cūctis ea placuit, multis vsu profuit, amandique tum signis tum stimulis scatet. Hic ei tenor est: *Domine mi Iesu Christe Deus & homo, vere conditor & Redemptor noster quòd vmquam te offenderim equidem mente discrucior, quia es qui es, & quia te amo super omnia. Mi vere Deus & Sponse animæ meæ, tota lætitia cordis mei: ego ego amare te desidero benignissime Iesu, amore illo perfectissimo, amore efficacissimo, sincerissimo, ineffabili, intensissimo, incomparabili, incomprehensibili, irrefragabili, inuictissimo, quo simul vniuersi ciues empyrei te diligunt. Insuper concupisco amare te ò Deus cordis ac vitę meę, Deus delicium meum, amare te velim quantùm te amat Sanctissima Mater tua, Domina mea Virgo purissima; quinimo te ò salus ò gaudium animæ meæ, te inquam opto amare quātùm tu ipse mi Deus te amas. Concremer ego, deficiam ego, consumar ego, igne tui Diuini amoris ò mi benignissime Iesu.* Rudis ista rhetorica est in auribus seculi, at schola Diuini amoris hìc suam agnoscit reperitque phrasim.

Nouerat ingeniosa Virgo ceteras in se virtutes abscondere, sola Charitas (quia

flamma est) premi ac celari nequaquam, poterat. Hinc Rosæ colloquia, salutationes, responsa iugiter amoris diuini mentione condiebantur. Si cum familiaribus, Matronis, Virginibus sermocinandum, prima Rosæ vox erat: *amemus Deum nostrum, amemus*. Si de quacumque persona absente proferendum encomium, rem totam Rosa hoc absoluebat compendio: *Deum fortiter ac seriò amat*. Quotiescumq; sacramentaliter confessura procubuerat ad Confessarij pedes, munita crucis signaculo erumpebat in hæc verba: *Dominus tecum mi Pater. Deus sit amor noster. O quis donet vt eum perfectè diligamus. Heu! qui eum non diligunt, bonitatem ignorant.* In omni cõuersatione vnicum Rosæ oblectamentum erat ac solatium de amore Diuino aut audire aut loqui, inculcare supremam obligationem diligendi Numen, quod tantopere nos dilexit & diligit, varios distinguere titulos, modos, stimulos huius dilectionis, denique omne aliud dissertationis argumentum quantùmuis diuersissimum comi dexteritate huc inflectere, vt amor & amabilitas Dei in thema reliquorum discursuum succederet, quo obtento mirabile erat audire Virginem, aliàs taciturnam verbis aptissimis at vehementer ignitis ratiocinantem de debito charitatis, de affabili bonitate Dei dignãtis amari, de pulchritudine Maiestatis tam dignæ amari; tantùm hic Rosæ non deerant vocabula emphatica, hìc solùm abũdabat fluida eius facundia, hìc ei inardescebat spiritus, acuebatur vox, fulgurabant

ocu-

oculi, succendebantur præcordia, nemoque præsentium dubitare poterat, ex abūdantia cordis os loqui.

At verò cum sola erat in recessu tugurioli, aut cum putabat à nemine se obseruari, teneriùs simul atque liberiùs prosa, versu, sermone cantu ructabat solemnissima quæque Seraphici amoris axiomata. Quæstor Gundisaluus vnà cum vxore & liberis aliquando domi suæ clam auscultabat Rosam loco solitario Diuinos amores pijs clamoribus feruidiùs celebrantem; Summa contentæ vociferationis hæc erat, inuitabat per ordinem singulos creaturarum ordines ad amorem dulcissimi Creatoris, elementa, Cœlos, Angelos, plantas, animalia compellabat, idemtidem replicando: *amemus Deum, Deum amemus, amor Deus, Deus amor*. Nec perfunctoriè hæc dicebat, duabus ac interdum tribus horis vno defixa loco cœlumque respiciens his vocibus immorabatur, eo calore & impetu, vt audientium corda ad amorem & compunctionem ignara commouerit. Subinde non inueniens modum quo sibi inter hos feruores aut temperaret aut satisfaceret, citharam (: quàm pulsare numquam didicerat) arripiebat de proximo pariete fortè pēdulam, tactuque chordarum moderabatur impetum vocis, suauiter cantillando saucij querimonias amoris, vt omni ritu gestuque sese dilecto suo ostentaret amantem. Contigit aliquando citharæ omnes deesse chordas, nihilominùs Rosa citharizabat, intenta magis interiùs sonanti *decachordo psalterio cum canti-*

co, Videbatur sub his innocentissimis symphoniæ conatibus Rosa cum puello suo Amore repuerascere, & oblita omnium dolorum indulgebat simplici teneritudini intimorum affectuum: bulliebat corde, & existimans nullos è vicino sibi imminire arbitros, tantilla euaporatione feruentem spiritum solabatur. Accidit tamen quod abrepta dulcore intrantes & exeuntes domesticos non obseruarit. Vnde pluries de cantantis ore auditi sunt versus isti numeris Hispanicis illigati, quos vtcumque latinè reddiderim:

En; inter *flores* pulchrescis, & inter *oliuas*
Iesule, nec molli spernis adesse *Rosę*.

Lepores erant, quibus Virgo liberiùs adblandiebatur dignationi sui Dilecti, qui Rosam pauperem (: vtpote Matre *oliua* & Patre de *floribus* natam) minimè fastidierat, ex quo ab ea se tam tenerè amari. Multa de similibus amantis Rosæ vaporariis, de anteroticis ad Sponsum aspirijs, & eclogis dicenda superessent fortè non indigna relatu, sed properandum ad solidiora.

Vehementissimæ dilectionis comes & testis est zelus, nec huius in se ardores Virgo celare poterat; hinc tantopere vrebatur, sicubi priuatim aut publicè quidquam committeretur, quod Dei honorem vel in minimo violaret; certè nec leuissima dissimulabat. In primis otiosas in Ecclesia fabulas (: nobilitatis rusticum

ma-

malum) adeo detestabatur, vt quamquam timida verborumque parcissima continere se non posset, quin loquaces ob loci reuerentiam debitæ vrbanitatis admoneret, ea tamen moderatione, humilitate, prudentia, vt obsecrare potiùs quàm corripere videretur. Domi quotquot de familia erant, cauebant ne quas coram Virgine proferrent ineptias, verebantur censorium Rosæ adhuc paruule supercilium, nouerant puellam ad suas tam atroces & crebras iniurias patientissimam ea sola tolerare nequaquam posse quibus vel tenuiter Deum offendi existimaret. Hic illi à prima pueritia sensus fuit, nam vbi ceteræ proles pro garrulo rudis ætatis genio aut sordes loquebantur quas nondum intelligebant, aut cantilenas amatorias aliunde forsan auditas innoxiè repetebant, plorabat Rosa, fugiebat, puerile flagitium deferebat Matri, querebatur offendi Deũ, quodque alia ratione castigare satis non poterat, in se ipsa lachrymis amarissimis vindicabat. Mendacia, quæ puerorum assiduis iocis & loquacitati abesse vix vmquam solent, tam dirè execrebatur, vt proprium suum apophtegma esset: *nec pro Cœlo nec pro terra mentiendum, quia Deus veritas est.* Hinc si qui idpiam falsum etiam bona fide narrabatur ab alijs, pro accurato veritatis zelo placidissimè corrigebat referentem, interloquendo comiter, non sic sed tali modo rem accidisse, non istud sed illud factum aut dictum fuisse. Accidit vna circiter hora ante felicem Virginis ad meliora transitum, venire illuc Ke-

ligiosum quemdam Sacerdotem, quem illa videre ante mortem desiderauerat, huic intranti vna ex adstantibus fœminis bona fide dixit: opportunè venis ò Pater, iam enim Rosa vocari te iusserat. Audijt moribunda, deque veritate scrupulosiùs solicita attenuatum spiritum collegit in vocem, *non* (inquit) *erremus; te quidem videre ante meum obitum desideraui, idque solum dixi, nil vltra.* Nimirum tanta ei inerat cura veritatis, quia Deus est veritas. Læchrymas quia vnicè ad Dei ærarium pertinere didicerat, non patiebatur aliò à quoquam inutiliter profundi, cupiens has soli Diuinæ Maiestati in tributum ab omnibus reseruari; vnde quadam occasione videns plorantem Matrem, quasi Diuinæ Quæsturæ correpta zelo, hem (inquit) ò Mater quid agis? gazam prodigis soli Numinis thesauro inferendam? quin tu potiùs memineris pretiosum hunc liquorem deberi soli Deo in ablutionem nostrorum peccatorũ. Tanta Virgini zeloti cura fuit, nec quid vel honori vel tributo cælestis Sponsi decederet.

Eiusdem amicissimi zeli genuina soboles erat immensum illud gaudium quo vernabat Rosa quotiescumque Dei honorem & obsequium insigni aliquo successu videbat promoueri. Limense emporium fama impleuerat, quamdam mulierem Deo solemniter dicatam, fracto Religionis vinculo è Cantabria profugisse in Indias, ac sub virili habitu in ciuitate *Guamanga* diù errabundam, denique miro Dei beneficio redijsse ad cor, iamque in dicta

ciui-

ciuitate resumpto sacro schemate sub religiosa clausura inter Sanctimoniales degere. Hæc vt Rosæ innotuerunt vidisses flammigerum eius zelum tot succendi affectibus, quot rerum species in diuersa sensum abripiebant. Doluit primùm de sacrilega iniuria, qua Diuinus honor facinore tam fœdo ac publico fuerat violatus, at simul ei tripudiabat animus in victoria Diuinæ gratiæ: compatiebatur lapsæ peccatrici, simulque effusè lætabatur in eam miram Domini bonitatem ac Misericordiam publicè ab omnibus celebrari, huic festum diem agebat Rosa, non sic lætatura si totius Americæ sceptrum sibi imperiúque sorte vel dono obtigisset. Denique metuebat simul ac sperabat conuersæ peccatricis constantiæ ac stabilitati, verùm in solatij cumulum adfuit superna reuelatio, qua Rosam Christus ipse securam reddidit de seria reductæ Monialis pœnitudine, adiungens, eam non modò perseueraturam, sed insignem quoque sanctimoniæ gradum adepturam.

Nil erat quod satiaret Rosam amores suos Sponso testificari cupientem, vnde iugiter apud Confessarios lamentabatur, ingratam se esse tam suaui Numinis in se bonitati, nescire se modum aptè colendi tam excelsam amicitiam, dumque agebat omnia, nihil se egisse querebatur. Accidit, vnum ex suis Confessarijs grauiter infirmari; ac tempore quidem valde importuno, siquidem instabat propinquus dies, quo illi habendus erat solemnis ad populum sermo. Misit igitur qui Rosæ nun-

nunciarent, improuisa ægritudine se obrui, nec vires sibi futuras ad prædicandū, dolere se ob notabilem defectum qui festiuitatem ex parte obscuraturus erat, maximè cum ingens illustrium personarum multitudo ad concionem (:de qua fructus eximij sperabantur) fuisset inuitata. Rosa tristi nuncio exterrita post breuem deliberationem respondit: de Dei honore & obsequio hîc agitur. Eya itote, dicite infirmo, certissimè ipsum statuta die prædicaturum, tempestiuè aderunt vires vt possit, tametsi non sine conditione alteri onerosa. Conditio autem hæc erat, quòd Rosa interea sui Confessarij febres in se reciperet, prout olim Sanctæ Catarinæ Senensi contigit. Nec dubitauit Virgo pacisci cum Deo sub tali onere, malebat enim alienis febribus torreri per omnes medullas, quàm quòd ex concionis defectu gloria Dei in mutila festiuitate detrimentum pateretur. Euenit vti Virgo prædixerat, paucis ante concionem horis Prædicator conualuit, officioque præclarè functus est. Interea Rosam coquebat febris non sua. Nec tamen sermone abesse voluit, quia febrilem æstum facile superabat exæstuans Diuinæ gloriæ zelus.

Inquietissima vis amoris nihil non comminiscebatur quo seruiret vnicè dilecto. Compererat dictante historia, Sanctam Catarinam Senensem aliquando latenti sub forma pauperis Christo dedisse vestem, excogitauit ergo & amans Rosa methodum ac rationem qua Christum indumento spiritualibus lacinijs operosè cō-

texto deuotiſſimè amiciret. Nuſquam is ſibi occurrebat pauperior quàm vbi inBethlehem naſcebatur paruulus, nudus,cum inopi Matre extorris diuerſorio,algens in ſtabulo,panniculis obuolutus in vili præſepio. Huc igitur artes artuſque omnes intendebat Roſa, vt piorum operum ſingulari ac pretioſa conſutura dignos Amori infantulo veſtes præpararet. Lubet hic ſimpliciùs ex ipſis Roſæ pugillaribus recitare formulam, qua ſibimet Virgo hoc opus præfiniebat, ac ne labente memoria quidquam præteriret, hoc ordine ſingula notarat in pagella. *IESVS. Anno 1616. fauente & auxiliāte Ieſu Chriſto ſuaque benedicta Matre incipio parare veſtimentum dulciſſimo meo Ieſu naſcituro tremulo, nudo, egeno in Bethlehē* Induſiolum ſunto 50. *Letaniæ, 90 o. Roſaria, 5. dies inediæ in reuerentiā SS. Incarnationis. Panniculi conſtanto 9 ſtationibus ad SS. Euchariſtiā, nouem trientibus pſalterij Roſariani, & 9 diebus ieiunij, pro numero menſium quos in vtero puriſſimæ Matris exegit. Stragulis, 5 dies eſuriales, 5. ſtationes, totidemque integra Roſaria impenduntor pro honore ſui Natalis Faſciam præbento quinque Coronæ Domini, 5 dies inediæ, totidem ſtationes in reuerentiam ſuæ Circumciſionis. Fimbrias ac limbos tam ſtraguli quàm faſciolarum ambiūto 33. SS. Communiones, 33. interuentùs Miſſarum, 33 horæ mentalis orationis, 33 orationes Dominicæ, Angelicæque ſalutationes, totidem vicibus recitatio ſymboli Apoſtolorum, cum Gloria Patri, & antiph Salue Regina, item 33. trientes Roſarij Mariani, 33. dies ieiuniorum,*

& tria millia vorberum in venerationem suæ ætatis quam vixit in terris. Denique pro crepundijs puerulo offeram meas lachrymas, suspiria, actus amoris, cumque his animam & cor meum, vt nihil mihi remaneat, quia conuenit nihil me possidere.

Constat ex deuotæ Rosæ mystica officina pluries hoc vestimentorum genus prodijsse, nam subinde amicissimis personis eadem liberali dono cedebat offerenda, applicanda, circumponenda Iesulo nudo Amori suo. Et quid non egit vt is ab omnibus diligeretur? Placuit hic Rosæ ardor Saluatori, tantamque propagandi sui amoris solicitudinem ingenti miraculo obsignauit Deus, quod Capiti sequenti seorsim narrandum sepono.

CAPVT XIX.

Rosa, vt Christum omnibus amandum persuadeat, manifestum sudantis Imaginis miraculum impetrat.

IN domestico Gundisalui Quæstoris oratorio inter alias sacras Imagines tum venustate tum reuerentia celebris eminebat ilia quæ virilem Christi vultum scitissimis colororibus ac lineamentis exprimebat in tela. Huic Rosa peculiari deuotione erat addictissima, hanc effigiem quotiescumque diducto velo prostabat in altari, fixis obtutibus, auidissimis oculis hauriebat ac ferè sorbebat intensissima

con-

contemplatione , nimirum ſentiens cor ſuum concaleſcere dum illius aſpectui inhærebat .

Anno igitur MDCXVII. die xv. Aprilis (:qui Sabbathum erat) ad veſperam circa pulſum Angelicæ Salutationis Roſa cum vxore Gundiſalui & filiabus in prædicto Oratorio de more inſiſtebant orationi : detecta erat venerabilis illa ¦Saluatoris effigies , cui ad vtrumque latus binæ ardebant candelæ in altari , ac tertia procul inde lucebat ſeorſim in menſula . Hic Virgo vltra ſolitum cœpit vehementiùs ſuccuti amoris ſtimulis , vt nec voci temperare iam poſſet quin erecta in pedes feruidiſſimè ac ſonorè affaretur ſacram Imaginem, quaſi ſola in oratorio fuiſſet. Summa vaporantis alloquij hæc erat: Domine, ò quādo te omnes diligēt prout diligi mereris?quouſq;patieris hominum peccatis te irritari atq; irreuerēter haberi?ò quis det, vt cuncti agnoſcant, quali quantoq;amore dignus ſis ? vt capiant, non pœnarum ſeruili formidine , non mera ſpe mercenaria pręmiorum , ſed propter te amandum teeſſe ? eya fac Domine, fac te amari vt decet, excute pharetram , vibra quaquauerſum ignita puriſſimi tui amoris iacula, erumpant vbique luculenta cordium incendia , tibi tibi famulentur vniuerſi , tibi ſeſe eneruet omne pectus præ violentia charitatis , tibi omnium affectuum ſudent balſama , tibi inquam , tibi amabiliſſime Ieſu , qui tanto humani generis amore bullis & æſtuas . Inter has ſimileſque voces Quæſtoris vxor clam ex oratorio in-

& tria millia vorberum in venerationem suæ ætatis quam vixit in terris. Denique pro crepundijs puerulo offeram meas lachrymas, suspiria, actus amoris, cumque his animam & cor meum, vt nihil mihi remaneat, quia conuenit nihil me possidere.

Constat ex deuotæ Rosæ mystica officina pluries hoc vestimentorum genus prodijsse, nam subinde amicissimis personis eadem liberali dono cedebat offerenda, applicanda, circumponenda Iesulo nudo Amori suo. Et quid non egit vt is ab omnibus diligeretur? Placuit hic Rosæ ardor Saluatori, tantamque propagandi sui amoris solicitudinem ingenti miraculo obsignauit Deus, quod Capiti sequenti seorsim narrandum seposito.

CAPVT XIX.

Rosa, vt Christum omnibus amandum persuadeat, manifestum sudantis Imaginis miraculum impetrat.

IN domestico Gundisalui Quæstoris oratorio inter alias sacras Imagines tum venustate tum reuerentia celebris eminebat illa quæ virilem Christi vultum scitissimis colororibus ac lineamentis exprimebat in tela. Huic Rosa peculiari deuotione erat addictissima, hanc effigiem quotiescumque diducto velo prostabat in altari, fixis obtutibus, auidissimis oculis hauriebat ac ferè sorbebat intensissima

con-

contemplatione, nimirum ſentiens cor ſuum concaleſcere dum illius aſpectui inhærebat.

Anno igitur MDCXVII. die xv. Aprilis (:qui Sabbathum erat) ad veſperam circa pulſum Angelicæ Salutationis Roſa cum vxore Gundiſalui & filiabus in prædicto Oratorio de more inſiſtebant orationi: detecta erat venerabilis illa Saluatoris effigies, cui ad vtrumque latus binæ ardebant candelæ in altari, ac tertia procul inde lucebat ſeorſim in menſula. Hic Virgo vltra ſolitum cœpit vehementiùs ſuccuti amoris ſtimulis, vt nec voci temperare iam poſſet quin erecta in pedes feruidiſſimè ac ſonorè affaretur ſacram Imaginem, quaſi ſola in oratorio fuiſſet. Summa vaporantis alloquij hæc erat: Domine, ò quādo te omnes diligēt prout diligi mereris? quouſq; patieris hominum peccatis te irritari atq; irreuerēter haberi? ò quis det, vt cuncti agnoſcant, quali quantoq; amore dignus ſis? vt capiant, non pœnarum ſeruili formidine, non mera ſpe mercenaria premiorum, ſed propter te amandum te eſſe? eya fac Domine, fac te amari vt decet, excute pharetram, vibra quaquauerſum ignita puriſſimi tui amoris iacula, erumpant vbique luculenta cordium incendia, tibi tibi famulentur vniuerſi, tibi ſeſe eneruet omne pectus præ violentia charitatis, tibi omnium affectuum ſudent balſama, tibi inquam, tibi amabiliſſime Ieſu, qui tanto humani generis amore bullis & æſtuas. Inter has ſimileſque voces Quæſtoris vxor clam ex oratorio in

vi-

vicinum atrium se proripuit cum filiabus, ne fortè loquenti Virgini interstreperent, aut liberiores hos impetus respectu importunæ præsentiæ impedirent. Vna tamen filiarum non abnuente Matre irrepsit quasi candelas emunctorio in Altari purgatura: statimque velut subitaneo pauore Rosam interpellans, quid video? inquit, en vultum Saluatoris totum sudor operuit. Audiuit hæc foris Mater, & confestim ingressa vidit copiosas sudoris guttulas instar minutissimorum vnionum tota sacratissimæ Imaginis facie conspicuas lucere ac prominere: subnascebantur aliæ alijs, & mutuo attritu resoluebantur influxum, diuersisque lineis per pictos capillos & barbam stillatim decurrebant. Attonita spectaculo, nec ausa propiùs accedere, misit qui maritum domo fortè absentem citissimè aduocaret, is enim Secretarium Ioannem de Tineo tunc è portu Callaoensi Limam reuersum negotiorum causa conuenerat. Venerunt ambo, ignari quid rerum ageretur: vixque oratorium ingressi, vbi vxor cum Ioãne de Benauides & Petro Chiandro familiaribus taciti expectabant, viderunt non sine ictu pietatis effigiem vndequaque velut roris antelucani guttulis cõfertim madidam & obductam, iamque stillæ ad ipsum vsque marginem ligneum qui picturam includebat defluxerant, ac nouæ identidem guttæ à fronte, maxillis, oculis succrescebant.

Obest miraculorum fidei præceps credulitas, prodest circumspecta dubitatio, vt seueritate examinis ceu polituræ defri-

ctu

ctu simul exploretur soliditas & clarescat veritas. Ita hic euenit: nam Gundisaluus in primis Angelinum Medorium Romanum qui imaginem pinxerat, in ædes suas aduocauit, vt sudoris originem, si fortè à natura colorum esset inuestigaret. Adfuit pictor, limpidissimi humoris claritatem miratus, digito guttas aliquot delibauit, fricuit, naribus admouit, cumque nihil aut olidum aut oleaceum posset deprehendere, lustratis diligenter omnibus edixit, supernaturale sibi omnino videri quod in imagine gerebatur; coloris, odoris, tactus aliarumque circumstantiarum experimenta neutiquam fallere, naturæ artisque industrias tali prodigio longè abesse. His minimè contentus Quæstor fidum hominem Andream Lopez ablegat, iubetque è vicino Societatis Iesu Collegio accersiri nominatim Patres Didacum Martinez & Didacum de Peñalosa, sic tamen vt neutri ad quid ea hora vocarentur indicaret. Venit P. Peñalosa cum socio Francisco Lopez coadiutore, nam impeditus erat P. Martinez, & tertia noctis hora imminebat. Intrauit vterque ac breui oratione præmissa ad altare propior accessit, sudantem adhuc vultum diù attentèq; contemplatus demum petito gossipio leniter humorem abstersit. Verùm quò plus detergebatur plus noui sudoris erumpebat, rursus ergo Peñalosa gossipium quà siccum erat applicuit, rursum guttulis guttæ, riuis riuuli succedere. Dehinc chartam adhibuit, visurus an fortè ex coloribus oleo temperatis vnctuosa aliqua pinguedo

guedo humori ineſſet; commaduit charta, ſed paulò poſt ſiccabatur, vnde purè aqueum eſſe collegit. Quatuor continuis horis & vltra durauit pium oſtentum, cũctis per gyrum admirantibus, quòd nullo colorum aut venuſtatis detrimento vultus ille ſacerrimus poſt ſudores pulchrior viuidiorque ſolito appareret. Nec adeo euanuit hic ſudor quin ſub barba vſque ad oram marginis veſtigia reliquerit multis poſt annis & luſtris palam conſpicua.

Supererat publicæ autoritatis legale examen & diſquiſitio, vt euidentiùs innoteſceret miraculi certitudo. Itaque Limanus Archiepiſcopus D. Bartolomæus *Lobo guerrero* capiendis legitimis informationibus Iudicem conſtituit Doctorem Ioannem *de la Rocca* Parochum & Archidiaconum Metropolitanum, qui coram Notario Iacobo Blanca Presbytero auditis omnium qui ſpectaculo interfuerant vniſonis teſtimonijs rei geſtæ ſeriem ex ordine totam excepit, ac tabellioni ritè in protocollum referendã commiſit. Interea Gundiſaluum, vxorem, familiam grauiſſimus inuaſit timor, ne fortè ob aliquod ſuum aut domeſticorum occultum ſcelus hoc in ſuis ædibus portentum accidiſſet, aut impendentem aliquam Diuinæ vltionis cladem miſeris comminaretur. Verùm his facilè Roſa totius arcani probè cõſcia occurrit, voce tranquilla & placida iubens ne timerent, nihil terrificum, nil ſiniſtrum horridumue portendi, totum hoc quidquid fuerat miraculi eò dũtaxat ſpectare ac tendere, vt Saluator quàm enixè
cu-

cupiat amari ab omnibus, ipſomet ſudorifero vultu æſtuque præter ordinem luculentò manifeſtaret; proſcenium iſtud ſolius fuiſſe Diuini amoris reciprocos hominum amores inuitantis: non vnico ore ſed poris omnibus clamaſſe in imagine Redemptorem: *redamate amantem vos*. Quis enim perciperet laxari in hunc clamorem poros niſi cum ſudant? Nondum Roſa loqui deſerat cum Gundiſalui vxori in memoriam recurrerunt ignita alloquia quibus Virgo Imaginem affata fuerat ante ſudorem, conferebat anteriora poſtremis, & mirè inuicem conſonare deprehendit. Nec minùs aperte quotquot ſudoris ſpectaculo coram fruiti erant, fatebantur, ſe ſub illius intuitu nouos, acutos, inſolitos ſenſiſſe Diuini amoris ſtimulos, idque erat quod Virgo tam ardenter & anxiè flagitarat. Non ſatiantur ſic amãtes orare iugiter: *flammeſcat igne charitas, accendat ardor proximos*.

Neque hìc ſtetit miraculum quin partu noui miraculi & ſuam certitudinem aſſereret, & Roſæ brachium fidemque liberaret. Paucis ante diebus (: nempe feria 2. Paſchatis) Roſa lapſu fortuitu terræ alliſa brachium grauiter offenderat; Chirurgi tumidis ac liuentibus indicijs territi iudicarunt aut Virginem deinceps mancam ea parte remanſuram, aut ſaltem curationis laborem admodum prolixum incertumque fore, periculum longè minus fuiſſe interceſſurum, ſi oſſa in partes diffracta crepuiſſent; Roſa patiendi aſſuetudine ac deſiderio fortis hæc quaſi de

alieno brachio dicta tranquillè excipiebat : nihilominus die quadam familiariter cum Gundisalui vxore de prodigio sudãtis Imaginis conferens, repente se sensit excitari ad fiduciam recuperandæ sanitatis, modò gossipiũ quod prodigioso Imaginis sudore maduerat, contusis brachij sui neruis ac musculis applicaretur. Quæstoris vxor quasi de virginis ore verbum rapiens confestim gossipium attulit, fascias solui, floccos imponi iubet. Cunctabatur Virgo, metuens præproperè sibi dolores eripi, quos pro Sponsi amore diutiùs tolerare optabat, causabatur se citra Cõfessarij permissionem nil præsumpturam. Ne tamen oblatam remedij gratiã videretur aspernari, cõtinuò ipsamet Confessariũ adijt in Æde S. Dominici, cãdore quo solebat ré exposuit, nutũ expectauit. Cõfessarius nil differendũ esse edixit, iret, properaret, gossipiũ apponeret, seseq; Diuino fauori submitteret. Factũ vt ille imperauerat. Meridiei pũctus erat, quãdo D. Maria Vsateguí proprijs manibus Rosæ domũ reduci brachiũ nudauit, gossipiũ circumduxit, alligaturã reposuit. Mox Virgo in oratoriũ se proripuit, ac inde post duas circiter horas egressa brachium vndequaq; sanum, & flexile ostentauit. Gauisa Domina de modo ac mora curationis inquisiuit; cui Rosa; vix (inquit) in oratorio ad prece, coram S. Imagine me composueram, quando attractu præualido sensi redire ad sua loca distortos neruos, detumescere pulpos, distringi musculos, nec tamen redire statim volui, donec cœlesti Medico

dico grates ex debito persoluissem; in his nonnihil me distinui; tolle iam gossipium, tolle fascias, quia in tuto sunt omnia. Beneficium tam repentinum totas ædes exciuit in securæ gratulationis lætitiam, mirabantur omnes, & præcipuè Chirurgi qui pridie metuerát oleum & operam perdi, siquidem intractabile viderant brachium & in omnem medelam contumax, vt non vererentur tamquam de incurabili ambiguè mussitare.

Exinde grauior tempestas formidinis Gundisaluo incubuit sed nouo Rosæ solatio mox dissipanda. Serpebat incertus per vrbem rumusculus, sacram Imaginem de priuato Oratorio auferendam iri, velut publico ac celebriori loco dignissimam. Torquebat hæc fama Quæstorem, consortem, filias, quòd ægerrimè paterentur domesticum hunc thesaurum quotidiano suo ac suorum conspectui, deuotioni, gaudio subduci, præsertim quia pluries à Rosa didicerant, gratiosam hanc Saluatoris effigiem toti domui salutarem esse, in ea Diuinam misericordiam secretiùs operari sua magnalia, frequenter ab illa benedictionem supernæ dulcedinis emanare. Sed animosa Virgo, vt comperit anxium Gundisaluum hac formidine cruciari, ne quidquam dubites, ait, mi Pater (:nam ipsum & vxorem parentum nomine honorare consueuerat) ne inquam timueris, non enim huiuscemodi ostenta nobis indulsit benignus iste Saluator tamquam propediem his ædibus abiturus; nobiscum ille habitare dignabitur, certus esto. Quod

ligiosum quemdam Sacerdotem, quem illa videre ante mortem desiderauerat, huic intranti vna ex adstantibus fœminis bona fide dixit: opportunè venis ò Pater, iam enim Rosa vocari te iusserat. Audijt moribunda, deque veritate scrupulosiùs solicita attenuatum spiritum collegit in vocem, *non* (inquit) *erremus; te quidem videre ante meum obitum desideraui, idque solum dixi, nil vltra*. Nimirum tanta ei inerat cura veritatis, quia Deus est veritas. Læchrymas quia vnicè ad Dei ærarium pertinere didicerat, non patiebatur aliò à quoquam inutiliter profundi, cupiens has soli Diuinæ Maiestati in tributum ab omnibus reseruari; vnde quadam occasione videns plorantem Matrem, quasi Diuinæ Quæsturæ correpta zelo, hem (inquit) ò Mater quid agis? gazam prodigis soli Numinis thesauro inferendam? quin tu potiùs memineris pretiosum hunc liquorem deberi soli Deo in ablutionem nostrorum peccatorũ. Tanta Virgini zeloti cura fuit, nec quid vel honori vel tributo cælestis Sponsi decederet.

Eiusdem amicissimi zeli genuina soboles erat immensum illud gaudium quo vernabat Rosa quotiescumque Dei honorem & obsequium insigni aliquo successu videbat promoueri. Limense emporium fama impleuerat, quamdam mulierem Deo solemniter dicatam, fracto Religionis vinculo è Cantabria profugisse in Indias, ac sub virili habitu in ciuitate *Guamanga* diù errabundam, denique miro Dei beneficio redijsse ad cor, iamque in dicta

ciui-

ciuitate resumpto sacro schemate sub religiosa clausura inter Sanctimoniales degere. Hæc vt Rosæ innotuerunt vidisses flammigerum eius zelum tot succendi affectibus, quot rerum species in diuersa sensum abripiebant. Doluit primùm de sacrilega iniuria, qua Diuinus honor facinore tam fœdo ac publico fuerat violatus, at simul ei tripudiabat animus in victoria Diuinæ gratiæ: compatiebatur lapsæ peccatrici, simulque effusè lætabatur in eam miram Domini bonitatem ac Misericordiam publicè ab omnibus celebrari, huic festum diem agebat Rosa, non sic lætatura si totius Americæ sceptrum sibi imperiũque sorte vel dono obtigisset. Denique metuebat simul ac sperabat conuersæ peccatricis constantiæ ac stabilitati, verùm in solatij cumulum adfuit superna reuelatio, qua Rosam Christus ipse securam reddidit de seria reductæ Monialis pœnitudine, adiungens, eam non modò perseueraturam, sed insignem quoque sanctimoniæ gradum adepturam.

Nil erat quod satiaret Rosam amores suos Sponso testificari cupientem, vnde iugiter apud Confessarios lamentabatur, ingratam se esse tam suaui Numinis in se bonitati, nescire se modum aptè colendi tam excelsam amicitiam, dumque agebat omnia, nihil se egisse querebatur. Accidit, vnum ex suis Confessarijs grauiter infirmari; ac tempore quidem valde importuno, siquidem instabat propinquus dies, quo illi habendus erat solemnis ad populum sermo. Misit igitur qui Rosæ

nun-

nunciarent, improuisa ægritudine se obrui, nec vires sibi futuras ad prædicandũ, dolere se ob notabilem defectum qui festiuitatem ex parte obscuraturus erat, maximè cum ingens illustrium personarum multitudo ad concionem (:de qua fructus eximij sperabantur) fuisset inuitata. Rosa tristi nuncio exterrita post breuem deliberationem respondit: de Dei honore & obsequio hic agitur. Eya itote, dicite infirmo, certissimè ipsum statuta die prædicaturum, tempestiuè aderunt vires vt possit, tametsi non sine conditione alteri onerosa. Conditio autem hæc erat, quòd Rosa interea sui Confessarij febres in se reciperet, prout olim Sanctæ Catarinæ Senensi contigit. Nec dubitauit Virgo pacisci cum Deo sub tali onere, malebat enim alienis febribus torreri per omnes medullas, quàm quòd ex concionis defectu gloria Dei in mutila festiuitate detrimentum pateretur. Euenit vti Virgo prædixerat, paucis ante concionem horis Prædicator conualuit, officioque præclarè functus est. Interea Rosam coquebat febris non sua. Nec tamen sermone abesse voluit, quia febrilem æstum facile superabat exæstuans Diuinæ gloriæ zelus.

Inquietissima vis amoris nihil non comminiscebatur quo seruiret vnicè dilecto. Compererat dictante historia, Sanctam Catarinam Senensem aliquando latenti sub forma pauperis Christo dedisse vestem, excogitauit ergo & amans Rosa methodum ac rationem qua Christum indumento spiritualibus lacinijs operosè cõ-

texto deuotiſſimè amiciret. Nuſquam is ſibi occurrebat pauperior quàm vbi in Bethlehem naſcebatur paruulus, nudus, cum inopi Matre extorris diuerſorio, algens in ſtabulo, panniculis obuolutus in vili præſepio. Huc igitur artes artuſque omnes intendebat Roſa, vt piorum operum ſingulari ac pretioſa conſutura dignos Amori infantulo veſtes præpararet. Lubet hìc ſimpliciùs ex ipſis Roſæ pugillaribus recitare formulam, qua ſibimet Virgo hoc opus præfiniebat, ac ne labente memoria quidquam præteriret, hoc ordine ſingula notarat in pagella. *IESVS. Anno 1616. fauente & auxiliãte Ieſu Chriſto ſuaque benedicta Matre incipio parare veſtimentum dulciſſimo meo Ieſu naſcituro tremulo, nudo, egeno in Bethlehẽ Induſiolum ſunto 50. Letaniæ, 90 o. Roſaria, 5. dies inediæ in reuerentiã SS. Incarnationis. Panniculi conſtanto 9 ſtationibus ad SS. Euchariſtiã, nouem trientibus pſalterij Roſariani, & 9 diebus ieiunij, pro numero menſium quos in vtero puriſſima Matris exegit. Stragulis, 5 dies eſuriales, 5. ſtationes, totidemque integra Roſaria impenduntor pro honore ſui Natalis Faſciam prebento quinque Coronæ Domini, 5 dies inediæ, totidem ſtationes in reuerentiam ſuæ Circumciſionis. Fimbrias ac limbos tam ſtraguli quàm faſciolarum ambiũto 33. SS. Communiones, 33. interuentiis Miſſarum, 33 horæ mentalis orationis, 33 orationes Dominicæ, Angelicæque ſalutationes, totidem vicibus recitatio ſymboli Apoſtolorum, cum Gloria Patri, & antiph Salue Regina, item 33. trientes Roſarii Mariani, 33. dies ieiuniorum,*

&

& tria millia verberum in venerationem suæ ætatis quam vixit in terris. Denique pro crepundijs puerulo offeram meas lachrymas, suspiria, actus amoris, cumque his animam & cor meum, vt nihil mihi remaneat, quia conuenit nihil me possidere.

Constat ex deuotæ Rosæ mystica officina pluries hoc vestimentorum genus prodijsse, nam subinde amicissimis personis eadem liberali dono cedebat offerenda, applicanda, circumponenda Iesulo nudo Amori suo. Et quid non egit vt is ab omnibus diligeretur? Placuit hic Rosæ ardor Saluatori, tantamque propagandi sui amoris solicitudinem ingenti miraculo obsignauit Deus, quod Capiti sequenti seorsim narrandum sepono.

CAPVT XIX.

Rosa, vt Christum omnibus amandum persuadeat, manifestum sudantis Imaginis miraculum impetrat.

IN domestico Gundisalui Quæstoris oratorio inter alias sacras Imagines tum venustate tum reuerentia celebris eminebat illa quæ virilem Christi vultum scitissimis colororibus ac lineamentis exprimebat in tela. Huic Rosa peculiari deuotione erat addictissima, hanc effigiem quotiescumque diducto velo prostabat in altari, fixis obtutibus, auidissimis oculis hauriebat ac ferè sorbebat intensissima

con-

contemplatione, nimirum ſentiens cor ſuum concaleſcere dum illius aſpectui inhærebat.

Anno igitur MDCXVII. die xv. Aprilis (:qui Sabbathum erat) ad veſperam circa pulſum Angelicæ Salutationis Roſa cum vxore Gundiſalui & filiabus in prædictoOratorio de more inſiſtebant orationi: detecta erat venerabilis illa ¡Saluatoris effigies, cui ad vtrumque latus binæ ardebant candelæ in altari, ac tertia procul inde lucebat ſeorſim in menſula. Híc Virgo vltra ſolitum cœpit vehementiùs ſuccuti amoris ſtimulis, vt nec voci temperare iam poſſet quin erecta in pedes feruidiſſimè ac ſonorè affaretur ſacram Imaginem, quaſi ſola in oratorio fuiſſet. Summa vaporantis alloquij hæc erat: Domine, ò quādò te omnes diligēt prout diligi mereris?quouſq;patieris hominum peccatis te irritari atq; irreuerēter haberi?ò quis det, vt cuncti agnoſcant, quali quantoq;amore dignus ſis? vt capiant, non pœnarum ſeruili formidine, non mera ſpe mercenaria pręmiorum, ſed propter te amandum te eſſe? eya fac Domine, fac te amari vt decet, excute pharetram, vibra quaquauerſum ignita puriſſimi tui amoris iacula, erumpant vbique luculenta cordium incendia, tibi tibi famulentur vniuerſi, tibi ſeſe eneruet omne pectus præ violentia charitatis, tibi omnium affectuum ſudent balſama, tibi inquam, tibi amabiliſſime Ieſu, qui tanto humani generis amore bullis & æſtuas. Inter has ſimileſque voces Quæſtoris vxor clam ex oratorio in-

vi-

vicinum atrium ſe proripuit cum filiabus, ne fortè loquenti Virgini interſtreperent, aut liberiores hos impetus reſpectu importunæ præſentiæ impedirent. Vna tamen filiarum non abnuente Matre irrepſit quaſi candelas emunctorio in Altari purgatura: ſtatimque velut ſubitaneo pauore Roſam interpellans, quid video? inquit, en vultum Saluatoris totum ſudor operuit. Audiuit hæc foris Mater, & confeſtim ingreſſa vidit copioſas ſudoris guttulas inſtar minutiſſimorum vnionum tota ſacratiſſimæ Imaginis facie conſpicuas lucere ac prominere: ſubnaſcebantur aliæ alijs, & mutuo attritu reſoluebantur influxum, diuerſiſque lineis per pictos capillos & barbam ſtillatim decurrebant. Attonita ſpectaculo, nec auſa propiùs accedere, miſit qui maritum domo fortè abſentem citiſſimè aduocaret, is enim Secretarium Ioannem de Tineo tunc è portu Callaoenſi Limam reuerſum negotiorum cauſa conuenerat. Venerunt ambo, ignari quid rerum ageretur: vixque oratorium ingreſſi, vbi vxor cum Ioāne de Benauides & Petro Chiandro familiaribus taciti expectabant, viderunt non ſine ictu pietatis effigiem vndequaque velut roris antelucani guttulis cōfertim madidam & obductam, iamque ſtillæ ad ipſum vſque marginem ligneum qui picturam includebat defluxerant, ac nouæ identidem guttæ à fronte, maxillis, oculis ſuccreſcebant.

Obeſt miraculorum fidei præceps credulitas, prodeſt circumſpecta dubitatio, vt ſeueritate examinis ceu polituræ defri-

ctu simul exploretur soliditas & clarescat veritas. Ita hic euenit: nam Gundisaluus imprimis Angelinum Medorium Romanum qui imaginem pinxerat, in ædes suas aduocauit, vt sudoris originem, si fortè à natura colorum esset inuestigaret. Adfuit pictor, limpidissimi humoris claritatem miratus, digito guttas aliquot delibauit, fricuit, naribus admouit, cumque nihil aut olidum aut oleaceum posset deprehendere, lustratis diligenter omnibus edixit, supernaturale sibi omnino videri quod in imagine gerebatur; coloris, odoris, tactus aliarumque circumstantiarum experimenta neutiquam fallere, naturæ artisque industrias tali prodigio longè abesse. His minimè contentus Quæstor fidum hominem Andream Lopez ablegat, iubetque è vicino Societatis Iesu Collegio accersiri nominatim Patres Didacum Martinez & Didacum de Peñalosa, sic tamen vt neutri ad quid ea hora vocarentur indicaret. Venit P. Peñalosa cum socio Francisco Lopez coadiutore, nam impeditus erat P. Martinez, & tertia noctis hora imminebat. Intrauit vterque ac breui oratione præmissa ad altare propior accessit, sudantem adhuc vultum diù attentèq; contemplatus demum petito gossipio leuiter humorem abstersit. Verùm quò plus detergebatur plus noui sudoris erumpebat, rursus ergo Peñalosa gossipium quà siccum erat applicuit, rursum guttulis guttæ, riuis riuuli successere. Dehinc chartam adhibuit, visurus an fortè ex coloribus oleo temperatis vnctuosa aliqua pinguedo

guedo humori inesset; commaduit charta, sed paulò post siccabatur, vnde purè aqueum esse collegit. Quatuor continuis horis & vltra durauit pium ostentum, cūctis per gyrum admirantibus, quòd nullo colorum aut venustatis detrimento vultus ille sacerrimus post sudores pulchrior viuidiorque solito appareret. Nec adeo euanuit hic sudor quin sub barba vsque ad oram marginis vestigia reliquerit multis post annis & lustris palam conspicua.

Supererat publicæ autoritatis legale examen & disquisitio, vt euidentiùs innotesceret miraculi certitudo. Itaque Limanus Archiepiscopus D. Bartolomæus *Lobo guerrero* capiendis legitimis informationibus Iudicem constituit Doctorem Ioannem *de la Rocca* Parochum & Archidiaconum Metropolitanum, qui coram Notario Iacobo Blanca Presbytero auditis omnium qui spectaculo interfuerant vnisonis testimonijs rei gestæ seriem ex ordine totam excepit, ac tabellioni ritè in protocollum referendā commisit. Interea Gundisaluum, vxorem, familiam grauissimus inuasit timor, ne fortè ob aliquod suum aut domesticorum occultum scelus hoc in suis ædibus portentum accidisset, aut impendentem aliquam Diuinæ vltionis cladem miseris comminaretur. Verùm his facilè Rosa totius arcani probè cōscia occurrit, voce tranquilla & placida iubens ne timerent, nihil terrificum, nil sinistrum horridumue portendi, totum hoc quidquid fuerat miraculi eò dūtaxat spectare ac tendere, vt Saluator quàm enixè

cu-

cupiat amari ab omnibus, ipſomet ſudorifero vultu ęſtuque præter ordinem luculentò manifeſtaret; proſcenium iſtud ſolius fuiſſe Diuini amoris reciprocos hominum amores inuitantis: non vnico ore ſed poris omnibus clamaſſé in imagine Redemptorem: *redamate amantem vos*. Quis enim perciperet laxari [in hunc clamorem poros niſi cum ſudant? Nondum Roſa loqui deſerat cum Gundiſalui vxori in memoriam recurrerunt ignita alloquia quibus Virgo Imaginem affata fuerat ante ſudorem, conferebat anteriora poſtremis, & mirè inuicem conſonare deprehendit. Nec minùs] apertè quotquot ſudoris ſpectaculo coram fruiti erant, fatebantur, ſe ſub illius intuitu nouos, acutos, inſolitos ſenſiſſe Diuini amoris ſtimulos, idque erat quod Virgo tam ardenter & anxiè flagitarat. Non ſatiantur ſic amātes orare iugiter: *flammeſcat igne charitas, accendat ardor proximos*.

Neque hìc ſtetit miraculum quin partu noui miraculi & ſuam certitudinem aſſereret, & Roſæ brachium fidemque liberaret. Paucis ante diebus (: nempe feria 2. Paſchatis) Roſa lapſu fortuitu terrę alliſa brachium grauiter offenderat; Chirurgi tumidis ac liuentibus indicijs territi iudicarunt aut Virginem deinceps mancam ea parte remanſuram, aut ſaltem curationis laborem admodum prolixum incertumque fore, periculum longè minus fuiſſe interceſſurum, ſi oſſa in partes diffracta crepuiſſent; Roſa patiendi aſſuetudine, ac deſiderio fortis hæc quaſi de

alieno

dico grates ex debito persoluissem; in his nonnihil me distinui; tolle iam gossipium, tolle fascias, quia in tuto sunt omnia. Beneficium tam repentinum totas ædes exciuit in securæ gratulationis lætitiam, mirabantur omnes, & præcipuè Chirurgi qui pridie metuerāt oleum & operam perdi, siquidem intractabile viderant brachium & in omnem medelam contumax, vt non vererentur tamquam de incurabili ambiguè mussitare.

Exinde grauior tempestas formidinis Gundisaluo incubuit sed nouo Rosæ solatio mox dissipanda. Serpebat incertus per vrbem rumusculus, sacram Imaginem de priuato Oratorio auferendam iri, velut publico ac celebriori loco dignissimam. Torquebat hæc fama Quæstorem, consortem, filias, quòd ægerrimè paterentur domesticum hunc thesaurum quotidiano suo ac suorum conspectui, deuotioni, gaudio subduci, præsertim quia pluries à Rosa didicerant, gratiosam hanc Saluatoris effigiem toti domui salutarem esse, in ea Diuinam misericordiam secretiùs operari sua magnalia, frequenter ab illa benedictionem supernæ dulcedinis emanare. Sed animosa Virgo, vt comperit anxium Gundisaluum hac formidine cruciari, ne quidquam dubites, ait, mi Pater (:nam ipsum & vxorem parentum nomine honorare consueuerat) ne inquam timueris, non enim huiusce modi ostenta nobis indulsit benignus iste Saluator tàmquam propediem his ædibus abiturus; nobiscum ille habitare dignabitur, certus esto. Quòd

si ob gratiam nuperrimi miraculi pictura illa hinc auferenda est, totum simul oratorium cum reliquis eiusdem sanctis iconibus auferant necesse est, quia pleræque miris in nos beneficijs certant scatentq; arcanis prodigijs.

Ita esse pridem coniecerant ex affectu, deuotione, reuerentia, quam peculiariter modò huic modò illi ibidem Imagini Rosa impendebat, velut inde fauoris Diuini copiosior eam aura afflasset. Prostabat in Altari Oratorij imago Iesu paruuli venustis coloribus adumbrata; in hanc Virgo sæpissimè iaciebat ardentes oculos, huic mittebat crebra ex imo pectore suspiria, hanc deperibat, nec toto cautissimæ suæ modestiæ velo sufficiebat intimos erga illum feruores abscondere. Obseruauit hęc tacitè Maria de Vsategui, prudentique solertia demum à Virgine per ambages elicuit quid rerum illic lateret. Fatebatur ingenuà Rosa ad omnem illius picturæ intuitum nouo se perfundi calore & gaudio, subsultare præcordia, inflammari spiritum, eò quòd Diuinus ille puerulus videbatur sibi nunc blando arrisu salutem dicere, nunc suaui radiorum effluxu animam trāsfigere, aliquando etiam curta brachiola foras protendere velut in amplexum Rosæ iam-iam vltrò procursurus. Hæc narrans inaderscebat, nec cohibere se poterat quin fortiùs vocem attolleret in paranesim, eya, inquiebat, ò Mater, æstimato hunc cœlestem paruulum, famulare huic Domino, cole venerare, ama hunc Regem gloriæ, qui sine intermissione ex pusil-

pusilla icone tam grandia in nos dona cōgerit, paratus maiora & plura effundere, modò velimus capere. Redibat inde protinus ad eam de qua supra virilem Seruatoris nostri effigiem, asserebat hac se medullitus instaurari ac refici, nonnullosque in anima & corpore effectus experiri simillimos ijs quos in sumptione Sanctissimæ Eucharistiæ percipiebat. Deniq; ingemiscebat querula, tam raros & paucos esse qui Dominum tam suaué toto ac puro affectu redamarent, hunc sibi dolorem videri prorsus intolerabilem, optabat sibi obtigisse sexum, facundiam, vires, quibus vniuerso terrarum orbi solum Iesu Christi amorem persuaderet; nempè idipsum olim Seraphica sua Mater ac Magistra optauerat, & tandem inter hos ardores increpabat seipsam quòd non arderet satis.

CAPVT XX.

Rosam imago Deiparæ in SS. Rosarij Sacello creberrimè solatur, mulcet, instruit.

SVpra-dictis penè gemella sunt quæ hic narrabimus; at prælibāda sunt ex multis paucula de singulari prærogatiua celeberrimæ huius Imaginis, quæ inde ab introductæ Christianæ Fidei primis initijs prima toti Peruano Regno per publica beneficia innotuit, & priuatim Rosæ nostræ tam eximiè chara fuit atque propitia.

Statua est ex ignoto ligno ad humanæ staturæ proceritatem affabrè sculpta in formosam effigiem Magnæ Deiparæ paruulum Iesum gestantis in vlna, manuque altera Mundo Rosarium suum porrigentis. Hanc Christiani conquirendarum Indiarum auspicem ex Hispanijs secum aduectam inter prima Limanæ vrbis molimina primo ibidem veræ Religionis Templo (: cui à Sanctissimo Rosario coæuum nomen est) solemni ritu collocarunt, adstructo Fratrũ Prædicatorum insigni cœnobio. Prosperrimum id propagandæ illic Fidei nomen & exordium fuit, nam simul in hoc Templo quod vnicum tunc extabat, sub tutelari præsidió Diuæ Virginis ad titulum S. Rosarij constituta fuit Parochia, hic primus instructis catechumenis patuit fons lustralis quo infideles ad veri Numinis cultum adducti cæpere per S. Baptismi ianuam intromitti ad caulam ouium Christi; hinc demum ad alias quę paulatim fundabantur sacras Aedes tota Sacramentorum administratio promanauit, ac velut ex vno Augustissimæ Cœlorum Reginæ parthenico Roseto Ver nascentis Fidei in omnem circuitum floridè se diffudit.

Anno 1535. iuxta *Caxaguanam* in Cusco ac finitimis prouincijs gentilium Indorum plusquam 200000. sub signis erant vt Catholicum exercitum sexcentis non ampliùs capitibus numerosum proculcarent potiùs quàm profligarent. Aderant Christianæ phalangi aliquot Religiosi ex Prædicatorum Ordine, ac implorata in opem

Re-

Regina Sanctissimi Rosarij, dum vtrimque concurrunt acies, visa est vtrimque in aére cõspicua Diua Virgo sub suæ Limensis Imaginis notissimo agalmate, virgam distringens in hostes, ac ni cederent internecionem comminitans. Perculsi superno spectaculo idololatræ pacem armorum experimento prætulerunt, & obstinatione vnà cum ferro excussa certatim iugo Fidei cum gaudio succollarunt. Exinde creuit S. Imagini popularis veneratio, cumque fama tanti miraculi Regnum ac vniuersam regionem peruasit mirifica salutiferæ deuotíonis propago.

Demum anno 1643. vj. Idus Maij Rex Catholicus Regnum suum Peruanum cęlesti Virginis Matris præsidio firmiùs cõtra impendentia pericula communiri exoptans mandauit hanc ab vniuersis incolis publico ritu eligi Protectricem, simulque ad aliquam huius sacram Imaginem (:quęcumque illa esset toti regioni celebrior ac de fama beneficiorum illustrior) publici rẹfugij perennem tesseram communi voto collectam firmissimé stabiliri. Factum est: cum Archiepiscopo Prorex & vterque tum Ecclesiasticus tum secularis Regni Sénatus inito consilio collatisque suffragijs Limanam D. Virginis Sanctissimo Rosario præstantis imaginem elegerunt, & quotannis feria secunda post Dominicam *Quasi modò geniti* instituta publica supplicatione (: cui tum ipsi, tum singulorum Ordinum Regulares & vniuersa tribunalium dicasteria interueniunt) eamdem in suo apud FF. Prædicatores Sacello inui-

 sunt.

ſunt. Eadem vbi feſtiua Proceſſione efſertur in publicum, (: quod annuè fit in die octaua Sanctiſſimi Roſarij menſe Octobri) á diſpoſitis per forum chiliadibus crepera ſcloporum diſploſione ſalutatur, fulgente in ſingularum cohortium explicitis vexillis nomine, teſſera, figura imaginis Roſarianæ. Nec reliquum anni tempus vacuum eſt à perpetuo concurſu, præſertim quoties aut terræmotus, aut epidimiæ contagium, aliaue ſeu publica ſeu priuata neceſſitas admonet ciues præſentanei ſui aſyli. Hæc obiter de Roſea imagine, nunc ad Roſam.

A teneris hic Roſæ quamquam nil minùs quàm ferreæ magnes fuit ac ſiderites, adeo hac ſacra Imago trahebat adeo firmabat virgunculam. Nonnulla attigimus ſupra: ſuccedant alia. Quando in iſto Roſarij ſacello Roſa coram Virgineo hoc ſimulachro Dominicani Ordinis habitum ſuſcepit, adfuit publicæ functioni plorans Mater, viditque filiam blando fauore Deiparæ eleuari in cœlum, vnde perfuſa gaudio facilè compeſcuit lachrymas, cœpitque tacito applauſu felici puellæ gratulari. Sublime augurium & obſeruatu dignum, nam quæ tanto ſuffragio dignabatur nouitiam ſuam, *excelſa ſupra ſydera* hìc operabatur vt *felix cæli porta*. Quoties Roſa ſibi aut alijs grande aliquod ac peculiare è cœlo ſubſidium poſtulare cõſtituiſſet, ſupplex ad Aram SanctiſſimiRoſarij procumbebat in preces, illic vultum charę Imaginis ſpeculabatur attentiſſima, & non ſine ingenti fiducia poſt teneros

neros aſſatus ab illius faciei pendebat oraculo. Sæpè Quæſtoris vxor notabat Roſam à Sacello reducem aliquid noui ſolatij ipſo premẽdi conatu prodere, plerùmque enim bulliebat lętitiæ feruor vt familiarem & piè curioſam obſeruatricem latere indicia aut fallere ex toto non poſſent; quare domeſtico neceſſitudinis iure audebat verecundam vltro compellare dicendo: *hodie ò Roſa vt video rurſum pluerunt fauores*; cui modeſta Virgo, leui ſubriſu aiebat: *continuò affabilis illa cœli Regina fauoribus cumulat miſerrimã hanc peccatricem*. Memor deinde, eamdem Gundiſalui vxorem aſſediſſe examini de quo ſupra Cap. XIV. atque ex eo plura & potiora reſciuiſſe de arcanis ſuis cum hac Imagine commerciis, viſionibus, alloquijs, paulò fidentiùs deinceps huic Matronæ faſſa eſt magnam eorum partem quæ Examinatori ſuo pridem aperuerat eo candore quo debebat.

Inter alia de modo, quo Deiparam in hac Imagine ſibi loquentem percipiebat, interrogata ſimpliciſſimè reſpondit, mirabile hoc genus allocutionis ſine idiomate, ſonitu, motuque labiorum purè ſympatheticum eſſe, ac ſolum iconis vultum varia ſereniſſimæ frontis eradiatione velut quibuſdam notis ac nutibus tam appoſitè, dextrè, & perſpicuè exprimere ſenſa & affectus pro re nata, vt nulla exquiſitiſſimorum verborum facũdia meliùs præſtare id poſſit; eamdem vultui Diuini Filioli vim ineſſe, vtrimque velut in viuo ac animato libro ſe reſponſa diſtinctè le-

legere multò ſignificantiùs, quàm ſi mutis characteribus deſcripta vel picta decerneret, his velut fiduciarijs intimorum conceptuum indicibus excitari in anima ſua ſiquamdam attentionem luminoſam, qua ſine diſcurſu penetret limpidèque percipiat ſingula, denique in vtriuſque figuræ labijs, genis, oculis quoddam velut arcanæ affabilitatis horologium ineſſe ſignorumque congruam diuerſitatem nulla linguarum peritia explicabilem, humana tamen locutione longè certiorem. Fama erat, Roſam impetrare omnia, quæcumque apud ſacrā Imaginem ab Auguſtiſſima Roſarij Regina ſeriò flagitaret. Hinc ſæpè rogata vt hoc illudue peteret, ſi videretur è republicæ aut cuiuſquam priuatæ ſalutis eſſe, curam in ſe haud grauatè recipiebat, deinde à ſacra Imagine rediens bonos ſucceſſus tanta ſecuritate pollicebatur, quaſi conceſſe gratiæ diploma recepiſſet.

Accidit permiſſu Dei, quòd inuidus ſathan cuidam regulari Communitati Limæ inſeuerat diſcordiarum zizania. Exкреſcebat infelix lolium, quodque initio nonniſi opinionum prœlium fuerat, ipſa repugnandi dulcedine paulatim degenerabat in amarulentiam voluntatum, non ſine ſciſſura pacis & offenſa Numinis, cui extra fines pacis habitare non lubet. Innotuit Virginis Confeſſario gliſcens malum, iſque Roſæ iniunxit, Sanctiſſimi Roſarij Sacellum adiret, ibique coram Deiparæ Imagine periclitantis illius Congregationis neceſſitatem Matri miſericordiæ fuſis

pre-

precibus commendaret, nec curam dimitteret quoadvsque gratiam & succursum impetrasset. Paruit Virgo ad obsequia charitatis mirè procliuis, sacellum adijt, preces fudit, sed mœsta præter consuetudinem animoque saucia domum redijt. Postridie reuersa ad pedes S. Imaginis diutiùs procubuit, feruentiùs orauit, lachrymas addidit, prolixæque moræ æquanimi patientia fauorem expectauit à solo Deiparæ vultu pendula, nec surrectura de loco, donec exauditam se intelligeret. Tandem repentina hilaritate perfusa in pedes se erexit, & gratijs Virgini Matri deuotissimè persolutis læta domum properauit. Quæstoris vxor vtraque vice frontem Virginis domum redeuntis tacitè obseruarat, ac diuersitatem mirata, quid nouæ rei gereretur interrogauit. Huic Virgo succinctè quantùm oportuit eam scire respondit. Verùm paulò post à Cōfessario solicitiùs examinata, nec ausa quidquam reticere, totam ingenuè seriem exposuit, vt pridiè inter supplices preces vtrumque tum Deiparæ, tum Filioli vultum inuenerat non modò chalybis instar prædurum, asperum, inexorabilem, sed & seuerè minacem, austerum ac manifesta indignatione caperatum: vt frustra conata fuerat Filium emollire per Matrem, vt tristissima domum redierat post insolitam hanc repulsam. Deinde vt postridiè multis demum lachrymis Dei Matrem flexerat ad intercessionem negante Filio placari se posse illi cœtui tam obstinatè discordi, vt tremuerat afflictum

cor suum, percipiendo alternos Matris Filijque affatus, quibus illa gratiam, hic iustitiam ac pœnas vrgebat, vt denique Matris suauissimæ prævalidis gemitibus cesserat exarmata ira Filij, vt iste iam placatior benigno arrisu Matrem, deinde & Rosam indulgentissimè respexerit: exinde gratiam in tuto iam esse, ne dubitaret Cõfessarius, breui effectum manibus contrectandum. Ita euenit: nam paulò post mirabiliter coaluerunt diuisi animi, euanuit pomum discordiæ, dissilijt sathanę cuneus qui fissuras diduxerat. Notent, quicumque Religiosis communitatibus diuisionis machinas inuergũt, quàm abominabilem Deo, quàm gratam cacodæmoni, quàm perniciosam proximis operam præstent. Sed ad alia.

Non abs re fuerit paucis subnectere, quæ Rosæ cum alia Deiparentis imagine non sculpta sed picta in Gundisalui oratorio contigerunt. Repræsentabatur coloribus in tela Genitrix Virgo dormientem paruulum Iesum complexa sinu. Rosæ videbantur in hac imagine omnia spirare, ac viuere, sæpiusque fatebatur hanc apud se peculiariter magno in pretio esse quòd inde suauissimis interdum solatijs fuerat delibuta, Iesuli somnum, & Mariæ vigilias ignem suis medullis inijcere, vt nec paruuli mansuetissimum soporem audeat interrumpere, nec tamen vigilem Matrẽ possit sine canoro succensi cordis alloquio præterire; at sub hoc affectuum duello animam suam liquefieri ex arcano Dilecti alloquio, quasi dicat: *Ego dormio, & cor*

meum

meum vigilat. Accidit, quòd in oratorio Maria de Vsategui coram Rosa, & duabus familiaribus instituta de beneficijs Beatissimæ Virginis spirituali collatione incideret in magnalia, quæ ad Imaginem Deiparæ in *Atocha* vico Matritensibus vicino manus superna dignatur operari, Rosa in præsentem Imaginem defixis oculis auidè quæ dicebantur auscultabat: sed cū Matrona sensim ad alia diuerteret, insolita verborum emphasi interpellauit Rosa, perge (: inquiens) ò Mater, perge de hoc argumento plura quæ nosti differere. Matrona facilè animaduertit inter Imaginem & Rosam singulare quidpiam geri; vnde digressis alijs secretò extorsit à Virgine, cur interpellasset, vtique mysterium subesse, quod rescire sua intererat omnino se scire id velle. Rosa, vt prodigium quod viderat non suo, sed Matronæ merito tribueret, imò (: ait) mysterium suberat, nam interea dū tu miracula narrabas absentis Imaginis de *Atocha*, hæc præsens edebat signa inusitatæ lætitiæ, mouebat in nos columbinos suos ocellos, attollebatur nouo corpulentiæ typo extra telæ superficiem velut inde ad nos exitura cum sopito Filiolo, spargebat arcanas dulcedines, renidebat, radiabat augustior nunc paruulo suo nunc nobis maternè adblandiens. Et nonne sub tanta gratia dignum erat Reginæ nostræ laudibus diutiùs immorari?

Sed redeundum tantisper ad Sacellum Rosarij, cui Rosa toto anno per omne sabbathum flores quos ipsa coluerat, fasci-

culatim aut mittebat aut deferebat. Mirati sunt, quicumque Rosæ hortulum norant, eius areolis numquam deesse flores quos Altari dedicaret; siue enim hoc germen alibi sustulisset consueta variantis anni temperies, siue ardentior Sirius vbiq; torrida siccitate hoc terræ solâtium corrûperat, semper in modico Rosæ viridiario intacti vernabant pulluli quos in proximum sabbathum cœlesti Antophoræ consecraret. Maluisset auro gemmisque rigentem cycladem subinde offerre sacræ Imagini florum loco, sed obstabat inopia. Verùmtamen & hanc suppleuit ingeniosæ deuotionis industria, nam vt quotannis Reginam Sanctissimi Rosarij bis spirituali veste amiciret, materiam, artem formam excogitauit lōgè pretiosiorem, ad modum quem supra Cap. XVIII. descripsimus. Vnius idea reperta fuit in Virginis pugillaribus, hoc tenore: *Memoria. Pro vestimento quod ego Rosa de S. Maria indignum mancipium Regina Angelorum ordior contexere Virgini Dei Matri auxiliante Domino. Primò Tunicam interulã conficiunto 600. Salutationes Angelica, totidemq. vicibus recitanda Antiph. Salue Regina, cum 15 diebus ieiuniorum, in reuerentiã purissimi gaudii ex nuncio Angelico, quòd in suis castissimis visceribus humana carne induendum erat aeternum Patris Verbum. 2. Pannum huius amictûs contexunto 600. Salut. Angel. totidem vicibus Salue Regina, 15. Rosaria, & 15. dies ieiunii, in reuerentiam lętissimi gaudii, dum visitabat Cognatam suam Elizabeth. 3. Oras ac fimbrias huic vestitui circumdanto*

600.

600. Salut. Angel. toties Salue &c. (vti supra) *in reuerentiam altissimi gaudij, dum pariebat Filium suum Dominum meum Iesum Christum. 4. Fibulas apponunto 600. Salut.* vt supra, *in reuerentiam intimi gaudii dum benedictum Filiolum suum offerebat in Templo, 5. Collari impenduntor 600. Salut. Salue, ieiunia, vt supra, in reuerentiam felicissimi gaudii, dum amissum triduo Filium inuenit in Templo inter Doctores disputãtem. 6. Ramusculum Virgineis suis manibus gestã. dum componunto. 33. orationes Dominica, totidem Salutationes Anggelica, cum versu* Gloria Patri, Salue Regina, *totidemque Rosariis laudum Diuinarum, & rursus totidem Rosariis de laudibus Virginis, in reuerẽtiam. 33. annorum quos Dominus meus Iesus vixit in terris.* Et paulo infra: *iam hoc vestimentum confectum est, benedictus sit Deus, eiusq. Mater Sanctissima pergrandi sua pietate suppleat defectus nros, & ausui det veniam. Laus tibi Christe.* Simile at multò operosiùs vestimentum Diuæ Virgini cõsuere cœpit prima die anni MDCXVI. in huius textura sumptuosa Dominicarum orationum, & Angelicarum Salutationum numerum Virgo non iam centurijs (: vt supra) sed chilliadibus diffiniebat. Verùm singula quæque suæ deuotionis exercitia minutim prosequi non vacat; præsertim cum ex innumeris innotuerint pauciora.

CAPVT XXI.

Rosa in salutiferum Crucis signum religio. Imaginem S. Catarinæ exornans ab ea vicissim honoratur.

SOlitariæ in horto cellulæ (: de qua supra) prima & ferè tota suppellex Crux erat Virgine procerior altiorque, vt pleniùs tum Caluariæ supplicium meditanti ingereret, tum pijs nouæ Magdalenæ complexibus commodius stringi posset. Illam quot osculis Rosa dissuauiarit, quot lachrymis humectarit, quot ignitis suspirijs adusserit, quàm tenacibus vlnis ad liuorem vsque sibi interdiu noctuque adstrinxerit, quàm crebra & supplici adoratione coluerit, non omnino domesticos latuit, qui interdum per rimulas insciam obseruabant. Sicubi in Templis, sacellis, ædibus frequens viuificæ Crucis simulachrum incurrisset in oculos, singula mœsto obtutu & calente gemitu salutabat, in omni familiari consessu, conuersatione, societate Crux (: si qua prostabat) Rosæ sol, ipsa Cruci heliotropium erat, ad huius aspectum cor Virginis pulsu validiori, & concitato videbatur in horologium transmutari. Præcipuè in maiori Dominicæ Passionis hebdomada, à Cruce fidelium adorationi palam expostita diuelli non poterat, huic assidebat immobilis, hāc dilapso frequentiori populo cominus tenerrimis basijs obterebat, in hánc eminus

accla-

acclauabat oculos, nec alio vel ad momẽtum respicere poterat. Quin vsque adeo menti Virginis insederat Sanctæ Crucis Religio, vt vbicumque à fortuita trabiũ commissura, in fenestrarum clathris, in decussatis sepium bacillis, in ostiorum cardinibus, in vectibus, in ipsis demum festucis ac paleis, aut alio quouis reiectaneo figura Crucis occurrisset, hanc sine attenta ac tacita veneratione nusquam præteriret.

Subinde Rosam ad sacras ædes processuram comitabatur honestatis causa germanus frater doluitque toties sibi cum ea subsistendum esse quoties Soror ibidem ad stipulas de terra subleuandas sese inclinabat. Animaduertit fortuitas Crucis figuras esse quas in proiectis stipulis aura vel casus effinxerat, has autem Rosa iacere humi, & commeantium pedibus neglectim proculcari non ferebat. Hinc Ferdinandus (: id fratri nomen erat) tot morarum impatiens, ac velut superfluæ pietati sororis admurmurans, putasne (: inquit) decere Virginem, toties in publico ad leuandas paleas explicare faciei operimentum? quid cogitabunt, quid dicent obuij, hærere te in plateis, vt transuersas vbique stipulas fatuo labore diuarices? Quòd si hac ratione Crucis figurę prospectum cupis, vtique ingentem tibi sumpsisti operam, imò ridiculam, cui à prætereuntium sannis, ac sarcasmis totum sit prœmium.

At grauiter modestèq; replicuit Virgo: ah frater nimio dolore crucior, dũ video,

contemptim iacere solo & calcaneis proteri qualemcumque rudissimum typum illius adorandæ Crucis in qua innocens Agnus Dei suæmet vitæ inæstimabili pretio nos redemit. Scio hæc retrimenta sine scrupulo aut culpa promiscuè calcari ab alijs, horum incuriam nec damnare ausim, nec arguere præsumo, sed neque illis displicere meritò queat meę deuotionis simplicitas. Denique subsannent, rideant, cogitent de me, vt lubuerit, ego quoad potuero, non cessabo à cura, ne Crux Domini mei, vel in abiecta, vilissimaque stipula vsquam conculcetur. Addebat (: mirum dictu) ad illud quod puerile, nimisque fœmineum alijs videbatur Crucis honorandæ studium se stimulis tam excelsis ac serijs excitari, vt repugnandi modus aut ratio numquam sibi ad manum sit; proinde & hoc inter alia complura condonandum esse ardori suorum affectuum, maximè si verum foret quod aliũde obscura persuasione acceperat, ex sacris Indulgentiarum thesauris aliquod repositum esse lucrum fidelibus, quicumq; hoc simplicitatis religioso obsequio S. Crucis venerentiam exhiberent.

Rosa in suo hortulo plantauerat libanotim, Rosmarinus vulgò dicitur, eiusq; tres arbusculas distinctis cespitibus ità in Crucis formam coegerat, vt singulæ glebæ seorsim accuratam montis Caluariæ figuram vndequaque exprimerent. Gaudebat inter flores & odorifera plantaria pariter & Crucem oculis suis continuò obuersari. Placuit multis nouum amœni-

nitatis artificium, quod irrigante gratia, sub hortulanæ deuotione feliciter adoleuerat. Verùm operante Magistro P.Fr. Alphonso Velasquez Rosæ Confessario ex tribus vnica dumtaxat Rosæ hortulo mansit residua, siquidem is alteram poposcit sibi, alteram Proregina dono eiusdem obtinuit, summaque cura penes se nutrire studuit, sed incassum, vix enim dies perpauci effluxerant, cum Crucifer cespes apud Proreginam funditus exaruit, manifesto indicio, propriam sibi defuisse Crucis & Caluariæ hortulanam. Narrauit Virgini Confessarius dolorem Proreginæ, at subrisit Virgo monuitque huiuscemodi Cruces inter seculares Aulæ põpas & assidua Mundi commercia virere non posse: vetuit tamen emarcidum arbusculæ cadauer proijci, iussitque ad se remitti propediem resuscitandum. Vix in quartum diem exsucca plãtula penes Rosam fuit, cum speciosior quàm ante fuerat vndique reuiruit, nouis ramusculorum comata pullulis, nouo radicularum ac medullarum succo rediuiua, plexiliq; virgularum obedientia in pristinam Crucis figuram reformata; cui Rosa ornamentum ex tractabili ficulneæ medulla complusculos cœlestes genios ordine aptissimo circumposuit, & Crucis basi accubuam S. Mariæ Magdalenæ icunculam peritè adiecit, sicq; renatam, ornatam, pampinatam remisit Confessarius Proreginæ, miranti libanotim suam sub Rosæ manibus tam celeriter, tam amœnè, tam plenè reuixisse. At Virgo id totum gloriæ Crucis tribuebat,

quod

quod & sanctám Catarinam Senénsem iugiter fecisse meminerat.

Digrediendum nunc ad huius Seraphicæ Magistræ imaginem Crucis ac Stigmatum characteribus insignitam, quacum Rosæ plurimùm fuit commercij, nec sine prodigijs. Limæ ab annis centum & ampliùs floret sub inuocatione Beatæ Catarinæ Senensis deuota secularium Confraternitas: huic solemne est quotannis ter in publici circuitus festiuam processionem sublimi gestatorio efferre cõspicuam Sanctæ suæ Tutelaris statuam coronis, floribus, multoq; gemmarum fulgore ac pretio decenter adornatam. Porro quæ statuæ ornamenta conquireret, tractaret, circumponeret, vna hac Rosa (:dum vixit) nulla reperiebatur aptior, dignior, peritior, quia prototypo nulla aut deuotior aut similior. Ita cunctorum suffragio vni Rosę delatum hoc religiosæ pietatis officium. Ipsa diligenter collectis vndequaque monilibus, velis, torquibus, floccis, lemniscis, omnique pretiosa suppellectile (: cuius nulla vmquam pars amissa fuit quin tota rediret ad Dominos) operi strenuè incumbebat, assumptis fidissimis adiutricibus in laboris ac meriti participium. Sed dum circuibat charam Iconem, dum vestiebat, dum plicas distinguebat, temperare sibi à lachrymis, ab osculis, ab alloquijs præ ardore non poterat; affabatur, venerabatur, dissuauiabat sacram Imaginem, ac si præsentem è Cælis haberet Magistram suam. Quadam vice inter suspiria, exciderunt Virgini

(: at

(: at perfunctoriè, & submisse) hec verba: nosti vtique Mater mea dulcissima, quòd si 15. aut 16. *pataconum* mihi facultas esset, vestirem te pro genij mei dictamine nouo candidiorique amictu. Et ecce post paululum sociabus nil minus cogitantibus adfuit illustris foeminæ *Hieronyma de Gama* ancilla Æthiopissa, cumque pecunia litterulas attulit, quarum hic tenor: *Salue Rosa Soror. Conijcio te nunc in exornãdo gloriosę Matris Senensis simulachro occupatam 16 patacones quos penes me reperi, his vtere ad Seraphicę Imaginis ornatum, si opus est Vale.* Suspexit in Cœlum Rosa, & ò (inquit) suauissime Iesu, quàm fidelis amicus es! Mox niuei candoris Attalicam emit, nouamque Iconi vestem aptauit.

Dum Rosa oblongam trabeam (: scapulare dicimus) Iconi amiciendæ consuit, mittit in Conclaue vbi hæc stabat, *Philippam de Montoya* conciuem suam vt inde serici fili glomerem sibi apportaret. Iuit illa, viditque Imaginis vultum insolito splendore fulgidiùs radiare. Expauit insperato gaudio, remque trepida ad Rosam in proximo cubiculo nentem retulit: Verùm hęc minimè admirans respondit paucis: numquid vidisti Soror, quàm sereno indicio dignatur appprobare Seraphica nostra Mater quod agimus? placet ei, quòd ambę in elaborando ipsius scapulari iucundè occupamur. Alio tempore optabat Rosa caryophylli copiam ad manum esse, qua sacram Imaginem condecoraret. Abnuebat pręsens anni temperies, quæ in

illis

illis Regionibus mense Maio id genus flosculorum ignorat. Quæsitum diu in Rosæ hortulo, sicubi fortè in caryophyllorum areola, vel noduli apparerent propediem erupturi in florem, at inuentum nihil. Iteratur bis ter frustrata perquisitio, sed eo vespere nec spes residua fuit. Nihilominùs Rosa quod futurum erat spe bona præcipiens aiebat: potens est Dominus concedere quod optamus, quinimò hac ipsa nocte in honorem Sanctissimę Trinitatis vna hæc virgula (: digito monstrabat surculum nulla fœcunditatis nota tunc vsquam turgidum) tria nobis caryophylla protrudet. His dictis fœminas (: *Catarina & Francisca Montoya* vocabantur) dimisit domum ridentes, quòd illo anni tempore ex languido, sterilique frutice cariophylla expectaret, imò promitteret. Postridie summo manè (: siquidem is Processioni decretus erat dies) properarunt ad Rosàm, vt quod in ornanda Imagine reliquum erat, cum ea perficerent. Rosa tunc in oratione defixa veniẽtibus innuit, hortum adirent, atque in nomine Sanctissimæ Trinitatis tria inde caryophylla confestim sibi adferrent sacræ Iconi coaptanda. Replicuit Catarina: tu verò charissima non meministi, nos heri tecum inutili quæstione floris totum aliquoties hortum permeasse, nec vsquam vel nodulum in stylis aut denticulum reperisse in scapis qui huic integro Mensi pubem vllius flosculi polliceatur? Verùm institit Rosa efficaciori imperio: itote Sorores, trinum quem dixi florem maturrimum, decussa-

tum

tum, repandum ocyus adferte; quid hæsitatis? quid cunctamini? qui virgam Aaronis florere iussit, prouidit & nobis. Iuerunt, & vt Virgo dixerat inuenerunt, tria caryophylla de illomet quem pridie Rosa indicarat cauliculo trepidæ carpserunt, apportarunt, suæque diffidentiæ veniam precatæ cum Rosa in gratiarum actionem Deo se prostrauerunt, insimul admirabūdę ac lætæ, quòd illa die sacra Imago cum ornatu tam peregríno in publicum erat proditura. Quodque mirabilius est, ab eo tempore quoad Rósa superuixit, eius hortulo nulla anni parte recentia caryophylla defuerunt.

Alia vice Rosa ad vestiendam Sanctæ Catarinæ Iconem cum alijs adiutricibus vocarat Mariam Euphemíam de Parejas viduam. Huic periculosè infirmabatur ancilla domestica Francisca nomine, quæ simul nutricis fungebatur officio, & tunc quidem Viduæ filiolum Iosephum lactabat, sed medicus vi crescentis morbi perterritus mandarat pridiè, ne infans ab ęgra lac sugeret. Attamen Euphemia ęgram suam domesticis anxiè commendans ad Rosam perrexit communi pietatis officio suam operam adiunctura. Finitis demum omnibus, ac Imagine decenter exornata Rosa fatigatis sociabus compatiens, ite (: inquit) respirate, lentaque deambulatione pariter vos reficite, nam lassæ estis. Respondit Euphemia: deambulare me iubes, cum non ignores quæ me domi meę exspectet afflictio? quin tu potiùs apud hanc Seraphicam Matrem qua polles &

gra-

gratia, & fiducia, vitam ac valetudinem ancillæ meę exora. Annuit Rosa, statimque ad præsentem Imaginem amica, qua solebat familiaritate conuersa dixit: heus tu gloriosa Mater, num acerbam huius fœminæ afflictionem non vides? succurre huic necessitati, nec distuleris solatium, nunc experiar quàm chara sint tibi Stigmata nostri Reddmptoris; per illa te obtestor, periclitanti Franciscæ salutem impetra. Dixit, viduamque consolata bene sperare iussit, sanctam Catarinam Senensem cui modò ipsa famulata erat, famulę suę discrimini minimè defuturam. Rectà domum festinauit Euphemia, illic Franciscam suam depulso periculo conualescentem inuenit, adeo vt postridiè iubente Medico rursus infanti nutritias vt antè præbuerit mammillas.

Aliquando eadem quæ supra *Francisca de Montoya* Rosam in exornanda S. Catarinæ Senensis Icone per totam noctem adiuuerat, completoque opere dum non nihil quietura discedebat, vt post aliquot horas festiuæ Processioni interueniret, Rosa digressam Beatę Catarinæ impensiùs commendauit, rogans vt ipsam tueretur ab imminenti periculo. Nec sine fructu abijt solicita intercessio: nam dum gyrãtem processionem hinc-inde pro magnifico applausu vario fragore excipiunt sulphurata missilium ignium crepitacula, vnum istorum rectà Franciscæ oculum petijt inque supercilium impegit, nullo tamen Franciscæ damno, non quòd deessent nocendi vires, nam idem à Francisca impetu

petu obliquo resiliens aliam corripuit fęminam, eique cum togæ lacinijs intimam subuculam raptim succendit. Francisca, sat certa se incolumitatem suam Rosæ orationibus debere, Virgini euentum retulit, ac pro beneuola cura gratias ęgit. Cui Rosa: quid ni curam tui peculiarem haberet Seraphica nostra Mater per totum hunc diem, posteaquam tu integram hanc noctem in eius obsequio mecum laboriosam exegisti?

Beata Catarina in reliquas Imaginis suę vestiarias, & excultrices tam munifica, vtique in suam Rosam illiberalis non fuit. Vnicum paradigma dabo, & finiam. Anno M.DC.XVI. mense Augusto Rosa Beatæ Catarinæ Iconem in pręcipua S.P. Dominici solemnitate circumferendam de more vestierat, eamdem transacto festo deuestiendam in domo Gundisalui Quæstoris exspectabat. Allata est, ac Oratorio domestico illata, vt ibi pretioso ornatu quē commodatò à diuersis Rosa acceperat exueretur. Verùm biduo vel triduo ante horrenda arthritis dexteram Virginis manum per omnes articulos importunissimo cruciatu inuaserat, vt non modò operi vel tenuiter attingendo prorsus inutilem reddiderit, verùm etiam pro immunitate monstruosæ inflationis Medicum terruerit grauioris mali atheromata suspicantem. Intumuerat manus ad æqualitatem doliolorum quibus mella selectissima ex Hispanijs Limam deferuntur, vt iam neque digitorum vllus moueri, multò minùs forficem aut quiduis aliud tenere

posset

posset vel apprehendere. Dies erat sancti Laurentij Martyris, quando sub vesperam Medicus inspecta manu purulentam melicei idem aut aliud quodcumque genus apostematis subesse ratus lenta cataplasmata decreuit applicanda, iussitque in diem posterum distrahendo sanguini venam in læuo brachio aperiri scalpello. Gundisaluus, qui fortè cum Medico aderat, tristi manus spectaculo ęger oratorio abscessit velut nimiæ compassioni impar. Sed magis dolebat Rosa, quòd illo die, qui sibi anniuersarius erat assumpti Dominicani habitus, prohiberetur Seraphicæ Matris suæ festiuum habitum solito Religionis ministerio contrectare. Itaque coram S. Imagine (:quæ adstabat mensulæ imposita) procubuit, breuiterque orauit. Mox consurgens hilariori voce poposcit forfices ab vxore Gundisalui, quæ illic cum alijs ad opus substiterat. Hæc lusum aut iocum arbitrata subrisit, interrogans qua manu hos arripere velit, sat sciens in dextra sic tumere digitos vt nullis forficum ansulis immitti queant; sicque velut per ludum angustiores quos reperire potuit forfices porrexit. Nec mora: hos Rosa digitis induit, opus arripuit, cœpitque sedulitate liberrima gemmas, torques, monilia suo quo adhærebant ordine dissnectere, fila ligaminum aptè dissuere, nodos incidere, ornatum per partes concinnè deponere, Imaginem nudare. Exclamauit denuò Matrona: quid agis Rosa? parce manui ad ista iam inutili; noster hic labor & cura esto. Pergebat alacris Virgo,

go, nec aliud replicuit, nisi quòd idem ille, qui sibi minns dederat, quas vestiendæ S. Imagini impenderet, nunc dextram sanarat, qua eidem deuestiendæ famularetur. Post horulam superuenit Quæstor, vidensque Ro sam vtraque manu expeditissimè operantem adstupuit, ac leniter interpellans, itane (inquit) dextra tua valet vt ad ista sufficiat? cessa, videamus manum. Vidit, illamque sinistræ nihil absimilem reperit, sanam, valentem, agilem. Marcebat stupore latissimo Quæstor, ac tacitè in vxorē respiciens pendebat attonitus ab ore narrantis, vt Virgo se in preces ipso abeũte prostrauerat, vt breuissimo interuallo sana in pedes se erexerat, strenuè laborē forficibus postulatis fuerat auspicata. Maluit deinde ab ipso Virginis ore modũ repētinæ curationis ediscere; respondit illa: se breui illo quo corā Imagine orarat spatio sensisse reducem in articulos vigorem, illosque detumuisse statim violento spiraculo, vt solet aere plena vesica dum premitur, sicque vnà cum tumore omnem pariter euanuisse dolorem.

Accersitus postridie Medicus examinauit manum deinde Virginem, quæ quod pridie dixerat simplicissimè confirmauit totam rei gestæ seriem grato animo in suæ Seraphicæ Magistræ fauorem, & gratiam refundens. Accessit beneficio, quòd exinde nũquam in posterum arthritis manum illam inuasit quoad Rosa superuixit. Verùm præstantius fuit alterum, quod intus Rosæ animam dulcorabat eodem illo momento quo foris conualescebat manus;

falsa

fassa est, modico illo tempore quo cum sancta Catarina Senensi de curanda sua dextera supplex egerat, simul in intimos cordis sui recessus largum insolitæ suauitatis rorem depluisse, qui etiam inde exũdarit in corpus. Nec mirum si medicinæ cælestes à centro ad superficiem soleant operari, ac priùs animam quàm corpus attingere. Sed mirum est hæc Rosæ nequaquam fuisse mira, vtpote cui à Beata Catarina Senensi ceu Matre penè quotidiana erant ex mutuis commercijs solatia.

CAPVT XXII.

Rosæ feruidus in SS. Eucharistiam affectus, cultus, deuotio. Proca ad agonem Martyrij se accingit.

SI talia acciderunt Rosæ Virginem Senensem vestienti ex aliena substantia, longè mirabiliora accepit ab illo mirabili Sacramento, in quo Christum vestiunt aliena accidentia. Hunc cibum *parauit in dulcedine sua pauperi Deus*, attamen recolendum, cui dixerit: *Cibus sum grandium, cresce & manducabis me*. Rosa nõdum vltra pueriles annos creuerat, iamq; hunc manducabat, sed ipsam Confessarij iam spiritu grandem repererant, quando tam tenellæ suæ ætati permiserunt accubitum in sacro Conuiuio quod *prabet delitias Regibus*. Quinimò de illornm consensu

ſenſu bis quot hebdomadis puella reficiebatur Diuino hoc pabulo; maluiſſet frequentiùs, at tunc nondum ei licebat ſine Matre adire Eccleſiam. Quàm benè mellifluus Bernardus in ſuo exclamat Iubilo: *Qui te guſtant eſuriunt!* nã Roſa à frequẽti Communione adeo increuit paſcẽtis Sacramenti eſuries, vt paulùm adultiori ſacra ſynaxis ter in ſingulas hebdomadas fuerit permittenda. Neque id ſatis erat, nam ſi qua interueniebat aut feſtæ diei celebritas aut ſolemnis ſtatio, etiam quater, imò quinquies intra ſeptimanam diuino hoc edulio auidiſſimè fruebatur Confeſſarij quò penitiùs animæ ſtatum noſſe cœperant, faciliùs hanc ei frequentiam indulgebant, vnanimiter atteſtantes in Proceſſu, tàm limpidam ſe inueniſſe in eius ſpiritu munditiem, tamque nitidam innocentiæ puritatem, tantam inſuper Euchariſtię famem, tam robuſtum deuotionis calorem, vt exinde numquam auſi fuerint à participatione tanti Myſterij Virginem diſtinere. Vnde facile obtinuit, vt tum in Paſchate, tum in ſolemnitate Corporis Chriſti quotidie per totas Octauas ſibi licuerit veſci hoc delicato Pane Angelorum. Qua in re vt humanum effugeret plauſum nec de ſingularitate notari poſſet, ſingulis his diebus ſtudioſiſſimè variabat horam, nunc maturius nũc ſeriùs ad S.ᵃᵐ Communionem accedẽdo, cœleſtis enim theſaurus (: monẽte Gregorio) abſconditur vt ſeruetur: & qui facit quod nemo, mirantur omnes.

Hic verò notatu dignum eſt, quòd Virgo in tanta Communicandi frequentia,

 ſimul-

ſimulque tanta immaculatæ ſuæ conſcientiæ ſerenitate nihilominùs quotieſcumque ad Diuinum epulum accedendum erat, toties ſacramentalem Confeſſionem præmittebat, nec perfunctoriè, ſed ea ſolicitudine examinis, eo contritionis ſtimulo, eo gemituum ac lachrymarum apparatu, ac ſi per hebdomadas & menſes vtroque Sacramento penitùs caruiſſet. Pridie ſacræ Communionis aſperiùs emacerabat corpuſculum flagellis & rigido ieiunio, vt famem animæ comitaretur eſuries corporis: venturo Sponſo adornabat ſecretum mentis thalamum affectibus reuerentiæ, humilitatis, ac deſiderij, accendebat piarum meditationũ lumina præcipuè ex Ludouici Granatenſis libello qui de Oratione inſcribitur; vaporabat habitaculum cordis ſui pretioſis odoribus ignitarum aſpirationum, totamque omnium ſuarum potentiarum ac virium familiam colligebat in obſequium chari hoſpitis poſtridie ad ipſam diuerſuri. His verò exercitationibus tantum inſumebat ſtudium & curam, ac ſi per totam vitam ſuam pro illa dumtaxat vnica vice communicandum ſibi fuiſſet.

Porro in ipſo ad tremenda illa myſteria acceſſu quis fuerit Virgini attentiſſimæ deuotionis ardor, quæ vultus geſtuumque religioſa compoſitio, quod bullientis ſpiritus incendium, aliter deſcribi non poteſt, quàm ſi ipſammet quis Catarinam Senenſem Euchariſtico bolo excipiendo procubuam huc tranſcribendo delineet. Verùm Angelico ad hoc opus foret tum calamo tum penicillo. Nec tamen omnino id la-

tere

tere permisit Altissimus, dum pluries in vultu Rosæ visibiliter scintillare fecit interioris flammæ indices euibrationes atq; stricturas, tunc cum anima sumptione Diuinæ hostiæ succendebatur.

Quadam feria secunda Pentecostes in sacello Rosarij sacris operante P. Fr. Antonio Rodriguez Prędicatore generali, Rosa cum alijs fidelibus adgeniculabat cancello Altaris Eucharistiam receptura. Ad hanc vbi Sacerdos cum Sacratissima Hostia peruenit, faciem Virginis totam flammeam vidit & medullitus expauit, nondum gnarus quid indicaret mira hæc & improuisa coruscatio. At postea ex crebriori eiusdem prodigij successu didicit Rosam esse, cui ad sacratissimæ Hostiæ contactum interior subitò micabat amoris rogus, tam viuidus ac potens vt vel exteriorem faciem mutaret in facem. Magister Fr. Ludouicus de Bilbao post Missam in eodem Sacello dum Virgini S. Synaxim porrigit, notauit sæpius, vultum ipsius cœlesti splendore perfusum, ita quòd præ fulgoris vehementia sibi tremuerint oculi velut impares illi sidereæ claritati, quā gratiæ venustas conspicuè accenderat, & panis Angelorum in Angelicam (:vti aiebat) pulchritudinem mirificè transformarat. Magister Fr. Ioannes de Lorenzana simillimo ostento feliciter perculsus occasionem inde obtinuit penitiùs Rosam cognoscendi, quam illactenus numquam de facie nouerat. Litarat & ipse in Rosarij Sacello, & post sacrificium promiscuo populo ibidem communicaturo Sacramen-

 tum

tum distribuebat. Ad Rosam vt venit, (: quæ vt S. Hostiam sumeret, illo momento vultum ora pallii reducta detegebat) vidit speciem humana formosiorem, claram, niueam, fulgentem, ac cælesti quadam pulchritudine obradiatam; Transiuit, certus eiuscemodi coruscum decorem à mortalitatis nostræ regione non esse. Mox cogitabundus ait intra se: quæcumq; est hæc Virgo, sublimi apud Deum gratia polleat necesse est, vtinam animæ suæ tam lucidæ ac flagrantis intimum statum nosse liceat. Factus est deinde voti compos, dum minimè cogitabat, nam superna prouidentia hunc postea Rosæ nō modò Confessarium dedit sed & Præceptorem, cui Virgo obedientiam vsque ad mortem velut regulari suo Superiori exhibuit. P.Fr.Bernardus Marques dum adhuc Nouitius sacrificantibus in Sacello Rosarij subinde ministrabat, ac de more post Sacerdotem ablutionis scyphum cōmunicantibus circumferebat, quotiescumque coram Rosa cum scypho substitit, sensit à Virgine tamquam è clibano [aut fornace vaporare ardores, vt interdum putarit sibi manum commburi qua pateram seu porrigebat seu resumebat. Verùm tunc mysterij ob ætatem ignarus, tacitèq; mirari contentus præteribat, sed post annos 15. ab obitu Virginis iam Sacerdos iudicioque maturior prodigium vti acciderat sub fide iuramenti enarrauit, adijciés ex eiuscemodi sacris ardoribus sibi iuuenculo rude cor nihilominus concaluisse arcana veneratione præsentis Sacramenti,
quod

quod ſuſcipi tanta religione & æſtu viderat.

Voluit Deus per extima hæc & ſenſibilia vtcumque manifeſtari foris, quanta deuotionis pyra flagrabat intus. At huic cum accedebat corporaliter is qui *ignem venit mittere in terram*, non aliter atq; inter Seraphim videbatur ſibi Roſa ceu tota empyrea ambulare in medio lapidũ ignitorum. Hinc in ipſius anima mirabiles illi effectus tamque iſti Sacramento connaturales ac proprij, quos nemo nouit, niſi qui accipit. Iubentibus Confeſſarijs obtemperans Virgo conabatur ex his nonnullos indicare, ſed penè in ſingulis hærebat verbis, cauſata vocabulorum inopiam, nec aliter de iis fari nouerat; quàm quod ineffabiles dictitaret. Aiebat tamen, ex Virginea Dei carne in animam ſuam diffundi quamdam admirabilem manſuetudinem cœleſtis Agni, ſimulque vegetari ſe inuſitato robore ex nobilitate huius nutrimenti, inſtaurari ac refici vires per quamdam velut nouam tranſubſtantiationem ſui ſpiritus in hoc Diuinum alimentum, ſuaue, ſuccoſum, potentiſſimum; interea clareſcere in corde ſuo placidam altioris ſphæræ ſerenitatem, pacem, temperiem nulla comparatione explicabilem.

Porro de immenſitate gaudij ex arcta vnione cum Spõſo amiciſſimo, de fruitionis altitudine, de ſpirituali ſapore veræ dulcedinis vbi guſtatur in ſuo proprio fõte de fructuum præſtantia, copia, ſagina, deque ſimilibus pigebat tẽtare quemcumque ſterilis elocutionis modum, ſat erat in

his, aut planè elinguem fieri, aut compendio protestari, nil esse iucunditatis, lætitiæ, iubili in istoc mundo inferiori, quod vel vmbra tenus assimiletur gaudio istius pretiosi conuiuij, vbi infinita animæ fames incidit in pastum Deo dignum, in cibum filiorum, in mammillam Verbi Incarnati, quod solum *esurientes replet bonis*. Ex ore Virginis hæc audierat Confessarius P. M. de Lorenzana, qui adstans eidem iam moribundæ, dum pro extremo viatico sacram Hostiam in extasi sensim deglutiebat, hæc pauca subiecit: Filia, nunc fruere Sponso tuo, ac sola cum solo deliciare, quia verè dulcissimus est, pete vt more suo ijsdem nunc bonis te repleat quibus solebat. Alius itidem Rosæ Confessarius meminerat dicere solitam, quòd in Sanctissima Communione sibi videbatur ipsummet è cœlo Solem in pectus recipere, nam quidquid Sol visibilis operatur in mundo, dum luce & calore omnia recreat, dum terram floribus & fructibus obornat, dum maria vnionibus, montium viscera gemmis ac pretiosis metallis ditat, dum auiculas cœli lætificat, plantas & animalia vegetat, omnesque vasti hemisphærij angulos diffusa amœnitate collustrat, succendit, deaurat, id totum in nudis animæ suæ spatijs efficere Dominicæ carnis realem præsentiam. Et forsitan ob id Virgini datum fuit diuinitus, quòd plerumque species sacramentales in eius stomacho ad septem vel octo horas perdurarent, antequam ventriculi calore dissoluerentur, nempe vt interea sub hoc diuino Sole fortiùs incalesceret
de-

deuotum pectus, & viuifica Sacramenti coniunctione vegetiùs foueretur.

Ne isti Solares effectus omnino laterét abditi, prouidit Christus, dum ex ipsismet foras redundare fecit vsque in Rosæ corpusculum duo prodigia, robur & saturitatem. Robur ex S. Communione deprehendit in filia Mater, nam quotiescumque Rosa S. Synaxim receptura Templum adibat cum parente, ex pridianis ieiunijs, flagris, ac vigilijs tam fessa, attenuata ac debilis erat, vt sæpe per viam in angiportis hinc-inde fuerit vtrique subsistendum, quoad lassa Virgo recuperaret anhelitum. Sed Diuinæ buccellæ refecta pabulo, cum à Templo redibat domum, præibat Matrem, & hortabatur sequi, velut si in fortitudine cibi illius vsq; ad montem Horeb fuisset ambulandum. Corporalem verò ex Eucharistico pastu saturitatem ipsamet Ròsa tum Confessarijs tum domesticicis fassa est. Nam reuersa domum & vixdum euoluta palliolo rectà properabat ad secretum cubiculi, ibi in seram vsque noctem se recludens meditabatur suscepti beneficij magnitudinem, neque in vllius prodibat conspectum aut conuersationem. Rogata cibum sumere, maximè quòd pridiano exhausta ieiunio videretur refectione indigere, meminissetque diem dominicum à lege ieiunij exsortem esse respondebat, præ ingenti satietate à mensa Domini alium se cibum admittere nondum posse, adeo vt citra extremam vim & cruciatum nec panis bolum glutire, nec aquæ guttulam sorbillare se posse aduerteret.

Vt ergo ita esse reipsa comprobarunt, desiere cibi mentionem importunè ingerere, sicque Virgo cum sua saturrima inedia vsque in vesperam, subinde in sequentem vsque diem perseuerabat. Accidit, quòd Rosa per integrã quamdam Octauam permissu Confessarij dietim Altaris Sacramento pasceretur. & tunc quidem integro illo octiduo ab omni abstinuit corporali alimonia, eò quòd superna illa saturitas non tantùm reliqui edulij omnem abegerat appetitum, sed planè cuiuscumque alterius alimenti reddiderat pro illo tempore incapacem. Simillima hæc sunt iis quæ de S. Catarina prodit vitę suæ historia, vt pateret euidentiùs, vno vtramque spiritu excelluisse.

Ceterùm quanta religione solita fuerit Rosa venerari hoc Sacramentum, sicubi aut immolabatur in Missæ sacrificio, aut prostabat adorandum in Altari, vtcumque supra attigimus. Missas quidem auscultabat omnes quotquot in Æde FF. Prædicatorum celebrabantur; his intererat vsque ad meridiem tanta quiete ac silentio, quanto nec lapis in suo defigitur centro. Et reuera proprium Rosę centrum S. Hostia erat vbicumque eam poterat visu assequi, huc toto ferebatur amoris pondere, adeo vt horis integris vix (: aut fortè ne vix quidem) nictu vnico cilia demisisse, multò minùs faciem vel ad momentum ab ara deflexisse notata sit. Noti ignotique ponè transibant coram geniculata Virgine, ac ferè incurrebant in oculos, nec tamen ipsa quemquam tunc norat, nec vel leuitèr

ter mouebat palpebras, intentiſſima ijs quæ gerebantur in Altari, quorum intuitum forſitan alieni obiecti intercurſus nec obiter eclypſabat. Idem Virgini erat immotæ attentionis tenor, quando in hierotheca expoſitum venerabile Sacramentum adorabatur à populo, vt fit in publicis 40. horarum ſupplicationibus: illic à manè vſque ad veſperam continua & prorſus immota geniculatione hærebat Roſa oblita prandij, neque vel aquæ guttulam acceptabat in refrigerium contenta iubilo atque delicijs quas percipiebat ex corporali Sponſi preſentia. Sic per totam quæ feſto SS. Corporis Chriſti appendet ſolemnem octauam integros illos dies tranſigebat coram patulo extantis Sacramenti tabernaculo, mirantibus præcipuè Confeſſarijs, vnde tam extenuato corpuſculo vires ſuppeterent ad genuflexiones tam prolixas, continuas, arduas cum dierum inedia ſuſtinendas. Videbatur fortitudo lapidum fortitudo eius, & caro eius ænea, id quod inuictiſſimus Iob ſibi deeſſe querebatur. Porro quatuor poſtremis vitæ ſuæ annis in maiori (: quam vocamus) hebdomada, quàm diu ſacrum Chriſti corpus adorabatur clauſum de more in monumento, nec noctu inde recedebat affixa tumulo Roſa, nec loco vbi feria 5. genua fixerat ſurgebat, donec poſtera die Paraſceues Diuinus ille theſaurus (: cum quo ſemper erat cor ſuum) transferretur ritu ſolito ad tabernaculum.

Interim eſuriei, ſitis, laſſitudinis immemor, tota occupabatur cum dilecto, ea

qui-

quidem veneratione ac reuerentia, vt toto 24. horarum decursu nec sedere coram illo, nec muro contiguo tantisper acclinari præsumeret.

Neque segnior erat ad cultum huius adorandi mysterij, etiam quando extra conspectum erat. Quotiescumque in colloquio seu proprio, seu alieno ore nominabatur Sanctissimum Altaris Sacramentum, Rosa capitis totiusque corporis profunda inclinatione reuerentiam testabatur. Sicubi audisset eminus campanis signum dari ad eius adorationem, vel *sacris* eiusdem *solemniis* tintinnabula præsonare, subitanea intimæ lætitiæ signa cohibere non poterat, quin cor & caro sua exultarent in Deum viuum. succendebatur viuidior in facie color, & exultabat spiritus eius in Deo salutari suo. Auscultandis verò de ineffabili hoc Mysterio solemnibus panegyricis nusquam satiari poterat, illosq; semel auditos penè verbatim post annorum interstitia recitabat mira felicitate memoriæ. Nullus ei manuum labor iucundior erat, quàm quo Altare, tabernaculum, aut in Maiori hebdomada S. Sepulchrum veniebat exornandum. Hinc tanto deuotionis studio suebat lintea quæ *corporalia* dicimus; mappas & pallas altarium, operimenta calicum, bombycina, & quidquid textile ad sacram hanc supellectilem spectare poterat, omni pietatis ingenio, arte, elegantia conficiebat. Insuper viuis floribus neutiquam contenta pretiosiores è filis sericis fingebat versicolori artificio; addebat eiusdem sumptus & ope-

ris ramuſculos praſinos, porraceos, herbidos, omnique viroris amœnitate variegatos. Non probabatur Matri ſumptuoſa Filiæ deuotio, ægrèque ferebat tantum temporis ſubduci alijs Roſæ laboribus qui parentes & inopem familiam ſuſtentabant. Itaque Virgo vt Matri ſatisfaceret, poſt diurni laboris pēſum aliquam noctis partem conficiendis Altarium ornamentis ſeponebat. Verùm & hoc Patri ſpirituali (: forſitan ſuggerente & exaggerante Matre) viſum filiæ vires excedere, ſed huic grauiter reſpondit Roſa: nolim haberi tā delicata, vt pro Sponſi mei ornatu vnicæ noctis labor aut nimius mihi ſit aut moleſtus: quæ enim tā ſocors aut otioſa fuerit nupta, cui durum ſit noctem impendere ornamento & cultui quo maritus eget vt poſtridie decenter in publicum prodeat!

Denique erga Sanctiſſimæ Euchariſtiæ myſterium is Roſæ affectus erat, quo maluit pro illo ſanguinem vitamque expendere quàm flores. Nec longè abfuit præſentaneæ occaſio. Anno MDCXV. menſe Auguſto circa litora Peruana in Oceano *Pacifico* hoſtilis comparuit Batauorum claſſis, oramque totam improuiſa exterruit. Vbique conclamatum ad arma, & interim Clerus vterque (: vt fit in publicis periculis) Diuina imploraturus præſidia Limæ per omnes Eccleſias SS. Corporis Dominici Sacramentum expoſuerat palam ab imbelli moltitudine adorandum. Tandem ipſo Beatæ Mariæ Magdalenæ ſacro peruigilio viſa eſt formidabilis illa hære-

ticorum classis acie dispostia in ipsum Limensis emporij portum (: *Callao* indigenis dicitur) rectà procurrere, velut in Vrbis excidium militares suas copias effusura in terram. Mox tota vrbe trepidatum est, iussique cum Ciuibus Ecclesiastici arma corripere, siquidem certum erat, Caluinianum hunc hostem non solis incolarum fortunis & iugulis, sed & sacrorum profanationi, Templorum spolijs, Religionis exterminio sæuissimè inhiare. Inter hæc Rosa, quæ cum honestis Matronis in Ecclesia Sancti Dominici exitum horum tumultuum expectabat, soli metuebat prostanti in ara Diuinissimo Sacramento, cui vtiq; sacrilegæ manus perfidæ gentis parcituræ non erant, fortasse nec pedes, qui illud ausu horrendo protererent, humique proiectum rabie blasphema proculcarent. Tristius interea nuncium superuenit vsque ad Rosam, nempe inimicos Fidei ex alto nauium in lembos, inde in arenam prosultare manipulatim, & ad portas Ciuitatis globatim procedere. Inanem hunc rumorem ipsa publici timoris caligo pepererat, sed tamen sexum inermem qui cum Rosa in Templo substiterat, sic perculit vt propemodum exanimaret. Sola Rosa tantùm abfuit quod sibi metueret fugamue aut latibulum circumspiceret, vt potiùs triumphanti similis ingentis lætitiæ signa cohibere nequiuerit, rata nimirum adesse felicissimam totque suspirijs optatam horam, qua posset pro honore prostantis ibidem Sanctissimi Sacramenti vitam animamque profundere. Itaque socias obiter
se-

ſecum in D. Hieronymi Sacellum traxit, illic exporrecto in hilaritatem vultu pauidas hortari cœpit ad ſubeundum ſecum martyrium, occaſionem hanc nimis pretioſam eſſe ac fortunatam, videlicet non quomodocumque ſed ſub ipſo S. Hoſtiæ conſpectu hoſtiam cadere, coram & pro Diuina illa victima victimam cædi pro expoſito Chriſti corpore animam exponere. His facie rutilante prolatis exemit vagina forfices, ſibique veſtem quà longior in terram defluebat, alacriter præcidit, manicíſque in cubitum vſque replicatis quod reliquum erat tunicæ intra cingulũ vſque ad talos attraxit, cothurnos ſubere ſubleuatos exuit. Interrogata quid ageret, quid ſibi vellet hac nouitate, ad agonẽ (inquit) me ſuccingo, mihi nolo impedimento ſint panni luctaturæ ac morituræ pro Sacramento: in breui hac veſte expeditior conſcendam ſuperiorem Aræ crepidinem, illic pro Chriſti corpore corpus meum vulneribus obijciam, nec cedam donec impiorum bipennibus vndique perfoſſa cadam; quinimò precabor hoſtes ne vno ictu repente mè conficiant, ſed lenta crudelitate articulatim corpuſculum hoc totum deartuent, inque modiciſſima fruſtula partes ſingulas comminuant, vt dum in me excarnificanda occupabuntur, differant ſaltim iniurias quas eheu! poſtea irrogabunt præſenti Sponſo meo.

Hæc ita pronunciabat, vt ex oculorum ſcintillis, ex impauidi vultus conſtantia, ex viuaci tono heroicæ vocis ceteroque geſtu animoſæ Viraginis facile conijcere

tur Rosam pro Eucharistico Altaris Agno leænam induisse: nec circumstantes fœminæ suismet credebant oculis, videntes Amazonem, quæ hactenus nonnisi viua mansuetudinis idea fuerat. Mirabantur Virginem modestissimam in publico reuoluto circa humeros pallio, veste curta, proiectis crepidis, liberrimis brachijs, alto præcinctu, solisque Rosarij globulis precarijs ferociter obarmatam spe martyrij vltra lacessere fatalem horam, ac morti pugnacissimè minitari. Interim ipsa velut moræ iam impatiens nunc experiri incessum, nunc ad Aram Sacramque Hostiam, mox ad Ecclesiæ fores prospectare si quà venirent hostes quibus velocior ad Altare cōuolaret, certa ibidem occumbere; iam venis arterijsque omnibus bulliebat Virgini sanguis effundi auidus, verùm dum exspectat, dum agoni se præparat, dum socias exemplo, gestu, hortatu inuitat, nunciatur hostem longiùs abire à litore; & ita erat: nam Archithalassus morbo correptus receptui cecinerat, ac paulò post à suis in rupe portui opposita sepultus est. Rosa disploso aliorum metu cœpit verecundari ipsa de breuitate truncatarum vestium, & vt decenter rediret domum, necesse fuit in prædicto Sacello noctem expectare cum dolore erepti martyrij, quamquam gratularetur patriæ liberatæ, ac præcipuè inuiolatæ Templorum religioni.

Defuit ergo non martyrio animus, sed animo martyrium toties & ante & postea votis ardentissimis exoptatum; nam crebrò deflebat sortem suam, quòd pro condi-

tione ſexus infidelium regiones adire non poterat pro Chriſto millies mortem quæſitura: dolebat ſe non illis temporibus, lociſq; natam vbi tyrannica perſecutio Chriſtianorum ſanguine orcheſtras, fora, amphitheatra purpurabat; inæſtimabilis ſibi videbatur illorum felicitas, quibus datum fuerat vltima gutta ſanguinis obſignare fidei characterem, ſæpe cum gemitu dicebat familiari *D. Franciſca Vrtado de Buſtamante*: vtinam idonea ratio modusue occurreret adornandi fugam ad barbarorum prouincias, vt illic ab idololatris pro Ieſu Chriſto immaniſſimè trucidemur. Denique cum aliud non poterat, oblectabat ſe imagine, ac meditatione ſuppliciorum, quæ ſigillatim omnia pro Sponſi amore deſiderabat in ſe experiri. Ità cupiebat cum Sancto Martyre Ignatio mundus Chriſti panis inueniri pro illa charitate qua Chriſtus *Panis Angelicus fit panis hominum*.

CAPVT XXIII.

Roſæ eximius pro periclitantium animarum ſalute zelus.

QVÆ tam maſculè ardebat circa Myſterium quo verum Chriſti corpus velatur, non poterat myſtica eiuſdem membra negligere, ſicubi videbat hæc ancipiti perdendæ ſalutis diſcrimini patere. Nouerat æſtimare animas ex infinito pretio quo redemptę ſunt: hinc quoties ad

Interiora meridionalis Americę montana flectebat oculos, cruciabatur medullitus, illachrymans perditioni tot barbarorum qui post illa niuosa altissimarum costarum iuga formicatim innumeras sed inaccessas conualles populabant, auita adhuc idolomania obcæcati. Deplorabat inconsolabiliter vicinũ Chili regnum, vbi dietim per myriades peribant animæ; ex quo feroces incolæ excusso Regis & religionis iugo redierant ad pristinæ gentilitatis vomitũ. Nec solis suis occiduis Indis condolebat, sed quidquid nationum vastissimi Chinarum tractus, aut Orientis Imperia continent, Rosæ quotidiana plangendi materies erant. Optabat visceratim discerpi ac retis instar obpandi latissimę viæ qua tot miserabiles animæ ruebant ad infernum. Hic nimirũ spiritus erat Seraphicæ suæ Magistræ, quæ & ipsa optauerat (: si fieri posset) suopto corpusculo obturari gehennæ fauces, ne tam populosæ animarum cateruæ illuc deinceps immigrarent, suæque frustrarent lytrum redemptionis.

Accidit, vnum ex Rosæ Confessarijs tractare de sua missione ad annunciandum vicinis Barbaris Euangelium. Hunc itaque ambire Virgo, hortari, stimulare verbis ardentissimis, obsecrare seriò, nil metueret, maturaret iter, subueniret pereuntibus, Deo acceptius obsequium præstari non posse, Apostolici pectoris & dignitatis id esse munus cui Diuina adsistentia desse nequeat, denique in tanti sudoris mercedem ac solatium sat fore, si vel vnicum apud infideles infantem per Ba-

ptismi

ptiſmi ianuam ad ſuperos tranſmitteret.
E contra ille experimentum quærens eius
qui in Virgine loquebatur Christus, velut ambigenti ſimilis extenuabat vires ſuas ceu tanto miniſterio parùm idoneas, exaggerabat difficultatem operis, famem, ſitim, ferarum pericula, æſtum, laſſitudines, exilia, demum & venena quibus gens illa truculentiſſima minimèque hoſpitalis in exteros Fidei præcones ſæuire ſolebat. Verùm tamen ſubdebat, plurimum ſe præſidij ac ſpei in Roſæ orationibus, ieiunijs, ceterorumque bonorum operum fido ſuffragio collocaſſe. Hic Virgo, tametſi de ſuis pijs operibus humillimè ſentiret, nihilominùs vt iturienti quantacumque poterat calcaria figeret, concepta ingenti fiducia promiſit vniuerſo exercitiorum ſuorum merito ſe illi in ſancta expeditione ſuccurſuram, dummodo is viciſſim pro rata ipſam participem vellet totius ſpiritualis lucri quod ex infidelium conuerſione erat reportaturus. Annuit Confeſſarius, vtpote ſat conſcius quanta coram Domino ſpirituum ponderatore eſſet Virgo, cum qua de mutuo fœnore paciſcebatur. Sic tandem vtrimq; ex pacto conuentum eſt, quòd Roſa huic Confeſſario medietatem cederet omnium fructuum quos interea ex toto bonorum operum exercitio ſe concumulaturam ſperabat: ac viciſſim ille dimidium lucri trãſcriberet Virgini ex conuerſione animarum, quas ſua prædicatione in viam ſalutis erat attracturus.

Eodem feruore ſpiritus nitebatur pia

Virgo Religiosos viros (:quotquot aptos nouerat :) ad gentilium conuersionem succendere: præsertim sui Ordinis Fratres rogabat, monebat, obtestabatur, huc huc suos in literis profectus intentione tempestiua destinarent, hunc generosum, præclarum, sublimem studijs suis finem scopumque præfigerent, vt residuis Americæ plagis quidquid idololatriæ vsquam supererat profligent, vt in horreum Domini copiosos Indorum manipulos comportent, vt millenas animarum chiliades ab æternæ damnationis voragine eripiant; non nimis hærendum esse in subtilitatum apicibus, non languendum circa inutiles vocularum controuersias, malè locari tot scholarum labores, tot noctes insomnes, tot disputationum clamorosas raucedines, si tantis parta sudoribus eruditio proximorum saluti Fideique propagationi non impendatur, si ad metam inertis otij, ad vanitatem plausumque inanis pompæ, vel in temporario laureatæ frontis honore prætumidè conquiescat, oscitet, desideat. Asseuerabat graui sensu & impetu, se nisi fœminam natura finxisset, hoc primum in votis fuisse habituram, vt decursa studiorum literariorum encyclopedia se totam missioni Euangelicę deuoueret, cupida adire gentes ferocissimas, belluinas, anthropophagas, dummodo suis Indis adhuc gentilismo implicitis opem ac remedium sua catechesi, sudore, sanguine impertiret. Nec sinebat Virginem tantæ commiserationis affectus quiescere, vnde rationem excogitauit, qua (: nisi morte pręuenta fuisset)

fuiſſet) ſperabat in Apoſtolicæ miſſionis negotio ſupplere per alium quod per ſemetipſam præſtare non poterat. Nimirum conceperat animo adoptare ſibi alicunde pupillum inopem & vndique deſolatum, quem à primis vnguiculis ipſa materno ſtudio ad virtutem & literas educaret ex pijs familiarium ſibi Matronarum eleemoſynis: huic puero mox à teneris propoſuerat firmiter ac ſenſim implantare auida Euangelicæ miſſionis deſideria cum paruulo gradatim adultura, ac interim prouidere vt in pietate ſacriſque diſciplinis accuratiſſimè formaretur, donec grandior factus ac Sacerdotio ritè initiatus iam cenſeri poſſet idoneus operarius ad laborandum in conuerſione gentilium. Tunc verò ſtatuerat Virgo hoc vnicum ab alumno exigere diuturnæ alimoniæ maternæq; ſolitudinis præmium, iret, properaret ad Gentes Chriſtianæ legis ignaras, trophæum ſalutis in medio barbararũ nationum erigeret, & quotquot poſſet animas à reſtibus diaboli ſtrenuè explicaret. Hoc ſupplemento credebat Roſa vtcumque ſatisfactum iri generoſo ardori ſuo, quo vltra fœmineam menſuram ac modum auidè ſitiebat ſalutem proximorum.

Nec tepidior ei zelus & cura fuit erga periclitantes Chriſtianos, ſi quos nouerat aut per culpam mortalem à ſtatu Diuinæ amicitiæ infeliciter excidiſſe, aut capitali aliquo vitio ad certum interitum illaqueari. Pro his verè miſeris quotidie cruenta ſibi infligebat verbera, gemebat, ſuſpirabat coram offenſo Numine, nullique

par-

parcebat lachrymarum sumptui, vt talibus sinceram scelerum pœnitentiam vitęque seriam emendationem à Deo exoraret. Aiebat, si quoquo modo sibi licuisset Prædicatoris fungi officio, vtique se opertam horrido cilicio, nudipedem, squalidam interdiu noctuq; per omnes Limēsium vicos, & compita circumlaturam crucifixi Redemptoris imaginem, & vbique per fora, per triuia, per angiportus idemtidem clamore lugubri vociferaturam: resipiscite, ò resipiscite peccatores, recedite à vijs pessimis quibus pecudum instar ducimini ad macellum stygij Lanionis, fugite declinate lubrica infelicissimæ æternitatis præcipitia qui vnico eoque incertissimo fugacis vitæ momento distatis à gehenna, agnoscite periculum cui vos implicuistis, misereamini vestrarummet animarum oues perditæ, quas bonus Pastor per spinas & tribulos, per sudores sanguineos, per vulnera & crucem requirit vt saluet; ò festinate reuerti ad hunc propitium Redemptorem quem si nunc spernitis, nulla superit in inferno redemptio. Hæc plerumque misericors Virgo tam luculento efferebat pectoris incendio, tantoque inflammati cordis affectu, vt non rarò audiētes compunxerit, neq; iam Rosa priuatim inter familiares, sed Ionas inter Niniuitas videretur reipsa ordiri pœnitentiæ cōcionem. Aderat forte P. Fr. Antonius Rodriquez titulo, gradu, officio Prædicator generalis: ad hunc conuersa Virgo pari tū feruore tum fiducia (:quam regebant modestia & charitas) sic illum affata est: Ad-

uerte

uerte ò Pater, quòd Diuina clementia te eſſe concionatorem voluit vt perditos ac obſtipos peccatores ad frugem reducas. Igitur caueto, ne tuæ facundiæ diues talentum in plauſibilibus acutorum conceptuum floſculis inutiliter conſumas; apage hos inanium argutiarum calamiſtros, faceſſant theatricæ oſtentationis cothurni & phaleræ, memineris à Domino te conſtitutum piſcatorem hominum, robuſtius tibi laxandum eſt rete in capturam peccatorum; hoc age obſecro, hoc vnicum ſtude & conare, vt quàmplurimas flagitioſas animas vorticibus eximas, vt ab ima vitiorum charybdi perituros euoces, & ad ſalutaris pœnitentiæ ſecurum litus educas.

Euenit, dum adhuc Matri cohabitabat Roſa, iuuenem genere quàm moribus nobiliorem *Vincentium Montesium Venegas* in eadem platea haud procul à Roſæ ædibus ſortiri domicilium. Is miratus Virginis eximiam pulchritudinem, at vnà certus nuptias ſperari non poſſe, quærebat occaſionem qua ſaltim oculos liberiùs paſceret Roſæ pudiciſſima venuſtate. Igitur Matrẽ adiit, prætexens aliquot ſibi ex tenui carbaſo pretioſis collaribus opus eſſe, hæc ſe velle à Roſà confici, quam conſtabat eo opificio victum parentibus lucrari. Sedebat labori manuum cum puellis intenta Roſa, cui Mater innuit, audiret Vincentium, deque pretio ex more & æquo coram ſe conuenirent. Iuuenis coram Virgine ſedere iuſſus comiter ex vrbano ritu ſciſcitari cœpit qui valeret, veniſſe ſe pro de-

demandando opere conficiendorum aliquot collarium: petijt in singula quot vlnæ melioris telæ forent necessariæ, quibus impendijs quo loco aptiùs emenda materies, intra quod tempus absolui possit opus. At Virgo diuínitus edocta secretum quod corde premebat Vincentius, efflictim misereri cœpit fœtentis animæ, in qua stagnabant lubricæ iuuentutis impura desideria; oculisque cum gemitu in cœlum eleuatis, ò (: ínquit) bone IESV! quàm longa nimis est patientia tua! tu verò nobilis Vincenti ignosce, & locum da veritati quam tibi dictura sum: longè aliasquàm de collaribus cogitationes versat cor tuum; vis ingenuè tibi dicam ad quid veneris? at parco rubori tuo; iuueniliter agis, & doleo vices tuas. Dole etiam tu, ac resipisce. Mendacium est quidquid ad Deum non ducit, animã interimit quidquid carni petulanti lenocinatur. Agnosce vincenti periculum tuũ, corrige animum vanæ oblectationis nimio venatu districtum, stude cautiùs ambulare in semitis mandatorum Dei ne pereas; en quidquid coneris tegere, non latuit Sponsum meum intentio tua. Hac improuisa Virginis concione ictus Vincentius deiecit oculos, seseq; introspiciẽs aliquantisper obmutuit. Denique iam mutatus ab illo qui paulò ante fuerat, sic Virginem affatus est: sentio in te loqui Christum, qui solus me tibi sic detegere potuit vt intima praui cordis mei penetrares; cedo igitur pio & ignito hortatui tuo, sequar inuitantem ad meliora Deum, tu

illum mihi propitium fac reddas, vt quod hodie iu me cœpit perficiat. Addixit Virgo suarum precum fida subsidia, comiterq; dimisit hominem, qui exinde iuuẽnilibus desiderijs valefaciens grauem ac sobriam viuẽdi rationem instituit, adeo vt singulis octiduis minimùm semel animam suam pœnitentiæ Sacramento expiare, ac Diuino epulo reficere adsueuerit, lætus incidisse in Rosam, quæ & cęlitus infelicis animæ suæ statum didicerat, & salubres aculeos seriæ compunctionis nouerat opportunè suffigere minùs exspectãti.

Prodigium erat si qua persona cuicumque vitio obnoxia Rosam accessisset nec ab ea melior discessisset. *Maria de Mesta* pictoris *Medori Angelini* coniux impatientiæ ac præcipitis iracundię pugnaci morbo iam penè sibimet ipsi facta erat intolerabilis: quauis re minima turbabatur ac turbabat, manu prompta, minax clamoribus, & sonora rixandi intemperie totarum ædium implacabilis tempestas. Detumescente animi procella dolebat interdum, ac damnabat ipsamet suę ferocitatis effrænem impotentiam, at biliosa complexio & assuetudo callum vitio induxerat. Aliorum suasu an casu incertum, semel Rosam in hortensi cellula degentem inuisit. Confestim Virgo arrepta occasione grauem ac neruosum de tranquillitate animi sermonem instituit, breues ac salubres adquirendæ mansuetudinis aphorismos præscripsit, æquanimitatis ac patientiæ apta consilia ingessit, sicque instructam à se dimisit. Mira res: fęmina ab illo die se-

datior

datior ac mitior visa est induisse tractabile pacis ingenium, tolerabat corde quietissimo domesticos tribulos ac molestias, & si repentino aliquo flamine succendebatur bilis, hanc sola recordatione mansuetissimæ Virginis mira facilitate sopiebat, breuique eò peruenit in patientię studio, vt iam vltro à Deo plus ac plus aduersitatum postularet. Sanè Rosam verecundę taciturnitatis amantissimam solus animarum zelus disertam fecerat, nec vmquam ei facundia defuit quâ sequelam virtutis fugamque vitiorum efficaciter persuaderet.

Virum quemdam professione Religiosum illa non minùs sordida quàm fatua ac monstruosa fumantis *Tabacci* ingluuies vsque ad præsentissimam corporis animæque perniciem deduxerat, ita vt de vtriusque remedio conclamatum ferè putaretur. Os homini intus omnino fulgineum, camini speciem referebat, olidæ nares mucebant cremore fauillaceo, atra nebula vexatum cerebrum stillabat in pectus, & obstructis pulmonibus raucum asthma vocalem obsidebat arteriam, nec tamen cessabat miser à noxio suctu accensæ fistulæ. Protestabatur Medicus, dissuadebant, rogabant amici, demum Prælati regulares seuerissimis inhibitionibus addidere mulctas, præcepta, dirarum ac censurarum fulmina, sed in cassum, quia contumax vitium triginta & trium annorum possessione ac mora nimiùm inualuerat, nec videbatur aliud pereunti superesse remedium, nisi quòd Rosa post tot aliorum

hor-

hortamenta, consilia inuectiuas, post tot Superiorum correptiones, minas, clamores, suam exsereret ardentioris facundiæ mirabilem suadam, hominique loqueretur ad cor, & eius saltim animæ salutem omnipotenti Numinis dexteræ commendaret. Facile annuit Virgo miserta periclitantis, maximè quòd sciret, ipsum non iam obstinatione voluntaria, aut obediētiæ contemptu, sed sola infirmitate resistendi violento ac annoso vitio sic obbrutuisse in absurditate intemperantiæ omnium vecordissimæ. Et ecce, à Virginis alloquio vix quinque dies effluxerant, quando Virum inuasit omnimoda *Tabacci* nausea, mox & horror, ac vehemens abominatio, ita vt deinceps non modò facillimè sese abstinuerit sorbitione tubi cretacei, sed neque ampliùs sufferre potuerit odorem huius infaustę fornaculę, quam delicijs & cupedijs humanæ fatuitatis accensere is solus potuit, qui Iob. 41. sic depingitur: *de naribus eius procedit fumus sicut olla succensa*; & denique hic etiam per Europam inuenit qui secum fumos helluentur. Rosa in vnico sanauit hanc insaniam, curatura plurimos vbi ritè fuerit implorata. Neque hic steterit Virginis beneficium, simul cum vitio inueteratum asthma pectoris, hæmorrhagiam, flatuumque tormina depulit, quibuscum miser ille per annos plus-minus xiv. fuerat colluctatus. Quin & vsque ad animam transijt energia saluberrimæ correctiónis: nam mens illa ad sobrietatem mirabiliter reuocata cępit tractare attentiùs æternæ sa-

lutis negotium, emundare conſcientiam, reformare ignauos mores, veternum excutere gratulantibus cunctis qui vmquam antea in tabe illius vitij putreſcentem defleuerant. Nempe ſic Roſam exaudierat qui nouit totum hominem ſanum facere in Sabbatho.

Vnum addidero & finiam P. F. *Petrus de Loayſa* Dominicanus probè conſcius zeli & charitatis qua flagrabat miſericors Roſa in opem periclitantium proximorũ, indicarat Virgini, decumbere in Cœnobio cumque mortis angoribus trepidè luctari N. eiuſdem inſtituti Religioſum á Medicis pridie derelictum; addebat torqueri ægrum vrentibus ſcrupulis, affligi non certitudine vicinæ mortis, ſed incertitudine vitæ melioris, eó quòd meritis ſe vacuum agnoſceret, cõtremiſcere pauidũ, ac ſudare ad cõtinuam ſeueri Iudicis, quẽ aditurus erat memoriam, denique ſubuerendum eſſe, ne nimia formido grauiori periculo implicet deſolatum. Intimè hæc ſauciabant cor Virginis prompto compaſſionis affectui tam flexile ac morigerũ: vnde actutum iniunxit Petro, infirmum adiret, ſuoque ex nomine iuberet fidentiús ſperare de immenſa optimi, & benigniſſimi Numinis miſericordia: ſe quidem precaturam pro felici ipſius tranſitu, at ſimul ex nunc offerre ſe de ſuorum piorum exercitiorum qualicumque cenſu quidquid moribundo ad ſupplendam meritorũ vacuitatem opus ſit, imò totum is ſibi vendicet, & ſi quod bonum opus à Roſa vnquam per totam illius vitam hactenus

pro-

prodierat, integrè à se in ægrum dono liberrimo translatum velle, hoc ipse velut suum Iudici exhibeat, desinatque interim abiectè & humiliter sentire de magnifica liberalitate Altissimi. His ad plenitudinem solatij adiecit, velle se (:modò Deus permiserit) ab obitu conueniri à defuncti anima, vt si fortè vlterioribus suffragijs eguerit, statim adiuuetur. Fideliter vniuersa ad infirmum retulit Petrus, & confestim immodicus ille pauor gaudio lætioris spei locum cessit, acceptauit æger munificam Rosæ largitatem, haud ignarus quantum opulentiæ in dono tot meritorũ lateret, sicque munitus demum salutaribus Sacramentis conceptaque ingenti salutis fiducia tranquillum, placidum, serenum spiritum reddidit Creatori, pactus ante cum Petro, quòd tam ipsum, quàm Rosam à morte inuiseret, si eam sibi facultatem Dominus indulgeret. Verùm post fratris decessum non leuis cura momordit Petrum quid esset, quòd iuxta cõdictum defuncti anima non comparebat. Sed exemit solicitudinem Petro secura Rosa, dixitque cum defuncti anima feliciter ac bene agi, iam illam regioni lucis adscriptam frui perenni refrigerio, vt ei nequaquam opus fuerit redire ad alterutrum, pro stipe suffragiorum emendicanda. Nimirum tanto viatico illam hinc abeuntem ditarat profusa misericordis Rosę liberalitas, cui nil tam pretiosum aut charum esse potuit, quod animarum saluti non impenderet.

CAPVT XXIV.

Rosa pro modulo facultatum corporalibus misericordiæ operibus proximos iuuare satagit.

MIrabitur, quisquis legerit, Rosæ pauperrimæ funus publicis mendicorum Limensium eiulatibus, thrænis, lachrymis fuisse celebratum, vociferante egenorum turba, verum pauperum Nutricem ac Matrem fato acerbissimo & prematuro sibi ereptam fuisse. Quid enim tenuium parentum inops filia partiri alijs indigentibus potuit vix sibi alendisque genitoribus sufficiens? & tamen sibimet necessaria subtrahens dispersit, dedit pauperibus, ac memor cœlestis Lapicidæ qui (: vt relatum supra Cap. XI. inter dotalia pacta solicitudinem alendorum parentum à Rosa in se transtulerat, ipsa de consensu Matris manū suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem, cum his diuidendo eleemosynas, quas insperatò receperat.

Semel cuiusdam occulta seu arcta necessitas ad Virginem relata fuit, sed cum aliud vnde subueniret ad manum non esset, octo dierum alimoniam (: contenta interim solo pane & aqua) sibi detraxit pro egentis subsidio. Alia vice Gaspar flores Virginis Pater sat grande volumen candidioris telæ: (donatum an emptum nescio) domum attulit, vt inde coniux Maria de Oliua sibi gregique tot filiorū

de

de omnibus quæ ad munditiem spectant copiosiùs prouideret. Ille sciens filiam Rosam pro ægritudinum frequentia ac munditiei studio pluribus ex eodem lino indigere, seorsim huic notabilem illius telæ partem (xxxvi. vlnę erant) attribuit, vt ipsamet sibi pro arbitratu ad vsus proprios sudaria, pepla, fascias, gremialia, vela, mantilia, tegmina, vittas, ceruicalia, mappas, omnemque necessariam candidi nitoris suppellectilem formaret ac sueret. Rosa, vel admirata munus tam copiosum & affluens, vel vt humiliùs parenti gratias ageret, mihine (: inquit) omnem hanc lini portionem donas Mater? respondit illa: Tibi filia, vtere prout lubet, fac inde quæ vis. Arripuit Virgo postrema hæc verba, statimque nec palmo illius telæ retento sibi, totam donauit secretò duabus Virginibus tam genere quam virtute nobilibus, at pauperrimis, quasque nouerat clam domi ingentem rerum omnium penuriam pati. Mater vt vidit filiam nil minùs quàm de conficiendis sibi linteis cogitare, suspicata quod erat, causam quæsiuit, cur traditam sibi telam candidam, subtilem, bonam tardaret suis aptare vsibus; respondit filia: iam aptata est vt aptari meliùs non possit, quinimò nunc primùm illa decoré canduit, ex quo in eleemosynam conuersa est. Replicuit Mater, at ego tuis impendi vsibus præceperam, solicita ne quid desit quando infirmaberis. Subrisit Virgo, & nonne (ait) potestatem mihi disertè fecisti vtendi vt vellem? vsa sum, nec mihi

deinceps vbi decubuero ex morbo, quidquam defuturum puta, Dominus abundè prouidebit. Ita planè accidit, nam paulò post à maternis ædibus translata in Dominæ Mariæ Vsetagui contubernium pietate Matronæ linea suppellectile adeo non eguit, vt etiam abundarit. De hac Virginis in diuinam prouidentiam admiranda fiducia seorsim Capitulo sequen.

Possidebat Rosæ Mater in suo mundo muliebri duas pallas, seu oblonga & à vertice in terram vsque demissa pallia, fœmineum ac decens tegumentum quotiescumque proceditur in publicum. Horum alterum domi fortè in sedili à Matre depositum conspicata Rosa liberè corripuit & inopi cuidam Virgini donum fecit. Mater vbi frustra totis ædibus suum requisiuit pallium, suspicionibus indulsit, pene vsque ad temerarium iudicium, quòd vicinorum aliquis clam irrepsisset domui, pallamque neglectim à sede pendulam sublegisset. Filia ne quos innocentes oneraret furti imputatio, lepidè affata Matrem, quid (: inquit) iacturam tuam incertumque autorem dubitabunda incusas? ecce me pallij tui furem domesticam sed innoxiam, quia plus tibi proderit amissa palla, quàm si intactam possideres. Hanc interim ego donaui Montoyæ pauperrimę, quę quòd huiuscemodi veste careat, Ecclesiam decenter adire, missisque & concionibus adsistere non potest. Tibi ò Mater alterum superest pallium nouum adhuc ferè intactum, quod priusquàm vel

mo-

modicum vetera scat, Diuina bonitas non vno sed pluribus te pallijs ditabit. Euenit quod Virgo prædixerat, nam exigui temporis interlapsu vir illis in ædibus nũquam antea visus nec aliunde cuiquam illic domesticorum notus intrauit, Rosæ Matrem poposcit, eidem xl. libras argenteas pro nouo pallio coemendo porrexit, abijt. Similiter ijsdem ferè diebus *D. Maria de Sala* vltrò per famulum misit serici subtegminis aptam materiam quanta conficiendę nouæ pallæ sat erat. Denique eiusdem materiæ totidem vlnas quæ pallio muliebri sufficerent, deuota persona obtulerat Limano Fratrum Prædicatorum Conuentui, hic Rosæ Matrem ea donauit: sic intra pauculos dies Maria de Oliua pro vnico suo pallio quod Rosa egenæ Montoyæ dederat, tria recepit noua ac meliora, didicitque animosiùs fidere tum vaticinio filiæ tum prouidi Numinis largitati.

Extra mœnia in extremis Limanæ vrbis pomęrijs habitabat *Ioanna de Bobadilla & Azeuedo*, Virgo illustris parentelæ, sed orphana, ac virtute quàm censu ditior, nam amissis parentibus in arcto res erant, miseramq; sat premebat occulta frugalis œconomiæ angustia. Accesserat in afflictionis cumulum vorax & purulentus sub mammilla cancer, qui liuidis ac tabificis incrementis vergebat in carcinóma, & tardante remedio exitium minabatur. Ioanna tàm inops consilij, quàm periculo & çalamitati impar non inueniebat rationem qua discrimini occurreret citra peius discrimen:

nam vt eò vbi habitabat vltra amnem, quotidie accerſeret ex vrbe Medicum, obſtabat viæ longinquitas, nec enim tunc (: vti hodie) Limæ amplitudo vſque ad illa vlteriora trans fluuium ſpatia procreuerat; ſiue ad lentam curam migraret tantiſper in Ciuitatem, deerant peregrinæ & inopi ſumptus quibus ſemeſtre hoſpitium conduceret. Fuit qui gratis offerret ædes ſuas, at honeſta & timida virgo ſe ignotã ignotis credere noluit. Demum oranti in templo Sancti Dominici Roſæ innnotuere omnia, ſibique hanc deſolatam & perplexam reſeruari mox intelligens, modum quo ſubueniret promptè inuenit. Ioannam ſecretò adijt, metum anxietatemque ponere iuſſit, vacare in maternis ædibus locandum pretio conclaue idoneum & vſui peropportunum, eò concederet, ac de menſtruo locationis ſumptu paciſceretur cum Matre, ſibi deinde curam procurandæ ſolutionis totam relinqueret. Paruit Ioanna, & inſperatum beneficium verecunda hilaritate acceptauit. Hilarior tamen fuit Roſa, quòd talem nacta eſſet cui tam occultè, & piè viſcera ſuæ miſericordiæ impertiret; ſicque fidens Diuinæ prouidentiæ reperit quod in ſingulos menſes clam Ioannæ adferret in exactam ſolutionem hoſpitij, pacta dumtaxat ſilentij fidem. Poſt menſes quatuor aut quinque Ioanna integrè conualuit, ſuumq; foris habitaculũ ſana repetijt, hoc vnum dolens, quòd hoſpitæ palam referre grates minimè liceret. Verùm poſt Roſæ obitum ſoluta promiſſæ taciturnitatis vinculo beneficium liberri-

mè

mè omnibus prædicauit.

Rosæ quoad Matri conuixit, nil iucundius accidere poterat, quàm si permitteretur cuiuscumq; sortis aut conditionis pauperes personas morbis afflictas paternis inferre ędibus, vt illic suismet manibus assiduè ministraret languentibus, nec solius tecti, cubilis, strati, sed & medicamentorum, ciborumq; solatio egentes affatim reficere conabatur. Sicubi in vicinia aut nota domo resciuisset quodcumque vile mancipium ex ægritudine decumbere ac negligentiùs haberi, sibi confestim illius deposcebat curam, multisq: precibus exorabat Matrem, annueret lāguentem in suas ædes deportari ad curam solicitiorem. Recusabat interdum austera parēs, quod existimaret filiam rarò sanam ac iugiter valetudinariam priusquàm in aliorum curam se intromitteret, debere charitatis ordinem à semetipsa auspicari, suæque magis quàm alienæ valetudini prospicere. Subinde tamē ne misericordem immisericorditer cōtristaret, ei indulsit pro domestica sua tenuitate operari quæ posset, non quanta vellet. Mox illa primò obuium mendicabulum inuitabat ad lares proprios, huic abstergebat, vngebat, alligabat purulenta vlcera, huius mundabat vestes, reficiebat laceros pluderones, repurgabat subnatas plicatim sordes, lauabat pedes & impetiginosum verticem, nullique ministerio deerat quo illius fami, siti, pressuræ leuamen adferret. Nec (: quod ferè illi regioni præter morem est :) vllum Virgini discrimen erat originis aut nationis, quin

 ex

ex æquo & indifferenter egentibus Hispanis & indis, Æthiopibus, candidis, mixtisq; (: quas *Mulatas* vocant) prompta charitate succurreret. Pari commiseratione vernaculas, peregrinas, seruiles, ingenuas, notas, ignotas, agrestes, & indigenas prosequebatur, solo euidentioris indigentiæ respectu habito. Inter has verò mendicas ac miserabiles nulla tam pannosa aut sordida, nulla tam deformis aut vlcerosa, nulla tam aspectu horribilis aut intolerabilis fœtore, quam Rosa vel dedignari posset, vel præ nausea auersari. Nulla ægritudo tam putrida ac fœda, nullum vlcus tam tetrum aut saniosum, nulla scabies tam crustosa aut fluida, cui Rosa medelam, famulatum, curam offerre, cui virgineas admouere manus, dimouere spurciticm, applicare, mundare, mutare emplastra defugeret. Hac ambitione pia Virgo obibat mulierum valetudinaria quotiescũque honestæ comitiuæ aderat occasio, quærebat per ambulacra infirmas præ ceteris horridas magisque porriginosas, his mira alacritate componebat lectulum, eluebat vasa, parabat edulia, neque tam vile, tetricum, abiectum obsequium commodari infirmis poterat quod non ipsa vltro prensaret.

Accidit die quadam, ab infirmæ mulieris cura Virginem tantisper ad maternas ædes diuertere: sensit curiosa Mater in veste filiæ insolitam mucidi putoris graueolentiam; inde coniecto in illius togam attentiori oculo notauit hinc inde, respersum aliquid purulentarum sordium fortuitò adhæ-

adhæsisse pānis ex aliena sanie quam Virgo in detersione vlcerosæ mulieris inscia contraxerat. Indignata parens substomachabatur filiæ, quorsum (inquit) hæc tuæmet incuria? non quidem ad hoc tibi religiosus iste candicat amictus vt eum alienis spurcitijs deuenustes, neque Te Rosam appellauimus vt sic oleres, quando te murinis ac suaueolentibus chirothecis vti iubebam repugnasti paruula, at nunc adulta si musco fragrare non vis, muco saltim ne fœteas alieno. Subrisit Virgo, blandèque subintulit: Christi bonus odor sumus dum ministramus infirmis; charitas delicata non est, nec proximum fastidit, memor nos omnes ex eodem esse luto ac cœno; mortalitate hæreditaria cuncti putrescimus, nec est qui suæ corruptionis nō circumferat sentinam: itaq; Mater parum putato, quòd tunicam obiter maculaui improuida, longè fœdiùs ipsum Redemptoris vultum rheumata, sputa, saliuæ turpium carnificum pro nostris sceleribus deformarunt.

Aliud in hoc genere vix imitabile præstitit Rosa quod silendum non est. Decumbebat in ędibus viduæ *D Isabellæ de Mexia* quædam ex domesticis famulabus putri humore febriumque æstu prętumida; huius ministerium & curam vtpote in familiari domo permissu Matris sibi Rosa assumpserat. Contigit ex medicinæ consilio ægrotanti phlebotomiam adhiberi, extractumque vena sanguinem in angulo seponi dum Medicus ad eum inspiciendum rediret. Tardauit is vltra biduū,

atque interea ſanguis ab ipſa ſcaturigine iam notatus de putredine horridiùs obputruit, ſeroſo virore, flauis nigriſque maculis ac ramoſa ſanie vndequaque pinguis & decolor. Tandem adfuit Medicus, obiterque examinato ſanguine ac notatis in eo periculoſi morbi critirijs fœtentem maſſam de more proijci imperauit. Roſa pro compaſſionis affectu diligentiùs peluim qua coagulus ſanguis aſportabatur intuita ſenſit ab imo fundo ſibi euerti ſtomachũ, alterari in faucibus ſaliuam, totiſque ſe viſceribus in vomitum propendere. Diſſimulauit vt potuit, famulumque properè cum pelui abeuntem rogauit hanc ſibi ferendam tradi, ſe non tantùm vacuaturam quod inerat, ſed inſuper vas ipſum nitidè mundaturam. Facilè conſenſit homo tali ſe putore exonerari: at Virgo ſibimet indignata quòd horruiſſet, cum pelui clam receſſit in angulum foras, ibique ſemetipſam durè obiurgans: itane (: inquit) ſtrenuè ac ſeriò ſtuduiſti dilectioni proximi, vt nauſeæ tibi ſit miſerabilium infirmitas? hoccine te docuit Seraphica tua Magiſtra! ſic nondùm didiciſti omni hac putredine te viliorem eſſe ac putridiorem? veni delicata, veni tenellula, experire meliùs, diſce pleniùs num te deceat ſic faſtidire miſeram & coæqualem tuam, in qua non minùs quàm in te ipſa ſplendet imago tui Creatoris. His cum fremitu in ſe prolatis (: obſtrue nares lector:) peluim ori appoſuit, totumque illum ſanioſum cruorem (: dicam, an cruentam ſaniem) auſu heroico ſenſim epotauit; mox panno,

no, ne quid in labijs residuum notari posset, os abstersit, ac peluim elutam, defricatam, nitidam reportauit. Latuit eius Matrem generosum facinus, at Isabellæ (: Deo mirabiliter disponente) innotuit, quæ & pannum quo Virgo labia deterserat, fortuitò demum inuentum studiosiùs in facti memoriam asseruauit. Deinceps nemo (: opinor) dubitabit, Rosam B. Catarinæ Senensis fuisse germanam Discipulam.

Hinc sanè credibiliora fiunt, quæ sequuntur. Quæstori Gundisaluo tum communione officij tum pari virtutis & amicitiæ studio necessarius intimèque familiaris erat *Ioannes de Tineo Almanza* Regiæ (: quam vocant) Cameræ Chartophylax & Quitensis Tribunalis supremus Circitor, vir pietate ac religione spectabilis. Hic vt erat in Quæstoris ædibus frequens ac penè domesticus, ibidē ex negotiorum occasione Rosam persæpe viderat, sæpiùs de illius sanctimonia vitæque singularitate mira audierat, ita de Virgine sublimiter, vt dignum erat, sentiebat, præsertim quòd sciret, Gundisaluum Rosæ precibus meritisque pluries grauissimis infirmitatibus fuisse liberatum. Contigit Ioannem ex cruciatibus stomachi periculosè ægrotare, ita vt accito Confessario tamquàm vitæ incertus animam per exomologesim duxerit expiandam. Interea memor viscerum charitatis quibus erga ægrotos norat Virginem abundare, summis precibus egit per Quæstoris coniugem, vt Rosam adduceret in

tanto sibi periculo bene precaturam. Euicit tandem illa accedente Confessarij nutu, vt Virgo Quæstoris vxori se comitem fore promitteret ituræ ad ægrum inuisendum. Obstabat, quòd Rosæ pro pudore virgineo durum & insolitum erat viri quamquam familiarissimi & infirmi subire conspectum, at superabat tum pia commiseratio quæ negare iusta solatia ægris nesciebat, tum humilis obedientia, quam Rosa *Mariæ de Vsateguì* velut secundæ matri deberi agnoscebat. Itaque his tuta præsidijs cum honestissima Matrona & pedissequis in viam se coniecit, priùs tamen ad Aedem Sancti Dominici Missæ sacrificio interesse voluit, ac interim præmisit qui nunciaret ęgro, se vti petierat, à templo mox ei cum Matrona adfuturam. Sensit infirmus illòmet puncto temporis quo nuncium acceperat, dolores suos mitigari. Intrauit deniq; Rosa iacentis cubiculum, salutauit ægrum sed ea compassionis ac misericordiæ dulci affluentia, vt nec circumstantibus sanis ambiguum fuerit loqui in modestissima Virgine Deum totius consolationis. Verùm Ioannes vultu Rosæ obseruato notauit in eodem maiestatem Angelicam, tesseram pacis, & viuam spem incolumitatis. Nec mora; confestim omnis dolor euanuit, infirmum somnus qui omnino diffugerat, blandè corripuit, mox altum obdormiscens (Virgine interim cum comitibus domum reuersa) integrè sanus euigilauit. Compendium id fuit, quo Rosa celeri adiuta miraculo nec deesset operi misericor-

cordiæ, nec in alienis ædibus præter Virginum morem diutiùs hæreret. Nec minor ipsi cura fuit citissimè abeundi, vt plausum effugeret quem meritò timebat.

Plura huiuscemodi curationum miracula in alium tantisper locum tempusque differo, hìc vbi de sola Rosæ misericordia agitur, vnum adijcere fas esto, sed lepidũ, nam vsque ad bruta animantia clemens Rosę suauitas & tenera extendebatur cōmiseratio, siquidem teste Salomone Prou. 12. *Nouit iustus iumentorum suorum animas, viscera autem impiorum crudelia.* Erat *Marię de Oliua* in suo domestico gallinário miræ pulchritudinis pullus gallinaceus, ludebat in eius tergore, & alis versicolor & amœna striatarum plumarũ varietas, collum quædam velut purpura decorè incinxerat, postrema corporis pro pennarum arcuata venustate in iridem videbantur desinere, denique toti domui vna hæc speciosa bestiola in delicijs erat, gaudebantque omnes hanc à Matrefamilias nutriri, & asseruari in spem sobolis quando creuisset, nam sperabatur illi simillimos fore pullos, quos procrearet. Creuit pullus, sed ea inerat ventricoso pigritia, vt iugiter cubarit humi, & vix vmquam visus sit vltro in pedes attolli, numquam auditus cucurire. Pertæsa Mater, quòd crederet frustra ab ignauo progeniem exspectari, in mensa coram marito, & filijs constituit illo vespere pullum ceterà inutilem iugulare, ac postridie comedendum apponere. Hìc adstans Iuuencula Rosa miserta est bestiæ, & innocentsim-

ſimplicitate conuerſa pueriliter ad auem, *Canta* (: inquit) *mi pulle, canta ne moriaris*. Vix puella verbum protulerat, cum ſub oculis omnium pullus repente aſſurrexit in pedes, aliſque fortiter excuſſis canorè & hilariter cucurriuit. Mox altis ac prætumidis paſſibus totum conclaue perambulans ad Roſæ nutum pluries toto diſtento pectuſculo alacriter cantauit. Riſere quotquot aderant, reuocata ſubitò mortis ſententia, plaudebat cantu repetito pullus cum plaudentibus, ſpatiabatur velut altè præcinctus, colloque arrecto ſtridulus idemtidem renouabat domeſticorũ acclamantium cachinnos. Exinde ſępius per diem ſonoris cantibus impleuit viciniam, numerabat vices familia & nonnumquàm quindecies cantaſſe breui horarij quadrantis ſpatio deprehendit. Neque ſpem Matrisfamilias fefellit, cui nimirúm paulò poſt à pulcherrimo hoc gallo pulcherrimi fuere pulli. Tantùm vel in bruti animalis ſalutem valuit vnica vox miſerentis Roſę. Profectò & hìc quæri poſſet, *quis dedit gallo intelligentiam*, qua obediret ſanctæ puellæ iubenti iugulum dare cantui, ne daret cultro? ſed ad grauiora.

***

CA-

CAPVT XXV.

Rosæ magna in Deum fiducia, crebrò in suis suorumque necessitatibus explorata.

A Prima pueritia Rosam suam præuenerat Christus in benedictionibus dulcedinis, edocens confidere in adiutorio Altissimi, vnde per totam deinceps vitam securissima erat, se iugiter in protectione Dei Cœli commorari. Hinc tantopere afficiebatur initio Psalm. 69. *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina.* Hunc versum iugiter ferebat in ore, hunc inter labores manuum submissa vocula suauiter cantillabat, hunc sedens, stans, ambulans deuotissimè iterabat, nec satiabatur frequenti illius repetitione, præsertim cum aliunde resciuit postea, eumdem versum Beatæ Catarinæ Senensi perpetim in vsu, ac delicijs fuisse. Rogabat interdum Latinam horum verborum emphasim doctiùs ac profundiùs sibi enucleari, sed numquam in talem incidit interpretem qui meliùs ipsa intimam faui huius dulcedinem aut experiméto nosset, aut aptis iudicijs explicaret. Interrogata, cur ex tot millibus vnicè hunc versiculum amasset præ cæteris, respondebat, Seraphicæ Matris suæ totum illo solatium contineri, singulas huius syllabas turgere quodam arcano succo familiaris in Deum

Deum confidentiæ, nec suo palato aliud his tam proprijs verbis sapidius posse occurrere.

Tria potissima erant, de quorum assecutione Virginem dubitare non sinebat cœlitus concessa fiduciæ certitudo. Primum æterna sua Beatitudo, alterum perpetua & numquam interpollanda Dei amicitia, postremum infallibilis ex alto succursus in quibusuis tum necessitatibus tum repentinis periculis. Transeundum per singula.

Quærebat Sponsi pietas occasionem, qua charam Virginem priuilegio singulari securam redderet æternæ felicitatis, quapropter semel eam permisit nonnihil concuti pauida formidine circa prædestinationis suæ arcanum omni animæ tremēdum. Angebatur innocens Rosa considerans perire se posse, caligabat trepida recogitans iudiciorum Dei abyssum multam; sed non tardauit festinus ad adiuuandum Dominus, quin cor illud contritum & humiliatum opportunè recrearet, blando affatu sic eam alloquens: *Filia ego neminem condemno, nisi volentem condemnari; igitur ex nunc tranquillo animo esto*. Dici non potest quàm sublimem, inuictā, solidam fiduciam hæc paucula cordi Virginis impresserint, plus enim ipso proferendi modo quàm verbis sibi significari intellexit, nec deinceps eam permisit Sponsus in æternæ salutis anchora fixam vllo incertitudinis fluctu turbari.

Doctor Ioannes Castillus aliquando inter alia sciscitabatur ex Virgine, an Præ-

destina-

destinationis suę certam notitiam cœlitus reuelatam accepisset? rudis iuuencula hæsit ad *prædestinationis* scholasticum vocabulum, cuius propriam vim, ac etymon haud satis assequebatur, nec de illo aliud audierat, quàm significari mysterium impenetrabile, nec temerè vlli mortalium perscrutandum. Itaque simplex ac timida negauit tandem, quidpiam sibi innotuisse de Prædestinationis subtilissima notione. Verùm vbi prudens examinator per idoneas periphrases dilucidiùs quid sciscitaretur explicuit, Rosa diffiteri ampliùs nec debuit nec potuit, superna illustratione admodùm tempestiuè se didicisse, quòd ab æterno electa erat ad cœlestem gloriam, idque miro Dei beneficio se tanta certitudine tenere, vt limpidiorem huius reuelationem nequeat desiderare. Manifestius hæc patuere in vltimo Rosæ moribundæ decubitu, siquidem felicissimi sui transitus ad beatam requiem adeo certa erat, vt etiam præscierit ab omni purgatorij mora immunem se fore. Cumque non nemo præsentium dixisset, prægrandem & omninò rarissimam esse hanc gratiam, sat prosperè agi cum animabus hinc migrantibus dum pro residua mortalis vitæ scoria detergenda ad purgatrices flammas mittuntur, se sibi id optare animitus: statim Virgo præ ingentis fiduciæ alacritate se ipsa robustior animosè respondit: ego verò Spõsum habeo qui prægrãdia & rara dare potest, neque pusilla aut mediocria dumtaxat per diffidentiam ab illo speranda sunt. Hinc vicinam mortem non aliter

ac certam Paradisi ianitricem læta aspexit, nam vt primùm Rosæ denunciarunt medici naturam succubuisse morbo, nec aliud restare præter decretorium diem. impauida nihilùmque turbata respondit, oppidò se lætari tam grato nuncio, solùm mirari se, cur metuerint citiùs exspectanti indicare.

Memorabilius est quod Rosam dum hortensem suam cellulam incolebat, salutis æternæ securam reddidit. Orabat Virgo, & in mentis excessu vidit circa se vndique solum consperfum rosis. Admiranti vnde ver tam repentinum adfloruisset, en conspicuus adfuit paruulus IESVS purissimæ Genitricis innixus vlnis, ac Rosam blandè compellans iussit extemplo sparsas Rosas in repandam sinuosæ vestis laciniam colligere. Collegit illa quas potuit, sinuq; se pleno stitit Diuino puerulo; Is ex omnibus vnicam sibi in donum poposcit, qua gratanter accepta subintulit: *hæc Rosa tu es, huius prouidam curam mihi assumo; tu de reliquis vt magis volueris disponito*. Intellexit Virgo sapiens quorsũ delicati Sponsuli verba tam seria ac pretiosa tenderent, gaudebat se teneri in dextera Saluatoris velut Rosam electam, meminerat de quibus ille promiserat, Ioan. 10. *Non rapiet eas quisquam de manu mea, ego vitam æternam do eis*. Porrò præ magnitudine gaudij, quòd se videbat Rosam acceptabilem tutò vernare in pugillo Paruuli, nesciebat nec anxię quęrebat, quid de reliquis Ipsa Rosis ageret, nisi quòd breui consilio subitaneum inde ser-

tum

tum confecit, ac cœlesti Infanti reuerenter imposuit, qui Virgini suauissimè arridens data benedictione disparuit. Suspicata est postmodum, rosis ceteris quas per terram sparsas viderat, significari pientissimas Virgines per Limam sparsas, quas tandem aliquando colligi oportebat in nouellum sanctæ Catarinæ Senensis Monasterium, vt illic religiosæ professionis nexu votiuo colligatæ Sponsum Virginū casto famulatu coronent, vicissim ab illo gloria, & honore coronandæ. Ità accidit, verùm nonnisi post Rosæ obitum. Qua de rę infra loco proprio Cap. XXVI.

Pari imperturbabilis certitudinis fruebatur solatio felix Rosa in securitate gratiæ, Diuinæque amicitię: nam prætérquàm quòd post quindecennales illas horrendarum obtenebrationum eclypses (: de quibus supra Cap. XIII. quotidie in suo ad diuinam vnionem reditu noua illustratione comperiebat sese in Sponsi fauore confirmatam, alijs quoque vicibus Rosæ promissum fuit à Domino nunquam se permissurum quòd vel ad momentum dulci amicitię suæ fœdere excideret. Quidam ex Virginis Confessarijs dono tam inæstimabili tacitus adstupuit. Is erat P. Fr. Petrus de Loaysa Ordinis Prædicatorum, qui cupiens euidentiùs experiri, quàm firmiter in tantę promissionis fide sibimet constaret Virgo, in quadam eius Confessione rem puerilem ac minimam cœpit attollere tamquam dubiam, ac soliciti ori dignam examine, visurus quid improuisus nec fortè inutilis hic

ter-

terror operaretur in Virgine, quam tanta (: vt nouerat) Diuinæ gratiæ securitas possidebat. Mirabatur cordata Rosa inusitatum rigidi censoris amphibolon, permisitque illum ad satietatem loqui. At demum certa se Dei amicitiam non violasse, animaduertit quo tenderet illa ambiguæ explorationis occulta industria; vnde præfata veniam modestè replicuit: iustè moneor cum metu & tremore salutem meam operari; atque vtinam sic operer vti debeo; peccatrix sum, equidem, fateor, & vt fatear hic prouoluor. Verùm (: quæ Sponsi mei summa est benignitas intra me sentio tam infallibiles suæ erga me non interruptæ hactenus dignationis syngraphas, vt faciliùs mihi persuaserit quiuis me saxum esse aut paleam, quàm quòd dulce Numen à me auersum sit. Mi Pater, neque si vastos cœlorum orbes quis huic telluri complicuerit, in eam me sententiam flectet qua credere possim, Dei permissu me noxam mortalem commisisse; scio quid ille mihi tametsi indignæ pollicitus sit. Ego in Domino confido, non quòd ità præseruari merear, sed quia ille *fidelis est in omnibus verbis suis*: Adquieuit conscius veritatis Confessarius, breuiter excusans, quòd sola probandi spiritus gratia censoriam hanc disceptationem excitarat.

Eadem vis confidentiæ in Deum à prima ætate Rosam aduersùs quaslibet mortalis vitæ difficultates, pauores, incommoda præualidè obarmarat. Maria de Oliua Rosæ Mater singulari complexionis

nis indole tenebras & spectra metuebat, nec facile aut noctu prodibat ad secretiora domus, aut ad vesperam sine comite sese vel proprio fidebat horto. Idem pauoris genius Rosam filiam ex materna crasi velut hæreditarius insederat, nec tamen ideo puella orationi dedita solitudinem ac loca obscuriora deuitabat. Accidit quodam vespere in noctem procliui & magis vmbroso, quòd Rosa adhuc tenera diutius moraretur in horto, quò se ad meditandum receperat. Mater filiam quæsitura venit, sed comite marito, quia vt dictum est ad nocturnos terrores timidissima erat. Rosa vt vidit eminus vtrumque parentem ad se venire, processit obuia, sed euntem occupauit cælitus immissa cogitatio quæ deinceps omnem exarmauit formidinem, docuit fiduciam, infudit securitatem (: aiebat intra se:) venit per hortum Mater nec more suo trepidat, hoc solo iam impauida quòd maritum suum ad latus præsentē habeat, & ego quæ iugiter & vbiq; Sponsi mei præsentia munior, ego quę tam fidelē, solicitum, fortē comitem non ad latus sed in corde circūfero, timebo in posterum *à timore nocturno*? confidit illa in homine mortali, didicitque ad illius fragilem adsistentiam tantisper solitos metus ponere, & non confirmabit me pariter confidentia *in Deo salutari meo*, vt nil vmbrosum deinceps expauescam? tam profundè animo iuuenculæ insedit robusta hæc cogitatio, tam funditus euacuauit congenitam formidandi procliuitatem, vt ex eo momento seip-

ſam mirata ſit Roſa, quòd noctu, interdiu, domi, foris, ad nullius periculi, monſtri, belluæ pauebat occurſum, vnico præſentis Sponſi præſidio animoſa.

Nec defuit occaſio qua manifeſtaretur illa heroica virginei pectoris ſoliditas inter diſcrimina ardua ac repentina. Degebat in quodam Indorum pago cum parentibus duodennis filiola, vbi die quadam cum Matre ac fratribus domum rediens in patenti area obuium vidit Taurũ ferociſſimum, qui elapſus ſtabulo vinculiſque partim ruptis partim raptatis curſu præcipiti illuc ruebat vnde veniebat cum comitibus Roſa. Exanimis ſubito pauore Mater cum filijs circumſpiciebat fugã. Sola Roſa impauido gradu fixa perſtitit, Matremque ne fuga periculum iam nimis propinquum irritaret hortata eſt, vna promittens, immanem belluam innoxiè tranſituram. Nondum Roſa (: fixis interim in cœlum oculis.) verba finierat, cum ferox ac toroſum animal terrifico mugitu inſtar turbinis præteruectum procul in alias perſonas impetum fecit, velut ſi Roſam eiuſue imbellem comitatum ne vidiſſet quidem. Palpitabant ceteris anhela præcordia etiam poſt periculum, at Roſa nec mutato leuiter colore monuit ſperandum firmiùs in Adiutorio Altiſſimi, & maximé tunc, quando periculi vicinitas omne effugium intercluſit. Alia vice Limæ cum Matre ac honeſtiſſimis Matronis in quadriga reuertebatur à feſtiua celebris Eccleſiæ ſtatione. Tranſeundum erat per ampliſſimum vrbis forum, vbi tunc metu

tu dilapsa clamosi populi multitudo ferocienti Tauro spatiũ fecerat,cõfusaq;vociferatione, & lapidum iactu furiosam bestiã pro voluptate spectaculi sæuiùs irritabat. Prosultu cursuque flexuoso dextrorsum læuorsum properabat minax animal, cauda rigidè arrecta, spumante ore, boatu horrisono, naribus ira fumantibus,arenas calcibus iactabat in aera, & sicubi in truncum, pannum, aut studiosè obiectum pileolum offenderat, atroci & crebra impactorum cornium vi infodiebat solo. Denique iam satis omnia terroribus impleuerat Taurus, quando venientem eminus rhedam conspicatus recta in illam librauit cursum. Expalluerunt quotquot cum Rosa erant fœminæ, prosiliere foras quæ citiùs poterant, spemque salutis in fuga collocabant, ipse auriga circumspectabat trepidus qua parte tutiùs in terram descenderet seseque in pedes conijceret. Sola iterum Rosa oculis in cœlum iactis & illicò reductis exemit trepidis metum, stitit fugam velut minimè necèssariam, affirmans Taurum vsque ad rhedam neutique procursurum, sed via, quo veniebat retrocessurum. Dixerat & respondit euentus, stupentibus vniuersis non magis Tauri velocem absque nocumento reditum, quàm Virginis animum quouis metu superiorem. At ipsa in summis periculis summè secura occinebat cœlesti Sponso: *non timebo mala quoniam tu mecum es*.

Cui tanta inerat Diuinæ protectionis fiducia in vitæ periculis, vtique in necessarijs,

sarijs vitæ sperandis subsidijs minor esse non potuit. Die quadam in paternis ædibus defecit numerosæ familię panis, neque vel tempus coquendi supererat vel nummi ad manum erant vt aliundè procuraretur. Nunciatum fuit Rosæ vacua esse penuaria, neque vel crustam reliquã esse ab vltima pistura. Mirabatur Virgo tam celeriter absumi potuisse annonam quam pridie posuerant, vtique in biduum suffecturam. At iam certior facta penuriæ, nihilque territa breui labiorum motu visa est rem Deo commendare. Mox ingenti fiducia panariam arcam aperuit, plenamque reperit panibus vltra domus illius morem candidis, azymis, ac saporosis, testante eorumdem figura illic inusitata ac peregrina, hos nequaquam à domestico panificio prodijsse. Alio tempore in eadem domo pernecessarium illis regionibus condimentum mel defuit, eiusq; cupa fundo-tenus exhausta arescebat. Maria de Oliua seu ignara seu immemor penuriæ bis ter in caueam misit qui de vase omnibus noto mel adferrent; renunciarunt singuli, nonnisi vacuam sese ollam reperisse. Compatiebatur Rosa communi tot capitum necessitati, & secretissimo instinctu iussa sperare optimè Dei prouidentia dixit matri: si mandas, descendam ego in nomine Domini, visura num quid residui mellis inueniam. Descendit, ipsamque cupam inuenit vsque ad supremũ labrum recenti melle plenam. Hæsit in spectaculo verè mellifluo tota domus attonita, eòque magis, quòd nouo prodi-
gio

gio mel cęlitus datum integris octo mensibus toti familiæ ſat fuit in vſum quotidianum. Ecquis vidit vmquam, à Roſis ſuppleri apum officia?

Gaſparem Flores patrem Virginis premebat moleſta ægritudo corporis, ſimul marcebat afflictus męrore animus ob 50. librarum debitum cui præ inòpia ſoluendo non erat. Triſtabatur perplexa mater, hinc importunitate creditoris inde neceſſitatibus domus, & cumprimis ægri mariti ſenſim impar. Vtriuſque angorem vt reſciuit filia, claue qua ſolebat cordialis in Deum confidentiæ tentauit opulentum æterni Prouiſoris gazophylacium: vixq; in Templo preces fuderat, cum inde domum redeunti adſtitit vir planè ignotus at vultu modeſtè decorus ac voce comis; hic Virginem obiter ſalutans, ſimul inuolutum ſtrophiolo argentum porrexit, iubens illo præſentem neceſſitatem parentum ſubleuari; nec aliud moratus illicò abſceſſit. Videbatur ex pondere & permodico inuolucri tumore parum metalli ineſſe ſudariolo, at vbi Roſa id domi explicuit, ipſam argentearum librarum quinquagenam quam Pater debebat reperit, ægrique lectulum cum nummis adiens idemtidem repetebat, plurimùm Diuinæ bonitati fidendum eſſe, hanc modo ſuccurriſſe medio peropportuno, quantùm ſufficiat ad amoliendam duri creditoris moleſtiam. Videbantur Gaſpari narrari inſomnia, donec filia explicato linteolo 50. libras vti acceperat promptè adnumerauit.

Eiuſcemo di peregrinis ac inexſpectatis ſubſidijs pluries egena domus recreata fuit, ne ſanctæ filiæ conſtans ac robuſta in Deum confidentia fraudaretur. Hoc nimirum ſuę quondam nouellę Sponſę inter paraphernalia & antidòra pollicitus erat cœleſtis Lapicida, de quo ſupra Cap. XI., adeo quòd Gundiſalui Quæſtoris vxor, quæ Virginis arcana præ alijs nouerat, rem in familiare adagium conuerterit, dicere ſolita: *numquid iterum empyreus Lapicida tuo monitu excuſſit loculos*. Quinimò erga locupletiſſimum hunc Sponſum ea erat Roſę fiducia, vt auſu liberali Virgo pauperrima frequenter & palam in ſe receperit prouidere de toto ſumptu ad excitandum à fundamentis nouum ſanctæ Catarinæ Senenſis Monaſterium, dummodo in diebus ſuis appelleret, quod ſolum tunc deerat Regiæ permiſſionis diploma. Verùm ex quo in huius mentionem incidimus, ſeorſim Cap. ſeq. narranda ſunt, quæ circa fundandum illud Monaſterium Virgini cęlitus & promiſſa, & oſtenſa fuerunt: hic breuiter quod præſenti capiti ſufficit ſupereſtque in coronidem, ſubnecto & finio. Domi Roſa cum deuotis Virginibus mira ac ſeria fiducia ſermocinabatur de fundatione prætacti Monaſterij at Mater faſtidio impar filiam quaſi manifeſtè inſomnijs rerũ impoſſibilium delirantem obiurgauit coram omnibus, deſine (inquit:) ineptire fatua, memento non eſſe plebeiæ ſortis, aut patrimonij vulgaris negotium, cęnobia fundare; tu verò ea præfidentia
lo-

loqueris, ac si in tantæ fabricæ sumptuosa impendia tibi in promptu iam essent bis centies mille libræ argenti. Humiliter replicuit modesta filia: vtique si ad mortalem opem, si ad hominum manus respicerem, faterer vltro impossibilia esse, quæ tracto, at scito Mater, me altiùs collocasse fiduciam meam; illum-ipsum, *in quo omnes thesauri*, fideiussorem habeo, huius liberalitati diffidere mihi iam non licet. Successum videbunt hi oculi tui, lætaberis, imò tuopte experimento probabis quod dico.

CAPVT XXVI.

Rosæ diuinitus reuelatur effloriturum in Vrbe Limana S. Catarinæ Cœnobium, tempus occulitur.

ILlustrioribus Limensis emporij ornamentis demum accessit nobile, spatiosum, elegans Beatæ Catarinæ Senensis Monasterium, numeroso sacrarum Virginum collegio dicatum sub regulari S. P. Dominici instituto. Anno salutis MDCXXII. (: hoc est quinquennio post Rosæ beatum ad superos abitum: (fundatrice illustri & opulenta vidua *D. Lucia Guerra de la Daga* loco situque commodissimo stetit in Lima celebre hoc Cœnobium, & introducto candidi velaminis nouitio Gynæceo cępere Diuina celebrari. Creuit subitis ac prodigiosis augmentis recens Parthenon, ita quòd hodie vl-

tra ducentas numeret! Sanctimoniales Sponſo Deo ſub inuiolabilis clauſuræ religioſa cuſtodia militantes. Viget in hoc caſto pietatis Sacrario diurnus & nocturnus Dei cultus, deuota feſtorum pompa, canonicus officiorum ordo, iugis virginei chori pſalmodia, ſacræ ſupellectilis, Eccleſiæ accuratus nitor, apparatuum magnificentia copioſa. Nec ab extimo decore quidquam diſſidet interior exactæ obſeruantiæ pulchritudo, orationum, mortificationum, exercitiorum aſſiduitas, perfectionis ſtudium, vniformis morum puritas & ſanctimonia, diſciplinæ rigidus tenor, perquæ omnes angulos viua & prorſusangelica virtutum omnium exemplaria. Porro celeberrimo tot illuſtrium heroinarum contubernio dignè aptèque reſpondet augu ſta nobiliſſimæ fabricæ amplitudo, fontes, horti, vireta, porticus, dormitoria, periſtylia, officinæ, item poſſeſſiones, latifundia, ſeruitia, prouentus annui & inſtructiſſima tot us abundantiæ œconomia, ſic quòd inclytum hoc Monaſterium intra primam annorum quadragenam tot cęli benedictionibus perpetim irrigatum exemplo, fama, ſplendore in eum profecerit gradum quo poſſit grādioribus præcipuiſq; totius Europæ Monaſterijs æquipararī.

Denique iſtud eſt, quòd integro ferè ante fundationem decennio toties Roſæ nunc per ſymbola & figuras, nunc manifeſtè in propria forma ac typo fuit diuinitus præmonſtratum. Iſtud eſt, quòd Virgo tam ſecurè, ac fidenter, tam cre-

brò

brò & palam, tam libenter ac liberè dulci suæ patriæ vaticinando promittebat, eaque quidem asseuerationis firmitate atque cōstantia, quasi illud iam constructum ante oculos habuisset. Sola temporis & anni quo construendum erat circumstanstia ob altiores Diuinæ Sapientiæ fines Virginem diu latuit, seròque didicit se illud corporeis oculis non visuram; ceterà complures qui visurj essent digito monstrauit, personas quæ illic Deo famulaturæ essent (: ac inter has Matrem propriam) designauit, numerum diffiniuit, locum prædixit, futuræ ibidem fabricæ plantam ac systema in tabella delineauit, primum incruenti sacrificij mystam nominatim expressit, quid multa? primam futurarum Monialium Pręfectam (: *Priorissam* dicimus) ex vultu agnouit, spiritu suo imbuit, osculo pacis quodammodo initiauit. At pressius & seriatim currendum per singula.

Dudum expertus propheta monuit, *intelligentia opus esse in visionibus*. Dan. 10. Hanc verò in negotio de quo agimus Rosæ non defuisse ad assequendum in symbolicis præuisionibus genuinum ostenti sensum. patebit ex sequentibus. Consederat, solitaria in horto domestico colligendis floribus intenta Virgo, iamque e frondibus rosis gremium impleuerat, cū arrectis in cęlum oculis, & arcano intus dictante spiritu cępit non sine deuotis suspirijs iactare in altum singulas rosas, velut superno eas hortulano commendans. Superuenit germanus virginis frater, ac

 soro-

fororem innocenti ludo se oblectare nec serium quidquam subesse autumans accessit familiariter, quidque ageret interrogauit. Illa mysterium celans, hoc (: inquit (quod vides me agere; perrexitque vt ante iactare in sublime Rosas. Germanus nil vltra simplicem iocum & animi oblectamentum suspicans replicuit: spargam & ego Rosas in aera, & fortè quam tu iaciam altiùs. Atticuit Virgo, sed loqui cępere prodigia, nam ecce quas frater sursum proiecerat leuissimo dèlapsu mox reuoluebantur in terram, ex altera parte quas Rosa in sublime sparserat, hærebant in aere, ibidem in conspicuam sanctæ Crucis figuram aptissimè coibant, eidemque Cruci à succedentibus Rosis decorus per circuitum formabatur limbus. Mysterij *intelligentia* hìc fratri defuit, non item Rosę, quæ postea à conscijs prodigij interrogata, quidnam putarit hoc aerio Rosarum suppendiculo portendi, respondit candore impauido, his pręsignificari futurum apud Limenses suos insigne Sanctę Catarinæ Senensis Monasterium, in hoc quamplurimas pręstantis sanctimonię Rosas certatim commigraturas, vt in cruciformem arctioris vitę regulam coaptatę è sublimi perfectionis gradu terram despiciant, ipsisque hìc mundus crucifixus sit, & ipsę mundo.

Alia vice oranti Rosæ diuinitus ostensum fuit miræ amoenitatis pratum, vndiq; liliorum candore ac rosarum purpura(: tametsi sparsim,& sine ordine) variegatum. Placebat Virgini bicolor tot vernantium

plan-

plantularum venustas & gratia, maximè vbi deinceps responsum accepit, omnes & singulas vni *Dilecto candido ac rubicundo* seruari in coronam. At displicuit patere spatiosum ac nobile pratum cuilibet Viatori, imò communem, & publicum illic tam iumentorum quàm hominum quaquauersùs commeantium frequentari transitū: proinde seriò metuebat flosculos tam decoros, tam eximias terræ gemmulas prætereuntium vestigijs improuidè conculcari. Sed simul timorem exemit superna irradiatio, Rosam erudiens, tempus fore, quo selectum illud germen floridæ propaginis colligatur in vnum S. Catarinę Senensis *hortum conclusum*, septoque proprio segregetur à profani seculi commercio, rosis porrò lilijsque significari puras ac Deo dilectas Limensium Virginum animas, quę quidem hinc inde per Vrbem sine ordine sparsim habitabant, & suo tempore in cœlum claustralem fore congregādas, vbi tutissimæ sint ab omni secularis calcanei protritu, soliq; æterno Numini fragrent odorem suauitatis, donec inde translatæ in Sponsi paradisum eidem nectantur in immarcescibilem gloriæ coronam. Dum his cœlestium decretorum arcanis auidissimè inhiat auscultatque Rosa, videbatur interim suis manibus floridum hoc sertū paulatim connectere, Sponsoque imponere, qui vicissim ostendit illud sibi gratissimū, & intimè charum esse. Rosam ingenti solatio perfudit hæc visio, quòd obliquè per eam intelligeret, suo præcipuè labori ac merito hoc donari Deo, quòd Lima tali-

 ali-

aliquando sacrarum Virginum asceterio velut monili pretioso erat condecoranda. Et quotiescumque hoc suaue ostentum suis referebat, vnà testabatur florituras in illo Monasterio præclaras Dei famulas, quæ virtutum odore ac sanctitatis fama gloriosè excellant.

P. Magister Fr. Ludouicus de Bilbao Virginis Confessarius tametsi reliquis eius dictis plurimùm deferret, huic tamen eiusdem vaticinio scrupulosiùs addubitabat, eò quòd ad humana respiciens ne quidem è longinquo videre poterat vel minimam verisimilitudinis stricturam, quæ tanti moliminis vllum aliquando successum promitteret. Quin potiùs omnis vndequaq; tum ratio tum regiminis potestas videbatur inexorabiliter obstitura, præsertim cũ pro conditione temporis abundè sat Monasteriorum esset in Ciuitate nouella, cuius tunc ætas primam annorum centuriam nondum expleuerat, plurimùmque adhuc distabat ab ea qua hodie tumet amplitudinis vastitate. Animaduertit Rosa Patrem incredulum de euentu ambigere, ac grandi fiducia sic eumdem affata est: quid hæsitas mi Pater! te viuo ac vidente stabit in Vrbe hac illud quod sæpè dixi B. Catarinæ Senensis Monasterium. Pone, suppone vt volueris, obstitura vetantium imperia, adde his in obnixum vniuersam hanc nostram Americam, imò totum potiùs terrarum orbé, adiunge per hypothesim totius orci vires, artes, potentiam, denique finge animo quidquid obstaculorum potes concipere, attamen te superstite, te viuo &

oculá-

oculato teste Monasterium quod dixi extruetur, habitabitur, florebit. Locum tibi designaui, illic erit. Et te quidem æterno suo decreto selegit Deus, qui primus ibidem Sacrosanctam litabis hostiam in solemnitate, quia primus illic fabricandæ Ecclesiæ lapis ritu celeberrimo collocabitur in fundamentis. Tunc memineris hæc modò fuisse tibi prædicta à vili muliercula. Totum euenit prout Virgo prædixerat, nam anno 1622. accedens ad eam functionem Ludouicus inter solemna sub missa recordatus est vaticinij, peractoq; sacrificio palam adstantibus enarrauit, quàm asseueranter, clarè, disertè ante complures annos Rosa superstes quod illa die locoq; gesserat, prænunciarit.

Aliquando coram domesticis inter familiaria colloquia, dum B. Catarinæ Senensis tractabantur gloriosæ prærogatiuæ, & iusta encomia, sensim ad futurũ sub eius tutelari nomine Monasterium deuolutus est sermo. Hìc Virgo primùm ingenuè fassa ac protestata est, se quidẽ illud mortalibus oculis minimè conspecturam, attamen quotquot illic adstabant reliqui certissimè illius intuitu, præsentia, solatio fruituros. Res cum risu excepta ab omnibus, nec deerant quibus Rosa videretur præ nimio in Seraphicam Matrem studio insanire; maximè postquàm is qui in se receperat exorare Matriti facultates Regias nouæ fundationi necessarias, Limam vacuus rediit, ne spem quidẽ permissionis vmquam obtinendæ secum apportans. Terruissent hæc quamcumque aliam, aut saltim

eripuissent loquendi fiduciam, sed Rosam nec terreri, nec dimidiusculè silere permittebat ipsa supernæ reuelationis firmissima certitudo, adeo vt quod verbis idoneis adstruere satis nõ poterat, expressis in assula notis architectonicis conaretur euidentiùs adumbrare. Vnde arrepta coram incredulis tabella & cera, futuri Monasterij extemporaneum formauit archetypon, ea tum peritia tum securitate, vt spectantes rapuerit in stuporem. Describebat breui linearum ductu murorum ambitum, qui sub prima futuri Cœnobij exordia minus spatij complexurus erat, notabat angulos, flexas, confines, quo loco templum, quo situ porta, officinæ, porticus, dormitoria forent disponenda, nec aliud dolebat quàm quòd ceteri non æquè vt ipsa totam Monasterij imaginem in viuo radio præsentem habebant.

Indignabatur præ ceteris Rosæ mater, nec æquo ferebat animo tã crebram, & seriam domi forisque mentionem fieri nouelli Cœnobij, quod filia tam asserte & imperterritè notis atque ignotis præfigurabat. Nullus apparebat negotij tam ardui procurator, nemo fundator, nemo fautor aut suasor, nullibi auspex vel patronus abhorrere omnes tamquàm rem humanitùs impossibilem, taxare Virginem tamquàm aut chymeris delusam aut affectui pertinaciter indulgentem. Ipsemet Doctor Ioannes de Castillo (: quem Rosa ob notam viri sanctimoniam tanti faciebat) conabatur Virginem ab hac persuasione diuertere, quòd opinaretur difficultates.

tates planè insuperabiles fore. Idem Quæstoris Gundisalui, idem Confessariorum erat iudicium. Hinc Mater anxia, sibique & familię probrum metuens arguebat filiam, quòd contra tot prudentum arbitria plus sola ipsa sapere velit quã oporteat, concordi omnium peritorum sententiæ obstinatè refragandum non esse, Rosam ceu vanam prophetidem cum dedecore propediem vulgi fabulam fore, denique rationi non contumaciæ in his parendum esse, promissum Monasterium citiùs iu Vtopia aut spatijs imaginarijs, quàm Limæ constiturum. At Rosa tot contradictionibus alacrior voce humili, sed læta replicuit: eya Mater dulcissima, hìc demum cessent verborum pugnæ, tu magno tuo emolumento experieris quàm durus sit contra stimulum calcitrare, in Sanctæ Catarinæ Limensi Monasterio, quòd prædico tu-ipsa inter primas candidum Sanctimonialium indues habitum, illic tu velaberis, ibi solemniter profiteberis, ibi Religiosa vitæ reliquum consummabis. His auditis adeo exarsit Mater irritari se putans, vt filiam à conspectu suo abegerit, altùm vociferans, egone Monialis ero! ego ad quam regularis vitę ac status nulla vnquã cogitatio aditum inuenit, ego necessariæ dotis inops, cantandi ac psallendi ignara, curis secularibus innutrita, spiritu vacua, clausuræ impatiens, onusta prolibus, ego in claustrum me abdam? hac ætate velabor, profitebor religionem seueram, arctam, difficilem? apage, sat nugarum est, ad Calen-

das

das græcas hęc impleta videbimus. Initium anni MDC. XXIX. non vidit Calendas græcas, vidit tamen Mariam de Oliua Sanctimonialem in nouello Sanctæ Catarinæ Senensis Monasterio, vbi post mariti obitum sexagenaria religiosis S. P. Dominici filiabus deuotissimè aggregata, cum sacra Ordinis veste nomen Sororis *Mariæ de S. Mariæ* assumpsit, exactoque probationis anno solemnia vota emisit, ac plena dierum sancto fine quieuit. Carebat inops vidua dote legitima, quæ quater mille libris argenti in singulas ibidem velandas erat diffinita. Verùm ne Mariæ obstaret egestas prouiderat omniscia cura Numinis, inspirans Fundatrici, vt in ipso fundationis programmatæ reserua rentur loca nonnulla gratuitę receptionis digniorum sed inopum personarum, eoq; priuilegio gauisa est Rosæ mater.

Superest de ipsamet Cęnobij Fundatrice ac prima eiusdem Præfecta memorabile ac luculentum Rosæ vaticinium. Illustri Matronæ *Isabellæ de Mexia* domi famula erat *Mariana* nomine, cui grauitèr ægrotanti Rosa (: vt pote illis in ędibus pene domestica) more suo ex charitate ministrabat. Ea occasione honestæ fœminæ tum Isabellam tum ægram inuisuræ frequentes accedebant. Die quadam inter alias adfuit prænobilis nec virtute minùs quàm parentela & opibus clara D. *Lucia Guerra de la Daga*. Hæc Rosam (: de qua memoranda audierat) illic infirmæ Marianæ seruitio piè districtam cōspicata, eidem cępit deuotiùs affici, & cap-

tata

tata affādi occasione,post mutuos vltroci-troq;vrbanæ comitatis ritus impēsè Virginem rogauit, sui meminisse vt velit in quotidianis ad Deum precibus sanctisque exercitijs. Rosa iam intus moneri se sentiens, affectu reciproco Matronam vinxit, offerendo modicum id quod posset, illaque fortiùs instante promisit, se in singulas hebdomadas peculiariter certum diem selecturam, quo ipsam Deo commendaret. Lucia hoc solatio diues ac domum reuersa quiescere non potuit, dum Rosam planè iam suam denuò conueniret. Venit cum prætextu commendandi maritum & filiolam, nam Virginis apud Deum suffragio tunc forsitan magis indigebant. Rosa, velut si Luciæ cor penitiùs inspexisset, eamdem familiariùs quàm pridie complexa, nil de marito nil de filiola filijsue tunc respondit, Matronam verò nouo sibi beneficio implicuit, ipsamque tandem non in lucrum vnicæ per quot-hebdomades diei, sed plenè in omnium suorum exercitiorum amicam communionem & participium arcano Dei impulsu stimulata admisit. Necdum sat capiebat ipsamet, vnde aut cur ita ageret, donec præter morem oculis à terra in vultum Luciæ attentissimè coniectis cœpit exultare spiritu, suffundi colore inusitatæ lætitiæ, palpitare calidis præcordiis, ac demum hilaritate modestissima Luciam deosculans, *Euge* inquit, *Mater ingenti suo operi te Deus reseruauit*. Idque crebriùs liquenti gaudio replicans simul decenti osculo attonitam minimèque

que repugnantem dissuauiabat.

Dici non potest ex Virginis spiritu, quos quantosque mox spiritus hauserit felix Matrona: diriguit, sensitque Rosæ tum affatu tum afflatu mutari se medullitus, serpebant dulciter per omnes animæ suæ venas ignotæ flammulæ, cor in varias deliberationes repente dilatatum erigebatur totum ad cœlestia, quasi pulsu citatiori vociferans: *Domine quid me vis facere?* Sic affecta domum rediit, per viam sic Deum alloquens: Domine si ex tuo æterno placito tuique nominis gloria est, quòd ego à seculari isthoc ad Religiosum aliquando statum transeam, perge operari in me, quod mirabiliter cœpisti, en toto cordis affectu meipsam tibi offero, vnà cum prolibus & vniuersa mea substantia; tuum erit dimouere obstacula, quibus me tam ineluctabiliter nosti implicitam. Exinde in mulieris animum velut connexo agmine immigrarunt simul Religiosi status efficax desiderium, simul spes viuacissima, simul indubia certitudo pertingendi ad hanc metam, euadendi retinacula, perrumpendi innumeros obices quos sola Diuina manus poterat dimouere. Nondum tunc Lucia trigesimum ætatis annum excesserat, superstes erat maritus in plurimos (: vti videbatur) annos victurus, circumstabat matrem soboles numerosa, quatuor nempe filij & vna filiola, premebat magnarum opum vasta œconomia, nec tamen hæc religiosæ vocationis certitudinem in animo Luciæ seu conuellere potuerunt seu delibare,

re, adeo quòd de sanctioris propositi executione cum suis tam secura tractare solebat, ac si dispositis omnibus de proximo velum sibi imponendum exspectaret.

Accidit interea, R. P. *Ioannem de Villalobos*, qui tunc Societatis Iesu Nouitiatui Limensi Rector præerat, ad ædes D. *Isabellæ de Mexia* diuertere, vbi in Rosę colloquium incidens, postquàm de certitudine futuri Monasterij Beatæ Catarinæ Senensis varius vtrimque alternarat sermo, didicit à Virgine, se illic pridie locutam esse cum *Lucia de la Daga* annis quidem iuuene, at maturitate indolis graui; de ea nunc plura se nolle dicere. Intellexit vir religiosus, ac prudens quorsum Rosa tum loquendo tum reliqua subticendo alluderet, tacuit tamen, donec post Rosæ obitum Lucia pro more Sacramentali Confessione animam expiatura accederet. Hic Matrona Confessario detexit, se magni ac perardui moliminis opus animo versare fundationem noui Monasterij sub Sanctæ Catarinæ Senensis tutela ac nomine, huc se impelli diuinis stimulis, quibus omninò parendum sit; huc se vires, opes, cogitationes omnes conuersuram. Vicissim Confessarius illo temporis puncto memor verborum, quæ pridem à Rosa audierat, Luciam edocuit, illud-ipsum esse, quod Virgo Matronæ promiserat, quando eidem prædicebat, magno cuidam operi ipsam à Deo reseruari. Proinde non diffideret vaticinio tantæ Virginis: rem tam arduam validissimis

ſsimis obſtaculis, remoris, ac difficultatibus haud carituram, verum-tamen in ipſo tempeſtatum ſummo furore ac motu tranquillissimè sperãdum fore in ſuperno auxilio, quòd Roſæ iam Sponſo immortali contegna ns facillimè ſit exoratura.

Ita fuit: nam Luciæ maritum, paulò poſt & proles omnes ex ordine Deus ab hac luce euocauit, obſtacula nouæ fundationis vndequaque innumera, & potentiſſima ſuſtulit, duros repugnantium animos ad fauorem pij operis flexit: ſupererat Luciȩ nobiliſſima parentela, quæ viduam generis, ætatis, opumque intuitu ad ſecundas nuptias ita vrgebat, vt penè adigeret. Verùm ipſa Roſeæ prȩdictionis memor, & conſilij tenax reſtitit, vicit, triumphauit, rebuſque ex voto imò ſupra votum feliciter compoſitis nouo Sanctæ Catarinæ Senènſis Monaſterio auſpicando, ſtruendo, dotando ampliſſimas ſuas facultates, denique & ſe ipſam dedit, & cum ſacro velo nomen *Sororis Luciæ de Sanctiſsima Trinitate* aſſumens prima nouelli ſui Aſceterij Præfecturam geſſit, ac Religionis ſpiritum quem ab oſculo Roſæ pridem conceperat, hortatu, cura, exemplo mirificè in ſubditas Moniales propagauit, ac demum ſanctimoniæ fama celebris ibidem extremum clauſit diem. Hunc ſucceſſum habuit Roſæ prædictio, vnde factum eſt, quòd Sanctæ Catarinæ Senenſis Monaſterium Limȩ ex euentu apud conſciam plebem ſȩpiſſimè Roſæ Monaſterium(:hoc eſt diu ante vaticinio Ro-

ſæ

ſæ prænunciatum) promiſcuè amet appellari.

CAPVT XXVII.

Roſæ alia] complura Deo reuelante arcana pateſiunt.

IDem (: de quo paulò ante) R.P.*Villalobos* Societatis Ieſu iurata fide teſtatus eſt, ſuo ſe experimento ſpiritum propheticum deprehendiſſe in Virgine. Petierat à Roſa precum ſuffragium pro felici exitu occulti negotij, ſed ardui, quodque, vt ſileretur à ceteris primùs ſilebat ipſe. At Roſa (: quod numquam ſolita erat) in loquentis vultum oculis paulisper defixis, velut ſi illic tamquam in aperto codice legiſſet arcanum, verecundè ſubriſit, ac taliter reſpondit Patri,quòd is haud obſcurè còllegerit, ìllo momento cœlitus innotuiſſe Virgini totam ſecretiſſimi negotij ſeriem; vnde ſtupore attonitus ad *P. Antonium de la Vega Loaiſa* eiuſdem Societatis Virum integerrimum rem detulit, qui R. P. Philippo de Tapia Callaoenſis Collegij, Rectori ſimillimum cum Virgine accidiſſe palam aſſeuerauit.

Filia Quæſtoris Gundiſalui *Michaela de la Maſſa* secretam quamdam cogitationem verſabat animo, quàm nulli mortalium communicarat, neque communicare decreuerat. Huic Roſa familiariter ſe applicuit, totamque illam cogitationem

nem velut ex pugillaribus accuratè recitauit, ac saluberrimi documenti aphorismos miranti præscripsit.

Mania de Mesta Pictoris *Medori Angelini* coniux cum solo marito nemine conscio tractarat de vtriusque profectione in Hispanias, deque necessaria pecuniarum quantitate ad vitam illic honestè, & commodè sustentandam. Inde Rosam adijt collocutura de alijs, quæ sibi tunc pressius instabant virgo sermone obiter deflexo etiam ad id, quod latere putabatur, ita respondit, ac si de eo pariter fuisset interrogata; nempe approbauit proficiscendi consilium commemorauit summam pecuniariam, quam fęmina cum marito in reliquæ vitæ sustentaculum pari arbitratu constituerant, dixitque hanc ambobus (: eò quòd prole carerent) sat fore; Mirata est mulier, falsa plus à Virgine dici non potuisse, si ipsa amborum secreto consilio tertia adsedisset. Longè mirabiliùs videbatur. F. Ioanni Miguel Ordinis Sancti Dominici Religioso, cum è lōginqua peregrinatione Limam reuersus, atque in D. Hieronymi Sacello Virgini seorsim colloquens, ab ea seriatim, & exactè sibi narrari audiuit quæ Fratri procul in aliena regione acciderant, nec humanitus inde potuerant in Rosæ notitiam peruenire; quin & abditissimas suæmet conscientiæ latebras Virgini patuisse euidenter agnouit.

In Templo Sancti Dominici Rosa cum Matre honestisque fœminis substiterat, Deo precibus commendatura extremum

mum agonem *Maria de Vera*, quæ in ædibus *Didaci de Requena* Argentarij decumbens vltimam vitæ horam exſpectabat. Superuenit triſte nuncium infirmam expiraſſe. Territæ mulieres dolenter respexere in Roſam, hæc in Cœlum; at ſubitò ad circumſtantes reductis oculis, non plangamus (inquit) nam amica noſtra mortua non eſt, viuit *Maria de Vera*, tantùm oremus Deum, vt conualeſcat. Vixit, conualuit, ſed alio Roſæ miraculo, de quo in Mantiſsa.

Cuidam Religioſo Societatis Ieſu, viro planè Apoſtolico ſummiſque virtutibus obornato inſederat (: neſcitur vnde) firma, tenax, & immobilis perſuaſio, illo ſe anno (: qui erat 1615.) certiſſimè ex hac vita migraturum; cupiebat ſanè diſſolui, & eſse cum Chriſto, vnde captata occaſione dum ſemel Quæſtoris coniugi loquebatur adſtante Roſa, & vtriuſque orationibus humiliter & enixè commendabat ſuum ab hac vita tranſitum, velut ante proximi anni Calendas indubiè futurum; exhorruit Gundiſalui vxor, at Roſa leniter ſubridens, nequaquam (: ait) mi Pater hic annus te nobis eripiet, ita tibi ſecura ſpondeo. Ille ex aduerſo contendebat rem fore certiſſimam, nec aliud ſibi accidere poſse felicius, quàm ſi paulò poſt celebratum Miſſæ ſacrificium iuberetur ſpiritum ſuo reddere Creatori, id vnum se ardenter optare, imò & ſperare. Inualuit ſenſim apud optimum Patrem inſtantis ſui termini concepta opinio, vt à Collegio ad Nouitiatum, ſeu

Tyro-

Tyronum domicilium migrans non ſocijs tantum, ſed ipſis quoque arboribus, muris, tectis valedixerit, velut domum priorem numquam reuiſurus. Cruciabant hæc piam Gundisalui coniugem, quæ tantum ſuæ conscientiæ moderatorem dolebat præmaturè amittere, proinde in Roſam quotidie anxia reſpiciens quærebat millies, verane ſint quæ ille prædixerat de Confeſſario ſuo diutiùs ſuperuicturo. Viciſſim millies replicuit Virgo, & Matronam iuſſit securam eſſe. Nihilominus hæc trepidabat, quoties Miſsæ ſui Confeſsarij intererat, metuens ne ille ſui deſiderij compos illamet hora peracto ſacrificio abiret è viuis. Denique in sacratiſſimo Diuini Natalis peruigilo dum Matrona confeſsura Patrem adibat, per ipsam Rosa eidem ſignificari iuſſit, deponeret iam tandem inaniſſimam vicini ſui obitus perſuaſionem, ſciretque se grandioribus Dei obſequijs reseruari non moriturum priùs quàm foris complures animas operoſa conuerſione in viam ſalutis adduxerit, interq; illas peculiariter eminere quinq; præcipuas suo Apoſtolatu dignas, & verò Numini adquirendas. Hoc Roſa centies timidæ Quæſtoris coniugi ad ſolatium occantarat, hoc ipſe demum euetus plenè comprobauit, nam & Pater poſt Roſam annis noué superuixit, & in conuerſione perditorum hominum, fructus quos illa prædixerat admirabiles reportauit, vtpotè qui ex viris ſui inſtituti primus adijt montana, quibus hodie nomen *Sancta Crux de la Sierra*, vbi plu-

plurimas Dæmoni animas eripuit, ac demum Limæ anno MDCXXVI. sancto fine quieuit.

P. Fr. *Bartholomæus Martinez* Ordinis Prædicatorum Limensis Cœnobij Sanctæ Mariæ Magdalenæ Prior, & Rosæ Confessarius euentu ambiguo luctabatur cum morbo grauissimo, & extremè periculoso, iamque corporis cura ferè deposita, Medicis suadentibus accelerabantur vltima migrantis animæ remedia. Inuisit ægrum P. M. F. *Ioannes de Lorenzana*, conceptoque repentinæ fiduciæ instinctu iussit infirmum bene sperare, eò quòd illo momento in Ecclesia viderat coram S. Hostiæ tabernaculo pro salute ægri luculentum ardere cereum, Rosam intelligens, quam illic ardentissimas fundere preces eminus obseruarat. Vix verba finierat, cum superueniens Sacrista F. *Ioannes Fernandez* ait à Rosa in Templo coram Sanctissimo Sacramento geniculata illuc se missum, vt Bartholomæum certum faceret, ex illa ægritudine quantumcumque iam comploràta neutiquam sibi mortem imminere, bono proinde animo esset, valetudinem citiùs quam sperari poterat redituram. eò quód priùs ipsum oporteat Diuinæ gloriæ in quodam singulari ministerio strenuè famulari. Bartholomæus, cui Virginis anima intimè perspecta erat, nil hæsitans fidem dictis adhibuit, eadem hora metum, & morbum abiecit.

Magister Fr. *Ludouicus de Bilbao* itidem per annos 14. Virginis Confessarius

rius sopitis quas extinctas crèdiderat febribus timere sibi desierat, cum velut ex insidijs morbus redijt multò quám ante violentior, ac recidiuum ad extrema reduxit pericula. Iam perplexi hærebant Medici, & pharmaca adhibere destiterant, iam æger (: cui natura vocem dederat sonoram, & liquidam) præ angustia obstructi pectoris, viriumque languore vix quæ intelligerentur proferre poterat, nihilominùs qua licuit vocis tenuitate ac nutibus mandauit indicari Rosę discrimen suum, quidque ipsa de morbi huius successu, & exitu sentiret, sibi liberrimè renunciare iussit, vt si moriendum sit continuo pręparare se possit ad momentum, à quo pendet æternitas. Ceterà Virginem obsecrabat, ne in hoc ancipiti se destitueret, aut quidquam saluti suæ congruum dissimularet, hoc si vllum aliud dicendæ veritatis tempus esse, nunc vel maximè ab ea se filialis beneuolentiæ sancta obsequia exspectare. Virgo tametsi spiritualis sui Patris angoribus condolebat, nihil tamen periculi commemoratione exterrita paucis at vultu alacri respondit: ad serium illud vltimæ respirationis momentum omni annisu, cura, solicitudine se parare numquam intempestiuum, semper laudabile est ac salutare. Verùm tamen infirmitas ista non est ad mortem, conualescet infirmus, & in proximo Sanctissimi Rosarij triumphali festo coram vniuerso populo disertè è suggestu perorabit. Interim mittam illi medicum meum, hunc ad lectuli caput iugiter

giter sub oculis habeat, nec de recuperanda valetudine diffidat. Misit deinde Patri quam vnicè habebat in delicijs breuem paruuli IESV iconem decenter vestitam, suum (: vti aiebat) medicum, quem deinde à conualescente repetijt, nuncians absque hoc sibi nimium se solitariam videri. Credidit Rosę vaticinio Ludouicus, Medicum deuotè coluit, vires omnium admiratione integerrimè recuperauit. Vnicum supererat in quo plurimùm hæsitabat, nimirum haud videns quomodo sibi obuenire iam posset concionandi munus in propinqua Sanctissimi Rosarij solemnitate, quandoquidem pro illo anno hæ vices non suæ erant, sed sui Prouincialis M. Fr. *Gabrielis de Zarate*, nam huic per sortem (: vt ibi moris est) vno mense ante hoc sermocinandi onus obtigerat. Nihilominùs & hoc in Ludouico impleri debuit, siquidem Prouincialis paulò ante festum ægritudine correptus prædicare non potuit, ignarusque vaticinij sermonem habendum Ludouico demandauit.

Limæ in sancti Dominici Cœnobio *Ioannes de Soto* Religionis habitum impetrarat, sed morbum comitialem cui obnoxius erat, silentio presserat. In probationis anno fraus deprehensa *Alphonsum Velasquez* cœnobiarcham permouit, vt de Patrum consilio clam statuerit inutilem Nouitium honestè ad seculum remittere. Iam decreta erat executionis dies, & Nouitiorum Magistro *Petro de Loaysa* iniuncta dimissio, neque

humanitus quidquam horum Rosæ innocuisse poterat. Adfuit tamen pia Virgo primo diluculo, & per Fr. *Blasium Martinez* Sacristam rogauit vnà cum Priore Magistrum Nouitiorum ad se in Templũ descendere, priusquam opus conceptum exsequeretur. Venère ambo, mirati quid Virgo hora tam insolita ac præmatura sibi vellet. Respondit illa, se occurrisse supplicaturam pro Nouitio iamiam exuendo, simulque rogauit decretum expulsionis rescindi. Substomachans ad hæc Patrum vnus replicuit: nescis Rosa quam malè hoc intercessionis beneficium colloces, at scito iuuenem pro quo rogas, emittendę professioni prorsus inidoneum esse. Æquanimiter hanc repulsæ asperitatem tulit mitissima Rosa, attamen subiunxit: Videbitur decretum Altissimi diuersum esse, vestroque fortius: nam Nouitius ille ad solemnem Professionem ritè pertinget, & Ordinem Pietatis ac Religionis exemplo insigniter illustrabit. Totum euenit vti Virgo prædixerat.

Tres germanæ sorores, *Philippa*, *Catarina*, & *Francisca de Montoya* Rosę conuersatione & exemplo erudiebantur ad pietatem. Ex his *Philippa* & Catarina desiderabant spreto seculo Religiosum Sancti Dominici habitum ac tertij Ordinis amplecti institutum. Sola *Francisca* paulò tenaciùs adhærescebat mundo, totisque præcordijs abhorrebat à seculi diuortio: displicebat religiosa vestis pannosa simplicitas, oblectabat nitidioris cultus fimbriata ostentatio, tenebat venusti

ca-

capillitij fœmineus amor. Coarguebat interdum Rosa nimium Franciscæ incrispanda cæsarie studium, ac dicebat: hos tuos, quos tanto nunc affectu colis capillos ego recisos aliquando visura sum, ne dubites. Demum prædixit apertiùs. Franciscam (& si tunc repugnantem) vnà cũ germana sorore Catarina tertij Ordinis Sancti Dominici Monialem fore, at Philippam quæ tunc eiusdem instituti flagrabat desiderio in oblatas tandem honestas nuptias consensuram. Respondit successus vaticinio, nam Philippæ ardens Religiosi status desiderium cunctis adstupentibus migrauit in Franciscam, illa maritum, hæc Sancti Domínici habitum vnà cum Caterina Sorore obtinuit, capillos, pompam, seculum feruore ac lætitia inenarrabili eiurauit.

Aliud nobile par Virginum, *Maria & Ioanna Vrtado de Bustamante*, quamquam intima ac familiari Rosæ amicitia gauderent, nil minùs quàm de amplectendo Religionis statu cogitabant. Attamen cum his die quadam in domestico horto coambulans Rosa impetu superno ac repentino sic vtramque affata est: scitote bonæ Sorores, vos ambas vnà cum Auia vestra *Ludouica* Sanctimoniales fore in Monasterio quod dicimus SS. *Trinitatis*, & ego diem illum victura, ac visura sum. His tertia supererat germana Soror *Francisca* nomine quàm è contra tantum accenderat desiderium subeundi tertium Ordinem Sancti Dominici, vt vix aliud cogitare libuerit, aut loqui. Communi-

municato demum cum Rosa consilio responsum ab ea retulit, quod postmodum euentus comprobauit, nimirum ipsam nec Sancti Dominici nec alterius Ordinis Monialem sed legitimi mariti coniugem fore: Ità accidit; nam anno MDCXV: nempe biennio ante Rosæ obitum binæ Sorores Maria & Ioanna vnà cum Auia in Sanctissimæ Trinitatis Monasterio velatæ sunt, ac prior *Mariæ de la* O, altera Io*anna à Iesu*, vltima L*udouicæ à Cruce* nomen assumpsit. Francisca nupsit *Hieronymo de Villalobos*.

Io*anni de la Raya & Mariæ Euphemiæ de* P*areias* vnicus adolescebat filius *Rodericus*, quem ipsi à teneris destinárant sacræ militiæ Societatis Iesu tempore suo adscribendum. Creuit puer, at nullo religiosæ inclinationis indicio. Applicatus scholis manifestius tam Ecclesiasticum statum quàm litteraria quæuis exercitia abhorrere visus est quidquid ex aduersò vterque parens seu palam cuperet, seu operosius suaderet. Afflicta mater delitescentem in hortensi cellula Rosam adijt, dolorem exposuit, precum subsidia enixè flagitauit. Rosa, vt erat accelerandis mœstorum solatijs promptissima, statim quidquid suæ apud Deum orationes valerent Euphemiæ addixit. Mox aliquàntulùm cœlos intuens, postq; breuem morulam in se reflexa, nil (: inquit) ambigito, Rodericus tuus post menses admodum paucos Religiosam induet togam, sed non illam quam tu vnicè volebas Societatis Iesu. Sanciarunt

po-

postrema hæc verba Euphemiam, vnde replicuit: ah quàm medullitus mecum tristabitur maritus meus, vt audierit filiũ nostrum illi Societati non fore aggregandum. Respondit blandè commiserans Virgo: quin tu potius adora Diuinam prouidentiam quæ tibi hæc tempestiuè constare voluit, vt sensim maritum ad iustam æquanimitatem disponas, ne frustra abstrigillet spiritui vbi vult spiraturo. Sinite in Roderico operari Diuinam potiùs voluntatem quam vestram; & quàm primùm filius tuus regulare institutum amplexus fuerit, vide me moneas, & vt Altissimo grates referam pro beneficio quo nos affecit. Tres circiter abiere menses quando Rodericus inflammari se sensit impetuoso ac subito Religiosæ vitæ desiderio, iamque vltro parentes, quandoquidem ita ipsis collibitum erat, incũctáter serièque agerent cum Patribus de sua in inclytam eorum Societatem admissione. Resciuit hoc Rosa, iterumque dixit Euphemiæ: certò certiùs Religiosum videbis filium tuum, at æquè certum est, ipsum Societati Iesu adscriptum non iri, rudior Seraphici Francisci tunica illum expectat. Nil minus tunc aut cogitabat Rodericus, aut optabat cum marito Euphemia. Quin potiùs cum primoribus Societatis iam pertractata, conclusa, parata erant omnia, solæ consensuri P. Prouincialis expectabantur litteræ, sed (: Numine sic disponente) tardarunt illæ, atque interea Rodericus clam parentibus Cœnobium Sancti Francisci

adijt habitum petijt, admissionem obtinuit, monitisque & demum flexis ad consensum parentibus octiduo post solemni ritu in pauperem Fratrum Minorũ Ordinem adlectus est. Mater de Nouitij constãtia mœstè anxièque subdubitans, quod delicatum puerum tantis metuebat austeritatibus vix parem fore, denuò Rosam adijt, solicita, pusillanimis, inquieta, præsertim ex quo resciuerat filium inter Quadragesimales rigores nonnihil infirmari. Sed Virgo diffidentiam mulieris leniter perstringens, tam modicam (ait) fidem habes in auxilio Reginæ Sanctissimi Rosarij, cui nouitium Rodericum commendaui? scito illum in ordine suo perseueraturum, & suppone te illum iam videre professum. Quid multa? Rodericus mox vt lineam subuculam cum lanea commutauit, conualuit, exacto probationis anno solemnia vota emisit, diuque in Seraphica Religione pius & exemplaris Sacerdos superuixit.

Nobilis Hispani Leonardi de Roya mancipium Maria Perez cum hero clam viuebat in statu damnabili. Compuncta demum, suæque animæ salubriùs prospectura, cum modum non videret quo aut periculoso contubernio se explicaret, aut seruili conditione pressa ingenui viri legitimas assequeretur nuptias, Rosæ calamitatem suam fidenter aperuit. Compassa Virgo ancillam bene de Dei misericordia sperare iussit, fore quòd Leonardus ritè ipsam vxorem duceret. Credidit afflicta mulier in spem contra spem, felici-

que

quę experimento comperit, Rosam non ex vano prompsisse solatium.

Marię de Mesta Medori Angelini Pictoris coniugi duæ simul ancillæ Aethyopissæ domo aufugerant, earumque altera Antonia nomine etiam claues heræ tunc pernecessarias asportarat. Quæsta est Virgini iacturam suam, quòdque domum rediens aut arcam vestiariam cuius clauis subducta erat vi effringere, aut in diem posterum aliunde necessariam vestem mutuò petere cogebatur. At subitò respondit Rosa: neutrum facies, nam reuersa ad limen tui domicilij priusquàm de sella prodeas, occurret tibi in ostio, qui Antoniam à fuga sponte in ædes redijsse nunciabit; alteram fugitiuam scito-cras ad te reducendam. Abijt *Mesta*, & in domus suæ limine, antequam gestatoria sella exscenderet maritum in valuis obuium habuit nunciantem redijsse cum clauibus Antoniam. Vicissim marito reposuit *Mesta*: & crastinus dies alteram nobis restituet profugam. Vtrumque contextu Rosa prędixerat, vtrumque *Mesta* pòstridie impletum vidit.

Decreuerat Peruani Regni Excellentissimus Prorex Gundisaluum de la Massa Quæstorem implicare procul à Lima functioni honorificæ at perarduæ, quæque virum exigebat summæ tum experiétiæ tum fidei ac integritatis. Misit igitur qui Gundisalui consensum elicerent Regiæ (: quam vocant) *Audientiæ* Senatorem, & Fisci procuratorem, quibus honoris & auctoritatis gratia proprium suum

adiunxit Confessarium. Quæstor legationis dignitate perculsus, simulque tum seriam Proregis mentem tum negotij difficultatem probè intelligens, spatium quasi deliberaturus petijt, maximè quòd tunc ob classem propediem indè Hispanias petituram expediendis infinitis litteris suiq; officij ratiocinijs distringebatur ne domo, vel ad vnum diem abesse posset: reuera autem hæc prætexebat, vt per longioris moræ inducias effugeret ipsum periculosæ plenum opus aleæ. Profecta classe tres supradicti non iunctim sed singuli ad Gūdisaluum rediere, ac pluries quidem, premebat enim negotij grauitas & Regis obsequium. Tandem 15. Aprilis quasi peremptoriè monitus, postridie hora præfixa sese à Prorege ad colloquium in palatio exspectari, facile agnouit iam nullum superesse exosæ profectionis effugium, vnde illomet vespere post cœnam cogitabundus ac tristis angorem sui animi solis coniugi Rosæque aperuit. Vxor metu dispalluit, sed neutiquam Rosa, quæ die postero ab Oratorio veniens, Quæstorem iam-iam domo exiturum ac Proregi sese stiturum vultu alacri affata est: vade inquit, nec formides, lætior ad nos redibis è palatio, quàm hinc exieris; & ne superfluis te morer, securus esto, arduum illud negotium quod subuereris, in alium transferetur, tu planè immunis eris. Dubitanti Quæstoris coniugi idem bis ter constantissimè inculcauit, adijciēs: nec si videris vtrumque mariti pedem immissum stapedi, aut plateæ iam adequi-
tan-

tantem, crediderispro fecturum. Manebit is tecum Limæ, nec emittetur foras ad molestissimæ functionis periculum. Mira res: Quæstor subitò intromissus ad arcanum Proregis colloquium, ab eodem varijs sermonibus detentus per horam & dimidiam, illo momento temporis quo iam adamantini decreti insinuationem pauidus exspectabat, comiter dimissus est, nec Prorex toto seriæ confabulationis spatio odiosam illam commissionem verbulo attigit, tametsi quatuor integris mensibus studuisset hanc per supramemoratos Quæstori inuito efficacissimè persuadere. Eadem longo post tempore sic alteri iniuncta fuit, ac si de illa nunquam tractatum fuisset cum Gundisaluo.

Ferdinandus Flores de Herrera germanus Rosæ frater Patris exemplo militiam secutus vsque in *Chile* Regnum penetrarat, vbi & vexilliferi honore in sua centuria functus est. Huic leucis plus-minus quingentis *Lima* distanti Rosa soror epistolam scripsit, (: nam diuinitus didicerat, illum in *Chile* honesto matrimonij iugo succollasse). Hac solicitè hortabatur fratrem, quandoquidem hunc statum amplexus erat, Christiani patrisfamilias obligationi inter militares strepitus accuratè satisfacere haud negligeret, Domum suam ad Dei timorem ac pietatis obseruantiam studiósè formaret, liberos quos illi superna benedictio datura erat, optimis moribus imbuere, sanctèque educare satageret, ac primum quidem matrimonij sui fructum filiolam fore, à Deo pecu-

liariter signatam in facie quam videlicet purpureus conspicuæ Rosæ character esset ornaturus. Hanc itaque mox ab ortu parens dicaret offerretque Augustissimæ Deiparę, siquidem hæc filiola puritate & innocentia vitæ multùm placitura erat Altissimò. Ita euenit: nam post biennium circiter nata est Ferdinando prima hæc soboles, secumque ab vtero matris attulit Rosæ typum in vultu tam bellè & accuratè effigiatum vt nec penicillo venustius depingi potuisset. Adoleuit cum hoc signo paruula, mirantibus quotquot Rosæ litteras pridem viderant. *Didacus Gonzalez Montero, Christophorus de Aranda Valdiuia*, alijque centuriones ac Chilensis militię Præfecti certatim adibant *Ferdinandi* ædes, deuotò hoc spectaculo coram fruituri, nam & puella (: iuxta Rosæ vaticinium) miré à teneris propendebat in religionis ac pietatis exercitia. Tandem præmaturè vtroque parente orbata remansit sub tutela pupillari, donec *Franciscus Lasso de la Vega* Chilensis Regni Gubernator & præses ob Rosæ tunc defunctæ piam & vsque in Chile celebrē memoriam in se officium curamque susce pit vltro, vt orphanam suo sumptu è Chile Limam transmitteret, vbi Auiæ *Maria de Oliua* (: iam tunc Moniali) in S. Catarinæ Senensis Monasterio sanctissimè conuixit, ac singulari virtutum exemplo mirabiliter coruscauit.

Isabelli de Mexia nobili Matrona ancilla erat Aetyopissa, *Speranza* nomine, quod vltro sibi (: ac si Christiana

esset)

esset) imposuerat. Hæc à promontorio Africæ Hesperium olim, nunc *Caput viride* appellatur, ab interiori Lybia per mare Atlanticum abuecta in Indias, primùm quidem in Isthmo *Panamæ* seruierat exinde Limam deducta iam à sexennio ancillabatur Isabellæ. Accidit eam grauiter infirmari, quapropter supplex Rosa tum Isabellam tum suam Matrem exorauit, concedi sibi Speranzam in maternis ædibus suo ministerio commodius procurandam, Vt allata fuit, repente Virgo perplexum quid secum mussitans, demum aperte dixit Matri: sentio, Speranzam non esse baptizatam. Aegra ex aduerso malum pudorem obstinatione peiori obarmans contendebat pertinaciter, in *Panama* se sacro Baptismo tinctam fuisse, & vt fidem conciliaret mendacio, fingebat nomina plurium quos interfuisse iactabat, comminiscebatur Patrinos numquam natos, locum, annum, ritum, omnia, præter veritatem. Perfacile ipsi fuit tum Dominæ suæ tum Mariæ de Oliua ceterisque imponere, adeo vt Rosam velut importunè molestam arguerent. Verùm ingemiscebat Virgo identidem suspirans ac palam deplorans infirmam non baptizatã. Superuenit prouidente Numine post dies vndecim Gundisalui Quæstoris mancipium Franciscus qui Speranzæ ex Africa Panamam, inde Limam iugiter comes fuerat: is interrogatus respondit simpliciter, se semper credidisse, quòd vtique intra hoc sexennium Speranza Limæ baptizata sit, nam quòd in Panamã Baptismus ei

nõ obtigerit, habere se compertissimum. Hìc tandem conuicta mendacij, sed admirans vnde id Rosa potuerit diuinare sic coram omnibus orsa est loqui: dum ex Panamà huc in ædes Isabellæ veni, reliquæ ibidem Aetyopissę me per ludibrium *equam* appellitabāt quòd baptizata nondū essem; at ego conuicij impatiens replicui audacter, æquè vt illas Christianam me esse. Abinde ne pudefierem, mendacium meum pertinacia tueri conata sum vsque in hodiernum diem. At nunc à Rosa (: nescio quo modo) deprehensam me fateor, & baptismum flagito. Confestim Virgo acciuit vicinum Sancti Sebastiani Parochum Licentiatum *Quixanu*, huic rei seriem infirma annuente exposuit; baptizatur Speranza, moriturque postridie.

Nemo audebat interrogare lætam hoc successu Rosam, vnde arcanum Speranzæ statum didicisset, nam hunc ei non potuisse humanitus Limæ innotescere, apud omnes in confesso erat, ex altera parte Virginis cœlitus infundi abstrusas notitias pridem constabat Matri, quæ inter alia legendi scribendique scientiam non acquisitione sed Diuina infusione irrorasse minorenni filiæ grato experimento compererat. Res demum ita patuit. Docuerat Mater filiolam Rosam vtcumque singulas nosse alphabeti literas, iamque in eo erat, vt de ijsdem in syllabas combinandis puellam instrueret, simulq; in pagella rude exemplar dederat, vt inde calamo characteres formare disceret.

Male-

Malebat Rosa totum hoc tempus orationi dare, sed Mater suspicans filiolam puerili more discendi tædium ac laborem defugere, induxit Confessarium vt corã se iuuenculam de neglectu redargueret. Fecit ille bona fide quod iussus fuerat, sed Rosa postridie oratione præmissa Matrem adijt, librum oblatum expeditissimè legit; insuper programma exhibuit sua manu eleganter conscriptum; nempé meliùs docuerat Vnctio quàm *Oliua*, & idem qui Sanctæ Catarinę Senensis artem legendi scribendique supernè infuderat, dignatus est & Rosam pari infusionis compendio diuinitus erudire. Porro ne his minutioribus immoremur, tandem hoc Magistro suæ mortis diem, locum, horam edocta nemini dulciùs quàm sibi suoque funeri felix vates præcinuit. Verùm id commodiùs proximo Capitulo seruatum esto.

CAPVT XXVIII.

Rosa mortis suæ præscia grauem vltimæ ægritudinis luctam fortiter excipit, inuictè sustinet.

DVriùsne premat certitudo mortis; an horæ ac diei incertitudo, problema sit, illic decretum hìc secretum affligit mortales, nisi quod solis Dei amicis mori sit lucrum, & insuper nonnullis horum eximio fauore Numinis secretum diei & horæ reuelatur. Hinc & Rosa

quo-

quotannis festum Diui Bartholomæi (: quo se morituram præsciebat) tam pretiosum & charum fuit; hoc studio singulari colebat deuotiùs, nec suo contenta ieiunio, aliquot innocentes puerulos induxit, vt secum in huius festi peruigilio ieiunarent, hi verò etiam post Rosæ obitum perrexerunt eiusdem Apostoli recurrentes Vigilias spontaneo celebrare ieiunio, nec aliam norant piæ consuetudinis rationem dare, quàm quòd sic à Rosâ fuerant instituti. Mirabatur curiosa Mater, quid filiæ tam peculiare cum Sancto Bartholomæo verteretur, donec tandem audiuit à Virgine, hunc sibi diem aliquando fore nuptialem, quo ad Sponsi thalamum esset euocanda.

Adhuc mortalitati Virginis supererat circiter triennium, quando ex graui morbo decubua videbatur omnibus iam vitæ marginem extremum attigisse; nemo dubitabat intra pauculos dies è viuis abituram: domestici velut iam mortuam plangebant, cum subinde num adhuc spiraret ambigerent. Adstitit inter alios Confessarius P. Magister Fr. *Ludouicus de Bilbao*, cœpitque voce lachrymosa affari Virginem ijs formulis quibus ad postremum agonem solicitiùs animari solent moribundi. Audiebat quietè & auidè Patris spiritualis vltima solatia gemens Rosa, illiusque hortatui promptè se accomodans nunc contrictionis actus feruentissimos, nunc humillimæ resignationis tranquilla suspiria, nunc anhela supernæ patriæ desideria facili conatu frequentabat.

abat. Verùm vt vidit circumstantes ve-
ut re perdita liberiùs singultire, ipsumq;
Confessarium lachrymas tenere non pos-
se, cohibere nec ipsa potuit roseum com-
miserationis affectum, vtque consolare-
ur ceteros, ita allocuta est Patrem: de-
pone metum, abige intempestiuum mœ-
orem, ac certus esto, me nequaquam
ex hac licet tuo omniumque iudicio com-
plorata ægritudine morituram. Heu!
ongiùs abest meta ad quam propero, at-
ingam demum, sed non modò. Quòd si
nunc morerer, bis mihi moriendum fo-
et, nam qui vltimò lethum mihi allatu-
us est dies, procul distat, nec opinan-
dum, hanc Sponsi voluntatem esse, vt bis
moriar. Mirabatur Confessarius hæc tan-
a cũ securitate ac fiducia proferri à Vir-
gine, quam sciebat nec temerè loqui so-
itam, nec in re tam abdita quidquam
asseueraturam, nisi diem sui transitus
diuina reuelatione compertum habuisset.

Annum denique suæ ætatis trigesi-
mum-primum Rosa attigit, quem mini-
mè se finituram dudum prænouerat. Vnde
quatuor ante obitum mensibus valens ac
ina Gundisalui vxorem sic allocuta est:
scito Mater, me quarto ab hinc mense
iam vniuersæ carnis certò ingressuram.
Vltimæ infirmitatis meæ dolores qui me
onficient atrocissimi erunt, sed omnium
rit immanissimum tormentum sitis, cui
t tunc subuenias, ex nunc obnixè & an-
iè te precor. Memento ne mihi torri-
is faucibus arridisque visceribus tua
materna viscera imploraturæ lympham

de-

deneges qua indigebo. Pollicère hoc Mater, quòd in illo mortifero extremæ sitis incendio me nòn dèstitues, quin poscenti aquam præbeas. Attonita his dictis Matrona, & Virginem attentè intuita, vt vidit tam seriò cernuèque supplicem, promisit fide bona, se poscenti daturam quoties & quantùm aquæ foret petitura. Interim dolebat tam prope immunere decretorium Rosæ diem.

Porro & locum (: sed integro anno ante) eidem Matronæ prædixerat: nam quodam vespere ínter spiritualia colloquia subitò præter morem interpellans Rosa vultu amœnissimo modestisque lætitiæ signis diducto in hæc verba erupit: scito Mater, me non alibi quàm hìc in domo tua & hoc loco naturæ debitum soluturam, & si videris me in parentum meorum ædibus vltima ægritudine corripi, non ambigas, híc non illic soluar mortalitatis nodo. Nunc ergo per omnia nostræ amicitiæ iura te obtestor, ne quando hìc exspirauero corpusculum meum alijs fœminis committas vestiendum feretroque aptandum, soli tibi ac genitrici meæ hanc curam pro amore Dei assumito, vobis solis vltimum hoc pietatis in me officium supplex commendo.

In celebri arcuum visione (: de qua supra Cap. XVII.) pius Saluator tempestiuè coram fulgido innumerabilium Angelorum exercitu reuelauit Virgini totam seriem immanium dolorum quibus vltimò lancinanda ac præparanda erat ad beatam immortalitatem; hos tam acutos, sæuos,

sæuos, multiplices fore, vt ceteri quos illactenus pertulerat istis collati vix nomen doloris mereantur, singula exhausti sui corpusculi membra proprium habitura equuleum, vt nullum alteri aut succurrere possit aut cruciatum naturali consensu partiri, sitim eamdem quæ in Cruce exanguem torsit Redemptorem aridà Rosæ viscera faucesque occupaturam, intimas ossium medullas ardore intolerabili depascendas, nec vllum ex tot simul atrocibus morbis solitum naturæ ordinem, periodum, leges, aut interualla admissurum, eò quòd præternaturalis futura sit tot mortalium tormentorum exlex congeries. Rosa ne tantæ amaritudinis calicem expauesceret in Sacello Rosarij velut in horto Gethsemani sese tum voluntati Patris æterni, tum adiutorio Virginis Matris ardenter commendauit, quando annuente Deipara ibidem apertiùs didicit prope adesse diem, quo totum hoc mortiferi promulsidarij absynthium sibi strenuè sit epotandum. Superuenit fortuitò *Ioannes de Tineo Almansa* familiaris, qui Virginem obiter salutans eius se precibus commendabat. Vicissim Rosa flammante vultu (: quem serium istud Deiparæ colloquium vehementer accenderat) precum subsidia ab illo flagitauit perplexè aliqua interserens, quæ Ioanni sat erant, vt intelligeret, tunc Rosæ præcisum vicini obitus sui diem fuisse reuelatum.

Denique triduo ante fatalem postremæ ægritudinis syncopem Rosa vltimò adijt parentum ædes, fortè clam valedi-

ctura

ctura suæ ibidem hortensi cellulæ tot secum cælestium deliciarum consciæ. Illic se Virgo solitariam ac sine arbitris putans cygnæos exorsa est modulos, suæque morti iam propinquæ dulciter præcantillauit. Obseruabat insciam è vicino angulo Mater; audijtque filiam arguto fluidorum rythmorum iubilo blandientem Sancto Patri suo *Dominico*, cui impensè commendabat Mariam de Oliua Matrem suam, crebrò inculcans ac repetens; hanc breuì (: se moriente) mansuram solam; proinde huic orbæ ac derelictæ suam è Cœlo impenderet tutelam, quam tandem adoptaturus esset in filiam. Percelluit Matrem arcanus horror, & tunc quidem dissimulauit, fortè subdubitans non admodum seria esse, quæ metricè ac per cantilenam efferuntur non quia vera, sed quia obuia: donec tertius dies (: qui mensis Augusti primus erat) aperuit non poeticè sed propheticè cantatos fuisse migraturi oloris thrænos, ni mauelis dicere iubilos.

Calendis Augusti Rosa sub vesperam sana ac vegeta suo sese cubiculo incluserat, exspectatura illic promissos vltimi suì accubitus dolores, quorum anteambulones ac strategos sentire iam cœperat. Et ecce sub noctis medium auditur miserrimè eiulare. Accurrit Quæstoris vxor cum filiabus & ancillis, inueniũtque ægram toto corpusculo extensam per solum; rigebant membra sine motu sola pectoris anhela palpitatio & languidæ vocis querula raucedo Virgini scintillam

vitæ

vitæ inesse arguebant. Instabat anxia Matrona, interrogabat, vbi quid potissimùm doleret, quid demum haberet mali, sed Rosa præ tenuitate spiritus tunc respondere aliud non potuit, nisi quod verbis intercisis diceret: malum quidem se nullum habere, at ipsissimam mortem in intimis viscerum suorum penetralibus liberrimè dominari. Interrogata, velitne aduocari Medicum? *Cœlestem* respondit, & obticuit. E terra interim sublata in lectulum nec mouere se poterat nec quiescere, frigidus sudor stagnabat in pallida fronte, luctabatur velut ingenti mole pressa spirandi facultas, discordes arteriarum temporumque pulsus certabant de palma vehementiæ, & incertis interuallis nunc tumor nunc tremor exangue corpusculum oberrabant. Tantùm in hoc Virgini bene erat, cum subinde libero IESV nomen tenerrimè pronunciabat. Manè facto acciti Confessarij infirmæ adstiterunt, mirantes viuum illud ac taciturnum omnium dolorum simulachrum. Adfuere & Medici, statimque explorata vi pugnantium morborum hærebant in mutuo intuitu marcidi, fatentes aceruum tot cruciatuum omni humana patientia superiorem videri, neque dolores illos omnino naturales esse, altiores hìc sæuire paroxysmos quos artis suæ experientia nondum agnouerat. Nimirum hìc ille calix erat quem Sponsus biberat, quem Sponsæ miscuerat, ac tam diu ante præmonstrarat.

Confessariorum vnus rogauit Virgi-

nem. saltim Medico exponeret quid sentiret; cunctantem adegit imperio, credens ab humili modestia non à tormentorum excessu prouenire silentium. Audito pręcepto mox obedientia doloribus robustior fuit, & quamquam Rosa crebberrimis experimentis omnium penè morborum nomina didicerat, hunc tamen (: vtpote peregrinum) nonnisi per similitudinum periphases explicare valens ita respondit: scio me commeruisse quæ patior, at nesciebam tantum pœnarum in corpus humanum cadere ac per singulos artùs distribui posse; videtur candentis ferri globus mihi per tempora adigi, & à summo vertice vsque ad infimam plantā dextri pedis ignitum veru transmitti; cuius me vehementia quodammodo in altum attollit: simili ardore transuersim à sinistro latere per meditullium cordis ignitus pugio me peruadit, (: obseruet lector in hoc duplici ac decussato ardoris tormento Crucis formam exprimi) caput meum candenti galeę videtur inclusum, illic sine intermissione validis puncturis ceu malleorum ictibus vndique contunditur; ossa mihi sensim resoluuntur in puluerem, medullæ instar cinerum aruerunt, singulas iuncturas singuli obsident cruciatus quibus nec nomen, neque tormentum cui eos comparem inuenio. His quidem ad extrema paulatim me deduci comperio, sed quia dolorum meorum intensioni accessura est certa in plusculos dies extensio, simul efflictim compatior labori ac molestiæ qua domum istam diu-

tiùs

tiùs quàm vellem oneratura sum. Ceterà consummet in me Dominus totum quòd collibitum est sacrosanctæ voluntati suæ, ego neq; mortem nec morte diriora supplicia hæc recusabo.

Auxere hi sermones vertiginem Medicorum, fluctuabant in mutuo aspectu confusi, perplexi, attoniti, nam hinc notissima Rosæ virtus & sanctitas non sinebat quemquam de dictorum suorum veritate ambigere, inde aberant indicia quæ lethalis morbi suspicionem confirmarét, cum nec febrile quidquam pulsaret in venis, nec insolita tot simul alterationum vicissitudo vllum foras emitteret critirion alicuius morbi quem scola Aesculapij nosset. Ceterùm Virgo clam suo Confessario P. Magistro de Lorenzana aperuit, frustra Medicos in exploranda huius morbi specie laborare, cum totus præter naturam esset, ac aforis immissus via multiplici vndequaque à peripheria ad centrum tenderet, mutuisque occursibus alij alios paroxysmi summa affectionum varietate intersecarent, proinde non alia hic quàm immedicabilis Iobi patientia sibi opus fore, vt quoquo modo singulos Crucifixi Sponsi sui dolores mẽbratim experiretur. Ergo rogauit obnixè Gundisalui coniugem, sibi permitterent saltim per aliquot dies sic iacere absque humano alloquio, fortè vt sub solitario hoc silentio quietiùs intimos & inexplicabiles suos dolores intingeret vltimis doloribus crucifixi Amoris, cui se membratim confixam in Cruce sentiebat.

Ve-

Verùm interrupit qualemcumque istam Crucis quietem superueniens Rosæ Mater, quæ intromissa ingenti suo terrore infirmiorem reperit filiam quàm sibi fuerat nunciatum; itaque molestè & anxiè vrgebat ægram, diceret qua parte grauius doleret. Breuiter respondit filia, omni ex parte sibi malè esse, hoc solo dempto quòd verè hi Crucis dolores erant. Sed neutiquam hoc responso contenta Mater, ac fortè persuasa ex taciturnitate patientis filiæ retardari opem medicinæ, voluit exponi sibi minutim singula, vidensque luctari infirmam, eò quòd nesciret vnde incipiendum aut quæ nomina danda morbo tam anonymo ac præternaturali, imperiosiùs per virtutem sanctæ Obedientiæ adstrinxit filiam eloqui secreta, quæ non nouerat. Rosa memor nullibi quàm in Cruce ampliorem obedientiæ patere locum; ab ipsa mutuauit loquendi vires & spiritum, perque eadem similitudinum compendia (; siquidem aptiùs non poterat) explicuit Matri, se velut oblongo ignito iaculo à vertice vsque ad calcaneum transuerberari miris ardoribus, quibus totum sinistrum latus videbatur eleuari, simillimo torre sese transuersim penetrari à latere ad latus, hac vstulatione sibi ossa incinerari, (: nimirum Crucis holocaustum erat) medullas ac tendines frustillatim candenti forcipe euelli, passim per fibras oberrare acutissimum gelu, ipsaque tot flammularum antiperistasi sæuiùs irritari, mandibularum cardines tamquam filo chaly-

eo arctiſſimè ſtrictos ad omnem oris
otum luxari à iunctura, aures & tem-
ra velut ingeſto candenti orbiculo di-
unctim torreri, os & fauces interiùs
antibus plagis cruentè vlcerari, guttur
m tunſillis inſtar pumicum emarcuiſſe
æ ariditate ac ſiti, (: & quidni in
uce audiatur Sitio?) cranium velut in-
dem ictibus creberrimis ac lacertoſis
atim contundi, nec vllum ex omnibus
pplicijs vel ad momentum interquie-
ere. Hæc ſunt (: inquit) Mater mea
lciſſima, quæ tibi vtcumque adum-
are potui, vt obedirem, cetera ne ru-
ter quidem poſſum, nec ſi poſſem cape-
s. Fleuit turbata Mater, hoc maximè
orans quòd præter lachrymas non ha-
ebat quo filiæ dolores inungeret. Sed
irgo pietate ſaucia conabatur has inuti-
s afflictæ Matris lachrymas ſiſtere ro-
ns cohiberi fletum, quaſi Sponſi verbis
ceret *Nolite flere ſuper me*.

Illuxit interea ſextus Auguſti dies,
hriſti Transfigurationi ſacer, at Roſam
non in Thabor ſed in Caluariæ Monte
uenit, fortiuſque defixit. Videbantur
timi Virginis dolores aduocaſse in ſuũ
liutorium reliquam naturalium morbo-
m cohortem, ne aut vllum pœnarum
enus tantę patientiæ deeſset, aut vlte-
us ambigeretur infirmitatem Roſæ le-
alem eſse. Prima ad hoc feſtum acci-
comparuit lateris ſiniſtri paralyſis, quà
tius corporis læua parș à ſummo deor-
m eneruata in lethalem ſtuporem diſta-
it, vt inde inciperet Roſa per partes e-
mori.

mori. Sola lingua singulari Dei beneficio intacta ad pietatis vsum viguit vsq; ad extremum halitum, reliqua ex eo latere membra sic obtorpuere vt numquam ad officium redierint, quidquid demum vnguentorum, defrictionum, fomentorũ magis ad cumulandam molestiam quàm ad conciliandum leuamen impenderetur. Ex solo pondere sentiebat ægra, adhuc se brachium pedemque alterum habere, ceterà, siue erigenda tantisper in lectulo, siue in alterum latus vertenda manibus egebat alienis, plus condolens aliorum incommodo quàm dolens ex proprio. Successere aut potiùs accessere paralysi varia minoris notæ symptomata, verùm 27. Augusti inflammata vtrimque costarum membrana notabilem adiunxit pleuritidem, huic se paulatim adsociauit raucum angusti pectoris asthma, vt ardores qui intus velut in clibanò assabant viscerum reliquias, non sine nouo cruciatu leuamen admitterent rari suspirij. Pleuritidem auxit ischiadum acerbus dolor, cholica, hypochondriarum dira conuulsio, accensa in pede dextro nodosa arthritis; denique continuæ febris caustica intemperies reliquorum morborum confudit distinctionem, tamque potenti, varia, & concumulata vredine opus fuit, vt vnica hæc Rosa fatali demum marcori succumberet; mirúm, non succubuisse citiùs, at gloriosissimum martyrij genus est lentè, imò articulatim mori.

Aceruatos tot dolorum ac morborum cumulos æstimabat, acceptabat resignato

animo

animo serena, & constans Rosa, velut manu Christi admensos sibi ex illa mirabili statera, quam in visione Arcuum attentissimè obseruarat, secura tantis afflictiónibus successuros totidem cumulos gratiarum, nempe *æternum* illud *gloriæ pondus*, de quo Apostolus 2. Corin. 4. cui nomen *Gratia consummata*. Hinc illa inter acerbissimos cruciatus placida ac suauis animæ quies, hinc illud fiduciæ ac spei infractum robur, quod multos, ac præcipuè spirituales suos Patres abripuit in stuporem, hinc illa festiua & blanda cum Dilecto soliloquia, *Domine plus, plus: imple adorandum & sanctum beneplacitum iustissimæ voluntatis tuæ, imple trutinam, superaccumula doloribus dolores, at memento simul augere meam patientiam.* Suspirabat interdum, at sine gemitu: *Domine in adiutorium meum intende, nam sine illo nil possum*. Subinde cum laterum dolore vrgebatur ad sanguinis vomitum, familiari idiomatis sui rythmo alloquebatur Sponsum, *Domine, tantùm ne in ira corripias me, nec arguas in furore, dum vis quòd mea crimina detergam hoc cruore*. Audita est aliquando Crucifixum quem iugiter gestabat inter amplexus, dulci teneritudine sic affari: *mi Iesu, quando à te poscebam dolores, credebam illos mihi mittendos quibus à prima iuuentute me exercuisti, at nunc aliter tibi visum est. benedicta sit abundantia tam copiosæ misericordiæ tuæ.* Cuidam ob rigidos paralysis stupores sibi familiariter compatienti mira vultus animique serenitate respondit: aliquando se tractasse cum Deo, de adoptando mendi-

co puerulo, quem ipſa educaret in ſpem Euangelij inter barbaros propagandi (: vt ſupra Cap. XXIII. narratum eſt) verùm nunc binos ſibi datos eſſe, quorum vnum ſiniſtro genu,alterum læuo brachio exceperat portandum ac nutriendum. Hoc penè ioco indigitabat molem emortui genu & brachij, quibus grauiori pondere ſua paralyſis inſederat.

Paulatim ſubuerebatur (: nec ſine cauſa) Virgo ſapiens, ne tot ſimul morborum cõtinua & atrox violentia ſibi rationis vſum eriperet, totamque cerebri temperiem diſſiparet; maximè vbi tot dies noctesq; planè inſomnes, tot motuum viciſſitudines, tanta occipitis inflammatio, ac temporum inquietudo certam ferè caliginem ac iudicij eclypſim minabantur. Itaq; humilis Roſa voce tremula flebiliq; ſupplex obſecrauit domeſticos, ſecum rogarent Deum, vt ex ea duntaxat parte mitigaret vim morborum qua menti liberoq; vſui rationis nocere poterant. Reſpexit humilitatem ancillulæ ſuæ Diuina pietas, illiq; integrum expediti iudicij & linguæ vigorem peculiari prodigio inter aſſidua exhauſti cerebri deliquia immunem ſeruauit vſque ad extremum halitum. Attamen ſæpè inter hos angores Virginem ab vſu exteriorum ſenſuũ adduxit vel morbi vehementia vel contemplationum exceſſus, adeo vt ſomno leniter ſopita putaretur, vnde nonnullis etiam de infirmæ ſalute paulò meliùs ſperare collibuit, quòd eam crederent pauxillum dormiuiſſe. Præ ceteris ſolicita Mater laborabat perſuade-

re filiæ, hæc redituræ valetudinis signa esse. Verùm subridens, morique certa Virgo replicuit, nil minùs quàm soporem fuisse quod viderant, nec tales esse cruciatus suos, qui aut vnici momenti starent inducijs, aut cum somno possint vel tantillam inire societatem; proinde non dubitarent breui se consummandam iri, at priùs amarum hunc passionis suæ calicem amore Sponsi ad imum vsque fundum sibi exhauriendum fore.

Crucis archipincerna sitis immanissimè Rosam torquebat imò torrebat in dies vehementiùs; itaque in Gundisalui coniugem obtutu miserabili, cernuo, lachrymoso, frequenter, languidè, dolorosè respiciens orabat supplex, tantillum aquę ad refrigerium sibi porrigi, fel (: cui pridem assueuerat) cum aceto iam in delicijs reputatura, si impetrari potuisset. Matrona quàmuis commiseratione efflictim saucia negabat id sibi per Medicos licere. Vrgebat Rosa, meminisset datæ fidei, qua quarto ab hinc mense promiserat valenti ac sanæ, quantùm aquæ in vltima egritudine flagitaret, se promptæ daturam. At excusabat illa, se iam promissum implere non posse. Vnde Virgini cruciabiliter arescenti vnum id superfuit, cum moriente Sponso clamare: *Sitio*.

CAPVT XXIX.

Rosæ marcor extremus, suaue deliquium, & mors pretiosa.

AD fuit demum acceptabile tēpus, quo Rosa non tam Sirij, quàm sitis ardoribus exsucca, dolorum spinas cum vita exueret in Sponsi Paradiso amœniùs renascitura. Lethalia decumbentis signa dissimulari iam non poterant, erantq; Virgini acceptissima, quòd his quasi fideiussoribus liberior sibi concedebatur campus submota corporis cura tractandi de sola anima. Igitur crebriùs accitis Confessarijs tenerrimam conscientiā exomologesi pluries iterata quàm diligentissimè expiauit, semel quidem generaliter de tota vita sua, deinde frequentiùs at breuiùs, semper tamen cum sonoro pœnitudinis intimæ singultu & lachrymis se accusans, ita quòd procul auditi gemitus non paucos compunxerint, mirantes Virginem in sūmis corpusculi tormentis adeo gemendi parcam nunc in leuissimis animi morbis enarrandis tam amarè altùmque ingemiscere.

Posthæc triduo ante felicem transitum complicatis in supplicādi ritum manibus, voce flebili Diuinum Viaticum, extremamque Vnctionem petijt. Vt audiuit, epulum Eucharisticum sibi adferri, viuido colore suffusa coruscantis auroræ instar gratiosè rubuit, mox gaudio suo impar in altissimam extasim diriguit, attonitis quotquot aderant, quòd nihilominùs

aptè

aptè expeditèque respondcret Sacerdoti qui de more Sacratissimam Hostiam manu tenens interrogabat quæ sub illo articulo solent interrogari. Suscepto Diuino Sacramento pallida & exanguis nullo vel minimo labiorum motu sic fixa hæsit, vt diu inter adstantes dubitatum fuerit, num Sacram Hostiam in stomachum trãsmisisset: denique P. Magister *de Lorenzana*, metuens ne fortè Virgo tã aridis morboque adstrictis; faucibus glutire non posset, quęsiuit solicitè quo statu res esset. Rosa ad Confessarij vocem repente sibi reddita respondit, iam Hostiam sacrosanctam per guttur ad intima descendisse. At ipse memor admirabilium effectuum quos instar solis operari solebat in Virgine hoc viuificum Sacramentum, (: vt fatentẽ ipsam retulimus supra Cap. XXII.) breuissimè illam hortatus est, frueretur nunc Sole suo. Appositè; nam vno eodemque die in Zodiaco Sol mẽsis Augusti ex *Leone* transibat in *Virginem*, & Sol Eucharisticus verè Augustus vltimò Virginem Rosam virgineo suo corpore adimplebat. Certè & hæc Virgo inter morbũ & mortem velut inter *Leonem* & *Libram* media erat, nam ille *quasi Leo sic contriuerat omnia ossa eius*, hæc æternum gloria pondus appendebat Virgini in statera, de qua Cap. XVII. sed ad alia.

Quàm immobilis riguit dum sacrum Viaticum sumebat in extasi, tam alacri omnium sensuum officio Extremam Vnctionem moribunda excepit, verè *oleum lętitię*, quo sese potiùs ad triumphum quã

 ad

ad agonis conflictum sensit animari, vtpote salutis adeo iā certa quòd insuper nosset absque Purgatorij ignis contactu se recto itinere ad Sponsi nuptias profecturam. Sæpiùs coram adstantibus voce quātùm potuit elata & clara orthodoxæ Fidei professionem replicuit, non sine iubilo ac pene addito cygnæo cantu protestans, se vti hactenus vixerat ita iam mori filiam Sanctæ Romanæ & vniuersalis Ecclesiæ, se credidisse sēper & credere quidquid credendum proponit ac docet Magistra fidelium Apostolica Sedes, numquam se (: dū sui compos sit) ab huius fidei solidissima firmitate recessuram. Proxima huic cura fuit, se palam ac deuotè S. P. sui Dominici sobolem profiteri, vnde candidum sui Ordinis inter signe quod *Scapulare* dicimus, foris super stragulas coram se continuò, & patulè extensum videre ac videri voluit, tamquam proprium religiosæ militiæ vexillum, sub quo meruerat vsq; ad extremum spiritum, estque hęc vestis illa, qua Virgo-Mater nascentem Fratrū Prædicatorum Ordinem ceu pannis infantiæ suismet manibus inuoluerat. Porrò gauisa est Rosa, cum à P. Lorenzana suo Confessario quod numquam sciuerat tūc primùm didicit hunc perpetuum in Ordine morem esse, quòd moribundis Religiosis illo modo sacrum Scapulare insternatur. Hinc Rosa moritura teneriùs suum osculabatur Scapulare; quo quasi *viam lacteam* sibi signari ad sedes empyreas sentiebat.

Inuiserat Rosam morti vicinam P. F. Bar-

Bartolomaus Martinez Prior Limensis Cœnobij ad Sanctæ Mariæ Magdalenæ, vir admodum religiosus & Dominicanæ ibidem Obseruantiæ vigil zelotes, cui per quinquennium Virgo conscientiæ suæ latebras solita fuerat aperire. Ab hoc ęgra humillimis precibus flagitauit sibi verbatim prælegi formulam exquisitissimam, summèque efficacem, qua moribunda veniam à Deo exoraret pro omnibus, qui Rosam in totius vitæ suæ decursu molestijs, damnis, vlloue genere iniuriarum affecerant. Annuit pius Pater, illiusque præeuntis verba sequebatur Virgo Crucifixi iconem manu stringēs, nec satiari poterat his verbis tenerrimis: *Pater ignosce illis*. His illanguebat tota affectuum dulcedine, horum repetitione inardescebat medullitus, nec fatigabatur orationis prolixitate, modò in eadem verba sæpius recurreret. Expleto hoc pietatis officio blādè ac suauiter Patri gratias egit, quòd in opere tam pretioso ac serio aptam sibi methodum viamque recitando præiuerat, qua vtcumque imitaretur Diuinum in Cruce Agnum pro suis aduersarijs extremè deprecantem. Hinc in se reflexa domesticos Gundisalui Quęstoris acciri demissè petijt, & quamquam ex his neminē verbulo aut minimo vmquam nutu offendisset, à singulis & omnibus voce lachrymosa ac supplici orauit sibi condonari, si qua in re vlli nocuerat, siuè incōposito morum exemplo, siue tarditate obsequiorum, aut tetrica singularitatis molestia; dolebat se ipsis adhuc ferè per biduum

oneri fore,rogabatque ne prope terminũ amittere velint longanimitatis suæ fructũ, ac patientiæ meritum, haud procul abesse horam quæ domum Gundisalui à fœtidæ Rosæ longo fastidio inutilique pondere liberaret. Nemo aderat,cui tantæ humilitatis verba lachrymas non excuterent, nam vt tenerrimè Rosam suam diligerent, sat fuerat singulis ipsam nouisse,eiusq;sanctitatem, innocentiam, animi demissionem, candorem, & obsequendi affectum tantis experimentis comprobasse.

Sciebat Quæstor, Virgini (: prout sub Dominicani Ordinis habitu atque Obedientia vixerat) in votis esse, non alibi quàm ad Fratrum suorum pedes sepeliri, at metuebat vir prudẽs, ne fortè post Rosæ obitum de condendo tanti funeris thesauro lites inter Parochiam & sancti Dominici Conuentum exurgerent;nec tamen audebat humillimæ Virgini honorificum illud periculum aperire. Tandem ingenioso consilio suggessit Virgini, quòd legitimum obtinendæ apud FF. Prædicatores sepulturæ desiderium potiùs mendicãdo quàm testando notificaret per scripturam in hunc vsum à Gundisaluo iam præparatam. Facile consensit ac subscripsit Rosa,existimans agi de solo humilitatis exercitio, eumque Ordinis sui morem esse. Alias de corporis sui aut cura aut loculo ne quidem cogitabat, intenta soli spiritui, adeo vt familiares Matronarum visitationes difficiliùs quàm noua dolorũ auctaria admitteret, siquidem vt illas tanquam onerosas àc superfluas honesta sæ-
pius

pius excusatione rogabat impediri, ita hęc magis magisq; gaudebat cumulari. Hinc inter acutissimos ischiadum cruciatus vox illa frequens: *vre, preme, stringe Domine, ne parcas, quantumcumque pungas aut vellices, pro meo demerito parum est*. Notarunt pleriq; in Virgine, iisdem gradibus quibus debile corpusculum fatiscebat in mortem, attolli spiritum in vigorem & securam hilaritatem, adeo vt penè horaria lætitiæ incrementa nec voce nec vultu satis potuerit dissimulare, velut protestans cum Apostolo, *cum infirmor tunc fortior sum*. Quidam vir Religiosus diris eius torminibus compatiens hortabatur pati fortiter, terminum iam in prospectu esse, hoc æstu animam feliciter purgari à cruditate vt Sponsi palatum æternùm oblectet. Respondit Virgo: at hoc ipsum est quod Sponsum rogo, ne cesset me exquisitis ardoribus excoquere, donec ei maturescam in fructum qui rectà hinc mensæ ipsius inferri mereatur.

Sub vitæ finem crebriora Virgini fuere dulcissimorum raptuum interualla quibus paratæ cælestis gloriæ sapores iam sũmis labijs prælibabat. Paucis ante obitum horis ab eiuscemodi prægustu in se rediẽs ac suis gaudijs impar P. Fr. *Francisco Nieto* cum alijs iuxta ibidem vigilanti ingenuè at secretò dixit: proh! Pater, si residuæ vitæ meæ breuitas id permitteret, quàm excelsa, quàm pretiosa, iucũda, eximia tibi de Dei suauitate, de læta ipsius Curia, de regione æternitatis narranda haberem, vado nunc cum tripudio ad pe-

renniter contuendam pulcherrimam illam faciem, quam toto peregrinationis meæ exilio quæsiui, toto desideriorum æstu cōcupiui. Aderat morienti filiæ afflicta mater, aberat Pater, quem lecto decubuum propria infirmitas continebat domi; attamen rogatu Virginis, quæ vltimā vtriusq; parentis benedictinem expectabat ad Gūdisalui ædes portari se fecit. Hic ad primū conspectum attenuatæ & exanguis filiæ itum in singultus & lachrymas, nec vlli circumstantium ea fuit pectoris durities quam ista lugubris spectaculi teneritudo non emolliret in plorandi societatem. Interea fletuum nimbo vtcumque discusso Rosa placidè summaq; reuerentia Parentis manum deosculata est, simul blandè ac imperturbatè exposuit, sibi nunc modicissimam vitæ quam parens dederat partem superesse, in huius extrema linea sese amborum benedictionem supplici demissione præstolari. Hanc vbi obtinuit, pari obseruantia in Gundisaluum eiusq; vxorem respiciens, quandoquidem & hos vti secūdos parentes coluerat, pariter ipsorum benedictione voluit ad arduum illud iter communiri. Deinde propiùs accitis qui aderant duobus suis germanis fratribus seriam, grauem, ac sententiosam paranesim dixit, ac inter alia solicitam parentum curam, honorem, obsequium efficacissimè commendauit; quasi ad Crucifixi Sponsi exemplum dixisset: *Ecce Mater tua*. His expeditis aduocauit ambas Quæstoris filiolas quas ob innocentiam rectamq; indolem impensè amauerat, his energia mirabili

bili inculcabat timorē Dei, virtutis ſtudium, amorem parentum, quibus ſatageret tranquillam & lætam conciliare ſenectutem. Nec minori emphaſi reliquos per ordinem domeſticos affata eſt, quemque decenter admonentes officij & chriſtianæ pietátis; vidébatur non fœmina ſe Apoſtolus prædicare.

Tantus in Roſa concionandi ſpiritus ac vigor P. Magiſtro de Lorenzana Confeſſario perſuaſerat, ipſam ea ſaltim nocte haud morituram. Nox erat, & ſancti Bartolomæi peruigilium, vnde Confeſſarius ſolemni Matutinarum officio domi interfuturus parabat diſcedere ad cœnobium, poſtridie rediturus. At Virgo ſciens non integras quatuor horas ſibi tunc ſupereſſe, poſtremā ab eo benedictionem enixè flagitauit quaſi paulò poſt ad Dominū migratura. Sed reſpondente illo commodiùs hanc differi poſſe in craſtinum, tēpus non defore, ſat tempeſtiuè ſe poſtero manè adfuturum, Roſa grauiter modeſtèque arridens ſubiecit: ſcito mi Pater, hac nocte cum ineunte ſancti Bartolomæi feſto me abituram ad feſta ſempiterna, iam cœlitus inuitata ſum ad ſplendidum illud ac ſolemne conuiuium, iam pręfixa eſt hora, & non vis quòd vadam dum patent fores? Hæc vultu tam ſereno ac gratioſo, tranquillitate tam ſecura & hilari proferebat, quaſi iam in Paradiſi veſtibulo expectaret cum lampade, dum *media nocte clamor fieret: ecce Sponſus veniet*.

Et reuera vbi mediū noctis adfuit, Roſa hoc ſeſe clamore ſenſit accerſiri, can-

delã benedictam placidissimo nutu petijt, crucis signaculo velut rem magnam aggressura, frontem, os, pectus communijt, germano fratri quid ageretur adhuc dubitanti innuit se migrare, iussitque ceruical subtrahi, vt capite ad nudum lecticæ lignum acclinato sentiret in cruce se mori: deniquè sensibus planè integris, pleno iudicio, fixis in cœlum oculis, nullo vel minimo pauoris aut horroris signo in facie, dum postrema hæc verba pronunciabat: *Iesus, Iesus, Iesus mecum sit*, quietissimè expirauit. Nimirum vt Rosa infans ab his verbis auspicata fuerat primã orãdi formulam, ita his ipsis immortua quasi tesseram suæ innocentiæ ac infantilis simplicitatis ad Limen supernæ patriæ inuariatam reportauit, anni sui trigesimi secundi quinto mense vix inchoato.

Eodem festiuæ noctis diluculo *Aloysia de Serrano* procul in ædibus parentum matutino somno implicita resciuit deposuisse tunc Rosam cum S. Bartolomæo mortalitatis exuuias. Inter vtramq; pactum fuerat, quòd quæ prima ex hac luce migraret, Deo permittente alteram sui transitus admoneret. Stetit promissis Rosa, & illamet nocte in forma corusci luminis Aloysiam suauiter excitans sese ad lucis regionem tunc perrexisse indicauit. Verùm de luminosis Rosæ post obitum apparitionibus sermo copiosior Mantissę reseruetur. Redeundum hìc ad virgineũ Rosæ cadauer, quod respirare credebatur quando spirare desierat. Viuidus faciei color, labella rubentia modicèque velut

in

in suauem risum diducta, oculi integri lucidaque amœnitate subfulgidi diu ambiguam reddidere præsentibus Rosæ mortem, donec adhibito speculo nullum in ea superesse halitum innotuit. Apud Rosam vt vltimus sic primus hic speculi vsus fuit.

Dum vestitur tractabile cadauer, dum aptatur in feretro, dum floribus inspersũ effertur in anterius conclaue spectante Matre, ingerebatur vniuersis luctuosa plangendi licentia, nec tamen vlli præsentium libuit planctibus indulgere, siquidẽ repentino prodigio sic omnes peruasit arcanus quidam lætitię sensus, vt tota domus insperata metamorphòsi deuotis turgere solatiis, ac nuptiali propemodum gaudio innatare videretur. Matri quid acciderit, iam superiùs in fine Cap. III relatum est. Idem reliquæ Gundisalui familiæ, idem extraneis quotquot aderant intimæ ac secretæ iucunditatis inhæsit stimulus. Vniuersim decem & nouem personæ ingenuę præter domestica promiscui sexus mancipia Rosæ morientis lectulum mœsto silentio ambierant, & vbi Virgo spiritum reddidit, singulæ occulta quadam spiritus suauitate à planctu in plausum vltro se adigi comperêrunt. Vna præsentium vt viderat exspirantis Rosæ grabatum numerosa Angelorum corona circumdari, ita notauit iam circa defuncta feretrum eosdem alternante concentu festiuissimè tripudiare. Eadem Quæstoris coniugi clam fassa est, aulam peramplam in qua prostabat expositum Rosæ cadauer, vndiq; totã

mi-

micuisse luminoso illapsu cælestis gloriæ, iuratò asseruit, religiosæ cuidam personæ triduo ante felicem Rosæ transitum à Christo fuisse reuelatum, Virginis mortē fore admirabilem & sepulturam gloriosam, insuper vetuisse ne Virginis funeri circumponantur panni atro colore lugubriter pullati, sed candidi, niuei, solennes, quique non exequias indicent sed triumphum. Denique inualuit eòusque prodigiosa lætandi sympathia, quòd dum exspectabatur diei adradiantis diluculum, nonnullæ ibidem deuotæ fœminæ sacrorum hymnorum sonoro cantu per vices liberrimè se oblectarint, protestantes non lesso illic sed iubilo esse locum.

Illuxit demum clarior dies, & ecce Questoris palatium subito hominum concursu plenum fuit nemine vocante. Mirabantur domestici, vnde aut quo modo nūcium defunctę & calentis adhuc Rosę tota Vrbe diffundi potuerit hora tam intempestiua. Nec publici præcones, si vicatim emissi fora & compita stentoreis implessēt clamoribus, primo mane tam densum collegissent populum, quantus vltro ex omni platea ad Gundisalui ædes confluxit, nulla humana diligentia excitus. Adfuit inter primos vir grauissimus P. *de Lorenzana*, & in feretro similem dormienti Rosam conspicatus vocem tenere nō potuit, quin palā exclamaret: benedicti genitores qui te procrearunt, benedicta hora quæ te nascentem excepit, benedicta tu à Domino felicissima *Dominici* filia, quæ nunc frueris vultu beatifico tui Creatoris; obijsti pro-

ut

ut vixisti, baptismalem gratiam nulla vnquam lethali noxa interpunctam, immaculatam totius vitæ innocentiam, virginei candoris infantilē puritatem intulisti cœlo, sequere sequere nunc Agnum quòcūque ierit. Interea circumfusi promiscuè nobiles, ignobiles, aduenæ, ciues, Indi, Hispani certatim Rosaria sancto corpusculo applicuerunt, flosculos religiosæ iacentis vesti instratos carptim vndique diripuere, hic manū ille pedes raptim deosculari studebat, nec deerant qui pio furto hinc limbum tunicæ, inde veli extremitates paratis forficibus modò clam mox palam inuaderent, vt breui stipatoribus opus fuerit contra rapacem deuotionem. Qui remotiùs substiterant, defixi hærebant in niueo & gratioso Rosæ vultu, quem florida corona velique candor venustissimè commendabat. Tentarant pluries familiares Matronæ adductis palpebris oculos defunctæ Virginis obtegere, sed frustra, nam sensim eò redibant vnde attractæ fuerunt, solamque oculorum medietatem operiebant, quasi Limenses suos etiam post mortem Virgo pupillis columbinis amaret dulciter intueri.

Creuit accurrentium multitudo & cū multitudine importunitas, vt nec ostia domus sat laxa paterent confertim irruētibus, nec abituri exitum in tanta pressura inuenirent. Omne atrium, ambulacra, angulos confusa turba impleuerat, vt Gundisaluo necesse fuerit posticum suarum ædium aperire, quo per aliam viam sese euoluerent qui venturis locum cedebant.

Ali-

Aliquàmdiu remedium istud profuit, donec etiam illa ex parte ingressum tentare cœpit confluxus spectaculi auidissimus, qui neq; insignioribus personis intromittendis aut emittendis spatium dabat. Igitur Peruani Regni Excellentissimus Prorex armatæ suæ custodiæ prætoriam cohortem eò celeriter destinauit, portisque ædium adstare iussit, ne indigesta tot agminum collisio exardesceret in tumultū. Mirata est vniuersa ciuitas, tantopere se totam sponte commoueri ad cohonestandum funus pauperrimæ Virginis, obscurorum parentum humilis filiæ, quæque dum vixit adeo sese ab omnium oculis, notitia, plausu occultarat; sed impleri debuit, quod cælitus prædictum erat, fore sepulturam illius gloriosam.

CAPVT XXX.

Rosæ funebris conductus, exsequiæ, tumulus.

TOti iam Limæ buccinante fama innotuerat, Rosæ cadauer sub vesperam Quæstoris domo efferendum esse ad sepulchrum, & ecce plateas, fora, vicos quà trāseundum, aliquot horis ante impleuerat effusa populi multitudo. Viæ pro dignitate Vrbis spatiosæ & amplæ; à Quæstoris domicilio vsque ad sacram Ædem Prædicatorum mille circiter passuum iter erat, nec tamen sat capiebant numerosam plebem tempestiuè per omnia compita agglomeratam, quam nec præco, nec templorum

rũ excelſa tintinnabula, ſed ſola cuiuſq; ſingularis deuotio inuitarat. Illuſtriſſimus Limæ Archiepiſcopus prodierat ſfunebri pompæ honorem ſuæ præſentiæ impertiturus, sed vſque ad Gundiſalui ædes per denſiſſimas ſpectatorum myriades eluctari diffidens, permeat fruſtra tentato maluit ad D. Dominici Templum deflectere, ibique virgineum funus ſub valuis exſpectare. Interim non ſecus atque ad publicam ſupplicationem longis agminibus diuerſiſq; vijs ad ædes Quæſtoris confluxere pia variorum titulorum Sodalitia, nemine aut iubente aut rogante, vel ſtipendium offerente; Proceſſerunt & Religioſorum Mendicantium Ordines ſub diſtinctis Labaris: mox & Metropolitanum collegium vltro adfuit præter exſpectationem & morem, cum aliàs nũquam (: niſi dum effertur proprius Archiepiscopus,) ſoleat humandis corporibus interuenire. Acceſſit demum ampliſſima Senatorum Curia ad obſequium, quod vix alteri præterquam ſuis Proregibus vita functis pręſtare consueuit. Cęterorum qui eadem spontanea deuotione confluxerant illuſtrium ex omni equeſtrĩ ordine virorum ratio aut numerus in conferta multitudine iniri non potuit; cũctisque vnum fuit ſtuporis argumentum, illic se videre congregatos quò nullus conuocarat. Eadem Matronarum cæterique fœminei sexus ambitiosa pietas, ac visendi ardor: quàcumq; funebris proceſſio ducenda erat, vtrimque palatiorum, ac domuum feneſtras, pergulas, arcus occupa-

cuparant numerosæ prospectantium facies, vndequaque ex porticibus, muris, transennis eminus venturo spectaculo inhiabant centeni milleni oculi, ipsa ædium tecta leniter accubua sub imbelli ac populosa omnis ætatis turba procul nigricabant. Tanti nimirum erat, obscuri & vix noti militis pauperem filiam efferri ad sepulturam. Certè numquam aliàs sic visa est vniuersa Lima commoueri.

Prodijt denique sub vesperum è Gundisalui laxatis foribus mortuale pretiosi pignoris feretrum, cui spontaneos humeros primum supposuit Capitulum Metropolitanum, eo honoris obsequio quod solis Archiepiscopis vita functis præstare solet. Inde post emensam graui tardoque incessu primam plateam ventum ad quadriuium, vbi feretro deposito successit in piæ sarcinæ baiulatum Senatus Curiæ Secularis. Post hunc deuotissimè succollarunt primores Ordinum religiosorum, partiendo vices per vicos & terminos cōpitorum. Muniebant vtrimque portantium latera Excellentissimi Proregis armati stipatores, tum vt per densam multitudinem vi & clamore laxarent vias, tum verò vt à deuota rapacitate populi reliquias poscentis protegerent virgineū cadauer, nam vt singuli velut in tumultu Rosam acclamabant *Sanctam*, ita violentiores ac valentiores passim inhiabant sādapilæ, auidi paratique indè decerpere quidquid possent, ni hastatorum bipennes quasi sepem obiecissent. Certè si cupidissimæ huic turbæ quod libuit licuisset, peri-

ericulum erat ne sacri corpusculi pars
nodica aut nulla ad Templum perueni-
et. Nec tamen sub tam vigili ferreaque
ustodia caueri potuit, ne vbi ad Valuas
Ecclesiæ ventum est, cadaueri partes ve-
tium corona, & palma deesse notarentur,
bidemque pro ablatis alia fuerint repo-
enda.

Dum in Templi limine (; quod Rosa
dhuc mortalis tam sedulò triuerat) mor-
ua sistebatur, ad aspersionem lustralis a-
quę quibusdam videbatur noua hilaresce-
e iucũditate virginea facies in niueo ve-
i candore rosea, inque purissimi amictus
itida serenitate formosior, collo totoque
orpore flexilis, vt pene exclamaretur:
non est mortua puella, sed dormit. Illatam
Sacello maiori excepit tumulus gradatim
pauimento eleuatus, at illustriori osten-
o ibidem Virgo Deipara videbatur ex-
cepisse Rosam suam, nam sub ijs ferè mo-
ibus in alio Sacello prodigiosæ Imaginis
cui à Rosario nomen est, repente splen-
lidus vultus micuit spectantibus qui pro-
priùs adstiterant vniuersis. Mox eò con-
luxit torrens ingentis populi, & pauori
gaudioq; medius palam soluitur in la-
chrymas; inualescit supplicum clamor, vt
non defuerint qui suspicarentur Imaginē
portentoso insuper sudore commaduisse;
sed re diligentiùs explorata compertum
fuit nonnisi meros splendores esse, at inso-
itos, festiuos, benignos, quibus Virginē
a ipsa Regina Virginum publicè ap-
plaudebat. Sed redeundum ad Rosam,
ī suo iam tumulo spectabiliorem, & re-

cipro-

ciproca accensi vultus suauitate renidentem, huc enim totus populi refluxus incumbebat, sed opportunè tumulum circumsederant cœnobij Patres dignitate, ac senio grauiores, tum ne thesaurus ille diriperetur, tum vt eidem decenti ordine admouerent debiles & mancos, qui spe (: haud inani) obtinendæ curationis accedebant. Verùm de his in Mantissa. Paulò remotiùs cōstiterat hastatum Proregis satellitium, vt confusam molem irruentis populi distineret si posset. Vix tamen potuit, nam prementium tanta vis fuit, vt Lessi mortualis cantoribus in altaris crepidinem eluctandum fuerit ad lugubre officium vtcumque solito cantu explendum.

Assistebant ritui funebriū Limanus Archiepiscopus, Regius Senatus quē *Audientiam* vocant, Collegia Metropolitanum & Curiale, Regularium Prælati, & equestris ordinis nobilitas conspicuè numerosa. Itaque dispositis omnibus, dum inchoādum erat officium sepulturæ, quo Rosæ corpus è Templo efferretur ad fossam in Aula Capitulari præparatam, subitò per omnes latissimæ Ecclesiæ angulos tanta insonuit promiscuæ multitudinis vociferatió, tam inconditus ac flebilis deprecātium vlulatus, vt metu confusionis ac tumultus supersedendum, funebrique processione abstinendum fuerit, admonito populo, vsque in posterum diem charissimi illius pignoris sepulturam differri. Sub huius promissionis ac certæ spei solatio persuasum multis vt domum secederent

postri-

ostridie ad tumbæ spectaculum commo-
iùs redituri. Sic agminatim & sensim
ilapsa plebeia frequentia proceribus a-
eriri cœpit liber aditus spatiumque ac-
edendi propiùs ad venerandum corpus
mulæ Dei, manusque innocentissimas
eosculandas. Rursùs interea succreuit
uriosa multitudo, rursus etiam circa tu-
nulum conglomerabantur impetuosæ
urmæ, quas vt vidit Archiepiscopus, ge-
tu, signis (: vox enim audiri præ sono-
o strepitu non poterat) Patribus innuat,
t corpus Virginis in Sacristiam depor-
arent. Verùm nec ibi sat tutum fuit se-
quente ac premẽte turba. Igitur ad secu-
iores pluribusq; valuis disclusos recessus
infra Nouitiorum adyta comitante cum
paucis Archipræsule trãsportandum fuit;
nstabant sequacium agmina, vim portis
llatura, nisi Religiosorum cuneus loci-
que reuerentia intercessissent. Demum e-
iam inde vltimo simplicium Nouitiorum
Oratorio illatum est, ibique sub excubi-
oribus à Priore constitutis pernoctauit.
Hic tandem Archiepiscopus solitudine
pium feruorem acuente in genua procu-
buit, manui Virginis reuerenter appre-
nensę pluries deuota oscula fixit, eamque
non solùm in iunctura, sed in singulis
digitorum articulis ac si viueret, tracta-
bilem sensit. Aderant nonnulli è Sena-
torio ordine, magnæque felicitatis loco
habebant, posse illic de genu fimbriam
virginei habitus osculari, nec vlli horum
ea fuit pectoris constantia quæ lachrymas
temperaret.

Po-

Poſtridie adliuente matutino crepuſculo iuſſi cuſtodes venerabile pignus, Nouitiorum domicilio in maius Eccleſiæ Sacellum vbi pridie conſtiterat retulerũt. inque eiuſdem tumuli reclinatorium ſublimarunt. Deinde laxatis templi foribus admiſſus populus vndatim irruit cãcellos omnes, ſubſellia, pegmata, ſcamna confertim impleuit, felicem ſe quilibet arbitrabatur, ſicubi loco editiori potuiſſet ſtationem occupare. Verùm vbi æs campanum ſolito maturiùs funebri Miſſæ & ſolemni exſequiarum officio ſignum dedit, ſubitò reliqua templi capaciſſimi amplitudo ſuperuenientibus anguſta fuit, neque enim (: vti pridie) ſoli incolæ, ſed & remotiores accolæ à ſex & ampliùs leucis accurrerant, nemine inuitante. Circumſtetere denuo Proregis ſtipatores at ij ſi pridie impetum plebis ſuſtinere vix potuerunt, hac die ne vix quidem potuere. Certatim omnis ætas & ſexus vrgebat aditum, hic calculos precarios, ille cerea Agnorum Dei amuleta, alius ſudarium, numiſma, coronulas & quidquid charum ad manus erat, contingendo ſacro corpori eminus cominus ſuppliciter prætendebat. Hinc turba languentium aut mutili corporis vitio miſerabilium penè cum iurgio flagitabat acceſſum, vt feretrum contrectando ſperatam apprehenderet ſanitatem; inde infantes per obſtantium capita ſublimes mittebantur ad ſalutiferum contactum ſacri cadaueris. Nec tanta militum ac religioſorum cautela, vigilia, cuſtodia ſat fuit

ne

e pluries Rosæ defunctæ vela, capilli
estes frustillatim à solertioribus diripe-
ntur captandarum reliquiarum prætex-
, adeò vt ante sepulturam de integro
xies fuerit reuestienda. Tota deinceps
ira erat saluandi exanime illud corpu-
ulum ne ante sepulturam importunis
ellicationibus discerperetur, iam enim
otatum erat, vnum ei deesse digitum, fer-
o an morsu occultè detruncatum, non
quet.

Inter hos motus collectis in chorum
œnobitis proceditur ad solemne Missæ
crificium, adsistente in Pontificalibus
rnamentis Illustrissimo D. Petro de Va-
ntia Guatimalæ Episcopo, qui aduene-
t (: ingromissus per Sacristiæ posticũ;
m aditus per oppletum multitudine
mplum haud patebat) officium sepul-
ræ post Missam proprijs manibus pera-
urus. Resonabat vndequaque Ecclesia
erpetuis vocibus Rosam *sanctam* pro-
lamantium, ita vt neque canentem Re-
gioſorum Chorum foris audiret popu-
s, neque ad chorum pertingeret; vox
acerdotis aut Ministrorum Altaris pul-
ac tintinnabulis signum dabatur choro
um respondendum erat Sacerdoti, sed
ustra fuere omnia præualente seculariũ
amore: tandem necesse fuit cantores
oro egressos ipsummet altare vbi lita-
tur circumdare, vt è propinquo vicis-
n audirent & audirentur. Sic ægrè de-
um inter sonoros templi strepitus (qua-
canoro quodam silentio ac rituum nutu
onsummata fuere Diuina mysteria. De-
inde

inde Antistes è throno progressus ad feretrum, thuris & lustralium aspersionum ceremonias inter consuetos psalmorum & Responsoriorum modulos obibat decenti pompa, velut mox ad vltimam efferendi humandique sacri corpusculi processionem accingendus At rursus nouis ac validioribus ingemuit clamoribus stipata turba, rursus densato cuneo vndique irruebatur in suggestum tumuli, Rosam suam alij vltimò contrectare, alij extrema eius manibus (: si possent) aut vestibus dare oscula, alij saltim postremo eam intuitu eminus salutare importunissimè contendebant, iterum laborabatur sub auido tot Rosariorum, crucum, numismatum affrictu, denuo Virginis habitus tentabatur forficibus. Ergo prudens Antistes vlterioris violentiæ proclitui metu conuersus ad Priorem & grauiores Patres monuit diuertendum esse præsens periculum hac altera dilatione sepulturæ, sibi nequaquam id tempus videri idoneum, quo possit sacrum illud cadauer per tot hominum globos ac manus integrum deduci in fossam. Assensere consilio Patres, statimque nutu, signis, vocibus persuasũ vulgo, Rosæ sepulturam ex placito Illustrissimi Præsulis in horam commodiorẽ consultò referuari. Gratissimis auribus hoc nuncium admisit turba, maximè vt vidit Episcopum depositis omnino Pontificalibus ornamentis rhedam conscendere, ac domum properare.

Fauebat confirmandæ populari credulitati publicum argumentum ex constanti

vir-

virginei cadaueris tum pulchritudine, tum ſuaueolentia miraculoſa, quæ duo veluti fide-iubebant nullum fore ſeu deformitatis ſeu corruptelæ aut graueolentiæ periculum ſi vel in pluſculos dies ſepultura differretur. Omnium hactenus patebat oculis inuariata defunctæ Roſæ ſpecies qualis à primo exhalati ſpiritus momento fuerat, per triginta & ſex horas idem perſtiterat placidiſſimi oris decor, labiorum venuſtas, oculorum ſemipatentium viuax fulgor, & manuum candor; inter tot ſuffitus halitus & lumina, ſub aere tam humido, calido & ex concurrentium refluxibus pulueruléto nulla Roſæ vultui inſederat fuligo, nulla genas tinxerat flauedo vel horridus pallor, in maxillis, in naribus, in palpebris nil flaccidū, decolor, triſte, aut emaciatū, perſeuerarat eadem flexilium membrorū tractabilitas, eadem niuei vultus gratia & amœnitas, denique videbatur adhuc non mortua ſed ſopita. Porro mirifica cæleſtis odoris, qui à ſacro corpuſculo ſpirabat, fragrantia ne quidem céſſauit in ſepulchro, nam poſt decem & nouem menſes (: vt cap. ſeq. narrabitur) exhumata Roſa eundem ſeruabat ac præſentibus adhalabat odorem, quem quidem in die ſepulturæ alij roſaceo ſimillimum, alij velut ex liliorum, roſarum, balſamorū totiuſq; florilegij mixtura compoſitum perceperunt, verùm cordatiores his altiorem, ſuauiorem, nobiſque Paradiſi exulibus peregrinum & incognitum iudicarunt.

Hinc populus dilationis iam ſecurus

imminente meridie à templo diffluxit ad ædes proprias. Euacuata vtcumque Ecclesia de more adducta pessulisque firmatæ sunt fores, nec alia sperari poterat tumulandæ Rose opportunior hora, quã qua totus Religiosorum Conuentus regulariter pransurus existimabatur. Itaque vbi tantilla ab incursibus libertas fuit, repente adornatur funebris processio, silent campanæ, at cantu submisso psallunt Fratres, deportantur in ædem capitularem pretiosa Virginis Rosæ lipsana, illic in præparatam è cedro arcam reclinata ferreis vndique clauis occluduntur, denique fossa obturatur, & cocti lateres tenaci calce reuincti insternuntur. Sic tandem in tuto locatis Rosę exuuiis, omniq; precũ & hymnorũ ritu ex rubrica Ordinis peracto itũ ad refectionẽ. Verùm non diu stetit vnda, populi quin post meridiẽ velut ex inducijs ad templum copiosior afflueret. Ast vbi illic quæsitum oculis charum pignus abesse cõspexit, turmatim in claustri peristylium irruit, ędem capitularẽ impleuit, & Rosam liberrima vociferatione *Sanctã* inclamans, dum plus non poterat, puluerẽ sepulchri terramq; reliquiarum loco certatim asportauit. Inde continuo rhedarum ordine & commeatu per mensem & ampliùs personæ illustriores proficiscebatur ad paternam Rosæ domum, visurę ac veneraturæ hortensem cellulam quam Virgo solitudinis studio inhabitarat; conquisitum vndique apud Rosæ parentes, apud Quæstorem Gundisaluum, si quid suorum vtẽsilium, pannorum, aut pauperrimæ supelle-

lectilis obtineri posset, grata memoria asseruandum.

Augebatur quotidianis incrementis deuota populi frequentia circa sepulchrum, ob eximia quę palam inde crebrescebant beneficia curationum, nec videbatur tantę Virginis debitis honoribus satisfactum, quoadusq; solemniores exequiæ (: quibus ipse Prorex interesse poposcerat) nondum fuerant celebratæ. His igitur constituta dies 27. Augusti, velut quæ Proregi minùs videbatur negotijs suis impedita. Sed quia hæc Dominica erat, quæ (: nisi pro præsenti defuncto) lugubribus officijs interpolari facile nō debet, hortatu Archiepiscopi eligitur dies vicinior minùs impedita. Verùm hæc deinde non vacauit Proregi, sicque pluries inter hunc & Archipræsulem variata die tandē ambo in quartā proximi Septembris ex abrupto cōueniunt, quod vtrique postea tanto fuit iucundius, vbi intellexere hanc diē ex Romani Calendarij censu alterius S. Rosæ Viterbiensis anniuersario honori esse dedicatam, neque in illam se humano consilio sed diuino impulsu concorditer incidisse. Adfuere igitur ambo die prefixa, cum vniuerso tum Ecclesiastico tum seculari Magistratu. Rursum tota sedibus emota ciuitas Sancti Dominici ecclesiam impleuit. Dictum illic pro concione de felicis Rosę mirabili vita & encomijs, peractum pompa funebri Altaris ministerium, temperauit sonoras confusi populi inquietudines dolorifica sacri cadaueris absentia; sed nihilo segniùs itum in vota, & dum

& dum ad Aram Sacerdos pio Numini commendabat defunctam Rosam, voce non impari sese populus commendabat Rosæ.

Quando hæc agebantur Limæ, celeberrima Rosæ fama rapido cursu totius penè Regni oppida, vicos, municipia permeauit, vbique festiuis applausibus ac publicę lætitiæ signis nouæ cælorum ciui acclamatum. Potosi trecentis leucis à Lima dissitum illactenus Rosam neque de nomine nouerat, verùm vbi beatum Virginis transitum percepit, totum repente impulsu altiori in communem gratulationis impetum efferbuit, sonuere in turribus æra campana, micuere luminaria, increbuere voces & laudum acroamata. Sic passim regio Peruana (: etiam vbi Rosa dum vixit penitus ignorabatur) mortuam celebrauit vniuersali iubilo, acclamatione, votis, quòd sibi cuncti populariter ab ea solatium, tutelã, suffragium pollicerentur. Nec fefellit pia fiducia, vt in appendice Mantissa summatim recensebitur.

C A P V T XXXI.

Rosæ sepulchrum Ordinarij autoritate mutatum solemni corporis translatione.

VLtimis Exequijs tã magnificè splendidèque peractis credebatur, populũ sensim à confluxu & importunitate destiturum, vt pleraque solent tractu tempo-

ris

ris elanguefcere : fed contra euenit ; nam ipfa miraculorum celebritas & multitudo in dies ad inuifendum Rofæ fepulchrum plures pluresque accerfebat. Quin vulgaris tota Vrbe fremebat querimonia, facrũ Virginis corpufculum loco nimis abdito fitum effe, vbi ob claufuræ leges nec omnibus horis nec ab omni fexu vifitari poterat. Idem paulatim cum querula plebe cenfuere nobiles, ac primores , demum & Ecclefiarum Prælati, Præfecti regulariũ, Senatores , alijque celfioris notę priuatis fuffragijs in eam conuenere fententiam , conftantibus tam accolarum quám incolarum votis condefcendendum aliquando fore, de pretiofi illius pignoris in locum celebriorem Translatione iam feriò tandem effe cogitandum, *Rofam* communem Limenfium thefaurum, piorum folatium, afflictorum remedium publico deberi. Sed exfpectandum: erat Limenfis Archiepifcopi officiofum arbitrium. Is verò de ftatu rei ardentiffimoq; omnium ftudio admonitus confeftim eadem die 27. Februárij 1619. Decretum expediri iuffit huius tenoris : *Coram Illuftrifs. Dom. Bartolomeo Lobo Guerrero Archiepifcopo Limano Regiæ Maieftatis Confiliario &c lecta & infpecta fuit petitio &c. Dixit, quòd attentis rationibus in ea relatis, vniuerfaliq; & publica acclamatione, qua in tota hac ciuitate & Regno Rofa de S. Maria moniali tertij Ordinis S. Dominici proclamatur* Sancta , *dabat facultatem, illius corpus è fepulchro quod nũc occupabat , transferendi in alium decentem locum intra S. Dominici Ecclefiam, vbi magis*

gis videbitur Patri Magistro Fr. Augustino de Vega dicti Ordinis Prouincialis. Signatū ab eodem D. Archiepiscopo coram me Doctore Ferdinando Veterril. Gratis.

Ergo Translationis actui designatur ipsum S. Patriarchæ Ioseph peruigilium, dies nimirum xviij. Martij; citiùs enim noui conditorij fabrica cum suo ornatu absolui non poterat. Vt obitus Virginis mortem Christi expirantis in Cruce per complura symbola expresserat, ita & sepulchrum eius fore gloriosum diu ante fuerat reuelatum. Nunc verò etiam quędam Resurrectionis dominicæ reuiuiscebat imago, nam vt Christus parte feriæ vj. toto Sabbatho, & initio Dominicæ iacuerat in tumulo, sic Rosa parte anni MDCXVII. toto anno MDCVIII. & initio anni MDCXIX. quieuerat in sepulchro, in quo & datum ei fuerat non videre corruptionē, & corpus æquè odoriferum inde prodijt sicut intrarat. Solæ Virgineæ manus tot osculis fidelium millies obtritæ, (: forsan & auidorum ferro dentibusue vndique pertentatæ) nonnihil de primo candore remiserant. Hæc notata fuere ab ijs qui ipso translationis die summo mane effossum Rosæ cadauer è veteri tumba lignea transposuere in nouā itidem cedrinam at intus forisque deauratam & duplici sera præmunitam. Igitur omnibus ritè ordinatis die qua supra domesticus Religiosorum cętus frequentissima vndique cæterorum Regularium caterua stipatus à Choro rectà processit ad Ædem capitularem, præeunte Crucis vexillo

xillo cum acolythorum quaternione, binisque thuribulis, subsequente Prouinciali in sacra diploide cum sacris Ministris itidem pretiosè tunicatis. Adfuit paulò post Archiepiscopus cum suis, comitante S.Officij Iudice ordinario D.Feliciano de Vega Canonico Metropolitano, & Archipræsulis Vicario Generali. Recitatis de more Orationibus, dataque aspersione & suffitu sex Sacerdotes linteati stolisque ac manipulis decori Arcā cedrinam subleuarunt in humeros, itum ad Ecclesiam conchiliatis peristromatis, holosericis aulæis, velis byssinis à summo deorsum ob palliatam. Premebat baiulantium vestigia Archiepiscopus, inde reliqui ex ordine proceres Virique illustres, vbi sub templi foribus tumba deaurata promiscuæ multitudini in conspectum venit, festiuus vndique clamor ad astra increpuit, confusæque vociferationes plaudentium, lachrymantium, implorantium omnem reliqui cantus ecclesiastici auditum surripuerunt. Dum sarcophagus corā principe Ara in sublimem tumulum huic vsui sumptuosè adornatum attollitur, Archiepiscopus ad latus Euangelij consedit in throno; Prouincialis assumpta *asula* cū Ministris ad altare facturus accessit, Phonasci & cantores ex dispositis odæis symphoniæ modulos inchoarunt, verùm populus vni Virginis tumbæ iconibus ac Rosarijs contingendæ intentus circa tumulum laborabat. Huius circuitum faces cereæ xxx. occupabant, tumbæ verò gradatim circumstabant in xxiv. argenteis cādelabris

bris totidem bilibres candelæ ; totum denique contabulationis ſyſtema contegebant phrygij operis peripetaſmata,& ſtragula auro turgido latè fimbriata. Denique vniuerſa hæc ſcena non tam funeris quàm triumphi videbatur .

Poſt decantatum Euangelium in editiori ſuggeſtu comparuit facundus prædicator dicturus ad populum ; is erat P. M. Fr. Ludouicus de Bilbao primarius Limanæ Vniuerſitatis Cathedraticus,& in S. Officio Cenſor , qui vt pluribus annis Roſæ confeſſiones exceperat , ita plùs ceteris illius ſpiritum , exercitia, arcana lumina, Sponſique fauores habebat exploratos . Vidiſſes mox omnes arrectis auribus diriguiſſe immobiles,& in multitudinis tam verboſæ frequentia repentinum ſilentium deſertæ ſolitudinis quietem figurabat , ſolo ardentiſſimo ſtudio auſcultandi. Dictum ibi de Virginis baptiſmali innocentia nullo vmquam mortali piaculo violata,de illibato mundiſſimæ pudicitiæ flore , de pœnalium exercitiorum auſtera duritiæ,de miris illuſtrationibus, de ſeraphicis ardoribus, & quidquid intra horarij ſermonis compendium ſubſtringi potuit . Rari erant , quos ſub concione tum ſacri cadaueris præſentia tum recens ac viua geſtorum memoria non medullitus compungeret , multis etiam lachrymæ fluebant, ab omnibus reuerentiæ repetitũ in ſuggeſtu Roſæ nomen patulo ſed taciturno geſtu excipiebatur .

Finita panegyri,& ſolemni ſacrificio ad Aram conſummato Archiepiſcopus Ponti-

tifi-

tificalem assumens habitum cum pedo & infula processit ad tumulum, sacris Ministris & quatuor ex Metropolitano Collegio dignioribus medius. Peracto ibidem reliquo precum, antiphonarum, psalmorumque ritu Prouincialis cum ceteris religiosorum Ordinum Prælatis (: Sacerdotali singulos amiciente stola) tumbam è tumulo demissam suscepit in humeros, sicque adstante Archiepiscopo, & circumstante diuersorum Tribunalium & ciuilis Curiæ Magistratu illata fuit propriæ cryptæ ad dextram summi altaris affabrè in hunc vsum elaboratæ, quæ tota intus oblita auro reddebat fulgores quos arcuato sinu recipiebat à luminibus. Eamdem foris muniebat ferrea crates itidem inaurata, & inclusi pignoris tā patula prospectui quàm raptui arcta & aduersa. Sanè deuoto populo nil hac translatione gratius potuisse accidere testatus est confluxus, qui exinde vt liberior sic quotidie numerosior fuit, adeo vt tandem de alia translatione fuerit cogitandum, ne vicini summi Altaris ministeria interturbarentur quotidie immodesto concursu populorum, quos partim veneratio partim miraculorum & gratiarum frequentia attrahebat.

De Altari ad Altare tantisper se transire protestabatur S. Hieron. quando à suo Tractatu de altari thymiamatis transibat ad scribendam epist. 8. Virgini Demetriadi. Idem videbatur circa Virginem Rosam accurrentium sensus: nam ab ara maxima subitò conuertebantur ad propinquum Virginis sepulchrum, ve-

luit ad secundam aram, hic perpetuus tumultus erat offerentium vota, suspendentium anathemata, deponentium grallas & & scipiones, deniq; aliter consulendum fuit reuerentiæ sacri Tabernaculi prostātis in ara maiori; ne huic assiduè obuerterentur dorsa hærentium ad Virginis sepulchrum quod & locum presbyterij incommodabat, siquidem hoc in Ordine Prædicatorum *ad cornu epistolæ* (: vt vocant:) construi solet. Ergo collocandis Rosæ exuuijs alius demum commodior electus est locus, ipsum videlicet B. Catarinæ Senensis Sacellum ab ara maxima ad læuam sat dissitum; Videbatur tam simili filiæ deberi iste sinus Seraphicæ suæ Matris ad quietem, si tamen quies dicenda erat, qui tanti quotidie strepitus, & clamores deuotæ plebis circumsonabant, licet minori impedimento rituum Ecclesiasticorum; quibus solis aræ maximæ spatium esse liberrimum oportebat.

Interea Limam peruenere litteræ Apostolicæ, quibus autorati Iudices commissarij nouum ibidem erexere tribunal ex formula à S. Rituum Congregatione præscripta ad effectum examinandi Testes de Vita & gestis ancillæ Dei Sororis Rosæ à S. Maria. Itaque examini datum initium anno MDCXXX. die xvij. Maij, sed ob multitudinē Testiū (: CLXXXIII: fuere :) variosque morarum obices vsq; in Maium anni MDCXXXII. durauit perquisitio: cui de more ad complementum supererat visitatio tūbæ & reliquiarum famulæ Dei, Igitur deputati inspe-
ctores

ctores Ioannes de Texeda & Ioannes de Vega Doctores Medici, Ioannes de Valenzuela & Bartolomęus de Liuico Secretarij cum Aloysio de Molina chirurgo. Hi coram P. Magistro F. Gabriele de Zarate tunc Prouinciali aperta arca lignea repererunt Virgineum corpusculum expleto ferè post obitum anno quintodecimo consumptis vndequaque indumentis, at ossibus integris, & adhuc siccà hinc-inde carne obductis. Porro odorem exhalabant non qui cadauerum esse solet, sed quo fragrant siccatæ ad Solem rosæ; Iurauit tamen primus Medicorum, peculiarem simul interhalasse suaueolentiam, quæ præsentium non olfactum dumtaxat mirificè recrearit, sed & animos improuiso solatio perfuderit. atque arcano deuotionis sensu omnes demulserit. Hinc iidem inspectores aulam Capituli adiere lustraturi primum Virginis sepulchrum, è quo fideles certatim hauriebant puluerem ad varia morborum genera depellenda. Illic singuli successiuè manu immissa explorarunt cauam modicę scrobis profunditatem, ex qua nonnisi quatuor aut quinque pondo terræ videbantur eruta aut asportata. Cæterùm aliundè plurimis constabat testimonijs, complures pulueris modios ex illomet foramine (: quod vnicum patebat, vbi Virginis defunctæ caput iacuerat) fuisse illactenus effossos variéque per Regnum distributos. Vnde non leuis coniectura fuit, vt S. Raymundi ita & Rosæ veteri sepulchro hoc datum esse diuinitùs, quòd

in locum ſublati pulueris alius continua ſcaturigine perpetim ſubnaſcatur.

Accidit demum anno MDCXL. quòd Ord. Præd. in Romana Curia Procurator generalis litterris priuatis Limam ſcriptis admonuerit Patres, habendam eſſe rationem exactiſſimam Apoſtolicæ Conſtitutionis Vrbani VIII. anno MDCXXXIV. die v. Iulij emanatæ, quę incipit: *Cœleſtis Hieruſalem ciues* &c. Doluerunt Patres, integro ferè ſexennij ſpatio nullum penitus exemplar imò nec tenuiſſimam famam huiuſcemodi Conſtitutionis in illum vſque diem Limenſibus innotuiſſe: ſed quid mirum in tanta regionum diſtantia, perque tot hoſtium claſſes, piratarum inſidias, & naufragiorum crebra diſcrimina? Verùmtamen Patres ad primum ſaltim priuatæ illius epiſtolæ conſpectum ſubitò parendum rati, ex norma dictæ Conſtitutionis, quidquid intempeſtiuum Venerabilis Roſæ cultum ſapere forſan videbatur, eadem nocte aboleuerunt. Repentina iſthæc mutatio poſtridie deuoto populo viſa eſt intolerabilis, quęrebat loco ſolito Roſam, aſylum ac ſolatium ſuum, repoſcebat à Sancta Catarina Senenſi alteram hanc Limenſem Catarinam, impletur Sacellum queſtibus, & quæ vulgi ſub pietatis obtẽtu eſſe ſolet ſuſpicandi, iudicandique temeritas, ſpargitur, Roſæ venerandæ lipſana aut furto inſciis Patribus ſublecta, aut his conſcijs clam in Hiſpaniam deſtinata eſſe. Inde credula & ignara multitudo denſatur concurſu, inualeſcit fremi-

mitus, nec leue imminuit periculum innoxijs Religiosis, dum rudis & impetuosa plebs iam ad conuicia & minas ferociter progressa primo affatu aut non capiebat aut abnuebat capere facti rationem. Tardè demum, nec sine labore persuasum est importunis, sic consulendum fuisse illustrioribus qui ab Apostolico throno sperantur Rosæ honoribus, nullum in Romanorum decretorum obedientia detrimentum esse, inobedientiam sanctæ Virgini placere non posse, huius pretiosas exuuias loco tutissimo sub primi sepulchri custodia Limensibus adseruari, verũ circa illas (: Summi Pastoris mente in similibus iam percepta) nihil extra lineã SS. Rituum audendum fore vel permittendum. Ægerrimè adquieuit vis populi, hoc vno contenta, quòd acceperat, Rosæ suæ reliquias in tutò esse.

CAPVT XXXII.

Et vltimum.

Rosæ elogia ex pluribus notiora.

ANno quo Rosa mortalitatem exuit, Prouincia Peruana Ord. Prędicat. Limæ in Comitijs suis congregata libello Actorum ibidem impresso apud Francũ à Canto 1617 §. *Denunciationes*, hæc primo loco inseruit: *Denunciamus, admirabilem quamdam Sororem nostram obijsse, &c.* post pauca: *habitu tertii Ordinis nostri (: inna-*

institutum in domo paterna manens, & Regulę & S. P. N. Dominici constitutionibus inhærens obseruauit, vt omnibus alia Catarina Senensis (: quam ab ineunte ætate totis viribus imitari conabatur) in hoc terrarum orbe degens videretur. Orta fuit celebris hæc Virgo piis parētibus Limæ anno Domini 1586 à quibus religiosè educata, & maximè à Diuino Sponso ita illuminata, vt quintum annum agens ad perfectionis culmen assiduis ieiuniis ac pœnitentiæ asperitate pertingere conaretur. Pertigit ergo mirabili abstinentia, pœnitentiaque insigni. Pro lectulo equuleo variis testulis intertexto vtebatur, argenteam coronam ad modum spineæ coronę capiti circumpositam habebat; ferrea catena vsque ad sanguinis effusionem corpus singulis noctibus crudeliter affligebat. Patientia fuit incredibili, humilitate rara: puritate tam animę quàm corporis insignis. Diuinis reuelationibus admirabilis, Orationi ac contemplationi ita semetipsam dedit, vt ad vitam vltimam summa cum animi tranquillitate & omnium admiratione peruenerit, ad cuius orationis exercitium eam per multum temporis sacra Deipara Virgo singulis noctibus excitauit. Prædita fuit spiritu prophetico, quo multa futura prædixit. Ac tandem cæteris virtutum generibus insignita, prǽclara sanctitatis suæ relinquens exempla, felicitèr in eadem ciuitate obdormiuit in Domino, die 24. Augusti. Humata est in hoc nostro Conuentu eiusdem Limensis ciuitatis in Capitulo Fratrum, Adfuit Illustrissimus Archie-

chiepiscopus Limensis & Illustrissimus Episcopus de Guatimala; cętusque Cathedralis & Secularis propriis humeris feretrum Sanctissimę istius Virginis magna animi deuotione portantes: cuius purissimum corpus prę multitudine gentis, languentiumque omnium incredibili & inaudito affectu illud tangere ac deosculari desiderantium biduo insepultum remansit &c. clarissimis miraculis illustratum.

Anno dein proximo, nempe MDCXVIII. Generalia eiusdem Ordinis Comitia Vlyssiponæ celebrata in suis Actis Hispali apud Franciscum de Lyra 1619. impressis, §. *Fratres & Sorores qui gloriosè obierunt*. succinctè idem denunciant his verbis: *In prouincia S. Ioannis Baptistę de Piru obiit Soror Rosa de S. Maria tertii Ordinis, quę in omnibus S. Catarinam Senensem ad viuum expressit*. Eadem ad verbum habet appendix Dominicano Martyrologio *Indiculus Beatorum &c.* pag. 103. §. *Soror Rosa de S. Maria* &c. Iisdem vtitur Illustrissimus F. Ioannes Lopez Episcopus Monopolitanus in sua Historia Or. Præd. par. 5. lib. 3. cap. 31. Rosam appellans *viuum ectypon seu effigiem vitæ ac Sanctitatis B. Catarinę Senensis*.

Venerabilis Conuentus Limensis religiosorum PP. S. Mariæ de Mercede captiuorum, litteris ad Vrbanum VIII. Pont. Max. prolixè ac eleganter se diffundit in laudes huius Virginis: merebantur illæ (cum aliis aliorum haud imparibus, totæ huc trãscribi, sed ne in panegy-

rium

rim videatur desinere Synopsis historica, sufficiet hic pauca excerpsisse. *Rosam* (: inquit) *auream* Sanctitatis Vestræ manibus immittit quarta *Dominica* Quadragesimæ, iisdem hæc die *D. Dominicus Rosam* pariter immittit *auream*, quæ vt auro cælesti abundauit, *post aurum* terrestre *non abiit, fecitque mirabilia in vita sua*. Hanc suo *Rosario* implantauit Deipara, promouendo eam ad gloriosum habitum Prædicatorum, in quo admiranda suorum heroicorum operum *mysteria* ipsammet in *Rosetum* aptè transformarũt, & (: vt de Eugenio dixit Cassiodorus :) *gerebat nomine quam possidebat meritis ag-gnitatem*, sicq; (: vt in B. Agnete quondam mirabatur Ambrosius :) *eius ne nomẽ quidem vacuum est luce laudis*. Sic totus hic nouus orbis sentit de benedicta Virgine Rosa, cui (quod terra non potuit) cæli dedere nomen *Rosa de S. Maria*, Crucem ipsius filo appenderunt rigores verberum, cilicia, claui, aculei, zona ferrea, obsonia fellea. Tota illius vita protestabatur cum Paulo: *absit mihi gloriari, nisi in Cruce Dom. N. IESV Christi*, siquidem nil ei iucundum erat extra crucem, in hac vnica cum *dolorosis* versabat *mysteria* tum *Gaudiosa* tum *Gloriosa*. Mirum; huic Rosæ tam humili sese inclinasse procerarum arborum cacumina dum orabat in horto, sed mirabilius quod eadem *sicut palma exaltata* (: vel iuxta aliam lectionem *maritata*) fuerit *in Cades*, quando pronuba Cœli Imperatrice *Rosam* sibi *in Sponsam cordis sui* subarrhauit Filius

lius Dei. Hęc filia *Oliua* numquam oleo caruit, *neque extincta fuit in nocte lucerna eius*, nam gratiam in Baptiſmo ſemel accenſam vſque ad obitum nulla ei obtenebratio interpolauit. Prophetici ſui ſpiritus æternum monumentum eſt Limense S. Catarinæ Senenſis Monaſteriũ, in quo demum & Mater Virginis (: vti hæc prædixerat) velum aſſumpſit potita ſacræ clauſuræ *horto concluſo*, quem filia optàrat ſibi, dum quinquennis votum puritatis virginalis emiſit: at Sponſus maluit ipſam *ſpecioſam in campis*, vt plurimas adoleſcentulas odore ſecum traheret ad sequelam. Lima Regum ciuitas feliciſſimàm ſe arbitratur, dum Sanctitati Veſtræ supplex hanc Virginem ſibi dari flagitat Tutelarem, ambit habere Matrem, quam genuit filiam, Ciuitas Regum Regina florum, ita huic Roſæ inscriptum nomen ciuitatis Regum lepidè ſoluet ænigma Menalcæ apud Virgilium: *Dic quibus in terris naſcantur nomina Regum inſcripti flores?* huiuſcemodi floribus quidni ſperare liceat *fructus honoris & honeſtatis?* nec tuis Beatiſſime Pater *gentilitiis Apibus* quidquam ad mellificandum offerri poteſt aptius hac Roſa, quam iuſtis Eccleſiæ honoribus inſigniendo mira dulcedine fideles implebis vniuerſos. Hoc orant.

Præſentatus Fr. Didacus de Boerques Commiſſarius Prouincialis.
Magiſter Fr. Gaſpar de la Torre.
Magiſter Fr. Ludouicus de Teca.
Anno MDCXXXI. litteris prima Iunij

nij Limæ exaratis Don Petrus de Bedoja & Gueuara suo & reliqui Limensis Magistratus nomine sic eundem Pontificem alloquitur: *Gratias immensę Dei potentię, cui in his remotis Occiduarum Indiarũ partibus quondã idololatrię spineto obsitis complacuit plantare Rosam tanta virtutis odore celebrẽ, quę sub tertio Ordine Fratrũm Prędicatorum, vsque adeo horum irrigatione profecit, vt ad perfectionem seculo nostro rarissimam pertigerit, fidem in dies magis magisque faciente cœlo, per noua prodigia, quibus sepulchri sui terra coruscat. Debet natalem suum huic Ciuitati Regum Angelus iste incarnatus, & nos illius vrbani Gubernatores attenta tam ciuium nostrorum, quàm vniuersi Regni communi acclamatione Sanctitati Vestrę humiliter supplicamus &c.* Eodẽ tenore ac publico nomine iterũ Limensis Senatus anno MDCXXXII. xij. Iunij supplices ad Vrbanum VIII. litteras dedit.

Hoc pariter anno MDCXXXIII. die xx. Aprilis, Ordo B. Ioannis Dei epistolam qua Rosæ apotheosim efflagitat, sic orditur: *Beatissime Pater, Venerabilis Rosa de S. Maria tertij Ordinis Sancti Dominici, nata in hac Peruana Metropoli, Virgo fuit tam admirabilis virtutis in vita & post mortem tam miraculis illustris, vt ad omnes Limę incolas qua seculares qua Regulares pertineat eius procurare honorem & exaltationem &c.*

Eodem anno, 1. Iunij ex nomine totius Societatis Iesu in Regno Peruano Nicolaus Mastrillus Duran Prouincialis

Apo-

Apostolico throno sic preces suas exposuit: *vt communibus Vrbis & Regni huius desideriis mea meorumque adiungam, obligatione trahor, singularem cum ceteris fauorem ac spirituale solatium in eo recepturus, si Virgo à Deo huic regioni data in peculiarem omnigenæ virtutis ideam, postque felicem suum transitum dotata cælitus tot eximiis prodigiis per manus Sanctitatis Vestræ honorem Canonizationis ac titulum Limanæ Tutelaris adepta fuerit, quo vigor ac stimulus addetur eiusdem patriotis, vt maiori ardore enitentur fidem & virtutem Sanctæ Virginis &c.*

Eodem anno ac die Prouincialis PP. Eremitarum Sancti Augustini, *hæc* (: scribit;) *ferilis Rosa primus est partus, quem cum notoriæ sanctitatis auctario hæc patria cœlo dedit, ceu fidei suæ primitias. Tametsi enim inter huius regionis vernaculos plurium & porro insignium Seruorum Dei veneremur memoriam, antecellit benedicta hæc Virgo in iure patriæ. Nata est in hac Peruana Metropoli, in eadem adoleuit & vixit approbante simul natura & gratia. Sanctitas in ea annorum prætergressa est terminos, ac moriendo in ætatis vere, demonstrauit eximiis miraculis quantùm cursus suarum virtutum temporis velocitatem anteuerterit. Ad eius sepulchrum infirmi & ærumnosi vitam & salutem inueniunt. &c.*

Quinta Iulij eiusdem anni Minister Prouincialis PP. Minorum S. Francisci ex nomine sui Ordinis atq; Prouinciæ suis ad Vrbanum VIII. litteris hæc interserit:

Cano-

Canonizationi ancillæ Dei Rosæ de S. Maria tertii Ordinis Prædicatorum causas suggerunt vita eius tam inculpata, mors tam gloriosa, miracula tam numerosa & eximia, denique summa & incomparabilis ædificatio huius Regni tam in Fide nouelli &c

Die xij. eiusdem mensis & anni epistola nomine Ecclesię Metropolitanæ Limensis eidem Christi Vicario inscripta sic orditur: *Iustum non est, vniuersali horum Regnorum acclamationi vocem deesse huius Aedis Metropolitanæ, pro apotheosi Venerabilis Virginis Rosæ de S. Maria conciuis nostræ, cuius vita admirabilis & post obitum prodigiosa miracula tantum in omnibus his Regnis accenderunt deuotionis affectum, vt perspicuè appareat, velle Christum D. N. eamdem pariter glorificare in terris, perq; liberalissimas manus Sanctitatis Vestræ dare nobis Tutelarem & Aduocatam huius patriæ suæ, cuius ex hoc primo fructu præclarus honor velut à capite harum amplissimarum Regionum ad singulas pertingat, &c.*

Anno MDCLIII. Antonius de Leon Pinellus in supremo Indiarum Regio Senatu Relator &c. Libro suo de Vita Serui Dei Turibij Alphonsi Mogrouecij Limensis quondam Archiepiscopi impresso Matriti sic de Virgine nostra commentatur: *Soror Rosa de S. Maria tertium S. Dominici Ordinem professa monialis, Virgo purissima, Limę patriæ suę splendor, pœnitentia, oratione, extasi, supernis illustrationibus admirabilis, cælo in eius vita ac morte grandia per ipsam prodigia operante. Obiit coronata virtutibus, opulenta meritis &c.*

Illius

Illius funebribus interfui, vbi is fuit concursus & acclamatio, qualis Sanctorum corpora solet comitari &c. Refert se deinde ad Didacum de Corduba in Theatro Limensis Ecclesiæ cap. 11. Bonauenturam de Salinas in memoriali Peruano cap. 5. & alios, qui huius Virginis cum laude meminerunt.

Denique huic tum Capiti tum Libro grauem ac decorum aptet epilogum honorifica Relatio facta per Eminentissimũ ac Reuerendissimum D. Cardinalem Azzolinum in Congregatione Sac. Rituũ habita coram S. D. N. die XV. Septembris MDCLXIII. hoc tenore: *Serua Dei Rosa de S. Maria die 20. Aprilis anno 1586. Limæ orta catholicos, honestos, ac pios parentes habuit Gasparem Flores & Mariam de Oliua. Nomen ei ex baptismate Isabella: sed propter roseam vultus speciem à Matre Rosa nuncupata, ex suo in Deiparam obsequio Rosa de S. Maria voluit appellari. Sexus ætatisque ineuntis teneros adhuc sensus firmauit virtute robusta, & parentum monita simul ac vota adulta probitate, & multiplici pietatis vsu praeuenit puella, iuuenis excessit. Tantus enim eius amor in Deum, tantus in Deiparam cultus, tanta sensuum & carnis castigatio, morum & cogitationum munditia, vt argentea corona caput redimita, ad instar spineæ quam Christus passus est; ferreaque catena Virgineum corpus singulis noctibus dilanians, sicut lilium inter spinas virginitatem custodierit, quam cum se tota & Deo vouit perpetuam & seruauit.*

Annum

Annum agens vigesimum S. Dominici tertio Ordini nomen dedit, cuius institutum in ędibus paternis miræ pietatis & virtutum omnium exemplo coluit. Oratio rerum Diuinarum contemplatio, ieiunia corporis afflictio, Mundi contemptus, proximiorum bonum, Deo per charitatem prorsus heroicam adhęsio eius vita fuit, pro statu via perfectissima. Ac proinde prophetico spiritu, exstasi, raptuque multiplici, signis aliisque supernaturalibus donis à Deo aucta, in hę reditatis suæ consortium tandem euocata, post prolixi morbi constantem in Domino tolerantiam, Ecclesię Sacramentis ritè pièque susceptis obiit die 24. Augusti, anno 1617. insignem in ipsa morte suæ sanctitatis famā relinquens, quæ & in eius vita & post obitum plurimis fuit signis à Deo cœlitus confirmata.

De Sanctitate, Virtutum ac Miraculorum fama, Processibus autoritate ordinaria confectis, & referente bo. mem. Cardinale Peretto in S. Rituum Congregatione examinatis decretum fuit die 22. Martii 1625. posse si Sanctissimo videretur ad specialem inquisitionem auctoritate Apostolica deueniri. Precibus inde Regis Catholici, Ciuitatis Limanæ, & Ordinis Prędicatorum prodiit Commissio fel. rec. Vrbani VIII. & eius vigore datæ fuerunt litteræ Remissoriales & Compulsoriales ad Archiepiscopum Limanum, eoque imp.dito vel absente ad Episcopum Guamangę cum duabus Dignitatibus. Confectus itidem coram Archiepiscopo. Decano, & Archidiacono Ecclesię Limanæ Processus in specie anno 1632 die 12. Iulii, &

23. *Iulii*

231 Iulii anni 1634. Sacra Rituum Congregationi Romæ exhibitus seruatis seruandis recognitus, apertus, & per interpretem à Cardinale de Torres (: Peretto defuncto) subrogato explicatus. Verùm superuenientibus anno 1634. nouissimis eiusdem Vrbani decretis destitum hactenus in causa.

Cum autem fama sanctitatis Seruæ Dei, deuota in eam populorum studia, vnà cum diuina signorum confirmatione in dies augeantur, per Procuratorem ad id specialiter constitutum humillimè petitur à Sanctitate Vestra admitti & signari Commissionem, qua proponitur pro reassumptione Causæ in statu & terminis in quibus reperitur, ad formam nouissimorum Decretorum.

Et videtur esse locus gratiæ, cùm omnia afferantur ex iisdem Decretis prærequisita, nempe supplicationes

Nouem diuersorum Ordinum, ac illustrium Virorum Limensium.

Tres Regis Catholici.

Tres Reuerendissimi Cardinalis de Aragonia.

Binæ Magistri Generalis Ord. Prædic.

Fides decreti Capituli Generalis eiusd. Ord ad idem à Sanctitate Vestra communi nomine petendum.

Mandatum Procuræ in personam Fr. Antonii Gonzalez specialiter per solemne instrumentum constitutum, à Generali Ordinis confirmatum:

Demum perseuerantia & augmentum famæ Sanctitatis, Venerationis, & Deuotionis populorum, & Miracula supra CXIX.

ex

ex processu Remissoriali in specie autoritate Apostolica confecto, inter quę habetur sanatio à lepra, & plurima à paralysi aliisque grauissimis morbis.

(L. S.) D. Cardinalis Azzolinus.
Bernardinus Casalius Sac. Rit. Congr. Secr.

Clausit Virginis Rosæ mortalem vitam annus ætatis suæ trigesimus secundus, claudat pariter vitæ historiam Caput trigesimum secundum. At liceat finire mellifluis Bernardi verbis, serm. de S. Malachia: O Rosa electa, *magna fuit super Te Diuina dispensatio pietatis, quę Te paruam fecit in oculis tuis, magnam in suis; quę magna fecit per Te saluans patriam suam, magna facit Tibi introducens Te in gloriam suam.*

FINIS.

MAN-

MANTISSA

Signorum, Gratiarum, Miraculorum, quibus Diuina Bonitas ROSAE Sponsæ suæ immortalem Gloriam dignata est mox ab illius obitu creberrimè manifestare.

TEmpori tacendi tempus loquendi ponè subiungit Ecclesiastes cap. 3. Bonum factum. Ne de *Miraculis* Rosæ scriberem, huc-vsque *tempus tacendi* attinuit calamum. Nunc maiorum adnutu *tempus loquendi* successit. Ergo quod pollicebar in Prolepsi hic præsto, adiecta hac paucorum capitum Mantissa, quæ ex autenticis Processibus *Signorum, Gratiarum, Miraculorum* delectum exhibeat: non plenum catalogũ. Dabunt alij copiosiora.

CAPVT I.

Rosa post mortem & sæpissimè & multis apparet Gloriosa.

A Loysia de Serrano (à cuius memini supra Cap. XIX.) vt Rosæ adhuc mortali familiaris & chara fuerat, ita ab immortali meruit frequenti apparitione familiariùs honorari. Inter eas hæc illustrior fuit, qua vidit coram Diuino solio augustissimam cœli Reginam stantem, ac miri fulgoris coronam manu gestanté, velut nouam hospitem expectaret ad il-

lius folij limbum solemniter coronandã. Parte altera niueus candidarum Virginũ chorus mediam complexus Rosam tunc recens defunctam hilari & canoro agmine deducebat ad Deiparam. Singulis Virginibus singulæ erant in manibus palmæ, in verticibus coronæ, Rosa palmam deferebat vt ceteræ, at nondum coronã. Aloysia gaudio ac stupori impar dum reliquo inhiat coronationis spectaculo, disparuit visio. At postridiè tertia Rosæ apparitio gaudium cumulauit. Nimirum vidit tunc Aloysia Rosam eodem quo pridiè nuptiali ac festiuissimo Virginum agmine decorè circumdatam, nec sola iam palma, sed & immensæ gloriæ corona insignitam, cui seorsim applaudebãt dispositæ Angelorum phalanges, & beata plurimorum Sanctorum caterua iubilo publico suauissimè gratulabatur. Aloysia sibi reddita, at sibi non sita spiritualium suorum Patrum arcano examini vtramq; visionem exposuit: hi verò ex effectibus concorditer decreuerunt, fuisse immissam diuinitus, omnique fallaciæ periculo caruisse.

Quæstori Gundisaluo de la Massa (qui coram Apostolicis Iudicibus id verbo scriptoque testatum reliquit) secretò fassus est vir illis diebus mysticæ Theologiæ peritia & contemplationis sublimitate clarus, quòd intra tres hebdomadas ab obitu Rosæ proximas minimum viginti & duabus vicibus conspicua sibi fuerit gloria huius Virginis intuitu nunc imaginario nunc intellectuali;

at

at inter reliquas visiones vnam excelluisse purè intellectualem, qua puritatis suæ virgineus candor cum sua inæstimabili dote & floridissima aureola ostendebatur absque omni figura corporea, perque simplicem irradiationem tranquillę notitiæ. Hunc reuelationis modum vt planè defæcatum sensuque superiorem, ita ineffabilem fuisse, talique obiecto apprimè dignum existimauit, & vt par erat æstimauit.

Doctor Ioannes del Castillo Medicus, anno post felicem Virginis transitũ quintodecimo iurauit coram Apostolico secundi examinis Tribunali, sibi per visioné imaginariam apparuisse Rosam in medio cuiusdam fulgidissimi luminis quod ipsãmet Diuinæ Maiestatis claritudinem ac speciem referebat. In huius amœnissimo centro comparebat Rosa amicta habitu S. P. sui Dominici mirabiliter candente ac radioso, cuius incomparabilem decorem protestabatur se verbis assequi non posse. Facies Virginis gratia ac splendore micabat infinito, corpus eiusdem vndiq; circumdederant rosæ candidæ atque purpureæ sine numero; manum dexteram occupabat ramus index nitidissimæ virginitatis, nec minùs è ramo quàm de rosis cõtinuò scintillabant densa gloriæ fulgetra. Quin & pluries sub eiuscemodi visione Rosa suauiter affata est spectatorem suum, multa ac sublimia illi edisserens de felicitatis suę excelso fastigio, quę humanæ linquæ idiomate efferri non possunt. Quidã ex Virginis Confessarijs ab ore eiusdem

Doctoris accepit, plus quàm quinquagies gloriosam beatæ Rosæ apparitionem sibi cœlitus illuxisse. Ipsemet vltro in postrema anni 1631. depositione corā ijsdē Iudicibus persanctæ asseuerat, integro sex mēsium spatio interdiu noctuq; se diuinitus admissum ad tantæ Beatitatis spectaculum, ac toties, quoties mentem destinatis horis eleuabat in adyta contemplationis, ostensam sibi fuisse Rosam inter agmina Beatorum. Vt paulatim cessauit hæc apparitionum gratiosa frequentia, non cessauit tamen ex lege vrbanitatis Rosa per aliquot exinde dies cœlesti ephæbo suas vices committere: Angelus erat tenera duodennis puerili specie quotidie inuisēs Doctorem ex Rosæ nomine, deque huius ineffabili gloria semper nouum aliquid edisserens. Sicq; his demum visionibus comiter impositus est finis. Porro eamdem Rosam videre in Sponsi sui paradiso vernantibus rosis floridè circumseptam, aureoque diademate redimitam pluribus à Deo concessum fuit, præsertim Viduæ cuidam fama virtutum tunc celeberrimæ, cui se Rosa sæpius in cęlesti lumine stitit conspicuam, non sine officioso Angelicarū myriadum comitatu. Semel hanc in imaginaria visione sic allocuta est virgo: *Laborandum est ò Mater, nam permagna res est cœleste pramium. Mihi quidem hic abundè retributum est pro eo quod laboraui.* Dixit facie in serenum risum festiuè diducta, ac niueo Dominicani habitus sui nitore admodum speciosa: Interdum huic visa est Rosa in hortis empyreis iucundè spatiari

cum

cum Christo, qui pauculis passibus ante se Virginem præmittebat. Aliquando conspiciebatur deliciari inter garyophyllos & lilia, velut cum ijs certans de floridæ amenitatis immarcescibili prærogatiua.

Consideratione haud perfunctoria dignum puto, quod in his visionibus de Rosæ erga patriam affectu ac solicitudine cõpertum lego. Vidua supradicta paucis à Virginis obitu diebus priuatim orabat in Ecclesia, ac Rosæ quam pluries in choro Beatorum conspexerat, Limanam ciuitatem & Regnum Peruanum supplex commendabat: mox rapta, intellectuali visione conspicata est Rosam Diuina luce coruscam; audijtque blandè respondentem sibi: *Planè sic fiet ò Soror, & quidquid consentaneum fuerit gloriæ huius dulcissimi Numinis quo fruor, me petente summa illa Bonitas concedet. Probe memini eorum quæ mihi vt peterem fuere commendata.* Concordat huic visioni altera, quæ ex depositione iurata Sororis Caterinæ de S. Maria refertur in Processu: nimirum, piæ cuidam personæ sæpius (: at per soporem) apparuerat felix Rosa, edocens quàm iucundo bonoque statu res suæ erant. Bis tamen eidem solito clarior illustriorq; apparuit, primò quando venerat illius animum cõfortatura inter aduersitates quas quidem tunc patiebatur grauissimas. Secundò, cum supra Virginis sepulchrum manifestè eãdẽ vidit in aëre flexis poplitibus ritu supplicum intercedentem apud Deũ pro Lima dilecta patria sua. Nec mirum, duabus his vicibus Rosam solito fulsisse gloriosiorem,

rem, nam vbi in priori de patientia agebatur, ostendenda fuit eodem quo Seraphica mater sua *patientiæ speciali priuilegio decorata*, in posteriori quæ patriam concernebat, debuit vtique ardentissimus erga conciues amor post mortem loculétiùs rutilare. Porro vt visionis sincera assereretur veritas, in muliere comperta fuerũt à peritis vera diuinę reuelationis critiria, profundior humilitas, agnitio sui nihili, alta mentis tranquillitas, gaudium spirituale nouis diuini amoris incendijs inflammatum.

Prodigiosius est, ac plurium signorũ benefico concursu fœtũ quod referam. Decumbebat in Limano SS. Rosarij cœnobio, iamq; extremis agonibus se præparabat P. Magister F. Augustinus de Vega Ord. Præd. tunc Prouincialis Peruanus. Conclamatum erat de vita hominis, cessatum à pharmacis, & ab omnibus Medicis desertus infirmus, sola Rosa sui iam in paradiso secura curam ægroti totã in se trãstulit. Dormiebat procul suis in ædibus Christophorus de Ortega homo secularis ac fortunæ infra mediocrem; huic Rosa nocte concubia se clarè visibilem obijcit, mandat primo diluculo cœnobium adeat, Prouincialem moribundum conueniat, ei denunciet, ex hac quantùmuis cõplorata infirmitate nequaquam ipsum è viuis abiturum, priùs illi sub Episcopali infula tantisper sudandum fore pro Dei gloria, antequam huius mortalis vitę molestijs exuatur. His dictis gloriosa Virgo disparuit. At Christophorus tantæ præ-

sentiæ

ſentiæ mira dulcedine ac cœleſti gratioſæ dignationis affatu præproperè deſtitutus erupit in clamores: ah (: inquit) Sācta Virgo Roſa nunc nūc à me receſſit. Expergefactus hac vociferatione filius Thomas de Meſa qui propè dormiebat, à Patre totam rei geſtę ſeriem percepit, ſed incredulus multis obteſtatus eſt Patrem vanitati inſomniorum temerè ne crederet. Replicuit Pater, ſe verò non per inſomnia, ſed expeditis liberrimiſq; sēſibus & vidiſſe & audiſſe Roſā hec ſibi ſeriò præcipiētē. Inſtabat filius, ſaltim interea quieti ac ſopori ſe redderet. Negauit ſe poſſe Chriſtophorus, ac viſione ruminanda intentiſſimè occupatus vigili impatientia diem expectabat. Vt illuxit, monita à filio coniux omnia dixit egitque, ne maritus viſionem relaturus domo abſcederet, nunc obſecratione nunc iurgio Virum interpellans, ne ludibrium ſibi ac familiæ ineptiſſima fallacis ſomnij narratione accerſeret: nil fore certius, quàm ipſum febrilis enthuſiaſmi aut delirij arguendum iri. Verùm Chriſtophorus tam propoſiti ſui tenax quàm de nocturni ſpectaculi veritate indubius hilari fiducia cœnobium adijt, infirmum ſalutauit, imperata expoſuit, ea frontis conſtantia, animique ſecuritate, vt breui vel ſola dicentis alacritas omnem ambigentibus excuſſerit credendi formidinem. Mira res, non tardarunt manifeſta experimenta conciliare dictis integram fidem, nam ab illo ipſo momento quo Chriſtophorus loqui deſierat, cæpit æger Prouincialis morbi diſceſſum lentis indicijs

aduertere, deinde Virgini Rosæ se commendans totus conualuit, denique ad Episcopalem mitram assumptus in Paraguay fatur vitæ in Domino obdormiuit.

Doctor Balthasar de Padilla Metropolitanæ Limensis Canonicus & Pœnitentiarius de mandato sui Archiepiscopi domum viduæ cuiusdam adierat cum Notario, sub iuramenti fide excepturus quæ de Rosæ vita ac prodigijs afferrentur. Dum igitur examen peragitur, apparet viduæ fulgida Rosa, vultu hilari ac familiariter iucundo, gestu verò ac nutu hortatorio; velut mulieri animum faciens ad dicenda quæ poscebantur, & singula approbando ratificans quæ de suis encomijs ad tabulas referebantur. Seorsim id postea anno 1630. Vidua Iudicibus Apostolicis aperuit, addens, Virginem tunc quidem sibi fuisse conspicuam eo vestimentorum schemate quo viuens dignosci ac tegi consueuerat; facie tamen multò lætiori, & exporrecta, quasi quæ pro obsequio gratiam spiraret.

Alteri personæ spiritualibus exercitijs gnauiter addictæ obtigit alibi conspicari visione imaginaria Beatam Rosam eo loco quem tunc deputati Iudices excipiendis testium de ea responsis ac depositionibus destinarant. Videbatur ipsamet Virgo conclaue perambulare, cum cura omnia circumspicere, suis candidis manibus ordinatè singula disponere, polire, adornare, simulque indicabat ista se agere, quòd illic iusta honoris ac veritatis tributa à mortalibus eo die erat receptura. Simillimũ est, quod refert D. Maria de Vsategui

Gun-

Gundisalui Quæstoris vxor, hoc addens, gloriosam Virginem in ea functione visã alacriter ipsa graphiaria instrumẽta Notarijs disponere, chartamq; digerere, protestando gaudium, quo ex Diuinorum in se beneficiorum iuridica in terris comprobatione mulcebatur. Verùm an hæc visio à superiori diuersa sit an eadem, haud facile discreuerim.

Hic verò subticendum non est, quod anno 1631. Mariæ de Bustamante in Limensi Sanctissimæ Trinitatis Monasterio professæ Moniali accidit, ipsa iuratò id referente. Bona fide hæc coram Apostolicis Iudicibus in causa Venerabilis Rosæ explicarat omnia quæ norat. Verùm vt sexus iste ad seueram publici iuramenti religionẽ facile trepidat, ac velut inter fulmina censurarum suæ conscientiæ metuit, post examen anxiam Mariam graues inuasere scrupuli, ne fortè aut per imperitiam respondendi, aut per linguæ memoriæue cespitationem plus vel minus quam exacta veritas & rigor illius Tribunalis exegerant, dictitasset. Fluctuabat misera inter saxum & sacrum; hinc vrgebat animi inquietudo ad nonnulla ex dictis seu moderanda seu retractanda, sed vnà cum reluctante summa verecundia obstabat, quòd determinatè quid in suis dictis corrigere teneretur nesciebat; inde dictabat animus nulla opus esse retractatione, at interim delicatæ conscientiæ deerat securæ tranquillitas. Inter has angustias dum nocte quadam in sua cellula solitaria obdormierat, sensit alieno se motu & impe-

rio (: at abſque terriculamento) blandiſſimè à ſomno excitari. Excitata conſedit in lectulo, totoque ſopore facile diſcuſſo tacita & attenta mirabatur, ad quid, vnde, aut à quo illa hora fuiſset in vigiliam reuocata; dumque ſic omnia verſans animo auſcultat & hæſitat, ecce vox lenis ac dulciſſima ſedenti allabitur ita inquiens: *nihil dubitas Maria, neque angaris, etenim Roſa verè ſancta eſt*. Mirum dictu: eodem momento ſenſit Maria ſe ſcrupulo ſuo liberatã, euanuit inquietudo & timoris anxietas, rediјt cordi ſuo tranquilliſſima malacia, ita vt noctis reſiduũ potuerit ſub placido lætæ ſecuritatis ſilentio trãſigere, certa tantam tamque repentinam animi quietem aliunde quàm deſurſum infundi ſibi non potuiſse; ſciebat præterea, ſcrupuli ſui morſus nemini præterquàm ſibi ac cęlo notos fuiſse, cumque maximè nocturnis horis ſoleret ad omnem peregrinum ſtrepitum expaueſcere, ſub voce præmemorata non tantùm nihil expauit, ſed planè reſecta eſt.

Plura huius generis ſupereſsent, at coronidem imponat Didacus Hyacinthus Pacecus Hiſpalenſis, qui Limæ ex quotidiano hypographicæ artis lucello victitãs à Didaco Morales in Cauſa Venerabilis Roſæ Notario exemplandis tranſcribendiſque Proceſsuum ſeu Actorum voluminibus adhibebatur. Itaque iuſsus fuit in Cauſa prædicta bis mille folia intra certum temporis ſpatium ſcribendo abſoluere; eo quidem pacto ne illo cui ſemper aſsueuerat charactere vteretur fluido,

laxo,

laxo, facilique, sed alio morosiori, quadro, & adstricto, quem illic *nothum* appellat amanuensium vulgus. Paruit scriptor, at primo die quo laborem orsus est, præ difficultate insueti characteris desperauit se vmquam tot folijs exarandis parẽ fore, siquidem (:vt disertè ipsemet coram Iudicibus Apostolicis sub iurata fide deposuit) adeo sibi inter scribendum lassabantur digiti, stupebat brachium, diuaricabantur nerui, vt sępius exclamarit, vereri se, ne ex tanta fatigati pulsus attractione citiùs ipse deficeret, vsumque manus perderet, quàm iniũctum opus absolueret. Igitur die quadam, cum a primo diluculo vsque ad vesperam scribendo laborasset, enormiter fessus, totoque brachio dolens cubitũ se recepit, dubius ne fortè postridie vlteriori scriptioni inutilis surgeret. Sub eo tædio obdormiscens vidit felicem Rosam ad se intrantem gradu placido ac festiuo, vultu propitio ac læto qui terrere nequaquam posset; & vt certiùs nosceretur quæ esset, illa effigie, habitu, ornatu apparuit, prout ipsam in tabula scitè depictam aliquot diebus ante Scriba noster conspexerat. Tacuere ambo, sed Rosa leniter accedẽs dextrum iacentis brachiũ inter cubitum ac pugnum comiter arripuit, validè at successiuè strinxit, diuque sic attinuit, nec nisi post moras admodum prolixas placidissimè dimisit, simulq; disparuit. Euigilans Pacecus, ac mysterij ignarus voluebat animo quid sibi voluerit hæc dulcis apparitio, quid brachij apprehensio, quid illa diuturna & tenax cõstri-

ctio ? an fortè (: inquiebat) conſcia meæ inſtabilitatis, & indolis, qua facile ab vna ciuitate in aliam, de Regno in Regnum, tranſcurrere ſoleo, conſtantiæ me admonuit, firmitatem imperauit ? Inter has cogitationum viciſſitudines ſeſe veſtiens sẽſit dextrum lacertum ſolito agiliorem, at necdum ſuſpicatus quid rei eſſet, proſequendæ ſcriptioni vtì pridie ſe denuo totum applicuit: Scripſit ab aurora vſq; ad Salutationis Angelicæ pulſum veſpertinũ nulla digitorum laſſitudine, nullo neruorũ cruciatu, brachio leuiſſimo ac ſupra morẽ expedito. Agnouit ex tunc ſalutiferæ apparitionis opportunum beneficium, perrexit totos reliquos dies ſcriptioni laborioſæ citra laborem impendere, comperit infatigabile robur manui ſuæ inditum ex imaginariæ viſionis contactu virgineo, ſicque conſummauit opus bis mille foliorũ, quæ amodò pauca ſibi videbantur præ admirabili ſcribendi facilitate. Finito volumine obſtupuere omnes quotquot Paceciũ nouerant, eiuſque quadrum characterem feſtinè, fluidè, indefeſsè tot chartis illitum conſiderabant. Hinc ad grandiora miracula tranſeundum.

C A P V T II.

Roſa à morte in peccatorum ſubitis conuerſionibus & obſtinatione cordium emollienda mirabilis.

QVale quantumq; Diuinæ omnipotentiæ molimen & opus ſit Cõuer-

ſio

sio peccatoris, & quàm altè cœli terræq; creationem excedat, item quando ipsa miraculosa censenda sit, legat qui voluerit apud S. Thomam 1.2. q.113. art.9. & 10. Ex his ad Rosam, celebrem Peccatorum apud Deum causidicam vt conuertantur & viuant.

Præsentatus P.F. Nicolaus de Aguero in sua encyclica ad totũ Ord. Præd. Prouinciam Peruanam (cui tũc vti Vicarius generalis præsidebat) scripta die primo Septembris 1617. dum admirabilem Rosæ vitam, obitum, prodigia strictim suis denunciat, inter alia refert, ad solum Virginei corpusculi in feretro contactum quãplurimos repentino compũctionis stimulo ita fuisse perculsos, vt statim ibidem coram vniuersa multitudine cœperint elatis vocibus detestari sua scelera, deplorare vitam ante actã, resolui in gemitus ac singultus, humiliari coram Altissimo in lacrymosam criminum confessionem, audiẽte, spectante, mirante innumera circumstãtium turba. Nonnulli (vt fit) liberioris vitæ, solo curiositatis spiritu adducti vt defunctam pulcherrimam Virginem propiùs cum alijs contuerentur in sandapila, ad ictum primi intuitus exarserunt in subitũ intimumque dolorem peccatorum, rigarunt ora lachrymis, protestãtes alio quàm venerant spiritu se iam recedere, posthac emendationi vitæ ac emundationi morum se operam daturos efficacem. Forsitan idcirco prouiderat Deus pater misericordiarum, quòd toto ferè biduo palam prostaret in tumulo inhumatũ Rosæ suæ corpuscu-

pusculum,vt eius spinæ tam multis fierent in salutem,nam iuxta mellifluum Bernardum feliciùs numquam pungeris quàm vbi compungeris.

Mater Virginis Maria de Oliua anno MDCXVIII.xv. Februarij coram deputatis Iudicibus inter alia recensuit, post exequias filiæ successiuis interuallis ad se venisse complusculas etiam ex regulariũ Ordinum familijs deuotas personas antea sibi penitùs ignotas, quæ vt suam notoriã egestatem liberali aliquo subsidio sublenaturæ accesserant,ita singulæ profitebantur, hac ratione se mera gratitudinis tributa pendere Virgini Rosæ, cuius intercessionibus vitæ suæ optimam se mutationem debere sciebant, lætæ nunc alias se esse ab eo quod fuerant, eoque felicitatis nonnisi post imploratum Rosæ in cœlesti curia interuentum se pertigisse asseuerabant. Certè operosius & fortè rarius miraculum est languidum ac tepentem in Dei obsequio spiritum repentè ad seria religiosæ perfectionis studia erigi validèque succendi,quàm criminosum ab enormitate sceleris ad qualemcumque frugem reuocari,siquidem hic plerùmq; nouit periculum suum,ille inertiæ ac securitati altiùs indormiscit.

Admiratione præ multis dignum est, quod de quodam insigni peccatore ijsdem Iudicibus eodemq; mense & anno ex certa sua (: vti protestatur) scientia aperuit P. F. Bartolomæus Martinez Rosæ quondam Confessarius & Limæ tunc cœnobio FF. Prædicatorum ad S. Mariæ Magdalenæ

lenæ Præfectus. Quidam profligatæ conscientiæ vir assiduè quidem cum alijs viuificæ Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta frequentabat, sed nonnisi in animæ suæ mortem & exitium, numquam enim toto sacrilegæ vitæ suæ decursu ritè integrèue confessus fuerat, ac longissima annorũ serie in hoc luto cõputruerat. Accumulabãtur sceleribus scelera, at videbatur omnis occalluisse synteresis, imò in dies obrutescebat magis, & prolapsa vsque in profundum impietas contemnebat. Non defuit tamen aliena pietas, quæ miserrimũ Rosæ recens tumulatæ commẽdaret. Mox ille quasi ab annoso lethargo euigilans cœpit sentire intus sibillũ illius auræ tenuis at potentissimæ, qua Deus afflat corda obstinatorum vt instar ceræ liquescant. Exhorruit infelix vbi se circumspexit immersum labyrintho tam cænoso & ineluctabili, verùm Diuina bonitas vnà cum acutissimis pœnitentiæ stimulis misericordiæ fiduciam ingerebat. Quid multa! generalem de totius vitæ suæ delictis exomologesim amarissimo doloris sensu perfecit, ex horrendis omnemque modum ac numerũ supergressis flagitijs nullum subticuit, & conscientiam quam callus obduxerat, timor Domini in eam emolliuit teneritudinem, vt deinceps minimos quosq; excessus tanquam prægrandes pauidissimè senserit atque eluere festinarit.

Idem P. Martinez in eodem examine sanctè asseruit, sibi non tantùm proprio in excipiendis Confessionibus experimento, sed & aliunde ex concordi plurimorum

Con-

Confessariorum testimonio constare liquidò, post imploratum Rosæ in cęlis auxilium innumeros tum Limæ tum in vniuerso Regno ex infima scelerum abysso emersisse in portum veræ pęnitentiæ, sinceraque confessione & lacrymis animā expiasse. Iam ante (: nimirum 11. Decembris anno 1617.) idipsum Iudicibus indicarat P. Antonius de la Vega Loaysa Societatis Iesu, quōdam Sancti Officij Cōmissarius, diuersorumque Collegiorum successiuè rector, qui & singulariter ponderandum esse monuit, hoc genus beneficij inter validiora & excellentiora solidæ sanctitatis argumēta ex communi SS. Doctorum sententia meritò computari. Eidē relationi disertè in illo Tribunali subscripsere P. Fr. Franciscus Nieto, & Magister Fr. Ioānes de Lorēzana, ambo Virginis olim Confessarij, de quibus supra. Consonat his per omnia P. Fr. Petrus de Loaysa, additq; duo notatu digna: primum est, paucis à Virginis obitu diebus tantam fuisse eiuscemodi conuersionum frequentiam, quòd Limæ in publicis officinis vbicumque tortilia disciplinarum flagella, setarum cingula, & variæ sortis cilicia vēdebantur, subitò defecerint, hęc mortificationis ac pęnitentiæ instrumenta, ob emptorum multitudinem. Alterum, quòd ipse ex plurimis ad seriam poenitudinem tunc conuersis duas nouerat insignes peccatrices, quas probrosæ vitæ deuia nodosis inferni retibus tenacissimè implicuerant, sed ambæ ad odoriferam Rosæ famā compunctæ, eiusque validis coram Altissimi

mi throno precibus commendatæ nodos impuritatis feliciter exuerunt,& in calle virtutis constantem fixere pedem. Non potuit, vti in miraculosis corporum, ita in his animarum curationibus annotandis procedi vsque ad singularia personarum nomina, imò nec decuit, sat esto Limenses aliosque in vniuersa Peruana regione Sacramentalis pęnitentiæ administros communicatis generatim indicijs adstupuisse tantæ morum mutationi in populo, à die qua Rosa in Spōsi sui paradiso cæpit agere suorum ciuium aduocatam: vidisses certatim fęminas abiecto vestium luxu simplicioris modestiæ habitum domi forisq; ostētare, audiuisses in regularium peristylijs & claustris nocturno tēpore per omnes angulos cruentis flagrorum ictibus pęnitentiam velut tympanistriam acediæ ac tepori bellum indicere, comperisses Confessariorum vbique sedilia planctu & gemitibus obsideri. Denique tam publicè notum tamque populariter crebrū fuit hoc prodigium, vt prænominatus Martinez vir grauissimus & religionis pietatisq; fama inter eximios clarus neutiquam in dicto Tribunali dubitarit iuratus asserere, videri sibi, quòd à tempore quo Peruuia nostris detecta patuit, nullus vmquam claruerit prædicator, qui tot ac tantis stimulis gentes illas ad virtutem impulerit, tāq; vniuersalem pęnitentiæ spiritum, tam luculentium deuotionis incendium excitarit. Mira res, tantùm valuisse vnius Rosæ salutiferos aculeos ad tantorum compunctionem.

Acci-

Accidit (: referente apud iudices coniuge Quæstoris Gundisalui) duas Matronas cosedere obiter ad confabulandum. Harum altera correpto qui fortè patulus adiacebat libello vidit succinctè in eo vitam, gesta, obitumq; Virginis Rosę contineri. Cępit ergo per otium lectitare auscultante altera; sed huic ferè euenit quod olim duobus aulicis vitam Sancti Antonij Abbatis fortuita curiositate legetibus: nam dum altera quasi fallendo tempori lectitabat, hæc velut subiectis cęlestium flammarum tędis succendebatur, sentiebat tam inusitatis at planè Diuinis ardoribus paulatim se imparem fieri, dissimulauit tamen, ne pretiosæ lectionis ignitam dulcedinem intempestiuè abrumperet. Succreuit interim flamma charitatis, nec celari vlteriùs potuit arcanum incendium; exclamauit mulier, haud assueta sic in Deo liquefieri & bullire. Mirantur ambæ, in roseis illis breuium pagellarum foliolis tantum latuisse ignitabulum, sed Rosam meritò dici *Lampadem amoris* non sat intellexit qui primus dixit Philostratus.

P. Ioannes de Villalobos è Societate Iesu, Rector Limani Tyrocinij seu DomusNouitiorũ vir in ascetica palęstra exercitatissimus de semetipso hæc recensuit eidem Iudicum Tribunali: se Rosæ vltimos spiritus trahenti adfuisse prope mortem, eaque occasione clam petijsse à moribunda, confestim vbi ad Sponsi cęlestem thalamum pertigisset, satageret impetrare sibi à Numine gratuitum illud ac singulare donum quod ipse tunc mente volebat.

Spo-

Spopondit intrepidè agonizans Virgo, ac paulò post quàm expirasset comperi (:inquit) manifestis indicijs, spiritui meo donum illud ob Rosæ in cęlis interuentum fuisse mirabiliter impertitum. At Quæstor Gundisaluus sacramento affirmat, sibi fassos esse complures tum seculares tum Regulares quibus rogata Virgo idem in agone promiserat, statim ab eius felici transitu se ex superno Sancti Spiritus myrothecio sensisse arcanas cordis sui vnctiones, supernorum luminum stricturas insolitas, noui nominis calculos candidos, quos (: vt monemur Apocal. 2. v. 17.) nemo scit nisi qui accipit. Nimirum apophoreta hæc erant quę Rosa promiserat, dum moriés ad solemne conuiuium se dixerat euocari. Confirmat ista (: sed breuiter) laudatus supra P. Antonius de la Vega Soc. Iesu, alijque. Sed ad emollitiones cordium obstinatorum, Rosa mediatrice factas reuertamur.

Francisco & Alexandro de Colomas germanis fratribus matertera erat Maria de Xuara mulier prędiues & opulenta, sed animo in cõsobrinos implacabiliter auerso & obstinato. Alebat idem Franciscus suis impendijs Limę sex consobrinas, & duos consobrinos, sed neque illarum nec horum vlli afficiebatur pertinax fęmina, adeo vt neque dignaretur alloquio: quinimo vbi testamẽtum suum condidit, perquàm studiosè cauit, ne quid vlli prędictorum (: tametsi posteriores octo notoriè indigerent) de suis facultatibus legaret, sed ne meminisset quidem. Accidit

demum

Accidit (: referente apud iudices coniuge Quæstoris Gundisalui) duas Matronas cosedere obiter ad confabulandum. Harum altera correpto qui fortè patulus adiacebat libello vidit succinctè in eo vitam, gesta, obitumq; Virginis Rosę contineri. Cępit ergo per otium lectitare auscultante altera; sed huic ferè euenit quod olim duobus aulicis vitam Sancti Antonij Abbatis fortuita curiositate legetibus: nam dum altera quasi fallendo tempori lectitabat, hæc velut subiectis cęlestium flammarum tędis succendebatur, sentiebat tam inusitatis at planè Diuinis ardoribus paulatim se imparem fieri, dissimulauit tamen, ne pretiosæ lectionis ignitam dulcedinem intempestiuè abrumperet. Succreuit interim flamma charitatis, nec celari vlteriùs potuit arcanum incendium; exclamauit mulier, haud assueta sic in Deo liquefieri & bullire. Mirantur ambæ, in roseis illis breuium pagellarum foliolis tantum latuisse ignitabulum, sed Rosam meritò dici *Lampadem amoris* non sat intellexit qui primus dixit Philostratus.

P. Ioannes de Villalobos è Societate Iesu, Rector Limani Tyrocinij seu Domus Nouitiorũ vir in ascetica palęstra exercitatissimus de semetipso hæc recensuit eidem Iudicum Tribunali: se Rosæ vltimos spiritus trahenti adfuisse prope mortem, eaque occasione clam petijsse à moribunda, confestim vbi ad Sponsi cęlestem thalamum pertigisset, satageret impetrare sibi à Numine gratuitum illud ac singulare donum quod ipse tunc mente volebat.

Spo-

Spopondit intrepidè agonizans Virgo, ac paulò post quàm expirasset comperi (: inquit) manifestis indicijs, spiritui meo donum illud ob Rosæ in cęlis interuentum fuisse mirabiliter impertitum. At Quæstor Gundisaluus sacramento affirmat, sibi fassos esse complures tum seculares tum Regulares quibus rogata Virgo idem in agone promiserat, statim ab eius felici transitu se ex superno Sancti Spiritus myrothecio sensisse arcanas cordis sui vnctiones, supernorum luminum stricturas insolitas, noui nominis calculos candidos, quos (: vt monemur Apocal. 2. v. 17.) nemo scit nisi qui accipit. Nimirum apophoreta hæc erant quę Rosa promiserat, dum moriés ad solemne conuiuium se dixerat euocari. Confirmat ista (: sed breuiter) laudatus supra P. Antonius de la Vega Soc. Iesu, alijque. Sed ad emollitiones cordium obstinatorum, Rosa mediatrice factas reuertamur.

Francisco & Alexandro de Colomas germanis fratribus matertera erat Maria de Xuara mulier prędiues & opulenta, sed animo in cōsobrinos implacabiliter auerso & obstinato. Alebat idem Franciscus suis impendijs Limę sex consobrinas, & duos consobrinos, sed neque illarum nec horum vlli afficiebatur pertinax fęmina, adeo vt neque dignaretur alloquio: quinimo vbi testamētum suum condidit, perquàm studiosè cauit, ne quid vlli prędictorum (: tametsi posteriores octo notoriè indigerent) de suis facultatibus legaret, sed ne meminisset quidem. Accidit

demum

demum Francifco & Alexandro neceſſitas aliò tantiſper proficiſcendi relictis interim Limæ tot inopibus conſobrinis. Hic Franciſcus ſuis orphanis acerbè condolēs, & quò ſe verteret ignorans, Roſam vnicā ſuę perplexitatis Ariadnā implorauit, inuenit; ipſa videlicet proxima ante diſceſſum nocte Virgini (: cuius effigiem corā habebat) totam miſerabilium ærumnam anxiè commendans obſecrabat, ſuo apud Omnipotentem cordium domitorem interuentu emolliret ſaxeam illius auerſi cordis duritiem, ſanguinis ac humanitatis ſenſum obſtipæ materteræ inderet, innocentibus ac pauperiei lubricitate periclitaturis ſuccurreret. Mira res: poſtridie sūmo manè Franciſcum matertera accerſit, quem toto xviij. annorum ſpatio videre noluerat, venienti exposuit noctem se duxiſſe inquietiſſimam, triſtem, insomnem, iugiter ſibi ante oculos obuerſante suorū consobrinorum desolatione; quos conſiderarat omni humana ope tam indigos quàm deſtitutos; itaque domum quantocyus repeteret, totam horū calamitosorū cateruam in conspectum suum adduceret, velle se omnes amplecti ex ordine, domique suæ honeſtè alere.

Insuper Francisco iniunxit, vnà publicum Notarium aduocaret, aliud se coram eo teſtamentum rescisso priori condituram. Franciscus tot ſimul gaudia non capiens, inque matertera matrem Rosam tacitè deuenerans paruit feſtinus & lubens, cateruam miserabilem adduxit, hic itum in oscula, in dulces lachrymas, in teneros

neros amplexus, recipiũtur in domesticũ contuberniũ octo inopes, mutaturè vestigio inofficiosũ testamẽtũ, cõsobrinę cũ cõsobrinis totius opulentiæ scribuntur ex assæ hæredes; ipsi deniq; Francisco (:nam ordine presbyter erat) Capellaniæ titulo 140. Patacones (:quos vocant) in annuũ reditum assignantur certis ædibus transcriptis in hypothecam. Rosis ad corda subigenda, mulcẽda, concilianda vim philtri inesse obscurè innuit Dioscorides, clariùs ostendit Rosa nostra Limana.

Ludouica Barba nil minùs versabat animo quàm candidum S. P. Dominici assumere habitum. Eius confessario Rosa dum vixit, aliquando prędixerat certòq; asseuerarat, Ludouicam omnino illomet habitu fore amiciendam, imò hunc ardentissimè ambituram. Hoc vbi Ludouicæ ex ore sui Confessarij innotuit, cępit vaticinij euentum anxia metuere, habitum ipsum cordicitus abhorrere: imò si qua eminus illius suscipiendi aut præteruolaret mentio aut illaberetur cogitatio, velut ad Medusę conspectum obrigescebat pauida, repugnabat animo, cor obdurabat. Interim Rosa clausit extremum diem, & quasi mors vatis mors esset vaticinij, cępit Ludouica euacuare inutilem metum, secura numquam suę menti incidere posse huiuscemodi propositum, faciliùs Poëtarum fabulosas metamorphoses quàm talem obfirmati sui cordis mutationem reipsa euenturam. At fefellit mulierem ipsa resistendi fiducia ac pertinaciæ certitudo: ecce enim subitò à morte Virginis

elan-

elanguit illud contumaciæ robur, euanuit annosus horror, patuit vltro cordis ianua cælesti inspirationi. Exclamauit cũ Paulo, *Domine quid me vis facere?* Inde Rosæ sepulchrum adijt, Virgini causam supplex commendauit, obtineret sibi à Sponso salubrem electionem illius status qui maximè ipsã aptaret Diuinis obsequijs, promoueret in via æternæ salutis. Nec mora, exaudiuit Ludouicã Rosa, Rosam Deus, ac repente illius cordi impluit ignitum, at peregrinum desiderium sacri habitus Dominicani. Æstuauit repente mulier, bullijt, arsit illo affectu quem semper fugerat, & si vmquam timuerat de eo vel leuiter cogitare, grauiùs nunc timebat pij propositi exequendi opportunitatem sibi aut elabi aut retardari. Discruciabatur suspicioso angore, quasi nõ posset appropinquare felix hora, quæ ipsam voti conpotem efficeret. Igitur Confessario suo eminus conspecto festina accurrit, cor effudit, multisq; lachrymis obtinuit accelerari gratiã, qua confestim adhuc illamet die in numerum Sororum Tertiariarum adlegeretur, assumpto nomine *Ludouicę de Maria*. Porro vt primum in cãdido S P. sui Dominici habitu se circumspexit, solatijs ex alto copiosis tota permaduit, nec sufficiebat explicare animi sui contentissimam voluptatem, hoc vnum, dolens, quòd tantæ felicitati diu obstiterat corde pauido & obstinato.

Ludouica de Mendoza coniux Alphonsi Gonzalez de Sãcto Martino paulò post Sanctæ Virginis obitum videns eamdem popu-

populariter tot encomiis celebrari, incredula, seu pro fœminea resistendi dulcedine seu pij affectus contumaci algore fidem sanctitatis eius concipere aut nequibat aut nolebat. Quantulum enim (: cogitabat) perfectionis gradum spatio vitæ tam exiguæ assequi potuit fragilis puella annum ætatis trigesimum primum vix nuper egressa? vnde Rosæ inter plebeios natæ & educatæ, manuum suarum labore sustentatæ, in seculari domo domesticè moratæ ac mortuæ tantarum virtutum schola patuit, aut scala tam sublimium contemplationum in promptu fuit? clament miracula, at Ludouica dubitabat, acclament populi, magis ipsa obsurdescebat: ergo quæ ita cor suum ne crederet obloricarat, validiori pulsanda fuit ariete vt se dederet. Repentino angore correpta est vt manibus pedibusque se putarit demutilatam; neque id satis grauiorem sensit in suo spiritu procellam, caligo, pauor, tempestas mentem obsederant, cor turbatum quodam velut terræmotu succutiebatur. Hic demum illa euidenter agnoscens ab vnica sua pertinaci incredulitate hos esse paroxysmos subitò manus dedit, duritiem posuit, animoque trepidè in Deum eleuato supplex protestata est, se credere, se corde toto fateri, quòd Rosa verè Sācta sit. Et en repēte cōquieuit horrida cōmotio, siluit tēpestas, redijt serena trāquillitas. Sic pro Sponsæ honore zelabat ille Spōsus cui vēti & mare obediūt. Verū à spiritualibus ad corporalia Beneficia tandē hic descendendum.

CA-

CAPVT III.

Rosæ defunctæ attactu, odore, veneratione, mors, morbi, pericula depelluntur.

TAmetsi P. Antonius de la Vega Loaysa Soc. Iesu in suis facundissimis Responsis disertè, ac sæpius monuerit deputatos Iudices, totam Rosæ vitam à primis incunabulis vsq;ad extremum halitum continui perpetuique *miraculi* loco censendam atque habendam esse, attamen visum ipsis progredi ad specialiora, quæque micuere post eius vitam in beneficio alieno.

Primum his meritò sibi deposcit locũ resuscitatio mortuę filiolę semestris, Magdalenæ de Torres. Huic pater erat Gregorius de Torres agricola, mater Ioanna Michaela, ambo victitantes opere rustico in suburbanis Limæ ad viam *Melambò*. Hi dum anno 1627. mense Octobri prope Vrbem rusticabantur in prædio Balthasaris de la Cona, ibidem febris cum diarrhæa tenellam filiolam inuasit demum & extinxit inter materna brachia. Nil profuerant adhibita pro illius ætatis captu remedia, nil matris solicitudo & lachrymæ, charæ prolis animulam mors delibauit in vlnis afflictę genitricis. Iacuit ab illo vespere vsque in claram posteræ diei lucem exanime corpusculum, sine calore, sine

motu

motu. Iam ad effodiendum tantillo cadaueri ſepulchrum paratus adſtabat ſarculus, comportabantur floſculi nectendi in modicam corollam. Sed mater ipſo noctis illius conticinio memor aliquid penes ſe eſſe reliquiarum quæ Roſam attigerant, inopiæ ſuæ ſcriniola excuſſit, particulam veſtis cum ramuſculo Gineſtæ (: cui Virgo olim indormierat) inuenit, cum his properauit ad algidum cadauer: cępitque longis & anxijs precibus Rosā inuocare in auxilium, denique fide iam robuſtior ac velut Roſæ viuificos è reliquijs odores prolicitura, patellę carbones, his ramuſculum & alterius particulæ aliquot filamenta impoſuit, mox defunctam filiolam ſuffumigauit. Fumo viui occludunt oculos, mortua aperuit, nam ecce illo momento quo ſuffitus infantem attigit, hæc reuixit; & diductis ocellis quos dolens mater pridie occluſerat, lætam reſpexit. Interfuere ſpectaculo infantis pater, ſoror, aliuſque iuuenis, qui iunctim in genua prouoluti, ſuoque gaudio ac ſtupori impares ſublatis in cœlum vocibus laudarunt Dominum in ſua Roſa tam odorifera. Interim paruula Magdalena pauxillo aquæ, cui mater puluerem ſepulchri B. Roſæ inſperſerat, auidè epoto ſana conſedit vbi ſupina iacuerat, nec præteritæ infirmitatis vllum in ea ſuperfuit veſtigium.

Anno 1631. Antonius Bran mancipiū Dominæ Ioannæ Barrettæ decumbebat ex febribus & angore pectoris, iamque

per tres menses & ampliùs morbi contumacia variorum medicamentorum vim omnem eluserat, ac parum spei residuum erat. Obseruabatur ab vxore & consobrino, qui dum noctu circa infirmum excubabant, repente notarunt ambo Antonium iacere sine motu, sine respiratione vlloque vel minimo signo vitali: inuocabant ægrum ex nomine proprio, vellicabant, pulsabant, sed nonnisi responsa mortis extundebant à corpore iam gelido. Vxor horrore ac mœrore grauis cucurrit ad heram, & cum eiulatu breuissimè indicauit maritum suum efflasse animam. Exterrita Domina lecto exsilijt (: nam iustè media nox erat) cumque D. Ludouica Baretta sorore sua germana ad Antonij cubile properauit, illic Antonij consobrinus ad caput lectuli plancebat mortuum, & intrantibus fœminis mœsta voce occurrit: nolite (inquiens) vos incommodare, iam enim Antonius noster spiritum reddidit Creatori. Accedit propiùs Ioanna, explorat, tangit, occlamat; sed vt extensum, frigidum, rigidum inuenit, velut suæ iacturæ sat certa sorori dixit: *iam & hunc mihi seruum tam vtilem & necessarium Deus abstulit, sit nomen eius benedictum.* Inde conuersa ad caput lectuli vidit appensam Venerabilis Rosæ chartaceam imaginem ex iis quę Romæ superiorum permissu excusæ & in Indias delatæ fuerant. Hinc ingenti concepta fiducia cœpit inuocare Rosā sonoris vocibus, ac liberè flagitare resuscitationem sui mancipij. Mox correptā
ima-

imaginem reuerenter pectori iacentis imposuit, cumque tribus reliquis ibidem tristi silentio euentum exspectauit. Sic horę dimidium tacitis circa lectulum votis exactum est, cum ecce Antonius, qui integro duarum horarum spatio algidus, pallidus, immobilis iacuerat, alto cum suspirio (: quale admodum lassorum esse solet) oculos aperuit, circumspexit, ac miratus heram illo noctis incommodo tēpore sibi adstantem, interrogauit quid rei ageretur? mox percepto quid acciderat, animatus consedit in lectulo, nec solùm incolumem, sed & sanum se vegetumque sensit, nec febris deinceps redijt: attamen vrgentibus quæ aderant fœminis medicinam ante præparatam tametsi iam superfluam sumpsit, quieuit, ac post biduum lecto doloris valedicens Rosæ sepulchrū adijt, totumque ibi diem in gratiarum actione transegit.

Elyzabeth Duran vidua Iacobi Carlos à multo tempore siccum & inutile brachium gestabat fascijs obuolutum, cuius non solo inerti pondere sed & iugi dolore vexabatur. Vt ergo audiuit Rosæ virgineum corpusculum in Æde FF. Prædicatorum feretro impositum parari ad sepulturam, plena fide, ac duabus stipata filiabus eò properauit vt potuit, circumfusę multitudini vltro se inuoluit, si quo modo ad tumulum Virginis penetraret: peruenit, filiabus alijsque viam aperientibus, ijsdem auxilijs ęgrè in tumuli gradus eluctata brachium vultui Rosæ bis terue applicuit, mox eodem temporis

puncto exclamauit: *euge brachium meum sanatum est, reuixit brachium meum.* Vtque miraculo fidem faceret, lacertum tum-qua quauersus iactauit expeditè, viuidè, & celeriter, spectante ac plaudente confertissimo populo. At præ omnibus vehementiùs obstupuit Melchior de Amusgo Medicus, qui in turba fortuitus aderat, multoque tempore diuersas sed frustraneas mulieris brachio medelas applicuerat, fassus illud humanitus curari non potuisse. Porro Elyzabeth successu læta exinde per complures annos palam visa est brachio suo vti ad quæuis officia, quasi numquam languisset. Miraculum istud inibi tot habuit testes quot Rosa tunc in suo feretro spectatores.

Licentiati Didaci Ayala seruus Æthiops (: nomen expressum nusquam reperi) dextri brachij manusque vsum explicata & neruorum attractione dudum perdiderat; audita fama defunctæ Virginis ad Ecclesiam Sancti Dominici cum alijs contendit, Rosæ precibus se commendauit, statimque in signum obtentę sanitatis brachium altè sublatum & exporrectum toto templo circumtulit reiectis vetustis pannorum inuolucris; spectabat vniuersus populus, & dum hinc vna vox omniū erumpit in publicas Dei laudes, dum inde mixti consurgunt gratulantium clamores, nonnulli qui seruum familiarius nouerant, manum eius festiuè arreptam deosculati sunt coram turba, piaque curiositate lustrabant vetusta signa, vbi attractio manum Æthiopis cum brachio in
plicas

plicas tenacissimè quondam curuauerat.

Verùm à dextro ad brachium sinistrũ. Presbyter Georgius de Aranda Valdiuia ante Clericatum in bellis Chilensibus contra Infideles complura sinistro brachio exceperat vulnera, quæ deinde malè curata paulatim saniem, conuulsiones, tumores attraxerant, vt iam prę inflatione brachium neque extendi potuerit nec plicari. Vsque in digitos proserpserat molestissimus tumor, vt afflictissimus Sacerdos in Missa nec Diuinam hostiam commodè satis tractare, nec sine alterius brachij suffulcimento alterum potuerit eleuare. Igitur ipso die quo Rosa sepulta fuit, sub vesperam à Religioso germano fratre adiutus irrepsit in ædem Capitularem, orauit ad sepulchrum Virginis, implorauit opem, subitòque obtinuit: nàm repente frigido sudore madidus, dum successiuè digitos, manum, brachium motu lenissimo pertentat, omnia sana, vegeta, flexilia reperit. Mox religione ac lætitia tremulus in Ecclesiã (: vbi tunc fortè P. F. Christophorus de Azeuedo Prior Panamensis cum plurimis secularibus substiterat) se proripuit, ibique coram Altari SS. Rosarij elatis vocibus in gratiarum actionem procubuit. Accurrunt spectaculo qui propiores aderant, atq; inter hos Bartolomæus de Toro Regius tabellio. Nec multùm rogari se passus Georgius, corã his (: & plerisque notissimus pridem erat tum ipse tum brachij sui stupor) fideliter totam rei seriem exposuit: simul

rogati Notarius & testes priusquàm aliquid in tabulas referretur, miraculum penitissimè explorarunt, iusserunt Georgiũ in pedes se erigere, inspexere brachiũ omni tumore liberum, quod presbyter sursum deorsum, dextrorsum lęuorsũ & in omne latus pari qua dextrum agilitate rotabat sine dolore, manum aperiebat claudebatque promptissimè, digitos stringebat, diducebat, motitabat celerrimè nec quoad vixit, in his vllum pristini languoris vestigium notauit.

Alphonsus Diaz mendicus toti Limæ tunc notissimus humili nixus fulcro, manumque & pedem ex attractione inutiles per solum trahens non gradiebatur sed serpebat humi, stipem per domos flebiliter quærens. Hic ipsa die qua Rosã sepulturę fossa operuerat, ad Ædem S. Dominici anhelus venit, in ea aliquãdiu amarissimè lachrymatus ac de loco sepulturę sciscitans, demum vt potuit in aulam Capituli prorepsit, Rosæ sepulchro pronus incubuit, per horam sic orauit, gemuit, fleuit, denique sudauit, ignarus se iam curatum esse. Superuenit is cui cura erat Virginis sepulchrum latere coctili obtegere: iubet Alphonsum loco abscedere, negat iste se posse, contendunt ambo, sed prior ille integris viribus Alphonso robustior hominem circumplectitur, & repugnantem abstrahit, sensimque at molliter in pedes erigit. Hic primùm sensit Alphonsus se curatum esse, nihilominus ob longam standi desuetudinem proximo parieti acclinis

bre-

breuiterque miratus seipsum erectum, ac sine fulcro, simul in clamores simul in lachrymas erupit, iubilans atque vociferans: *Benedictus Deus, valeo, sanus sum, quod à quatuor annis circiter numquam potui nunc possum, meis insisto talis, plantas quæ terram nosse desueuerant, humi nunc figo; laudetur Dominus in Sanctis suis* Interim toto corpore sudabat adhuc, & quia sub plantis pro callo mollior caro succreuerat, terram passibus nonnihil suspensis calcabat idque alij infirmitatem rati euntem subiectis brachijs iuuare nitebantur. Renuit ille, protestans, se iam sibi abundè sufficere. Fit concursus, & inter plaudentium hymnos Alphonsus in Ecclesiam reducitur spectandus ab omnibus. Processit grauiter, qui numquam aut festiuior aut spectabilior ambularat.

Dum Rosę cadauer prostabat in tumulo, adrepsit puer Æthiops duodenni maior, ac de attractatorum pedum vitio quã de nomine per vrbem notior; dumque sub feretri tabulato orat(: siquidem nec palmum à terra se erigere, nec ad sacri corpusculi attactum in gradus potuerat eluctari) repente prodijt alacer, erectus in pedes, quos ante nonnisi reptans misserrimè per terram traxerat, dum ne quidẽ grallis vti, sed dimidio corpore dumtaxat solum verrere licebat. Exsilijt deinde sanus, medijsque se turbis fidenter immiscuit, Rosam identidem suam liberatricem altis vocibus inclamans. Inde per octiduum visus est quotidie adire se-

pulchrum Virginis, ad gratias palam & ex debito persoluendas.

Huius exemplo alius puer itidem Æthiops simillimaque pedum inualetudine calamitosus (: nisi quòd grallis vtcumq; se librabat à terra, non tamen à parietum subsidio) post humatum Rosę funus accessit, iuxta fossam in angulum Capitularis aulæ se proiecit, orauit, & vltra duarum horarum spatium ibidem supplex accubuit; tandem in conspectu multitudinis quę aderat lentè se erexit, vociferans: *Sanus sum, videor mihi posse incedere, sentio tibias meas carere impedimento, quinimò in cursum pruriunt*. Respondit quidam ex vicinioribus: si ita est surge in pedes, ambula, & obtentę gratię fidem facito. Nec mora, neglectis grallis surrexit puer, stetit, ambulauit, neque prę lętitia seipsum capiens subsilijt, tripudiauit, denique turbam densissimam rogauit, tantisper in partem secederet, sibique spatium currendi daret Obtinuit, ac susque deque per aulam ceu leuis caprea cucurrit. Vix suis credidere oculis qui puerum ante nouerant, attolluntur in sublime voces laudantium Deum, accurrunt Religiosi, abducunt puerum in Ecclesiam, totoque personant templo canorę gratiarum actiones.

Ioannæ de Castillo Viduę filiolus erat bimus Franciscus Fernandez de Sigura, catalepticis palpitationibus ab anno integro frequenter ac periculosè diuexatus. Cassa & irrita fiere humana remedia, donec recursum fuit ad Rosam tunc recens

tumu-

tumulatam. Huc igitur afflicta mater paruulum suum detulit, ad sepulchrum stitit, orauit. Filiolus interim vltro se sepulchro instrauit ore prono, ibidem mox hilarescere cępit, cumq; post sesquihoram interrogaretur à matre, num iacendo lassus erigi vellet ac abduci, petijt adhuc paulisper ibi relinqui. Demum surrexit sponte, sanitatis indicijs lætus, neque ex eo tẽpore vsque ad ætatis suæ annum 17. (:quo vnà cum Matre hæc apud Iudices Apostolicos testificatus est) hac aut alia quacumque infirmitate impetitus fuit.

Rufina Braua filiolum genuerat Petrũ Tamayo: vix quintum-decimum à natiuitate diem infans attigerat cum deprehensus est hernia miserabiliter laborare. Magis in dies laxabatur lacerum peritonæũ, propendebant viscera, nec nisi magno labore atq; periculo retrudebantur introrsum mox iterum proditura. Vagiebat cõtinuò paruulus tanto dolori impar, ac sæpè toto triduo nauseabundus vbera nutricis omnino respuebat. Biennium ferè applicandis remedijs insumptum est magno impendio, profecto nullo. Denique biduo postquàm Rosam vita functam terra exceperat, ad illius sepulchrum delatus ferè per duas horas quietus insedit, dum Mater cum cognatis fęminis in Templo hæsit Deo & Virgini Rosæ sobolem commendans. Redditus Matri filiolus occluso reticulo visceribusq; repositis inuentus est sine hernia, solùm in beneficij memoriam conspicua remanserat cicatrix, quæ tamen etiam firmabat reparati peritonæi

gritatem ne ampliùs rumpi posset.

Petro de Vega grauiter à quatuor mēsibus filiola quinquennis decumbebat ex febribus, neque mitiùs deuenustabat paruulam asperrima quædam morosæ indolis conditio cum annis in vitium periculosè adultura. Hanc febrientem parentes anxij detulere ad tabulatum vt Rosæ nondum sepultæ virgineum cadauer attingeret: attigit, statimque pulso febrili paroxysmo coram omnibus conualuit, nec relata domum nouis morbi accessibus tentata fuit: quin & illa congenita indolis asperitas eodem simul correcta miraculo in summam transijt mansuetudinem & suauitatem.

Videbatur his prodigiis Rosa clamare de tumulo: *sinite paruulos venire ad me*. Veniebant vtique, ac certatim porrigebātur de manu in manum vt ad salutiferum Rosæ contactum infirma pertingeret pupulorum innocentia, cum salute ad suos reportanda. Inter hos Franciscus Cardoso nouem mensium tenellus infans continua febrium vicissitudine à tribus mensibus nunc rigens nunc æstuans, subitò vt sacro cadaueri admotus fuit, planctum simul & febrim posuit mirante populo. Neque id solùm, sed & postridie Æthiopissæ ancillæ vlnis implicitus infans nutu gestuq; indicauit velle se in terram deponi: vix plantulis humum attigerat, cum cępit ambulare solus per atrium, neque ab illo die indiguit ope aut vlnis baiulæ. Nimirum tantas pridie vires adhalauerat Rosa puerulo tam diuturnis febribus co-

cto

cto & medullitus exhausto. Certè ex ore infantium & lactentium perfecit sibi laudem. Ad adultos reuertamur.

Anno ante Rosæ obitum Petrus de Vega lapsu præcipiti ac graui luxarat iũcturam ossis in scapula, simulq; exinde vsũ brachij ex ea parte amiserat, nec nisi ad dolorem & onus lacertum sibi superesse iugiter querebatur. Demum nocte quadam recordatus, sibi in domo esse Rosarium, quod paulò ante in feretro exanime Rosæ corpus attigerat, illud vbi acutior doloris sensus erat deuotè applicuit. Illico cessauit cruciatus, quietè obdormijt Petrus, ac manè euigilans aduertit inutili brachio redijsse vires, quę nullo alio adhibito remedio sic creuere, vt intra dies paucissimos perfectè conualuerit, nullumque inter sinistri ac dextri brachij agilitatem senserit residuum discrimen. Eumdem Petrum alia vice inuaserat ischiadũ atrox tormentum, ac simul dolorifica inflatione tumuerat altera tibiarum: Pressus his malis nec cibum sumere nec somnum capere infelix potuit. Tandem Rosæ, & Rosarioli sui memor loca dolorum offricuit, quieuit, posteroq; diluculo expergiscens vndequaque se sanum inuenit, tibiæ verò molestus tumor ita desederat, vt iurasses hanc numquam tumuisse.

Helenam Æthiopissam Ioannis Merini mancipium continua & copiosa subnascẽtium lumbricorũ (: quos vocant *de Guinea*) scaturigo septenni fluxu ita viribus, egesto cruore, excesis visceribus exhauserat, vt actum de illius vita omnino putaretur.

retur, maximè quatriduo ante Rosæ obitum, quãdo tot morbis ardentissima febris & (: mortale signum) inflatio talorum ac tibiarum accesserant. Toto septennio omnifaria tentata fuere medicamina, sed hæc morbum irritando noua in dies pernicie non ægram sed ipsam ægritudinem adiuuabant. Deniq; hera vtilissimi mancipij iacturam non ferens Helenæ suasit ac persuasit, ad Rosæ biduum ante sepultæ monumentum *Nouenam* exigeret; ita nouendialem cum certis precibus stationem vulgò appellant. Infirma vitæ ac valetudinis percupida maiori animo quàm viribus aggressa est opus, at quarto mox die se perficiundo imparem protestata est: nam diuturno lassata morbo, exanguis cruentis & crebris egestionibus, perusta febri, destituta anhelitu, pedibus tumidis adire se posse reliquis diebus Rosę sepulchrum omnino diffiderat. Nihilominùs hinc spe inde hera animante resumpsit spiritum, ac residuis diebus accessum quamquam difficillimum cõtinuauit modo quo potuit, nullo interim conualescẽtiæ signo vel eminus comparente, quin potiùs maiorem in dies lumbricorum vim effundebat cum sanguine. Donec Tandem vltima nonæ diei statio ad Rosę sepulchrum in momento simul vniuersam tot morborum cacohimiam funditus abstersit. Rediјt domum Helena planè altera, nempe lumbricis ad vnum vacua, pedibus sana, febrium ignara, sanguine, vigore, corpulentia mirabiliter instaurata, nulliusque deinceps ex his symptomatis conscia valetu-

letudinem posſedit integram ac diuturnam.

Nauigabat cum P. F. Dominico de Leon Ord. Præd. famulus & comes itineris Ioannes annorum 14. adoleſcens, oppreſsus quartana febri, quam ipſa deinde maritima iactatio periculoſiùs accēderat, vt die quadam paroxyſmi violentia animam puero extudiſse crederetur: nam subito clamore Dominicus ex ſuperiori nauis tabulato deorſum vocatus vt moribundo ſuo famulo adſiſteret; dum in opertum nauigij ſinum deſcendit, obuium habuit virum coniugatum Franciſcum Flores, qui Ioānem iam expiraſse aſseuerabat. Perrexit tamen ſolicitus Pater, at famulum ſine loquela, colore, ſpiritu ſupinum & immobilem reperit, dubius num viueret, pluries vtramque iacentis auriculam validis clamoribus tentauit, at fruſtra ſe vitalia ſigna exſpectare videns ad Roſæ confugit præſidium, vitam puero ſupplex petijt, Nouenam promiſit: & ecce illo momento reſpirauit Ioannes, reſedit, cibum ſumpſit, attonitis qui ſpectaculo interuenere viris religioſis P. Agnello de Oliua Soc. Ieſu, P. F. Laurentio de Texeda Ord. S. Franciſci, & ſecularibus vtriuſque ſexus non paucis, Stupuere quotquot in naui erant præſertim vt viderunt paulò poſt comparentem in ſuperiori tabulato ſanum, incolumem ac ſine humano remedio integræ valetudini reſtitutum.

Beatrix Gaues continuo quadriennio vexabatur moleſtiſſimi humoris iugi ſtillicidio, idque remedijs peiùs irritatum

ſpem

ſpem curationis ſuſtulerat. Ergo inops conſilij penetrauit cum reliqua turba in ædes Quæſtoris Gundiſalui, vbi tunc Roſa proſtabat in feretro iam iam efferenda; illic ſe Virgini toto cordis affectu commendauit, loculum tetigit, domum ſana redijt, nec vmquam deinceps ea de fluxione ſe ſenſit infeſtari.

Anno poſt Roſæ felicem tranſitum Fr. Ioannes Miguel Ord. Prædicatorum cauſa Oeconomiæ ac negotiorum obequitabat vallem *de Xauxa*, ſed tranſeūtem iuxta paſcua vaccarū circa locum *Veraſteguì* improuisò erumpens Taurus ferociter inſecutus eſt. Extimuit, adactiſque calcaribus fugam inijt Ioannes magnis vocibus periculum ſuum Deo & B. Roſæ commēdans; at Taurus velocior iam prope aderat, nec vltra quindecim paſſus diſtabat ab homine. Perditus erat ni Roſam denuo & multò ardentiùs inuocaſſet. Mira res, ad Roſæ nomen immanis bellua ceu fulmine retroacta ſubſtitit, Ioannem laſſitudine ac pauore exanimem toruè intuens, nec loco ſe mouit, donec is procul abijſſet.

Eidem aliud ſed lepidius accidit in amne qui locum *Miſque* præterlabitur & piſcibus (: maximè autem Bocis ſeu candidioribus mœnis) abundat. Huc ille cum ſocio religioſo F. Hieronymo Iambrano alioque Indo piſcatum ierat. Iaciebant pariter ſua retia Hieronymus & Indus, atque hic prædam aliquam traxit, ille vacuo reti adfremuit. Hortabatur Ioannes vt iterū iaceret, & ad ſingulos iactus clara

voce *eya* inquiebat *in nomine benedictæ Rosæ cadat feliciter*. Parebat Hieronymus sed non pisces, siquidem plus quàm duodecies iacto reti nullum prendidit. Hìc Ioãnes id quod erat suspicans, *obsecro* (:ait) *mi Hieronyme dic liberè, nonne cor tuum hæsitat incredulum circa sanctitatem Virginis Rosæ?* affirmauit ille, substomachans tot certos extare Cęlites quorum nomini vtiliùs dicari potuissent hi iactus, nec ad incerta nomina fuisse confugiendum. At Ioannes replicuit: *Tu verò mi frater de sanctitate Rosæ fidem indubiam fac concipias, sicque in eius nomine iterum ac seriò rete immerge, & mira conspicies*. Fecit, iecit, ac subitò Bocarum & *Armadillorum* tantam vim traxit, vt pondus impleti retis vix potuerit sustinere.

Liceat hinc breuissimè diuertere ad piscationem hominum. Anno 1630. intra Limense Sanctæ Claræ Monasterium ancillabatur Christina Angela, inuitum mãcipium. Contigit, huic ad fugam patuisse fortuitò posticum cęnobij, quo ceu elapsus nassa pisciculus tacitè se proripuit, & foris in Vrbe se occultauit. Raphaëla de Esquiuel monialis tunc ianitricis munere fungebatur, quæ fugæ illius damnũ, offendiculum, dedecus vnico simul confuso metu complexa, cum post plurium dierum quęstionem profuga nusquam reperiretur, ad Rosæ opem confugit, suamq; illi commendans angustiam, Monasterio perditum mancipium restitui flagitauit. Porro eadem nocte Raphaëla per soporem vidit Rosam candido amictu facieq; præ-

ful-

fulgida gloriosam, dicentem sibi: crastino manè Christina recuperabitur. Monialis à gaudio pulcherrimæ visionis euigilans, iterum (: concepta iam ingenti spe) Virgini rem deuotè commendauit, rursumque dormiuit. Manè facto ancilla circa horam quintam ante meridiem inuenta, reprehensa, reducta est.

Non minori quamquam dissimili Rosæ beneficio rem amissam germani fratres Alexander & Franciscus de Coloma recuperarunt. Quingentorum coronatorum censum annuum Guamangensi Sāctę Claræ Monasterio ritè persoluerāt, ac de more apocham solutionis testem ab Oeconomo receperant. Post interuallum temporis illudmet debitum rursus exigitur, obtendunt solutionem germani fratres, quęritur apocha, sed nusquam apparet. Certus erat Franciscus illam se reposuisse in tali loculamento sui scrinioli, extimuit ne forsā inde aliena fraude sublecta disparuerit; itum reditum centies ad idem scriniolum, chartæ omnes sigillatim excussæ, protractæ, repositæ, aderant omnia præter apocham. Anxius itaque Franciscus breui oratione recurrit ad sibi notissima Rosæ præsidia, dehinc spe plenus Alexandrum rogat, noua vltimaque diligentia scriniolū oculis vndequaque peruadat: respondet iste, operam perdi. Instat alter; flagitans suo id saltim dari solatio vt iterum quærat. Quæsiuit obiter velut re desperata, & ecce in illomet loculamento vbi ambo toties quæsierant, supra reliquas scripturas in propatulo reperitur Apocha pulcher-

rimæ

rimę inſcriptioni peregrinę manus decenter inuoluta, non ſecus ac ſi illo momento clam ad ſcrinium fuiſſet relata. Sed reuertendum ad valetudinaria.

P. Fr. Didacus de Arraſia Ord. Prædicatorum è Panamenſi ad Limanum Conuentum in ſummo æſtu proficiſcés ex mutatione climatis duplicem tertianam contraxerat, quæ ipſum per compendia breui ſtitit in mortis veſtibnlo, iubente Medico accelerari Sacramenta, maximè quia & venter infirmi ex nimio aquarum hauſtu altũ extumuerat, & quidquid medelæ ſeu ventri ſeu febri adhibebatur, morbum augebat. Itaque ægrum extremi periculi admonuit P. Magiſter Fr. Gabriel de Zaratæ tunc Prouincialis. Verùm Didacus occultè ſupplices ad Roſam preces, ad Deum vota conceperat, iamque altiùs ſpe ſalutis quam aquis tumebat. Tentandum ſupererat vltimum ſubducendo ventri remedium ſed violentum & acre, cui perferendo Didacus ſe parem fore diffidés Roſam denuo ac inſtantiſſimè implorat. Et ecce omiſſo illo remedio detumuit véter, abſceſſit duorum menſium poſſeſſione radicata febris, & cum ſtupore omnium, Didacus ad vota ſua implenda lætus exiijt.

Iſidora de Montaluo ætate grauis inſuper ab octo menſibus grauabatur febri cõtinua & admodum violenta. Negabant Medici, vetulam tot annis onuſtam ac viribus effœtam per methodica remedia, morbo liberari poſſe. Ergo ab ijs derelicta ad Roſam pro vita ac valetudinę appella-

pellauit, & illo temporis puncto integerrimè conualuit, diuq; incolumis superuixit.

Iosepham de Torres torrebat toto corpore volaticus ignis ex putrido sanguine febribus inflammato: surgebant vndiq; lucentes bullæ, triumque hebdomadarum spatio infirmam eò adduxerant, vt coram domesticis sine loquela sine arteriarũ pulsu iacens immobilis putaretur efflasse animam. Circumstantes exterriti Rosam pariter implorarunt, obtineret Iosephæ spatium quo saltim accito iam Sacerdoti possit sua peccata confiteri. Verùm plus Rosa præstitit quám rogabatur: nam subitò ægra in se rediit, exomolegesim ritè peregit, ac breui integram valetudinem recuperauit.

Mariam Indam puellam duodennem è Chilensi Regno oriundam, ac Limæ in Monasterio Incarnationis famulantem rigores, tormenta stomachi, demum & spasmi, gutturis angustiæ, conuulsiones eò redegerant, vt nec cibo potuue refici, nec minimum quid potuerit deglutiræ. Desperata à Medicis muniebatur vltimis morientium Sacramentis. Verùm sub ipsa extrema inunctione à presbytero & monialibus admonita fuit, Virgini Rosæ angorem fide ac effectu quo posset maximo cõmendaret. Paruit, ac sine alio quocũque humano remedio cœpit ex illo momento coualescere, intraque pauculos dies ad consueta sui famulatus officia rediit.

Antonio de Vmbela operario annosa paralysis brachium manumq; attraxerat,

vt nullis vmquam remediis potuerint explicari. Auditis quæ ad Rosæ ſepulchrum quotidie coruſcabant prodigijs, eò demum ſe contulit, brachium ſepulchro impoſuit, breuiter orauit, ſtatimque manum diu clauſam ſuauiter aperuit, mox & brachium explicuit, ſuæque artis exercitia ſanus repetiuit.

Mariam Sanchez nouennem fortuitus in terram lapſus ita afflixerat, vt exinde attractis tibijs, omniq; erepto pedum vſu nec ſtare nec ſedere vſquam potuerit, quin conninuò iacendum fuit in lectulo. Totum triennium fruſtra datum remediis. Demum vterque parens Nouena ad Roſæ ſepulchrum promiſſa filiolam eò faciunt deportari ac virgineo monumento pronam inſterni. Adueniens nonus dies puellæ ſalutem parentibus gaudium attulit, nā vt ſepulchro de more incubuit, repente ſana in pedes ſe erexit, ambulauit, cucurrit ad patrem, qui manu apprehenſam diu circumduxit per Clauſtrum, inde domum. Præcurrebat vltro filia, quaſi numquam pedibus languiſſet.

Maria Farfan triennis puella, dum anno 1617. indigeſtis cruditatibus periculosè oppilata curatur à Matre infuſione argēti viui, (: quod alia fœmina ſuggeſſerat) inflatis mox tibiis greſſum perdidit, adeo quòd ab vmbilico deorſum velut emortua ſolis manibus reptaret tractis per terram cruribus. Sex menſes integros ſic dimidiata languit, donec in templo Sancti Dominici exaltato in ſandapila

Ro-

Rosæ corpusculo illuc deportata fuit, vbi vt defunctæ Virginis faciem bis terue attigit, repentè inflatio detumuit, & paruula suis parentibus reddita post biduum per ædes sana cucurrit, nulla interim alia medicina adhibita.

Agnes de Figueroa (: Rosæ, dum viuebat amicissima) immani cruciatu lancinabatur in coxendicibus, & ignara quid mali esset, iam eò deuenerat, vt toto triduo vesicam exonerare non potuerit. Longa dolorum acerbitas pene mentem fœminæ euerterat, quando suggerente marito se se efflictim multisque cum lachrymis cœpit charæ suæ Rosæ intercessionibus. Statimque, velut substratis prunis insideret tota feruidissimè æstuauit, ac subitò infra vnicæ Salutationis Angelicæ moram enixa est calculum magnitudine nucis auellanæ punctim vndique cuspidatum. Eodem momento cessauit dolor, consopita quieuit Agnes, quæ diu neque dormire potuerat nec iacere. Chirurgi & Medici quotquot viderunt calculum testati sunt, illum haud aliter quàm vel morte vel miraculo potuisse extrudi.

Ludouicus Rodriguez Mexicanus opificio sartor in ædibus Viduæ Ioannæ de Vargas dolorifica neruorum attractione laborabat, ita vt nec incedere, nec pedem humi figere per duos menses vmquam potuerit. Adducti Chirurgi postquàm viliora remedia sine profectu applicuerant, protestati sunt, hominem non aliter quàm vnctione magistrali (: quæ sūptu

non mediocri paranda fuisset) curari posse. Flebat amarè Ludouici Mater, conscia tantis impendiis longè imparem fore suam filiique inopiam. Itaque vidua suggerente cernua sursum respexit in Rosam, promittens vna cum filio Nouenam peragere ad sepulchrum; quam vbi exorsa fuit postridie, domum rediens inuenit filium pedi attracto iam solidè insistere, & aliquantum ambulare. Nondum vltimus nouenarii dies illuxerat, & Ludouicus iam perfectè sanatus exibat domo, Virginisque sepulchrum inuisebat.

Simillimo beneficio & ipsa prænominata Vidua ex vtriusque pedis dira inflatione & cruciatu repente conualuit, mox vt Rosam auxiliatricem flebiliter inuocauit, promisso simili dierum seu stationum nouenario, quem & postridie votiuis onusta donis est auspicata, saniśq;pedibus alacriter peregit.

Isabellæ Morales parienti (iamque partum effuderat) secundæ remanserant in vtero. Expauit obstetrix, nullumque omisit remedium vt membranam eliceret. Tribus horis laboratum frustra, rebusque iam desperatis Isabella se mori sentiens ad lectum reportari petijt decentiùs illic moritura. Adfuit vocatus interea Confessarius, cumque omnia in peius vergerent, monetur Isabella ad Rosæ præsidiũ recurrere in discrimine tam complorato. Paruit, & illo temporis puncto omissis alijs remedijs vltro secundæ prodierunt, totumq; subitò discussum est periculum.

Christophorus Perez Aulæ criminalis

Se-

Secretarius cum vxore & domesticis ad prædium suum in valle *Luriganche* secesserat, hinc die quodam ad vicinos colles virore amœnissimos iter faciens, tellure ex pluuijs madente & lubrica cum equo in fossam xvi. palmos altam prolapsus est. Accurrit cum domesticis pauida coniux, viditq; marito equum incumbere. Secuta fuerat labentes mollior terra,& pene vtrumque operiebat. Dum equus (: vt erat generosus & iuuenis) terram nititur excutere, dum magnis conatibus tentat surgere, Christophorum grauiùs premit relapsu, & nonnumquam calcibus improuidè ferit. Per quadrantem horæ sic iacuit Perez, neque vt erat manibus pedibusque ex arthritide nodosus, ac debilis, quidquam iuuare seipsum potuit.

Interim supra fossam eiulabant domestici, plangebat vxor, denique omnes Rosam in subsidium aduocarunt. Audijt Christophorus, cœpitque & ipse sub equi terræq; pondere Rosam inuocare. Et en confestim surrexit equus in pedes homine intacto, descendunt in fossam vernæ, extrahitur Perez incolumis, quem alij iā mortuum, alij intra horam moriturum liberè clamitabant. Ipse verò solius Rosæ beneficio tam se illæsum professus est, vt nec phlebotomiam nec quidquam fomentorum sibi adhiberi permiserit.

Antonij de Terrabiā grādæui mācipij vt lapsus miserabilior,ita mirabilior fuit sublevatio. Huic in extremo ferè agone laboranti Maria de Oliua Rosæ mater concubia nocte assidebat sola. Antonius dum

co-

conatur fessum mutare latus ex lectulo peranguﬅo in pauimentum decidit. Anxia mulier, quòd nec seruo moribundo nec sibi vires essent quibus denuo in lectum subleuaretur, filiæ Rosæ validum è cælis implorauit auxilium, statimque fide plena vtrumque ponderosæ sarcinæ brachium supposuit, Antonium senem, corpulentum, semianimem, ac si trium mensiũ esset infũtulus, è solo sola sustollit in lectum, accommodat, operit, ac tum demum admirabunda suomet operi tota adtremuit, experta suam sibi Rosam adfuisse.

Claudat hoc Capitulum Rosa veneni cœlica excantatrix. Limæ crudelis fœmina (: cuius nomen in processu vbique subticetur:) maritum suum extremè oderat, & vt ignarum è medio tolleret, clam ei toxicum in potu commiscuit, sed præualidum quod antequam possent remedia circumspici breui mora hominem extingueret. Vix maritus pestem auserat, cum intercepto anhelitu tympani instar extumuit, mox deliquio abreptus aluo in fluxum soluta sudauit algidus, tremuit, distortisque oculis nil nisi mortis vltimos spirabat angores. Verùm sic per horæ quadrantem periclitanti opportunè incidit Rosæ memoria, & dum virus per viscera cordi adserpebat, extremo conatu se colligens erupit clamorosè in has voces: *Sancta Rosa succurre, & Nouenam polliceor*. Expauit ad Rosæ implorationem vxor venefica, iamque veneni sui effectum desperans seipsam lethali vulnere

sau-

ſauciauit. Maritus abſque alio alexipharmaco venenum eluctatus, poſtridie lectum deſeruit, ac promiſſi memor ad Virginis ſepulchrum properauit.

CAPVT IV.

Roſæ defunctæ cingulum, vela, particulæ veſtium, ægris, parturientibus, debilibus medicinam diſtillant.

A Sanato morbo capitis Capitulum iſtud ordiamur. Eleonora Ruiz de Saudoſa diſcruciabatur atroci cephalæa, ſed ne iubilæi lucrum amitteret, à Roſæ (: quę pridie ſepulta fuerat) ſacro phago recta ad ædem Metropolitanam ſibi eundum fuit. Iuit, ſed priùs infirmo capiti particulam ex Roſæ veſtimentis impoſuerat, ſubq; huius galeæ fiducia iter ingreſſa poſtquàm in ſumma Æde nonnihil conſederat, aduertit omni ſe capitis dolore penitùs liberatam.

Philippa de Vargas ex intolerabili æſtu febrium ſimul toto ſincipite diris velut aculeis inceſſanter diſpungebatur: tandem ex Roſæ reliquijs particulam vertici applicuit & obdormuit: euigilans non ſolis doloribus capitis ſed & tota febrium vexa ſe reperit penitùs liberatam.

Luciam à SS. Trinitate Sanctæ Catarinæ Senenſis Monaſterio Pręfectam à dextro tempore grauis torquebat cranij dolor, cum intemperię çerebri & guttoſa de-

defluxione: sed vbi modicam ex Rosæ habitu laciniam affectæ parti applicuit, illomet instanti distillationem sistit, dolorem fugauit. Eadem sub noctis conticinio quondam repentinis stomachi vulsionibus torta, ac penè exanimis, subitò vt dictam particulam pectori affricuit, tormina sedauit.

Marina de S. Ioseph Excalceata monialis improuisò in terram lapsu oculorum neruos vtrimque grauiter offenderat, vt neque dextrorsum neque læuorsum oculos potuerit conuertere, simulque in ijsdē continuus sæuiebat dolor. Tandem ex Rosæ reliquijs frustulum arripuit, & experiar (inquit) num reuera ea sit sanctitas Rosæ quæ passim deprædicatur: Idem temporis momentum fuit, quo frustulum oculos attigit mobilesq; & sanos reliquit, neque vel stupor illis, vel dolor vnquam rediit.

Virgo Lucia de Montoya ab ineunte pueritia fœdo ac fluido marcore oculorum non sine excæcationis periculo lippiebat. Aciei infirmitas ac palpebrarum iugis dolor puellam nec in apricum diei prodire nec candelarum lumini propiùs accedere permittebant. Augebat morbū perpetua cephalæa; quibus incommodis dum solito molestiùs die quadam grauaretur, à Rosæ indumento remedium ingenti fide quæsiuit & reperit. Habebant domi inter pretiosiora cimelia particulam pallij quod Rosam adhuc mortalem amicierat; hanc Lucia capiti reuerenter admouit, eadem oculos defricuit, & illo

temporis puncto simul cum lippitudine omnem capitis dolorem absterfit, inque miraculi fidem ipso adhuc suæ curationis die acum arripuit, & ante vesperam subtilioris telæ quatuor quadra consuendo absoluit: imò exinde oculos semper tam limpidos clarosque habuit, vt videretur numquam antea lippiuisse.

Apud Isabellam de Mendoza tenebrosius cęcutiebat triennis paruula Margarita nomine. Hęc altero oculorum (: cui nubecula insederat) omnino cęca, altero obscurè & vix modicum nictitando videbat; collyrijs nil proficientibus credebatur paulatim omni videndi facultate caritura. Eius hera (:nam puella seruilis conditionis erat) sæpius protestabatur, Margaritulæ suæ mortem quàm vitam vtiliorem fore, siquidem ab anno & ampliùs claræ lucis impatiens clausis plerumque oculis per ædes oberrabat. Quodam vespere cubitum ituram domesticæ fœminæ cęliti Rosæ commendarunt, & particulam virginei indumenti fascia inter oculos puellæ alligarunt, sicque fasciatam composuere in lectulo. Manè facto, dum reducta fascia oculos Margaritæ inspiciunt, primò notant euanuisse nubeculam, deinde in altero oculo miratæ sunt claritatem: denique compererunt hinc cæcitatem inde visus debilitatem prorsus ablatam, paruula enim acie vtrimque firma & irretorta sudum exinde aerem lucemq; intuebatur cum voluptate.

Ioannæ de Velasco mordax è capite salsugo gingiuas impleuerat, inde acerbissi-

bissimus dentium dolor miserā nec somnum capere, nec vllo patiebatur loco cōsistere. Dilatabatur crescens malum, angebatur languens Ioanna: donec recordata particulam ex Virginis Rosæ lineo velo se habere, eam ori applicuit, & subitò omnis abscessit dolor, successit somnus, & euigilans mane Ioanna se sanam demirata est.

Viduæ Ludouicæ Faxardo morbus caducus binas proles, masculam annorum xvij. fœmellam mensium x. extinxerat. Superfuit trimus filiolus nomine Franciscus de Contreras, quem idem morbus simili parabat exitio, nam puer interdum continuis xv. horis iacebat sine loquela & sensu, spumans ore, brachijs ac tibijs immane palpitans, interdum & occiput solo illidens. Anxia mater, iamque omni humano diffisa remedio ad cœlicam Rosæ pharmacopeiam vltimò recurrit: Particulam scapularis aliunde quæsitam obtinuit, arbitrata filio profuturum quidquid olebat *Rosam*. Et sanè profuit: nam vt particulam Francisci tunc fœdè spumātis tremulo pectori imposuit, in ictu oculi conquieuit puer, in se redijt, consedit in lectulo, haustum aquæ petijt, conualuit, nec deinceps vmquam hoc morbo tentatus fuit.

Septennio circiter post felicem Rosæ transitum euoluto Aloysiam de Escobar Sanctæ Claræ monialem tormento intolerabili discruciabat ignis volaticus, nunc tēpora, mox genas, inde oculos aliasque partes non sine periculo oberrans. Variè

diuque sudatum est in remedijs, at maiori semper damno, fructuque prorsus nullo. Denique Abbatissa seruatam ex Rosæ tunica particulā de scrinio protulit, ac vultui decumbentis præmissa oratione molliter illigauit, sicque per eam noctem quiescere iussit. Postridie fasciam soluens, totam Aloysiæ faciem ardore ac tumore vndequaque non secus ac manuum volas reperit liberam, nullo vel minimo vestigio hesterni mali residuo. Eidem Aloysię tertiana febris aliquando diros ac vehementissimos stomachi dolores innexerat, adeo vt præ conuulsionum angore mortem sibi crederet imminere: sed confestim, vbi alio quocumque omisso medicamine ad Rosam confugit, dictamque particulam stomacho applicuit, simul cum dolore febris abscessit.

Eamdem priùs opem aduersùs erysipelam senserat Maria de IESV Excalceata Carmelitana; huic facies tota hoc inflammata morbo tumuerat, simul reliquum corpusculum febres exurebant. Denique vt ægrotanti modica ex Rosæ indumento laciniola fuit applicata, desēdit tumor, tepuere infesti calores, vt infirma mox somnum capere potuerit, è quo sana extinctis cum erysipela febribus euigilauit.

Anno quo Rosa in cœlestem Sponsi Paradisum transplantata fuit, Ioannem Rodriguez Samanes pictorem asthma inueteratum pene stringendo suffocabat. A triennio ferox malum pulmonibus & brōchis ponderosè tenaciterq; insederat, nec nisi per tusses & raucos sibilos ægerrimam

ſpirandi facultatem oppreſſo pectori indulgebat. Opportunè Maria de Meſta, quaſdam Roſæ reliquias (: à quibus ipſa pluries ſalutem hauſerat) infirmo ſuo domeſtico obtulit, quando arctiùs laborabat. Has pectori deuota fide adhibuit iuuenis, dormiuit quietiſſimè thorace libero ac ſine ronchis; expergefactus ſenſit laxata vndique pulmonum vincula, nec vllam deinceps grauioris anhelitus in ſe comperit moleſtiam aut preſſuram.

Fr. Ioannes Garzia laicus Ord. Præd. quarto poſt Roſæ obitum die ſuperiorum iuſſu hortenſem Virginis cellulam intrarat, aſportaturus inde modicum ſcabellum, cui Roſa dum vixit inſidere ſolitaria conſueuerat. Verùm oſtioli anguſtia videbatur ſcabello negare exitum, vnde laicus mucrone quem attulerat, aſſulatim cœpit obſtantia ligna incidere, ſed dum feſtinus inſtat operi, ferrum incautus ſiniſtræ manui immerſit, ea profunditate, vt vnà cum cute lacera caro penderet à iunctura. Exterruit circumſtantes atrocitas vulneris, nã vbertim manabat cruor, & ex hiatu ambiguum erat ſpectantibus, numquid fortè neruorum aut venarum vna truncatum fuiſſet. Solus non expauit ſaucius Ioannes, præſentis remedij conſcius, & ; habeo (: inquit) efficax certumque cataplasma, quòd illicò mihi ſanabit manum. Simulque è ſinu protulit reciſam ex lineo Roſæ velo particulam, qua ſiniſtram extemplò obuolutã adſtrinxit faſciis, ea fidei ſecuritate & conſtantia, vt inde mox in cellulam redierit, reli-

quum operis perfecturus. Vix horulam illic exegerat, cum rursus ad exspectantes prodiens vltro dissoluit fasciam, ostendit manum vndequaque sanam, incolumem, nec iam alterius chirurgi ope indigentem.

Pictoris Angelini Medori coniugem Mariam de Mesta viginti circiter diebus exhauserat copiosi sanguinis fluxus admodum periculosus. Memor tandem, se ex Rosæ candidis indumentis reliquias possidere, has reuerenter deosculans & Virginis intercessioni efflictim se commendans periculum euasit, pristinis viribus actutùm restituta. Eidem alias fluida è capite distillatio scapulam immènsis cruciatibus vellicabat, nec segniùs in occipite sæuiebat cephalea, sed eiusdem particulæ beneficio post imploratum Rosæ auxiliū morbus vterq; fugatus èst. Grauiùs aliquando fœminam afflixit inflati cruris acutus dolor, vt per quindenam & ampliùs nec interdiu vsquam potuerit consistere, nec somnum etiam breuissimum noctu libare; recursum ad solitum *Rosea* virtutis emplastrum, & applicitis cruri Virgineis reliquijs cessit inquietudo & dolor, successit cum placidissimo somno perfecta & stabilis valetudo.

In conuallibus Chinchæ Magdalena Chimasso Inda ex Regulorum Chincensium (quos *Caciquos* vocant) nobili prosapia viro Hispano Francisco Morales matrimonio copulata triennium & ampliùs ab vmbilico deorsùm adeo languebat attractione corporis, vt nonnisi

la-

lanato velleri potuerit insidere, nec aliter quàm cum eo huc-illuc raptanda fuerit, & ad necessaria corporis officia manibus domesticorum deportanda: numquam sine his mutare latus, numquam se sponte erigere visa est. Denique post ingentes sumptus frustra in remedia erogatos è Chincha Limam in ædes Petri de Vega se fecit transportari, quòd illic speraret Medicos peritiores. Nec fefellit opinio: vix enim per mensem Limæ sic decubuerat, quando Rosæ tunc recens sepultæ odor sanctimoniæ & publica miraculorum fama quotidie grandior ad ægram hanc penetrauit. Concepta exinde fiducia supplex nonnullas Rosę ad se reliquias deferri petijt. Allatus fuit pertenuis ramusculus ex palma quam Virgo in mortuali suo pegmate gestarat exangui manu, item binæ candidi scapularis & veli particulæ. Hæc vnà cum sepulchri modico puluere Magdalena fide ac deuotione qua decuit sibi arctissimè circumligauit. Sic repentè sopitis doloribus etiam ipsa placido sopore totam noctem quietissimè præter morem exegit. Euigilans tametsi vegetas in rediuiuis partibus sentiret vires, dimouere tamen reliquias noluit, velut salutiferi effectus plenitudini quietem reliquæ illius diei perlubenter indulgens. At postridie, quidquid repugnarent famuli, quidquid reclamarent domestici, lecto se robusta proripuit, vestes petiit, Rosæ beneficio se integerrimè sanam constanter asseuerauit. Dum adstantes horror ac frigidus stupor defigit immobiles, iam

Magdalena suis insistebat pedibus, mox nemine iuuante liberrimis passibus incedebat per conclaue. Demum vt vestiménta (quibus pene desueuerat) impetrauit, domo cum honesto comitatu exijt, rectaque ad Sancti Dominici Ædem solidis gressibus properauit, vbi visitato Rosæ sepulchro domum, inde post mensem ad suos in patriam alia quàm exierat redijt.

Mariam de Morales viduam Marci Antonij non sola neruorum attráctio, sed insuper varij aliorũ membrorum cruciatus integro quinquennio acerbissimè diuexabant; nec hilum profuere remedia, quæ plurima tanto temporis ærisque impendio conquisierat. Tandem particulam ex Rosæ indumento sibi residuam alacri fide manuque arripuit, hac subitò neruos attractionis vinculo exsoluit, inde per reliqua membra eandem circumférens quò successiuo ordine loca dolorum obibat contingendo, languor & cruciatus illicò fugiebant, donec ad extremum se vndique totam mirata est sanam.

Alphonsi Braui legitimæ coniugi Andreæ de la Massa tunsillas & guttur atrox angina reliquum corpus ardentissimæ febres periculosè inflammabant. Accesserat vehemens prurigo, qua semper vnguis in vlcere, numquam somnus comparebat in oculis. Habebat domi villósam pelliculam quæ quondam Rosæ apoplecticum obuoluerat brachium. Hanc igitur fiducia reuerenti corripuit, molesto prurituì vbi fortiùs vrebat applicuit, toto hunc

cor-

corpore ſucceſſiuè depulit, eodemque ſimul affrictu tam febrium quàm anginæ ſuæ incendia reſtinxit.

Vxor Baſilij de Bargas Franciſca del Pulgar à partu repente mariſcarum vlceroſis tuberculis grauiſſimè torquebatur. Nec malo inueniebatur remedium, nec à malo requies. Demum anulo oſſeo quem à Roſa acceperat, ſalutem debuit, hunc enim vt digito indidit, confeſtim morbus euanuit, nec in reliquis partubus (: nam ſæpius deinde peperit) vlli mariſcarum mordacitati ſubiacuit.

Didaco de Requena domi æger decumbebat filius, æſtu febrium & continuo ſincipitis dolore pene exanimatus, parenti ad manum erat Roſæ cingulum quo Virgo poſtremis vitæ annis tunicam adſtrinxerat. Hoc filio præbuit ſæuiente paroxyſmo temporibus circumponendum. Paruit ille, caputque vbi acutiùs diſpungebatur cinxit, & vnico hoc ceromate febrim ſimul cum cephalea abegit.

Andream Lopez à multo tempore permoleſta quamquam occulta premebat infirmitas, nec morbi genus in Proceſſu exprimitur, niſi quòd multùm diuque ægrum afflixerit. Verùm vt ad Roſæ opopanaceam confugit, eiuſque calceamenti ligulam præuia oratione ſibi applicuit, è veſtigio morbus abſceſſit.

Prouinciæ de *Guailas* in Regno Peruano Gubernator præerat D. Antonius de Contreras, eoque titulo vicum *Iungai* cum vxore Blanca de Zuniga incolebat. Hæc in octauum menſem grauida ſenſit

manifestis indicijs fętum in vtero suo immobilem desijsse viuere. Dum inter ea discrimina ac pauores Blanca in quintum vsque diem miserrimè distabescit, opportunè marito Gubernatori adferuntur è Lima nonnullæ ex Rosæ vestimentis reliquiæ, quas veteri amico Didacus de Cãtoral mox ab obitu Virginis dono miserat: Has subitò Antonius periclitanti coniugi apportans vt (: præmissa Rosæ deuota imploratione) ventri imponeret facile persuasit. Vix mulieris vterum reliquiæ attigerant, cum intra breue spatium quod recitandæ semel Angelicæ Salutationi sufficeret, enixa est infantem mortuum ac putrido virore totum sublividum. Paulò post effudit etiam secundas, comite fœtore qui adstantes penè exanimabat. His sarcinis planè mortiferis exonerata Blanca respirauit, & quæ suscepto pœnitẽtiæ Sacramẽto iã sese morti certissimæ prępararat, intra pauculos dies abacta febri lectum deseruit, integręque valetudinis beneficio diu potita est. Eadem alia vice, cum partu infeliciori fœtum quadrimestrem abortiuisset, retẽtis in vtero secundis, per duos menses & quinque dies tantam vim corrupti sanguinis protrusit aluo, vt prope actum de sua vita existimarit. Memor itaq; opis quam aliàs Rosa præstiterat, rursus ad eam supplici deuotione respexit, nouenam ad eius sepulchrum Limæ peragere, & vtrũque miraculum publico euulgare testimonio pollicita. Et ecce, postridie cum ingenti fœtidi cruoris profluuio vnà pro-

diere

diere secundæ iam putrefactæ, sensitque Blanca, iterum se morti ereptam, & Limam profecta votum exsoluit.

Feliciùs Rosæ obstetricantem sibi in partu experta est opem Bernarda de la Sierra, vxor Ioannis de Quixano Zeuallos. Hæc ad portum *Gallao* marito cohabitans, ipsa die exequiarum defunctæ Rosæ anno 1617. cœperat angi sæuis puerperij doloribus quorum vi proles in vtero transuersim acta, dum neque retineri neque emitti potest, se vnà cum matre præsentissimæ mortis laqueo implicabat. Iam foras prodierat intestinum (: euidens imminentis lethi indicium :) & adhuc detorta infantis obliquitas suæmet obstabat genesi, propiùsque exitium quàm exitum reperiebat. Frustra pauidæ obstetrices vltimum suæ artis tentarant quò prolem aptarent ad egressum; iam Bernarda inter summos cruciatus tam sibi quàm soboli illum diem ominabatur extremum, quando improuisus Ioannes de la Massa Bernardæ maritum domi conueniens dixit se Lima pauculas ex Rosæ vestibus adferre particulas. Confestim tota domus in spem erigitur, parturientis germana soror Maria de la Sierra susceptis reliquijs periculo aduolat, Bernardæ quid ferat raptim exponit; concipitur firma in Rosæ opem fiducia, funditur breuis precatio, imponuntur ventri periclitantis allatæ particulæ, & subitò nullis obstetricium suppetijs dirigitur sponte in vtero proles ad enixum, nascitur facilitate prosperrima,

 vixit,

vixit, valuit, adolenit, pueroque in baptismate nomen fuit Petrus de Quixano. Nec silendum, quòd in dextra nascentis palpebra conspicuè apparuit rosa ad viuum effigiata, diuque vælut beneficij indelebile sigillum remansit.

1 Mercator Basilius de Vargas Hispalensis dum negotiorum causa ab emporio Limensi Potosium tendit, per viam grauatur ex sincipite iugibus stillicidijs, quorum acrimonia sensim naribus cancrenam minabatur, & iam quinque mensium spatio mordax humor eò vsque inualuerat, vt os nasi perfregerit, cœperitq; cartilaginem non sine cruciatu depascere. Nec vllum voraci malo inueniebatur remedium, donec ad Rosæ pharmacopeiam anxia pulsaret deuotio. Habebat vxoris dono Basilius modicum lanæ ex puluillo in quo Rosa nere aut flores acu pingere consueuerat. Hanc rudi papyro obuolutam vt fronti obligauit, fontem corrosiuę defluxionis funditus exsiccauit, & plenè conualuit. Erat huic Basilio collybistes Didacus de Burguinas natione Cantaber, qui anno 1619. in eodem vico Potosij quadam ignoti defluxus intemperie sensit sibi guttur intus adstringi & foris extumescere. Nullę proderant vnctiones, nulli tenacissimum phlegma findebant gargarysmi, quin nocte quadam propemodum interclusso anhelitu suffocaretur. Ergo à Basilio pugillum lanæ (: de qua supra:) petiit, collo circumligauit, & inuocato Rosæ auxilio reliquum noctis quieuit. Manè à contuber-

bernali suo repertus est iugulo catharsis liberrimo, tumor omnis desederat, respirandi patula redierat facultas, statimque Basilio sua restituta est lana, de qua illud inter alia dignum est notatu, quòd cuius-nam aut villi aut velleris ea sit discerni haud possit, natiuo colore nec bombycem refert nec gossipium, sed sparsis auri fulgoribus filatim interlucet, denique creditur ex eo puluillo esse, in quo nenti Virgini pusillus IESVLVS aliquando familiariter solebat assidere,

CAPVT V.

Rosæ sepulchro exemptus puluis dysenteriam, synanchen phrenesim, cancrum, herniam, febres, papulas, aliaq; id genus cacosyntheta mirabiliter curat.

ALtiùs nonnihil hic repetenda sunt aliqua. Limensis SS. Rosarij Conuentus vt Religiosorum abundat numero, (: plures trecentis plerumque numerantur :) ita sepeliendis tot Fratrum successiuè decedentium cadaueribus nimis arctum foret vnicæ capitularis domus spatium, nisi de industria talis aliunde terra illuc fuisset illata, quæ citissimè funera sepulta absumat, vt subsecuturis locum concedant. In hunc vsum procul ab agro Panamæ nauigijs aduecta

gleba totum illius Capituli pauimentum profundè infarsit, terra mollicula, tenuis, soluta, & arenosa, sed innato calore subtiliter vorax; quo fit, quòd illata corpora mox depulpet ossiumque duritiem extemplò resoluat. Talis erat quæ ibidem virgineum Rosæ corpusculum excepit. Sed mirum dictu, vnico totoque illo spatio vbi sacrum istud cadauer immissum fuit, gleba mutauit indolem, ac ferè pumicea soliditate in se coacta obduruit, vt solúm ibi digitis leuique manu teri aut frangi nequeat, quin ferro opus sit vt excauetur. Non sic reliqua illius cemeterij suburra, tritu facillima, tractabilis, fluida.

Porro in hoc Rosæ cenotaphio ad perennæ humani generis beneficium viuam salutiferi pulueris latere scaturiginem id argumento fuit, quòd anno 1632 post exportatos inde totoque Regno distributos terrarum cophinos (: & quidem ab ea duntaxat parte foueæ, vbi caput Virginis collocatum erat:) vix tria vel quatuor pondo cauo scrobiculo eruta videbantur: & cum P. F. Bernardus Marques pauculis ante diebus totum immisisset brachium foramini, paulò post succrescente intus puluere vix manum immergere totam potuit. Nunc ad curationum historiam.

Decennem Æthiopissam, 50. argenteis Rosa emerat pro parentum domesticis seruitijs. Mater abhorrebat inutile mancipium, vtpote varijs languoribus ac præsertim crebræ dysenteriæ obnoxium. At Rosa bono esse animo iussit, adfore tépus,

quo

quo puella Diuino beneficio integrè conualesceret. Adfuit certè, verùm post Rosæ obitum, quando petitus de Rosæ cenotaphio puluis ancillulæ datus est cum frigida epotandus. Bibit, & continuò à morbis omnibus sanata est.

Sexenni virgini Iosephæ de Zarate musculos gutturales atrox vndique inflammarat synanche, vt nec cibum glutire, nec os sine torméto potuerit aperire. Aduocatur chirurgus Ortega, qui vlcere inspecto cancrenam se plagæ insinuasse deprehendit, negauitq; puellam curari posse; nam erosæ carnes frustillatim vlceri excidebant, atque in dies serpebat malum. Anxia mater filiolæ salutem opidò comploratam Rosæ ardenter commendauit, inde pauxillum terræ quam de Virginis sepulchro in hunc vsum auia Iosephæ attulerat, in aqua dissoluit ægræque adhibito cochleari infudit. Puella vnico haustu facillimè traiecto statim liberrimo hiatu os diduxit: iamque bene sibi esse affirmauit, ac cibum petijt. Mater vt cum auia patulas fauces diligentiùs inspexit, cancrenam mortificatam reperit, plagæ magnitudinę demirata. Interim Iosepha esculētis (quę allacriter glutiebat) refecta sine alterius medelæ adminiculo conualuit, promissamque Nouenam fideliter exsoluit.

In Limensi Sanctæ Claræ Monasterio Soror Grimaneca de Valuerde duplicis tertianæ ardoribus, & copioso sanguinis profluuio post insomnem XV. dierum & noctium inquietudinem sibimet erepta miserrimè delirabat, solum expectabatur lu-

cidum

cidumq mētis interuallum vt extremis cōmuniretur morientium sacramentis, nam Medici vitæ horas nonnisi octo ei residuas esse constanter asseuerabant. Igitur Abbatissa Isabella de la Fuente ad cęli pręsidia confugiendū rata in vnius Rosæ thaumaturgis fauoribus spem fixit, corrasos de Virgini sepulchro pulueres ingenti fide produxit, Confessori innuit, vt eos in puram lympham excussos infirmæ bibendos porrigat. Factum est, & en Grimaneca repentè sibi reddita primò sensit aruisse penitus cruenta profluuia, inde & febres deferuescere, sicque nullo alio tentato remedio post placidum soporem postridie mente & corpore sana fuit.

Ibidem Soror Raphaëla de Esquiuel æstu bilioso torrida, & insuper arctata faucium angustijs dum nimijs phlebotomijs, & euacuationibus exhauritur, vnà iudicij mentisque sanitatem perdiderat. Desperata à Medico iussa est è communi valetudinario in aliud conclaue deportari, vt à frequentiori alloquio libera vltimis Sacramentis percipiendis (: si fieri posset) quietiùs aptaretur. Illic puluerem è Rosæ sepulchro dilutum aqua bibendum porrexit solicita custos, & subitò discussa phrenesi resipuit Raphaëla, cibum petijt, liberisque faucibus alacriter manducauit, ac sine alio remedio integerrimè conualuit.

P. F. Ferdinandus de Esquiuel Ord. Prædicatorum Limensis cœnobij ad S. Mariæ Magdalenæ Subprior ab vtroque peritonæi latere diram passus rupturam, hernia

hernia (:quam enterocelam vocant:) acerbissimè vexabatur, vt nec prædicare, nec iter agere potuerit, quantiscumque subligaculis ac fascijs conaretur dependula in scrotum viscera coarctare. Hoc ærumnoso tormento semilacer at non minùs fide alacer vespere quodam Rosæ tumbam adijt, deuotè orauit, terramque inde arreptam inguinibus applicuit, nec ab illo temporis momento pristini doloris vllũ notare potuit vestigium; quin resumpto prædicationis officio ad laborem vegetior induruit, equitaturus à terra in sellam agilissimè se librauit, quatuor millia leucarũ terra marique sine impedimento aut herniæ sensu robustè confecit, liber à ligaculis, vbi quotidianæ precis votiuo penso se illigarat.

Virginem Annam Cortes ex continua duorum mensium febri simul in costarum membrana pleuritis, totoque sparsæ corpore liuentes papulæ (: quas dicunt enpinyctidas:) lethaliter dispungebant: omnem cibi potusque orexim grauis nausea peremerat; soporis & quietis spes aberat, laxis passibus ibatur ad mortem. Mater cum filiarum altera Laurentia Cortes humanis remedijs frustra tentatis respexere demũ ad cęlestia: puluerem (: quem olim dum è sepulchro Rosæ collegerat, suauissimè fragrare notarat:) protraxit è scrinio, eamdemque tunc suaueolentiam denuo percipiens in spem obtinendi auxilij fortior assurrexit. Antè infirmæ lectulum procubuere ambæ in genua, & in honorem Rosæ orationem Dominicam cum Angelica

Salutatione recitarunt. Inde mater infusos aquæ pulueres languenti præbuit exhauriendos. Hausit, plus solito incaluit, quieuit, ac postridie discussa pleuritide, abacta febri, detersis papulis Anna incolumis surrexit.

Costam Stephano de Cabrera fortuitus lapsus perfregerat: tumebat infirmo quassatum latus, feruebat per incrementa somnumque adimebat horribilis dolor. Sed statim vt Rosei sepulchri terram offensæ parti imposuit, placidè consopitus totam noctem quieti indulsit. Manè vt se doloribus liberum sensit, inspecto ac palpato latere omnem pariter fugisse tumorem lætus deprehendit.

Catarinam de Sancta Maria Ordinis S. Dominici monialem Tertiariam diuersa grauium morborum genera penè membratim à quadriennio occuparant. Costarum tormento accreuerant dolores ischiadum, cor quotidie septies vel octies suis cruciatibus laborabat, stomachus bis per diem flaccescebat in deliquium, vt subitò ad auroram festinato ientaculo fuerit instaurandus, reliqua viscera torrebat lentus calor, ac præcipuè caput crebris accendebatur ardoribus, deniq; ex profunda melancholia contumax & adusta grauedo sensim vergebat in tabem. His malis pressa Catarina tertio post Rosæ depositionẽ die accessit ad tumulum, preces fudit cum lachrymis, pulueres scypho intritos ebibit, primòque sensit depulso melancholiæ tabifico pondere cor suum hilarescere & cõfirmari, mox & capitis restingui ardo-

res

res quos tunc patiebatur intensissimos, demum in eadem hora totum illud multiplicium morborum collegium cessit Roseo pulueri, feminamque reliquit valentem & perfectè sanam.

Simillimam ab his pulueribus experta est opem Isabella de Peralta in Limensi SS. Incarnationis Monasterio professa monialis, quã ab annis xx. præter assiduos præcordiorum dolores apoplexia (: maximè brumali tempore) quotidiè exagitabat; sed illico vt cordi palpitabundo modicum illius terræ applicuit vtroq; morbo se explicitam deprehendit.

Ibidem Beatrix de Montoya Sãctimonialis stomachi dyspepsiam annis xx. passa demum conuulsionum atrocitate ad extrema properabat, iamq; vltimis sese munierat Sacramentis, certa mori, nisi traiecto in stomachum terræ illius haustu simul omnem inueterati doloris equuleum miraculo perfregisset.

Presbyter Mauritius Rodriquez dicti Monasterij Confessarius importuna vexabatur capitis vertigine ac cephalea, nullũque è pharmacopeia omisit remediorum genus: at tandem didicit morbo suo vnicũ Rosæ sepulchrum pharmacopeiam esse. Inde igitur allatum puluerem non modò hausit, sed & vertici infricuit, vnàque & vertiginem & dolores fugauit.

Virgini Luciæ de Mõtoya hiabat profunda in vmbilico plaga magnitudine argentei philippei: at huic vbi Lucia modicum terræ è sepulchro Rosæ inspersit, tridui spatio plaga coaluit, relicta sola in-

bene-

manifestis indicijs fętum in vtero suo immobilem desijsse viuere. Dum inter ea discrimina ac pauores Blanca in quintum vsque diem miserrimè distabescit, opportunè marito Gubernatori adferuntur è Lima nonnullæ ex Rosæ vestimentis reliquiæ, quas veteri amico Didacus de Cãtoral mox ab obitu Virginis dono miserat: Has subitò Antonius periclitanti coniugi apportans vt (: præmissa Rosæ deuota imploratione) ventri imponeret facile persuasit. Vix mulieris vterum reliquiæ attigerant, cum intra breue spatium quod recitandæ semel Angelicæ Salutationi sufficeret, enixa est infantem mortuum ac putrido virore totum sublividum. Paulò post effudit etiam secundas, comite fœtore qui adstantes penè exanimabat. His sarcinis planè mortiferis exonerata Blanca respirauit, & quæ suscepto pœnitētiæ Sacramēto iā sese morti certissimæ prępararat, intra pauculos dies abacta febri lectum deseruit, integręque valetudinis beneficio diu potita est. Eadem alia vice, cum partu infeliciori fœtum quadrimestrem abortiuisset, retētis in vtero secundis, per duos menses & quinque dies tantam vim corrupti sanguinis protrusit aluo, vt prope actum de sua vita existimarit. Memor itaq; opis quam aliàs Rosa præstiterat, rursus ad eam supplici deuotione respexit, nouenam ad eius sepulchrum Limæ peragere, & vtrūque miraculum publico euulgare testimonio pollicita. Et ecce, postridie cum ingenti fœtidi cruoris profluuio vnà prodiere

diere secundæ iam putrefactæ, sensitque Blanca, iterum se morti ereptam, & Limam profecta votum exsoluit.

Feliciùs Rosæ obstetricantem sibi in partu experta est opem Bernarda de la Sierra, vxor Ioannis de Quixano Zeuallos. Hæc ad portum *Gallao* marito cohabitans, ipsa die, exequiarum defunctæ Rosæ anno 1617. cœperat angi sæuis puerperij doloribus quorum vi proles in vtero transuersim acta, dum neque retineri neque emitti potest, se vnà cum matre præsentissimæ mortis laqueo implicabat. Iam foras prodierat intestinum (: euidens imminentis lethi indicium:) & adhuc detorta infantis obliquitas suæmet obstabat genesi, propiùsque exitium quàm exitum reperiebat. Frustra pauidæ obstetrices vltimum suæ artis tentarant quò prolem aptarent ad egréssum; iam Bernarda inter summos cruciatus tam sibi quàm soboli illum diem ominabatur extremum, quando improuisus Ioannes de la Massa Bernardæ maritum domi conueniens dixit se Lima pauculas ex Rosæ vestibus adferre particulas. Confestim tota domus in spem erigitur, parturientis germana soror Mariæ de la Sierra susceptis reliquijs periculo aduolat, Bernardæ quid ferat raptim exponit; concipitur firma in Rosæ opem fiducia, funditur breuis precatio, imponuntur ventri periclitantis allatæ particulæ, & subitò nullis obstetricum suppetijs dirigitur sponte in vtero proles ad exitum, nascitur facilitate prosperrima,

vixit, valuit, adoleuit, pueroque in baptismate nomen fuit Petrus de Quixano. Nec silendum, quòd in dextra nascentis palpebra conspicuè apparuit rosa ad viuum effigiata, diuque vælut beneficij indelebile sigillum remansit.

Mercator Basilius de Vargas Hispalensis dum negotiorum causa ab emporio Limensi Potosium tendit, per viam grauatur ex sincipite iugibus stillicidijs, quorum acrimonia sensim naribus cancrenam minabatur, & iam quinque mensium spatio mordax humor eò vsque inualuerat, vt os nasi perfregerit, cœperitq; cartilaginem non sine cruciatu depascere. Nec vllum voraci malo inueniebatur remedium, donec ad Rosæ pharmacopeiam anxia pulsaret deuotio. Habebat vxoris domo Basilius modicum lanæ ex puluillo in quo Rosa nere aut flores acu pingere consueuerat. Hanc rudi papyro obuolutam vt fronti obligauit, fontem corrosiuę defluxionis funditus exsiccauit, & plenè conualuit. Erat huic Basilio collybistes Didacus de Burguinas natione Cantaber, qui anno 1619. in eodem vico Potosij quadam ignoti defluxus intemperie sensit sibi guttur intus adstringi & foris extumescere. Nullę proderant vnctiones, nulli tenacissimum phlegma scindebant gargarysmi, quin nocte quadam propemodum interclufo anhelitu suffocaretur. Ergo à Basilio pugillum lanæ (: de qua supra:) petiit, collo circumligauit, & inuocato Rosæ auxilio reliquum noctis quieuit. Manè à contuber-

bernali suo repertus est iugulo catharris liberrimo, tumor somnis desederat, respirandi patula redierat facultas, statimque Basilio sua restituta est lana; de qua illud inter alia dignum est notatu, quòd cuius-nam aut villi aut velleris ea sit discerni haud possit, natiuo colore nec bombycem refert nec gossipium, sed sparsis auri fulgoribus filatim interlucet, denique creditur ex eo puluillo esse, in quo nenti Virgini pusillus IESVLVS aliquando familiariter solebat assidere,

CAPVT V.

Rosæ sepulchro exemptus puluis dysenteriam, synanchen phrenesim, cancrum, herniam, febres, papulas, aliaq; id genus cacosyntheta mirabiliter curat.

ALtiùs nonnihil hic repetenda sunt aliqua. Limensis SS. Rosarij Conuentus vt Religiosorum abundat numero, (: plures trecentis plerùmque numerantur :) ita sepeliendis tot Fratrum successiuè decedentium cadaueribus nimis arctum foret vnicæ capitularis domus spatium, nisi de industria talis aliunde terra illuc fuisset illata, quæ citissimè funera sepulta absumat, vt subsecuturis locum concedant. In hunc vsum procul ab agro Panamæ nauigijs aduecta

gleba totum illius Capituli pauimentum profundè infarsit, terra mollicula, tenuis, soluta, & arenosa, sed innato calore subtiliter vorax; quo fit, quòd illata corpora mox depulpet ossiumque duritiem extemplò resoluat. Talis erat quæ ibidem virgineum Rosæ corpusculum excepit. Sed mirum dictu, vnico totoque illo spatio vbi sacrum istud cadauer immissum fuit, gleba mutauit indolem, ac ferè pumicea soliditate in se coacta obduruit, vt solúm ibi digitis leuique manu teri aut frangi nequeat, quin ferro opus sit vt excauetur. Non sic reliqua illius cemeterij suburra, tritu facillima, tractabilis, fluida.

Porro in hoc Rosæ cenotaphio ad perennæ humani generis beneficium viuam salutiferi pulueris latere scaturiginem id argumento fuit, quòd anno 1632 post exportatos inde totoque Regno distributos terrarum cophinos (: & quidem ab ea dûtaxat parte foueæ, vbi caput Virginis collocatum erat:) vix tria vel quatuor pondo cauo scrobiculo eruta videbantur: & cum P. F. Bernardus Marques pauculis ante diebus totum immisisset brachium foramini, paulò post succrescente intus puluere vix manum immergere totam potuit. Nunc ad curationum historiam.

Decennem Æthiopissam, 50. argenteis Rosa emerat pro parentum domesticis seruitijs. Mater abhorrebat inutile mancipium, vtpote varijs languoribus ac præsertim crebræ dysenteriæ obnoxium. At Rosa bono esse animo iussit, adfore têpus,

quo

quo puella Diuino beneficio integrè conualesceret. Adfuit certè, verùm post Rosæ obitum, quando petitus de Rosæ cenotaphio puluis ancillulæ datus est cum frigida epotandus. Bibit, & continuò à morbis omnibus sanata est.

Sexenni virgini Iosephæ de Zarate musculos gutturales atrox vndique inflammarat synanche, vt nec cibum glutire, nec os sine tormẽto potuerit aperire. Aduocatur chirurgus Ortega, qui vlcere inspecto cancrenam se plagæ insinuasse deprehendit, negauitq; puellam curari posse, nam erosæ carnes frustillatim vlceri excidebant, atque in dies serpebat malum. Anxia mater filiolæ salutem opidò comploratam Rosæ ardenter commendauit, inde pauxillum terræ quam de Virginis sepulchro in hunc vsum auia Iosephæ attulerat, in aqua dissoluit ægræque adhibito cochleari infudit. Puella vnico haustu facillimè traiecto statim liberrimo hiatu os diduxit: iamque bene sibi esse affirmauit, ac cibum petijt. Mater vt cum auia patulas fauces diligentiùs inspexit, cancrenam mortificatam reperit, plagæ magnitudinę demirata. Interim Iosepha esculẽtis (quę allacriter glutiebat) refecta sine alterius medelæ adminiculo conualuit, promissamque Nouenam fideliter exsoluit.

In Limensi Sanctæ Claræ Monasterio Soror Grimaneca de Valuerde duplicis tertianæ ardoribus, & copioso sanguinis profluuio post insomnem xv. dierum & noctium inquietudinem sibimet erepta miserrimè delirabat, solum expectabatur lu-

cidum

cidum mētis interuallum vt extremis cō-muniretur morientium sacramentis, nam Medici vitæ horas nonnisi octo ei residuas esse constanter asseuerabant. Igitur Abbatissa Isabella de la Fuente ad cęli pręsidia confugiendū rata in vnius Rosæ thaumaturgis fauoribus spem fixit, corrasos de Virgini sepulchro pulueres ingenti fide produxit, Confessori innuit, vt eos in puram lympham excussos infirmæ bibendos porrigat. Factum est, & en Grimaneca repentè sibi reddita primò sensit aruisse penitus cruenta profluuia, inde & febres deferuescere, sicque nullo alio tentato remedio post placidum soporem postridie mente & corpore sana fuit.

Ibidem Soror Raphaëla de Esquiuel æstu bilioso torrida, & insuper arctata faucium angustijs dum nimijs phlebotomijs, & euacuationibus exhauritur, vnà iudicij mentisque sanitatem perdiderat. Desperata à Medico iussa est è communi valetudinario in aliud conclaue deportari, vt à frequentiori alloquio libera vltimis Sacramentis percipiendis (: si fieri posset) quietiùs aptaretur. Illic puluerem è Rosæ sepulchro dilutum aqua bibendum porrexit solicita custos, & subitò discussa phrenesi resipuit Raphaëla, cibum petijt, liberisque faucibus alacriter manducauit, ac sine alio remedio integerrimè conualuit.

P. F. Ferdinandus de Esquiuel Ord. Prædicatorum Limensis cœnobij ad S. Mariæ Magdalenæ Subprior ab vtroque peritonæi latere diram passus rupturam,

hernia

hernia (:quam enterocelam vocant:) acerbissimè vexabatur, vt nec prædicare, nec iter agere potuerit, quantiscumque subligaculis ac fascijs conaretur dependula in scrotum viscera coarctare. Hoc ærumnoso tormento semilacer at non minùs fide alacer vespere quodam Rosæ tumbam adijt, deuotè orauit, terramque inde arreptam inguinibus applicuit, nec ab illo temporis momento pristini doloris vllũ notare potuit vestigium; quin resumpto prædicationis officio ad laborem vegetior induruit, equitaturus à terra in sellam agilissimè se librauit, quatuor millia leucarũ terra marique sine impedimento aut herniæ sensu robustè confecit, liber à ligaculis, vbi quotidianæ precis votiuo penso se illigarat.

Virginem Annam Cortes ex continua duorum mensium febri simul in costarum membrana pleuritis, totoque sparsæ corpore liuentes papulæ (: quas dicunt enpinyctidas:) lethaliter dispungebant: omnem cibi potusque orexim grauis nausea peremerat; soporis & quietis spes aberat, laxis passibus ibatur ad mortem. Mater cum filiarum altera Laurentia Cortes humanis remedijs frustra tentatis respexere demũ ad cęlestia: puluerem (: quem olim dum è sepulchro Rosæ collegerat, suauissimè fragrare notarat :) protraxit è scrinio, eamdemque tunc suaueolentiam denuo percipiens in spem obtinendi auxilij fortior assurrexit. Antè infirmæ lectulum procubuere ambæ in genua, & in honorem Rosæ orationem Dominicam cum Angelica

Salu-

Salutatione recitarunt. Inde mater infusos aquæ pulueres languenti præbuit exhauriendos. Hausit, plus solito incaluit, quieuit, ac postridie discussa pleuritide, abacta febri, detersis papulis Anna incolumis surrexit.

Costam Stephano de Cabrera fortuitus lapsus perfregerat: tumebat infirmo quassatum latus, feruebat per incrementa somnumque adimebat horribilis dolor. Sed statim vt Rosei sepulchri terram offensæ parti imposuit, placidè consopitus totam noctem quieti indulsit. Manè vt se doloribus liberum sensit, inspecto ac palpato latere omnem pariter fugisse tumorem lætus deprehendit.

Catarinam de Sancta Maria Ordinis S. Dominici monialem Tertiariam diuersa grauium morborum genera penè membratim à quadriennio occuparant. Costarum tormento accreuerant dolores ischiadum, cor quotidie septies vel octies suis cruciatibus laborabat, stomachus bis per diem flaccescebat in deliquium, vt subitò ad auroram festinato ientaculo fuerit instaurandus, reliqua viscera torrebat lentus calor, ac præcipuè caput crebris accendebatur ardoribus, deniq; ex profunda melancholia contumax & adusta grauedo sensim vergebat in tabem. His malis pressa Catarina tertio post Rosæ depositioné die accessit ad tumulum, preces fudit cum lachrymis, pulueres scypho intritos ebibit, primòque sensit depulso melancholiæ tabifico pondere cor suum hilarescere & cõfirmari, mox & capitis restingui ardo-

res quos tunc patiebatur intensissimos, demum eadem hora totum illud multipliciū morborum collegium cessit Roseo pulueri, fęminamque reliquit valentem & perfectè sanam.

Simillimam ab his pulueribus experta est opem Isabella de Peralta in Limensi SS. Incarnationis Monasterio professa monialis, quā ab annis xx. præter assiduos præcordiorum dolores apoplexia (maximè brumali tempore) quotidiè exagitabat; sed illico vt cordi palpitabundo modicum illius terræ applicuit vtroq; morbo se explicitam deprehendit.

Ibidem Beatrix de Montoya Sāctimonialis stomachi dyspepsiam annis xx. passa demum conuulsionum atrocitate ad extrema properabat, iamq; vltimis sese munierat Sacramentis, certa mori, nisi traiecto in stomachum terræ illius haustu simul omnem inueterati doloris equuleum miraculo perfregisset.

Presbyter Mauritius Rodriquez dicti Monasterij Confessarius importuna vexabatur capitis vertigine ac cephalea, nullūque è pharmacopeia omisit remediorum genus: at tandem didicit morbo suo vnicū Rosæ sepulchrum pharmacopeiam esse. Inde igitur allatum puluerem non modò hausit, sed & vertici infricuit, vnàque & vertiginem & dolores fugauit.

Virgini Lucię de Mōtoya hiabat profunda in vmbilico plaga magnitudine argentei philippei: at huic vbi Lucia modicum terræ è sepulchro Rosæ inspersit, tridui spatio plaga coaluit, relicta sola in-

bene-

beneficij memoriam cicatrice.

In Cusco P. Fr. Blasio Acosta Lusitano Prædicatori generali cõmissus fuerat sermo funebris ob felicem Rosæ transitum (: qui ibi tunc innotuerat) prædicandus. Huicq; dum incautus thema concionis habendæ ruminat, inter prandendum transuersus in epiglottide bolus spiritum interclusserat. Accurrerunt periculo P. Fr. Ioannes de Aguero Præsentatus, & P. Fr. Thomas Marcos; cumque nec liquidorũ infusione, nec valida successione dorsi quidquam dimoueretur bolus, semianimẽ Refectorio extractũ hortati sunt ad edenda pœnitentiæ signa vt sacramentalem absolutionem reciperet. Procubuit ille in genua conatus confiteri, interim Aguerus pauxillum huius salutiferæ terræ anhelo in aquæ vasculo obtulit, quo sumpto statim fatalem bolum exspuit, ac mortem cuius frigido sudore iam permaduertat, excreando euasit.

Catarinæ de Artiaga anno 1618. die 21. Martij in plurium matronarum præsentia riui sanguinis fluxu prodigioso scaturiebant è naribus, videbatur nonnisi cũ vita finiẽdum profluuium, adeo latè pauimentũ incessabilis cruor purpurarat. Denique vna fœminarum terræ illius pugillum fronti Catarinæ illigauit, & illo momento ad primum sacri pulueris attactum stetit sanguis, exaruit scatebra, nec deinceps hoc malum redijt. Adstitere miraculo Notarius, vnusque ex Iudicibus ad examinanda Rosæ prodigia ab Archiepiscopo deputatis.

Anno

Anno 1631. in SS. Incarnationis Monasterio ancillabatur puella Æthiopissa annorum plus minus xxiv. Huius fauces angina accenderat, carnem totam operuerant liuentes papulæ, insuper toto corpore vultuque inflata tympano quàm fœminæ similior extumuerat, ore, naso, oculis vbertim fęda sanies profluebat, & si qua parte leuiusculè attingebatur, decoriabatur; lacera pelle manum sequente. Sic putrescenti nulla spes vitæ supererat, vnde confessione expiata, sacroque munita viatico, & vncta oleo solam exspectabat horā qua per tot vlcera emitteret animam.

At Confessarius in se beneficiorum Rosæ conscius hortabatur infirmam tantę cęliti vt se commendaret, missurum se eius sepulchri pulueres, ab his ope Virginis salutem speraret: missos ægra liquore superfuso deuotissimè hausit; & in ipso mortis vestibulo conualuit.

Limæ puella innupta carnis voluptatem pudori malè prætulerat: instāte partu vix vni Matri suæ delictum fassa, dum caret obstetricibus vt celaret crimen, discrimen vitæ subijt, nec parere valens nec retinere. Pauida Mater binos Religiosos illac fortè transeuntes rogauit, num quid pulueris ex Rosæ sepulchro secum ferrent. Allatum puluerem filia dolorum ac morę impatiens siccum abliguriuit lambendo, eodem temporis puncto sobolem effudit; credīditque discussum omnino vitæ periculum. Sed Mater secundas in parturientis vtero remansisse aduerterat. Ergo recursum ad eosdem pulueres, & statim

puel-

puella etiam secundas enixa est, sibi & infanti gratulata incolumitatem.

Ibidem (:at lõgo post tempore) Æthiopissa olitrix multis horis euentu ancipiti ac pene complorato laborabat in partu: casu id resciuit Mauritius Rodriquez Presbyter per forum olitorium transiens, suasitque Eleonorę de Villa forti, vt periclitanti sociæ terram è Rosæ tumulo petitam celeriter apportaret. Factum est, statimque vt parientis ventrem terra imposita attigit, fętus breui ac facillimo nixu erupit, matremque periculo simul & onere liberauit.

Anno 1631. FF. Antonius Montoya & Ioannes de Estrada sacris Ordinibus initiandi mittebantur *Guomangam* per viã hospitij causa ad Præfectum loci *Guando* diuerterant. Et ecce quarta circiter post meridiem hora quidam ex incolis præcipiti cursu adfuit, ac sonoro eiulatu rogabat Fratres, (: quos credebat iam esse Sacerdotes:) citò accurrerent *Caciquę* Indæ vicinis in ædibus animam agenti, vt moribundam saltim pęnitentię Sacramento expiarent, neque enim alius tunc in oppido Sacerdos aderat. Doluerunt Religiosi, nondum se illo ordine insignitos esse cui absoluendi potestas annectitur, nihilominùs cum aliquot secularibus Hispanis Indum secuti sunt, vt saltim (:quando plus non poterant:) agonizanti mulieri adsisterent, Letanias, preces, commendationem animæ super migrantem recitarent, dæmonumque insultus aqua lustrali abigerent. Ingressi domum repererunt

Indam sine loquela aut motu supinam, obrigidam, sanguinea labiorũ spuma horribilem, ac mortuæ quàm viuæ similiorem. Frustra videbatur omne consilium, plangebant circumstantes Indæ, singultiebat maritus cum afflicta familia, sed Fr. Antonius memor penes se esse nonnihil pulueris ex Rosæ cenotaphio, pręfatus ad astãtes paucula de Virginis apud Deum valore & gratia, de crebris eiusdem prodigijs, de concipienda præsentaneæ opis fiducia, demum arrepto cochleari dilutam terram decumbentis ori (: quod ferro violentè aperiendum fuit :) operoso conatu infudit & abijt, suadens domesticis, Rosæ interea succursum ardentiùs implorarent. Post duas horas ad infirmæ habitaculum reuersus cum socijs, maritum cũ tota familia reperit in iubilo : ingressus cubiculum vidit Caciquam hilariter insidentem lectulo, & auidè manducantem; fatebatur ipsa disertissimè, sibi inscię Rosam saluti fuisse, huic se vitam debere, nec alius tam extraneorum qui cum Antonio accesserant, quàm inquilinorum sensus fuit.

Aliam in Panamensi emporio inflammata exulceratorum viscerum putredo cum sanguinis excretione propè ad extrema deduxerat: remedium aliunde nullum supererat; hausit eosdem pulueres, & in ictu oculi sese integerrimè sanatam vidit.

Didacus de Moreno Costilla Quitensis olim in bellis Chilensibus ab impacta ferrea claua immane vulnus capite exceperat

perat, cui paulatim ex cura imperita spasmus, suppuratio, stupor innascebantur. Limam itaque veniens vt melioribus chirurgis se subderet, in S. Andreæ Nosocomio per sex menses frustra sub varijs vnctionibus & emplastris laborauit. Demum excitus fama prodigiorum quæ ad Rosæ sepulchrum quotidie coruscabant, eò accessit, fusisque de genu deuotis precibus tegmen cum fascijs à capite resoluit, detracto malagmate terram ibidem excauatam vulneri inspersit, meliùsq; ab eo momento se habere sentiens domum alacer properauit, ac post biduum solidè vulnus coaluisse, sanamque induisse cutem deprehendit.

Abbatissa Monasterij Sanctæ Claræ in ciuitate Truxillo ab annis circiter xx. miserrimè torquebatur ex inflatione tibiæ, in qua sparsim plus quàm xl. vlcerũ hiabant ora ciceris magnitudine, nec alio tam veteri idoneus reperiebatur Chiron, præsertim vbi cruris affectum reliqui sanguinis secuta est intemperies cum molestissima febrilis rigoris atque ardoris vicissitudine. Itaque ægra de creberrimis Rosæ edocta miraculis puluerem Limæ sibi allatum in lympha cum fide bibit & repente febrim tunc frigore per medullas sæuientem funditus extinxit. Læta hoc successu tibiam pariter eodem puluere defricuit, statimque detumescere cœpit inflatio, coire chasmata, relictis dumtaxat in beneficij memoriam nigricantibus signis, quæ vt ab extima cute diluerentur, aquam huic vsui distillatam chirurgus Io-

annes de Lezana suggessit. Verùm hac adhibita mox redijt cum doloribus inflatio, rursum patuerunt hiulcæ fistulæ, expauit infirma, satisque intelligens miraculi complementum non à chirurgo sed à Rosa fuisse expectandum, denuo eosdem pulueres recidiuæ inspersit tibiæ, denuo hęc detumuit & vndequaque vlcera siccando conclusit. Prodigium hoc triplex Abbatissæ salutem, toti Monasterio stuporem & gaudium, Truxilli ciuibus cumgratulandi affectu nouam deuotionem instillauit.

Miles quidam officio ac dignitate vexillifer suo Confessòri P. Fr. Francisco Nieto fassus est, aliquando sibi instar dolioli tumuisse tibiam, sed auditis quæ ad Rosæ monumentum in dies crebrescebãt signis ac virtutibus, eò se perrexisse cum alijs, breuiterque precatum correpta sepulchri terra persricuisse obiter suram pedis immane turgidam, eodemque puncto temporis molestissimum tumorem planè desedisse.

Triennis puerulus Alphonsus Cortes adeo languebat pedibus, vt eos manibus reptans per solum traheret ceu pondus inutile. Hunc mater Francisca de Leon plena fide ad Rosæ tumulum stitit, scrobi vnde eruebantur salutiferi pulueres, alternos immittere fecit pedes; deinde etiam domi singulas eius corpusculi iuncturas eodem puluere defricuit, sicque Virginis intercessioni commendatũm in lectulo cõposuit. Manè paruulus exiliuit sanus, ambulauit, expeditèque percurrit domum,

ac ſi numquam pedibus languiſſet.

Iſabellam de Peralta pluribus annis ex acri capitis ſtillicidio cruciabat immanis gingiuarum dolor, præcipuè è molaribus vnus cũ crepuiſſet medius, nec chirurgis ad eum euellendum ars animuſque ſuffi-cerent, interdiu noctuque vexabat miſerã vt nec dormire nec cibum maſticare po-tuerit. Monitu ſui Confeſsarij dictos pul-ueres denti, cum maximè furebat dolor, admouit, & illico dimouit omne tormen-tum, liberiſque gingiuis ſolida queque eſ-culentia manducauit.

In Monaſterio SS. Incarnationis No-uitia Ioanna de Vlloa probationis anno prope expleto dolebat anxia, ſe ad ſolem-nem profeſſionem pertingere non poſse, eò quòd durus Pater (: qui procul dege-bat in *Potosì* :) cunctabatur circa filiæ do-tem ſeſe reſoluere. Sæpè Ioanna per lit-teras monebat Genitorem, vrgebat, inſta-bat lachrymans, ſed ille Marpeſia caute durior aut reſponſa denegabat, aut pun-ctum cui reſpondendum fuerat obſcuris inanium verborum ambagibus ſolertiſſi-mè declinabat. Inops conſilij Ioanna po-ſtremo confugit ad Roſam, inde arrepto calamo cum vltimam Patri ſcripſiſset epi-ſtolam, Roſei monumenti pulueres magna fide inſperſit paginæ, vt ſi paternum cor exarata illic argumenta non emollirent, præſtaret officium iniectus puluis. Mira res, ſubitò ex *Potosì* reſponſum quo ſua-uius deſiderari nõ potuerat, adfuit, dotem & quidquid filia poſtulauerat, conceſſit emollitus Pater, longaq; dilatione felici-

ter abrupta monialis quòd ad solemnia vota emittenda pertigerat, modico puluerí se debere agnouit.

Porro febricitantes, quos eorumdem puluerum haustus à vitæ periculo interdum extremo reuocauit, hic sigillatim distinctis paragraphis recensere prolixum foret, sat est summatim & obiter nomina perstringere. Ioseph de Castro confestim vt bibit, noxias cruditates omnes euomuit & valuit. Petri de Vargas cognata Ioãna de Mendoza cum filiola hoc remedio febres abegerunt: eiusdem ancilla dentium acutissimos dolores fugauit: P.F. Didacus de Palomino Ordinis Prædicatorum duplicem tertianam depulit; Maria Velasquez vxor centurionis Didaci Ruiz de Campos febrim continuam vnàque sanguinis fluxum mortiferum euasit; Vrsula de terra *Feluppa* ancilla Marianæ de Sea febrim cum diarrhæa, Francisca ancilla Angelæ de Aguirræ tertianam cum inueterato asthmate in termino peremptorio incunctanter proscripserunt. Ioannem de Palomares tertiana cum asthmate morti destinabat, paulò post eiusdem coniugem à septem mensibus grauidam ideoq; pharmacorum iuxta medicinæ canones incapacem idem corripuerat malum cum frequenti vomitu; denique vnico post partum mense filiolum Hieronymum idem morbus stitit in vitæ limine, at successiuè his singulis eorumdem puluerum haustus repentinam salutem reddidit. Eamdem opem puer Ioannes Ascensius, Virgo Beatrix de Zuniga, adultus Antonius de Vmblea

blea effectu vniformi at locis diuersis cõprobarunt. Quin decenni puellæ Catarinæ Indæ febrilis æstus omnem ademerat sensum, loquelam, & spem vitæ, insuper constrictis mandibulis aditum cibo intercluserat, ferro ad hiandum os diducendum fuit vt vltimum remedium puluis è Rosæ tumulo sumptus infunderetur nescienti quid fieret. Postridie summo manè respirans Catarina tot simul malis se ereptam experta & fassa est.

Denique vt multos globatim consarcinando compendium & finem faciam, sacramento coram Iudicibus firmauit Ioannes Lobo Presbyter se diuersissimis locis Chuquisaquæ, Potosij, Oruræ, alibi flagitantibus promiscuè omnis ætatis, sexus, conditionis infirmis præbuisse huius viuificæ terræ potum, vnicoq; isthoc catapotio palam in omnium conspectu tot fuisse curata languorum genera, tot quotidie febriẽtes integram valetudinem reportasse domum, vt nimia horum multitudo omnem superarit annotandorum nominum diligentiam, cassumq; reddiderit catalogi laborem. Exclamet hìc præ stupore Rex citarœdus: *numquid confitebitur tibi puluis; aut annunciabit veritatem tuam?* aio, & pergo.

CA-

CAPVT VI.

& vltimum.

Rosæ imagines contactu lepram, apostemata, impetigines abstergunt, arthritidem, hydrocelam, anginam sanant, dentiū, stomachi, crany doloribus medentur.

PErfidis nostri seculi iconoclastis hoc Caput capiti lauium esto. Fidelibus Peruanis commune studium fuit, in prodigiosæ virtutis memoriam passim per ædes Rosæ effigiem habere, nec Limę dumtaxat sed toto Regno inualuit vsus non inutiliter; nam in primis Vidua Aloysij Nugnez Maria de Vera profluuio, febri, dolore stomachi, & lethali vomitu ad ipsum mortis deducta vestibulum vltimis Sacramentis ad emigrandum se parauerat, iudicante Medico in diem posterum minimè superuicturam. Interea à vicina sartoris coniuge Mariana inda (: quæ cum Rosa à teneris educata fuerat) Virginis pictam in tela effigiem petijt, allatam vultui applicuit, osculis deuotè libauit, demum in eius amplexu dulciter cōsopita dum manè expergiscitur, se vndequaque sanam mirata refectionem petijt, lectoq; exilijt, ac imaginem festiuiùs deueneratura arulæ stratæ decenter imposuit accensis luminaribus; nempe credebat hoc deberi tum priuato beneficio, tum cōmuni lætitiæ illius diei, siquidem illo manè solemni totius Vrbis

iubilo in æde Metropolitana publicabantur litteræ Apoſtolicæ, quibus vndique Fideles ad teſtificandū de notis Roſę prodigijs *compellebantur*. Et ecce imago quę pallentem Roſæ vultū ſemper retulerat, illo momento venuſtè in genis rubuit velut publico ciuitatis tripudio ſerenè congaudens. Accerſitur vnà cum Apollonia coniuge Didacus de Requena, tamque conſpicuo miraculo diu adſtupuit.

Simillimum in portu *Callao* eadem die circa aliam Roſæ imaginem accidit: hanc Virgo Petronilla de Quiſano in ædibus centurionis Aluari de Lugares circumpoſitis lemniſcis ac floribus exornarat, vtpote illa die comparituram in principis Eccleſiæ pulpito dum ſupradictæ litteræ *Cōpulſoriales* collecte multitudini prælegerentur. Vſque in illam horam vultus imaginis is erat, qui Roſæ in ſuo mortuali feretro pallentis fuerat, ſed repentè exanguis pallor in viuidum colorem ſub oculis ſpectantium tranſijt, omniumq; animos hilaritatis ſuæ blando fulgore accendit. Pulchriùs tamen eadem tot ægrorum beneficio vbique immicuit.

Anno 1631. menſe Decembri nouenni puellæ Mariæ de los Reyes anno prope integro ſanioſa ac fœda porrigo totum vndequaque verticem occruſtarat; remedijs diù in caſsū tentatis demū in Ædem Sancti Dominici adducitur, illic coram lignea Roſæ icone procumbens lineam calanticam ſuo detractā capiti admouit ſuppliciter Virgineo ſimulachro, ac rurſum capiti impoſuit. Poſt biduum domi Mel-

chiora

chiora de los Reyes caput filiolæ detegẽs nullum in eo reperit impetiginis obduratæ vestigium, nitebat sana vndique cuticula, densum fulgebat capillitium, videbatur puella non tam carere porrigine quàm semper caruisse.

Eiusdem anni mense Nouembri aliam Mariam decem mensium infantem orphanam Hieronymus de Soto Aluarado in suis alebat ędibus deformi lepra toto corpusculo horridè maculosam; in ea curãda omnis ars medica desperarat; sed ancilla domestica Bernarda in thaumaturgo Rosæ myrothecio efficax infanti malagma inuenit; in æde S. Dominici siccarum rosarum foliola per ligneam *Rosę* iconẽ sparsa collegerat, his domum allàtis clam singula leprosæ paruulæ operuit vlcera, sicq; diligenter fasciatam in lectulo composuit ad soporem. Manè Hieronymum Bernarda admonuit puellam ab omni lepra mũdatam esse. Aduolauit attonitus, nec suis credens oculis teneram Mariam Apostolicis Iudicibus coram exhibuit intuendã, ipsamque in perenne beneficij monumentum deinceps *Mariam du Rosa* appellari iussit.

Michaëlę de la Massa cum dirum sub brachio succreuisset apostema, chirurgi cantharides intriuerũt; mulier quamquam mordacissimo dolori impar horis non minus xxiv. tormento subiacuit: verùm vbi postridie ad eosdem cruciatus redeũdum fuit, arrepta chartacea Rosæ imagine (: ex ijs quæ Roma in Peruuiam illatæ fuerant:) dolenti plagæ apposuit, & exin-

de quidquid acrimoniæ inſpergebatur, omni doloris ſenſu caruit, tametſi pluribus adhuc diebus curæ illius acerbitas fuerit continuanda.

Marianam de Requena opprimebat intolerabilis præcordiorum dolor, cui perpetuus erat fomes ab inordinata quadam mœſtitia, ſanguiniſque malencholici ponderoſa grauedine, quam ſequebatur & ſuſpiriorum violenta frequentia, & reſpirãdi pœnoſa difficultas. Irritum cadebat quidquid ſubleuandæ moleſtiæ ingeſſerat medicina. Donec correptam Roſæ imaginem deuotis oſculis diſſuauiatam, eamdem arcto cõplexu adſtrinxit cordi. Exinde ſenſit alijs ſibi remedijs opus non eſſe, nam vnica Roſæ effigies & detergebat inueteratam mœſtitiam, & dimouebat cardiagliæ cruciatum.

In Limano S. Catarinæ Senenſis Monaſterio Soror Angela de Haro continuis tribus menſibus lancinabatur cardiogmo ſeu conuulſione ſtomachi, ſed cum deſperato omni alio medicamine appreſſit pectori eamdem imaginem, abſceſſit dolor.

Seruilis conditionis fœmina Franciſca eodem correpta morbo, & inſuper febrių onuſta auctario rugiebat noctibus, impar tormento: dumque ipſo conticinio noctis grauiùs torquebatur; ſurgens hera detractam parieti Imaginem languenti attulit, ſtomacho ſuperponi iuſſit, ac Roſæ opem implorauit. Franciſca poſt imaginis amplexum ſomno obruta cum horis duabus quietiſſimè dormiuiſſet, ſana euigilauit, nec deinceps hoc malo infeſtata eſt.

Seba-

Sebaſtiana de Vega aliquando cum marito Doctore Cypriano de Medina Regij tribunalis Aduocato peregrè *Succacaram* profectura dum ſtapedi inſiſtens ſellam nititur conſcendere, mula recedente varicauit, ac oſſe circa inguinem luxato intolerabiles dolores paſsa eſt, vt neque in lecto mutare latus, neque robuſtiori cuiquã operi manum adhibere potuerit. Nocte quadam, acriùs ſæuiente oſſis cruciatu papyraceã Roſæ imaginem Romæ Superiorum permiſsu excuſam ac inde multiplicatis exemplaribus Peruuiæ importatã ſibi ocyus adferri petijt: hanc dum affectu religioſo circumplectitur, obdormiſcit inter preces, & manè experrecta miraculum ſubito clamore teſtata eſt, marito indicans perfectè ſe doloribus liberatam eſſe.

Ancilla Elyzabeth Biafora prægna ac vicina partui diſpungebatur immani coſtarum pleuritide, ardebat febribus, cruorem & ſaniem vomebat ore, & demum à Medicis derelicta ac munita Sacramentis properabat ad mortem cum extremo fœtus maturi periculo. Tandem vt è S. Catarinæ Senenſis Monaſterio chartaceam Roſæ obtinuit imaginem, tota nocte dolenti lateri obpanſam tenuit. Manè redeuntes Medici, vt deſperata Matre ſaltim naſcituræ proli quoquo modo ſi poſſent conſulerent, ancillam reperiunt ſanam, valentem, ciboſque ſibi afferri poſtulantem. Inde vbi vegeta lecto ſe proripuit, tertio poſt die feliciter infantem enixa eſt incolumem.

Anno 1632. Angela de Albildo coniux Francisci de las Cuentas grauida portabat vtero gemellas, at vbi ventum est ad partum die Dominica 16. Maij duabus horis ante meridiem, altera prolium erupit sola, remanentibus intra puerperam secundis vnà cum fœtu residuo. Hoc parturienti mortale esse mussitabant circumstantes fœminæ, iamque maritus vltimum vale dicturus charissimæ coniungi petebat aditum, sed impeditus planxit foris. Sub hac perplexitate calamitosa infertur Romanum Rosæ ectypon sed in tela, sistiturq; ex aduerso periclitantis infirmæ, vt commodè ab ea videretur. Vix Angela conceptis mente supplicibus precatiunculis imaginem deuotè respexerat, cum subitò nouis pressa doloribus partu celerrimo residuam sobolem cum secundis effudit in lectum quo iacebat, deficiente spatio temporis quo obstetricem nutu accerseret. Gemellæ erant filiolæ, sanæ, formosæ, corpulentulæ, ac in Baptismo Mariæ & Franciscæ de Rosa nomen sortitæ sunt in beneficij memoriam.

Anna Maria filia Viduæ Mariæ Morales onustum fętu mortuo gestabat verũ, ac prius sepultum quàm natum anxia circumferebat. Irruerunt dolores partus, at proles sine motu exanimis, frigida, ponderosa obstabat naturæ conatibus, matremq; vltimo vitæ discrimini pariter implicabat. Sic misera per biduum suis colluctabatur rigoribus, lentèque se mori sentiens animam pœnitentiæ Sacramento expiarat. Iã vultu pallida distabescebat lethalibus de-

liquijs,

liquijs,omnis arteriarum pulſus interquieuerat,ſpes vitæ exciderat, quando afflicta Mater promptam è ſcriniolo chartam Roſæ effigie ruditer lineatam attulit moribundæ filiæ. Itum deinde in preces & lachrymas, & ecce in momento Anna mortuum puerulum, deniq; & ſecundas effudit,illicoque diſcuſso periculo reſpirauit. Fętus corpore grandiuſculus,cranio molli, pectuſculo flaccido, nigris pedibus iam cęperat membris extremis putreſcere, ac fętorem exhalabat intolerabilem, extincturus indubiè matrem ni Roſę imago ſubuenisset.

Puellam Æthiopiſſam Mariam nomine in ædibus Didaci de Requena impetuoſiſſimus apoplexiæ defluxus totā à ſummo deorſum peruaſerat, neruis ſtupentibus brachia & crura immaniter palpitabant,iā à quatriduo loquela exciderat,ſenſus aberat,ac opinione medicorū vitæ vltima imminebat hora. Sed materfamilias paginam itidem chartaceam cui Roſæ imago inerat produxit, hac faciem infirmæ operuit, ſimulque Roſæ implorauit auxilium. Et en ſubitò conquieuit pedum manuumque diſtorta agitatio, ſurrexit reddita ſibi puella, comedit, totamque morbi vim euanuiſſe indicauit. Hanc ſacrę Imaginis virtutem admirans Didacus eiuſdem in ſe experimentum fecit. Sub dextro poplite dolorificus ipſi obduruerat humor, quo multùm impediebatur gradiendi facultas: igitur illamet Roſæ imaginem dolori leniter impoſuit, & ad primum attactum è veſtigio ſe liberum

ſenſit. Didaci coniux Apollonia non alio quàm iſthoc ſimpliciſſimæ Imaginis cataplaſmate ſtitit mordaciſſimum capitis ſtillicidium, quod ſibi dentium ferè radices vtrimque eroſerat. Eadem moniali Annæ Mariæ à IESV aduersus diuturnos & acutiſſimos dentium dolores medicina fuit.

In Autumno anni 1630. Franciſcus Gutierez Magan Hiſpalenſis presbyter graui coxendicum dolore preſſus, dum calidis emplaſtris nimiùm fidit, irritatum humorem deſcendere in dextrum pedem coegit, vbi arthriticum quo laborabat cruciatum vehementiſſimè ſuccendit; turgebant venæ, rubebat, ardebat tumida & dirè inflammata tibia, vt nec ſtragulum, nec lodicis tenue operimentum valuerit ſuſtinere: & quia inſimul cruenta dyſenteria exhauriebat miſerum, extrema Sacramenta petijt Medico annuente, nam actum eſſe de vita vterque perſuaſum habebat. Flagitauit æger vltimo ſuo ſolatio apportari ex S. Catarinæ Senenſis Monaſterio (: cui erat à ſacris confeſſionibus:) pictam in tela Roſæ imaginem, allatam iuſſit appendi intra lectuli ſui conopeum, & attractis cortinis ita in præſenti effigie abſentem Roſam affatus eſt: Virgo ſancta & glorioſa, quæ tantum vales apud Altiſſimum quo beatè frueris, reſpice in me, qui ſi aliud de te numquam merui, ſaltim Genitricis tuæ ſum Confeſſarius, illi vt in Monaſterio ad ſacrum habitum ſuſciperetur opportunus adiutor fui, illius ſolemnem Profeſſionem nigri veli

veli benedictione autoraui. Tu ergo Sponsum tuum exora, vt mearum immemor culparum me valetudini qua ipsi queam famulari restituat. His dictis magna vi at robustiori fide vtramq; supposuit manum tumenti tibiæ, & veniam præfatus vsque ad picturæ marginem sublenauit ægerrimum pondus; postque breuissimi contactus morulam demisit lentè in culcitram, & (: quod dudum non potuerat) placido sopore per dimidiam horam quieuit. Euigilans hilari vociferatione accitis domesticis pedem fascijs euolutum ostendit podagra, tumore, rubore vacuum, sinistroque pedi nihil dissimilem. Valetudo redierat integra, neq; in posterum sæua arthritis Francisco vt antea Scipionis vsum imperauit.

Idem Franciscus patrinus erat Ludouici Cortes filioli Marianæ de Sea. Hunc mense Augusto anni 1631. quinquennem puerum excoquebant febres, exanimabat pleuritis. Adhibitæ vnctiones, phlebotomiæ, cucurbitulæ, clysteres potiones magis puero obfuerunt, nam inde spuebat ore sanguinem, dolebat costis, auribus, stomacho, iecinore. Intrauit Medicus Franciscus Ximenes primoq; aspectu indissimulanter paruulum habuit pro deplorato. Superuenit Franciscus Gutierez, allataq; Rosæ imagine præiuit ęgro Ludouico verba quibus se Virgini effli-ctim commendaret. His quanto potuit conatu pronunciatis infirmum dulcis corripuit somnus hora circiter dimidia, quo discusso petijt admoueri sibi propiùs sacram

cram Imaginem, quòd osculo eam cuperet reuereri. Admotam innocenti basio deuotè salutans illico recepit vires, cessauit pleuritis, euanuere febres, ac breui temporis spatio nulla alterius medicinæ ope perfectam recuperauit sanitatem.

Catarina de Vera continuis viginti diebus atrocissimos cerebri temporumq; sustinebat aculeos vt nec cibum nec somnum valens admittere breui putaretur mortis faucibus immigratura. Hoc Proregis Archiater, aliusque Medicus Rocca sentiebant. Itaque peracta sacra exomologesi Franciscum de Coloma presbyterum obnixè rogauit Catarina, tantisper sibi afferret quam domi suę habebat Rosæ effigiem. Attulit, intraque lecti cortinas prope infirmam collocauit. Mox illa vt potuit reuerenter picturam deosculans, dum ei successiuè ceruicem tempora, vultum admouet, somnum (: quo III. ferè dierum hebdomadibus caruerat) cumque sommo dolorum inducias, denique perfectam valetudinem attraxit à sacra Imagine.

Anna Maria de Torres non secus ac si torrem aut sudem ignitam cranio operiret, affligebatur acutis in capite doloribus: obtenebrabatur oculorum acies; pulsabant accensa tempora, videbatur ardere cœlum, neque mulier sat sui compos remanebat. Nihilominus premente necessitate ceu conscia periculi hoc sapuit, vt omni alio medicamine omisso in sola Rosæ imagine medelam quæreret. Inuenit, ac præsentaneam quidem, nam

vbi

vbi ectypon amplexa est capitique applicuit, repentè liberata est.

Anna de Herrera quantùm olim incredulitate obstinata pugnarat aduersùs Rosæ miracula, tantumdem postea explorato in semetipsa beneficio eorumdem tuba & buccinatrix fuit. Diu assueuerat gratias ac quotidiana prodigia quæ ad Virginis monumentum crebrescebant, aut contradicendo eludere, aut spernendo exsufflare. Sed correxit pertinacem nocturna in somnis visio putabat horrisono terræmotu totam ab imis fundamentis euerti Limam, interque hos pauores vel inuita se Rosæ commendabat præsidio, ac tanta quidem contentione vocis, vt de solo vociferandi conatu fuerit expergefacta. Tum verò patentibus oculis vidit Rosam (: quam ex visis hinc-inde imaginibus nouerat) in genua procubuam orare pro Vrbis suæ incolumitate. Dehinc Anna in Virginem animæquior, pristinumque errorem deprecata illius se protectioni religiosius commisit. Nec diu capillata occasio defuit. A sinistro tempore diuexabat Annam vehemens ac dolorosa defluxio quæ sensim adeo caput obtudit, vt per triduum somni expers de statu mentis se prolapsuram aduerteret, ni Rosa succurrere festinaret. Igitur huius arreptam imaginem sinistro tempori bis terue induxit, mox in ceruical recidens obdormiuit, ac media nocte euigilans omnem fugisse dolorem comperit.

De febribus id compertum est, ad Sa-

cipitem allata ex Monasterio Rosæ effigies, quæ vt iuxta *Aspiciam* aspicienda in lectulo collocata fuit, eodem adnutu prostrauit febres, erexit infirmam. Idem Philippo Ægidio tertiana duplici molestissimè aggrauato præstitit chartacea Rosæ imago, sub ipso rigoris paroxysmo capiti trementis imposita. In portu *Callao* Licentiatum Ioannem de Quisado continuis xl. diebus torrebant æstuosæ febres, neque ab humanis remedijs spes vlla reparandæ salutis affulgebat. Infertur decumbentis conclaui picta Rosæ effigies, quam Ioannes vt præuijs deuotis basijs capiti imposuit, pectorique fortiter adstrinxit, febrim extrusit, locumq; reduci valetudini statim cedere compulit.

Claudat historiam ipsa quæ Rosam genuit Maria de Oliua. Hæc pauculis diebus postquàm S. Catarinæ Senensis Monasterio velanda intrarat, tota penè facie in erysipelatem deformiter exarsit; à naso vsque ad dextram auriculam ebulliit inflammatus tumor, inde per caput & maxillas oberrabat inquieti vlceris velox incendium, cui febris, dyspesia stomachi, aliaque cognata symptomata facile accesserunt. Sic afflicta per octiduum lecto decubuit, quotidianis tot morborum incrementis haud leuiter adtremiscens. Monasterij Præfecta vt Rosæ matrem amabat tenerrimè, sic febrientis mœsta periculo, dum nocte quadam stipata monialibus infirmam visitat, post dulces afflatus sensim de apportanda Virginis

ginis benefica imagine quæstionem interiecit. Nec ægrè assensit ęgra, quin adductam lecto exciperet. Digressæ Moniales post horæ dimidium redierunt, videruntque Mariam dulci sopore vinctam, at simul copiosissimo sudore madidam. Postridie lecto exiliens dum Missæ sacrificio interuentura ad Odæum properat, Præfectæ occurrit miranti ac sciscitanti cur & quò iret, pręcipuè autem quì valeret. Hic fassa est Maria sibi dissuauiata pluries filiæ sacra Imagine obrepsisse somnum, at sub noctis gallicinio vigilem innatasse sudoribus; hinc tentato pulsu deprehendisse febrium absentiam, denique per faciem ducta manu nullum adusti tumoris palpasse vestigium iamque se & integerrimè valere, & viuaciter esurire.

Aliud. Eidem Mariæ de Oliua iam velatæ angusta inter reliquas Nouitias obtigerat cellula, & hanc insuper sat incommodè occupabat ingens lecticæ ligneę catasta ad modum armarij, quam optabat à pauimento altiùs subleuari & quatuor hypostylijs imponi, vt subtus caperet tres grandiores arcas, quę cellulam aliàs reddebant multò angustiorem. Verùm & machinę pondus obstabat ne fęmineis viribus attolleretur in hypostylia; & lata subiectę crepidinis sponda, ne saltim loco quem semel insederat moueretur. Promiserat Isabella de Catanno Nouitiarũ Magistra, se proxima quaque die curaturam vt intromissis quatuor robustis mancipijs super dispositos lateres attolleretur

mo-

moles, & laxaretur tam Marię quàm cellulę importuna angustia. Verùm pręuenit decennis ancillulę pia diligentia, nam videns nouitiam Mariam iugiter affligi, ea ad Chorū cū ceteris digressa manū audacter admouit operi, & Rosę opitulāte effigie perfecit. Redijt à Choro Maria, vidēsque machinam appositè eleuatam, & arcas sub ea commodissimè dispositas, obstupuit, capere non valens cui in toto Monasterio ad talia breuissimo tempore peragenda sufficere vires & animus potuerint. Agnes (: id ancillulę nomen erat :) liberè se solam peregisse totum professa est. Accurrunt moniales curioso spectaculo, iubetur edicere puella, rem tātam quibus tandem viribus effecerit. Respondit: ibidem se priùs ante pendulam Rosę imaginem procubuisse in genua, postulasse auxilium & robur, demum se lecto qui cum catasta mouendus erat reuerenter imposuisse imaginem, mox facili conatu in partem retracta machina se quatuor illis locis ordinasse lateres, & denique in Rosę nomine dorso fidenter subiecto ligneam ijs molē imposuisse, quam dum attollebat, putasse non grauem machinam sed leuem paleam se portare. Mirabantur attonitę moniales sub sacrę Imaginis valido pręsidio id vnicam potuisse decennem puellam, quod vix quatuor robusti baiuli credebantur sine sudore pręstituri; sed creuit admiratio, quando Nouitiarum Magistra (: quę iuxta in suo cubiculo, reliquis ad chorum euntibus remanserat :) affirmauit, se vigilem sub tanti operis vicino molimine strepitum

pitum ne minimum quidem percepisse in tam alto dormitorij silentio. Rogauerunt Agnetem adstantes, denuo ipsis pręsentibus tentaret vires suas, num eleuandę machinę sufficerent. Tentauit, sed ac si montem tergore excepisset, conatu irrito ridiculoque mox lassata destitit. Fas sit & mihi, hic desistere, dum tamen apis mellificę (: Bernardi) verbis mellifluis Rosam alloquar Oliuæ filiam, fauorum matrem: O stirps *Oliuæ fructifera in domo Dei vngẽs & lucens, fouens beneficijs, coruscans Miraculis, fac nos eius qua frueris lucis suauitatisque participes. O odorifera ROSA, in æternum ante Dominum germinans & florens, spargens vbique viuificum suauitatis odorem, cuius apud nos memoria in benedictione est, apud Superos præsentia in honore, da canentibus te tantæ plenitudinis participatione non fraudari.* Denique *lætemur & exultemus, quia cœlestis illa Curia ex nobis habet cui sit cura nostris, quæ suis nos protegat meritis, quos informauit Exemplis, Miraculis confirmauit.*

F I N I S.

INDEX CAPITVM.

Cap.

Cap.

PROTESTATIO AVCTORIS.

LEctor aduerte, vt si quæ in recensendis elogijs, ac gestis tantæ Virginis Sponsæ Christi hoc libello complexus fui vltra mores illius, ac vitæ sanctitatem, & Populorum erga eamdem obsequia, superantia vires humanas, quæ miracula videri possint, & ad futurorum præsagia, reuelationes, & alia beneficia in mortales collata quoquo modo trahi valeant; Illa tibi propono, vt nolim accipi tanquam ab Apostolica Sede examinata & approbata, sed vt ea quę à sola authorum suorum fiat pondus obtineant; nec ideo aliam quàm humanam historiam sapiant. Quare etiam inhęrendo Decretis fel. rec. Vrbani VIII. cum declarationibus ab eodem editis quoad venerationem, & cultum, firmiter testatum volo, me hisce lucubrationibus nolle quicquam venerationis aut cultus maioris eidem Virgini Rosę tribuere, vel famam, aut opinionem sanctitatis eiusdem augere, nec illius existimationi aliquid adiungere, vllumq; gradum facere ad futuram quandoque illius Canonizationem, aut miraculorum comprobationem, sed omnia à me relinqui in eo statu, quem hisce meis locubrationibus seclusis per se obtinerent, non obstante quocumq; longissimi temporis cursu. Hoc tam sanctè profiteor, quàm decet eum, qui Sanctę Sedis Apostolicę obsequentissimus filius haberi cupit, & ab illa in omni sua actione dirigi.

